

Augustini Niphi

Suessani de Immortalitate anime.

Libellus.

(2)

T 46735
R 55091
C 1194292

8

Augustini Niphi Philosophi Sueffani de Immortalitate humane anime
Libellus aduersus Petrum Pomponacium Mantuanum.
ad Leonem X^m Pontificem Maximum.

Mbrofius Partonopeus Heremitanus Sacrifsimarū litterarum Doctoz egregius, Antistes benemeritus Sacrifsimæ Pater, Cum ex Mātuanā Vrbe Partonopen pficifceretur, Sueffe me cōperit, Vbi post uifitatoria uerba, lōgoſq; (ut inter amicos fieri ſolet) Sermones: tādem libellum quēdam de immortalitate anime Petri Pōponacy Mantuanī noſtra tempeſtate Philoſophi nō obſcūri attulit, declarauitq; ſe moleſte ferre q̄ eo libello uir ille tradiderit ⁊ p̄phyſice, ⁊ p̄ipathe- tice intellectiuam animam eſſe mortalem: cum lōgis ſtudijs, magniſq; laboribus cōtrarium ſemper legerit, ⁊ q̄dem apud p̄clariffimos uiros: qui lz de vniuerſa anima dubitauerint, neminem tamē (ut aiebat) peripathe- ticoꝝ ſe legiſſe meminerat, qui de intellectu vnq; dubius fuerit. Rogauit ergo ob hęc, ut eum legerem, relegerēq; ⁊ que de ipſo ſentirem, ſcriberem: ac etiam publicarem. Ego ꝯ occupat⁹ domesticis rebus, curę ne rei familiaris, nec nō in libro Theologico, quem ad beatitudinē tuam ociffime ſcripturus ſum, ſubq; eius clipeo editurus: prouinciam huiusmodi recuſauit: nec ab ratione. Cum enim in eo Theologico libro errores omnes omnium Philoſophoz, p̄ſertim eorum, qui aduerſus chriſtianam ueritatem uerbum fecerint, refu- taturus ſim, inter quos errores, hunc vnum de mortalitate humane anime potiffimū exploſurus fuerim, bo- na frōte onus recuſare uideor. Demum rogauit, ut hunc c̄derem, ⁊ ſub noie Sanctitatis tuę publicarem: nam (ut dicebat) cum omnes literati ad domum tuam tuamq; familiam, ut in tutiffimum portum olim ſemper cōfugerint: quorum aly ad Ioānem, aly ad Laurentium, aly ad Coſmum gētiles ueſtros ſemper acceſſerint, ſub quorum nomine innumeros libros uidimus publicatos, ob hoc declarauit libelluz meum grato animo, hylariq; vultu te ſuſcepturū fore. Tum q̄a hoc gentile ueſtrum eſt. Tum ex innata tuę Beatitudinis virtute, qua omnes literatos ſemper amplexus es. Adiunxit ſecūdā rationem, q̄ in hoc gratificari non parum vi- debor Sigifmūdo Gonęage, Reuerentiſſimo Cardinali Mantuano: qui cum ſemper virtutum fuerit maxi- mus fautor, ⁊ uirorum ſtudioſorum indefeſſus patronus, nō c̄quum erat ab eius deſiderio recedere rationes iſtę eſſi non parui apud me fuerint momenti, illud tamen labante animum meum proriuſ impulit q̄ Pom- ponacius hoc ſuo in libello ea refellere enixus eſt, qua noſtro de intellectu libro aſſeruimus, ſibi enim immor- talitatem animi ⁊ peripatheticam ⁊ naturalem eſſe compluribus argumentis aſtruximus: quibus considera- tiſ Sacrifsimæ Pater, hūc libellum ad te ſcripſi, ⁊ ſub amplitudine Tui Sacrifſimi nominis publicandū eſſe curauit: vbi eorum omnium: que in libello Pomponi. Elenchia indigent, reperies diligentiffime cōfutata. Nec opuſculi mireris paruitatem, cum diffuſiſſimum librum ociffime ſub clipeo tuę Beatitudinis ſim editurus, vbi hunc errorem diligentius, ut diximus, ⁊ alios fere innumeros refutabimus: ⁊ ne credas beatiffime Pater me cum Pomponi. ſolum calamo uoluiſſe certare: ſub campo tuę Beatitudinis offero ipſi uoce duellum, nec priuſ ſedandum, q̄ alter noſtrum alteri berbani dederit. Valeat Tua Sanctitas, ⁊ diu Felix.

Tabula

Index brevis eorum, que in capitibus singulis toto continentur libello.

Questum de anime immortalitate prius distinguendum est, quod proponitur/querens quid de anime immortalitate sit Aristotelis opinio, ceterorum opiniones, qui lumine naturali differuerunt pretermittens, precipue Platonis diminute querit. Cap. 1^m.

Si intellectiva anima, animusque ipse esset simpliciter mortalis, homo nec simpliciter nec secundum quod esset medius inter mortalia et immortalia: imo esset in extremo mortalis. cap. 2^m.

Incertum est quid de humana anima senserit Averroes, nec in his, que ipse dicit de intellectiva anima, sibi ubique constat. cap. 4^m.

Primum et principale argumentum quod Pompo. ex verbis Aristotelis inducit aduersus opinionem Averrois ab eo fictam. cap. 6^m.

Dilucidatio eius solonis, qua ad primum argumentum affert Pompo. in qua exponit multiplex anime consideratio, multiplex eius operandi ratio. cap. 7^m.

Pompo. obiectio prima, qua probat nullam esse anime operationem penitus abiunctam. cap. 8^m.

Defensio prioris responsionis, quam affert Pompo. ubi exponitur quomodo anime aliqua operatio est penitus abiuncta. cap. 9^m.

Excerptum Pompo. ex hac distictione, per quod declarant quodammodo de intellectiva anima agit metaphysicus. cap. 10^m.

Refutatio Pompo. aduersus excerptum et distictionem, ex qua excerptum deducit. cap. 11^m.

Resumptio de nouo differende circa hec, que Pompo. tetigit in primo argumento. cap. 12^m.

Aliqua operatio est intellectiva anime penitus e corpore abiuncta: et aliqua non sine corpore secundum Averroes. Theophrastus: Theophrastus, et complures alios. cap. 13^m.

Dato quod nulla sit intellectiva anime operatio e corpore penitus absoluta: ex ipso intelligere, et velle, que non sine phantasmate sunt: probari potest anime esse e corpore separabiles, ab eodemque subiective minime dependere, et rursus exponuntur verba Aristotelis primo de anima. cap. 14^m.

Quod de intelligentibus, et intellectiva anima pertractet physicus: metaphysicus, et medius inter hos, qui anima sticus dicitur. cap. 15^m.

De secunda principali ratione qua Pompo. aduersus opinionem Averrois confecit. cap. 16^m.

Resumptio circa hunc argumentum differende. cap. 17^m.

Quid Averroes et diuus Thomas intelligat per intellectiva anime separabilitatem: et quomodo differunt. cap. 18^m.

Que regunt ad formam separabilitatem. cap. 19^m.

Quibus signis intellectiva anime separabilitas probetur, et quod sit eius propria operatio. cap. 20^m.

Quomodo verba Aristotelis intelliguntur, que primo de anima posuit, pro veritate, et pro opinione Averrois. cap. 21^m.

Quomodo intellectiva anima potest intelligi sine phantasmate/opinionibus: ubi de extasi et lipopsychia nota. cap. 22^m.

Soluuntur ea, que in secunda principali ratione Pompo. induxit aduersus opinionem Averrois, et datur multiplex intellectus verborum Aristotelis. cap. 23^m.

Tertium Pompo. argumentum: quo refellit Averrois opinionem. cap. 24^m.

Quot modis secundum peripateticos anima intelligit, et quomodo potest quod Averroes inquit, tolerari. cap. 25^m.

De ordine hanc intellectuum secundum peripateticos, et quomodo hanc nulla sine phantasmate est. cap. 26^m.

Ultimum Pompo. argumentum: quo Averrois positionem refellit. cap. 27^m.

Resumptio in hunc argumentum differende. cap. 28^m.

Quid sit beatitudo. cap. 29^m.

De medio beandi quomodo scilicet anima beabit. cap. 30^m.

Quid sit beandi medius secundum peripateticos. cap. 31^m.

Quod de facto aliqui fuerint in vita beati: et quomodo catholici et philosophi differunt, et an remaneat post mortem. cap. 32^m.

Unde Averroes. scilicet falso: et ex quibus Aristoteles. ubi intellectus unitatem nactus sit, et soluuntur argumenta Pompo. cap. 33^m.

Breuis epilogus eorum: que Pompo. physice, et peripateticice de anima opinatur. cap. 35^m.

Fundamentum Pompo. probreue: quo probatur opinio. cap. 36^m.

Rationes Pompo. quibus ipse probat omnia, que dixit de anima. cap. 37^m.

Ordo seruandus in his: que aduersus opinionem Pompo. dicturi sumus, et quot pro veritate differenda sunt. cap. 38^m.

Physicam rationem, quibus probatur intellectiva anime cum corpore non mori, sed post mortem remanere. cap. 39^m.

Secunda ratio, qua probatur eadem immortalitas. cap. 40^m.

Tertia ratio, qua probatur eadem immortalitas. cap. 41^m.

Prima Aristotelis auctoritas, qua probatur immortalitas, et que expositores de illa. cap. 42^m.

Secunda Aristotelis auctoritas satis vrigens. cap. 43^m.

Tertia Aristotelis auctoritas. cap. 44^m.

Platonis auctores hec sunt de immortalitate. cap. 45^m.

Ceterorum auctores et immortalitate probantes. cap. 46^m.

Quod rationalis anima cum corpore non nascatur, sed extrinsecus accedat, prima ratione demonstratur. cap. 47^m.

Secunda ratio, qua probatur idem. cap. 48^m.

Quid de origine anime intellectiva senserit Aristoteles. cap. 49^m.

Lauillatioes Averroistarum et Pompo. hic refutatur. cap. 50^m.

De rationibus, quas Pompo. contra opinionem eius induxit: hic disputatur prima, et declaratur an quia anima recipit imaginem, sit simpliciter imaterialis. cap. 52^m.

Prima rationum eorum hic disputatur: que contra se a Pompo. inducte sunt capitulo 13°. ubi quod anima sit beatitudinis causa probatur. cap. 53^m.

Supposita animi immortalitate, nemo morti, quous in casu exponere se debet, ubi de fortitudine multa nota: et an virtutes appetibiles sint propter se, an illarum premium sit immortalitas. cap. 54^m.

Tertia ratio, que est de malorum punitione et bonorum premiatione, hic disputatur. cap. 55^m.

Quarta ratio, que est de famositate immortalitatis: hic disputatur. cap. 56^m.

Quinta ratio, que est de miraculis: hic disputatur. cap. 57^m.

Vera opinio de anima intellectiva, et physice, et peripateticice asserta. cap. 58^m.

Primus modus refutandi potissimum Pompo. suppositionem: ubi an anima intelligere possit sine phantasmate iterum disputatur. cap. 59^m.

Secundus modus, quo refutatur eadem suppositio, et iterum disputatur an anima possit sine phantasmate intelligere. cap. 60^m.

Soluuntur prima ratio, et declaratur quomodo anima est actus corporis. cap. 61^m.

Refutatur secunda Pompo. ratio et declaratur quomodo intelligere per phantasma est essentialis anime. cap. 62^m.

Refutatur tertia ratio, et declaratur anime non intelligere, nisi per unum intelligendi modum secundum Aristoteles. cap. 63^m.

Refutatur quarta ratio, et exponitur quatenus anima nunquam mutat suum intelligendi modum siue ipsa sit in corpore, siue extra corpus. cap. 64^m.

Refutatur quinta ratio, et declaratur per signum, quatenus anima potest intelligere aliqui sine phantasmate. cap. 65^m.

Tabula

Refutat sexta rō, et declarat quatenus aia separata non remanet sine corpe, et quatenus remanet. cap. 66^m.
Refutatur septima ratio, et exponit si est absurdum esse infinitum in actu. cap. 67^m.
Refutat octava rō, et ostendit aiaz esse medias: et aliqui possit intelligere sine phantasmate. cap. 68^m.
Refutat nona ratio, et declarat quō aia separata est hoc aliquid, et per se subsistens. cap. 69^m.
Reperitur undecima ratio, et complura dubia de anima post mortem queruntur. cap. 70^m.
Quē peripatetici dicerent de his quōnib⁹. cap. 71^m.
Solvitur prima. q. et declarat an anima, cum exit a corpe: motu an alteratione ad locum sibi proprius proficiscatur. cap. 72^m.
Solvitur secunda. q. et determinatur de loco animorum post mortem. cap. 73^m.
Solvitur et tertia. q. et declarat an sursum an deorsus feratur anima post mortem, an motu tractus, an per se natura, vel voluntate. cap. 74^m.
Solvitur quarta. q. et declaratur, an anima post mortem aliqua cognoscat, quē in vita non cognovit, ut locus ad quem fertur, et penam, quēcunqz sit illa: et premiū quicquid sit illud. cap. 75^m.
Solvitur quinta dubitatio, et declarat quomodo anima deserit corpus. cap. 76^m.
Solvitur sexta. q. et declaratur an animaz omnium vnus sit cōmunis locus. cap. 77^m.
Solvitur octava. q. et declaratur anima post mortem pa-

riatur, an gaudeat. cap. 78^m.
Solvitur nona. q. et declaratur an anima post mortem cognoscat singularia vt amicos, filios, ppinquos, nec nō, et mutatiōes, quē illis pringūt. Rursus an cognoscat ea singularia, quē postea ppetuo emergūt. cap. 79^m.
Undecima. q. solvitur et declarat an anima separata cognoscat aliam animā, vtpote amici, filij vel alioz: et an eam alloqui possit. cap. 80^m.
Duodecima. q. solvitur et declarat, si aia pōt locus dimittere, vbi stare deputata est: et nobis apparere, et si immutabiliter vult qcqd vult. cap. 81^m.
Decima Pompo. rō disputat: et de ordine aiaz fm latitudinē pfectionis determinat. cap. 82^m.
Ultima Pompo. rō disputat, et declarat auctoritas. et libris metaphysicē de beatitudine, et reddit cā, cur Aristoteles nō locutus est de beatitudine aic post mortē in libris sciētificis, s; in alijs libris, et cur de statu aic separate pauca dixit: sed soluz semia sparsit. cap. 83^m.
Et hec, anima est immortalis, nō sit pblema neutruz, imo sit conclusio per se demonstrabilis, et demonstratur hic multis rōnib⁹, et qd Plato nō opinādo, sed asserēdo, de immortalitate sit locutus. cap. 84^m.
Epilogus omnium eorum, quē minus aduersando us, quē Aristoteles dixit, dicēda sunt de statu animę post mortem: et repetitio oium eaz quōnuz: quē superius disputate sūt: et excusatio a diligētiōri cura: et libelli submissio, ad Leonis X^{mi}. Pontif. Maximi pedes. cap. 85^m.

Finis Tabule.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Quæsitū de aīc immortalitate p̄us distinguēdū est, q̄ p̄
ponēdū. Quæres quæ de aīc immortalitate sit Ari.^o opi
nio, ceteroz opiones, qui lumine nāli differuerūt, p̄ter
mittēs, p̄cipue Platonis, dīminute quærit. Cap. I.

Imponacius ḡ cū
de humanæ aīc im
mortalitate differe
re p̄posuisset, nul
la de aīa p̄missa di
stinctiōe, de animæ
immortalitate q̄rit.
Cū x̄o qd de qōne
hac s̄b puro nāli lu
mine sentiendū sit
adiecerit, qd de il
la attigerit Ari, ce
teris p̄his p̄termis
sis, qdē Platone

etiā: differē pollice. q̄rū altez aduersus Ari. p̄cepta p̄
posuit. Altez v̄o de negligētia nōn^m est. Qd qdē p̄m̄ p̄tra
p̄cepta Ari. p̄ponat: testis est Ari. ipse, qui cū multa de
aīa ipsa differē p̄posuisset, p̄ de aīa lib. p̄cipit nec illa eē
p̄ponēda, nec differēda, nisi p̄us de aīa ip̄a distinctio fa
cta fuerit, nō. n. aīa vni^o sp̄ei est, quēadmodū p̄hi arbi
trantur: qui suo tpe disputarūt: p̄pea ingt, nūc qdē enīz
dicētes, et quæretes de aīa, de humana vident solū itēde
re: qd qdē cū minime vez sit: p̄cepit vt de aīa ip̄a p̄side
rare an partibilis per sp̄es sit pro dīa aīaliū: an iparti
bilis vnaq̄ atq̄ specie eadē in oib^o: vt Platonici, et Pi
thagorici putauerunt: qui suo tpe p̄habantur: vt eo loco
Simplici^o notauit: p̄pōn. ḡ quæres de aīc immortalita
te: si pipathe^o differē cupiebat, p̄us de aīa distinguē de
buerat. Quā ob cām, Philoponus vir doctissimus, q̄ s̄b
Ammony doctrina cōmē^o in libris de aīa collegit, rez
hāc differē p̄ponēs, de aīa, quā Gr̄eci psychen appellāt,
ita distinguit: nā aīaz alia humana, alia ferina/alia phy
tica s̄b est vegetabilis, siue stirpica est. Humanæ aut cō
plures ptes assignat, nā alia noetica, hoc est itelle^o: alia
dianoetica, s̄b est discursiua, siue rōnalis: alia p̄bātastica
est. Qua distōne p̄missa q̄rit an humana aīa mortalis
sit, an immortalis, et si humana immortalis: an tota, an noeti
ca s̄b est itellualis solū: ceterē v̄o mortales, quā rem, cuz
p̄pō. p̄termisisset, nec Ari. nec expositoz p̄cepta fua
uit. Qd aut de negligētia sit nōndus, dū solū quæ Ari. sen
serit in re illa, p̄ponat differē: facile dem̄ari p̄t. P̄rio
qdē ex eo, qz doctissimi p̄hi de immortalitate hūanæ aīc
differuerūt, et qdē solū p̄hysicis rōnib^o incesserūt: qui nō
minori diligētia de re illa et p̄tractarūt, et elaborarūt: vt
de x̄tēporaneis Ari. loquar, Theophrastus, Endemus,
Xenocrates: q̄ de immortalitate animi diligēter libellos
p̄fecerūt. Ante hos Socrates, Xenophanes, et Chrean
tor. Nī. n. oī boza/oī loco, et cū oī boie de animi immortali
tate disputarūt. S̄z si erant hī p̄tereūdi, vel qz eoz libri
nō facile h̄ntur: vel qz eoz opionib^o non vtimur: Plato
magnus rex diuinaz Magi p̄tereūdi nō erat, cui^o li
bri oēs gr̄ce editi sunt: et admoduz latine. Dic. n. et si de
animi immortalitate sparsim cōplib^o in locis disputaue
rit: in p̄hedone p̄cipue rem hāc attingit, vbi p̄stat eū, nō
nisi p̄hysicis rōnib^o incessisse. Accedit ad hęc Ari. ipse, q̄
cū de aīa cōplures qōnes p̄tractasset, eaz x̄itates defi
nit nunq̄, nisi auditis p̄scoz opionib^o quæ de illis p̄cesse
rūt, q̄si nō h̄nt x̄itas h̄nt possit, nisi ceteroz opiones nar
rent, quæ aut pro x̄itate, aut p̄tra x̄itatez repte sunt. P̄.
Quære qd velit Ari. in taz graui p̄blemate, v̄r admo

duz vanū: cū ip̄e de immortalitate animi in nullo libroz,
eoz dico: qui vel gr̄ce/vel latine ad nos puenerūt, fecit
quæsitū p̄ se. Cuz. n. an libris de aīa, et in libris de aīalib^o
cōplures qōnes de aīa ipsa et ḡnatiū, et speciatim p̄po
suisset, nō memini me aliquā legisse, quæ de immortalita
te humanæ aīc mota eēt: cū igit de humanæ aīc immorta
litate nihil, nisi obiter locut^o sit, iure vanuz videt^o quære
qd ip̄e velit, cuz ex his, quæ obiter d̄nt: nihil certi accipi
possit: cuz pro diuisis q̄nq̄ diuisa afferamus. Signū nob
affert, nā cum in libris et hicoz disputasset an fortis de
beat se morti exponē, vt forti^o actu potiri possit, acce
pit post mortē nihil remanere: qd qdē nō ab re fecit, nā
si post mortē aīus relinquere: nulli dubiū esset, forte se
morti debere exponē: vt ḡ quæsitū veritas oīno habeat,
accipit, id, quo p̄cesso x̄itas oīno relinquet. Duz v̄o eis
dez in libris de felicitatis amplitudine loqueret: sumit
post mortē aliqd remanē, et ad mortuos puenire bonuz
et malū ex his, quæ eoz p̄pings p̄tingūt in vita: hoc. n. fe
cit, vt felicitatis amplitudinē extolleret, nosq̄ moneret
ad h̄nt, beateq̄ viuēdū. Sili rōne et in nālib^o libris pro
cessit: vbi lz quæ dicit, d̄ia sunt: ipse t̄n nō sibi x̄ius est,
cuz nō ex p̄posito, et tanq̄ per se quæsitū illa dixerit, sed
obiter. De Platone x̄o nō ab rōne dici possit esse sibi
x̄ium si diuersa diceret: cum de immortalitate animi fe
cisset quæsitū p̄ se. et ob hāc rem doctissimus P̄p̄bylus
Eusebius 13° li^o cum de Platonis incōstātia loqueret:
dem̄auit Platonē in his, quæ de aīo dixit, nō eē sibi cō
stātes: qd an verū sit, postea dicemus: verū ille de Pla
tone ita dicere potuit, qd de aīo fecit quæsitū p̄ se. In va
nuz ḡ laborauit p̄pōn. quū quærit disputare, qd Ari
stoteles de immortalitate senserit: q̄nq̄dē de illa nihil per
se quæsiuit, nihilq̄ dilucide dixit, s̄z ea quæ ex dictis ab
eo colligunt: sunt obiter dicta: q̄bus nulla prozsus fides
adhibēda est: nec asserēdum est, qd ex dictis obiter col
ligit, id omne esse de Aristotelis mēte.

Si intellectiua aīa, aīusq̄ ip̄e esset simplr mortalis: hō
nec simplr, nec fm qd esset mediū iter mortalia et imor
talia: imo eēt in extremo mortalis. Cap. II.

Qst hęc p̄pōn. p̄bare enititur argumēto
ab opationib^o sumpto boiem ip̄m esse iter
mortalia et immortalia mediuz: nā si ad opa
tiones sensitiue aīe atq̄ vegetatiue attēde
rimus: iter mortalia eum p̄stituemus: quā
dogdē opationes h̄nt istariē sunt: veluti quæ aīaliū mor
taliū habent. Sin aut ad itelligere et ad velle, ip̄m iter
mortalia collocabimus, qz opationes hęc sine istris sint.
Qd qdez nec est sibi p̄stās, nec pipatheticū. Qd nō sibi
p̄stat, facile p̄bamus: nā ipse in eius libelli cap. ix. phy
sice arbitrat^o itellectiua aīam, animūq̄ ip̄m esse morta
lez simplr. Tūc argumēto: intellectiua aīa, aīusq̄ ip̄e
est simplr mortalis, ḡ est genitus, et ex semine deduct^o.
hec p̄ntia fm Auerroem nō est dubia: quippe cum fm
ip̄m oīs forma, quæ suo subo desinēte, desinit esse: sit cō
stituta in esse per subm: sitq̄ de illius po^o a motore eoz
poreo in lucē deducta: vt clarissime cōplurib^o locis ab
eo est dictū. Qd x̄o hęc p̄ntia sit Aris. facile p̄z. Nā Ari.
nō posuit aliū modū, quo res incipiūt, nisi ḡnatiōe, vt
ipse fatetur eodez loco: vel si posuit duos modos, vt 2°
de ḡnatiōe aīaliū libro innuit, fortasse fecit, qd forma
rum arbitrat^o est alias esse mortales, cuz corpe incipiē
tes, et cum eisdē desinētes: alias immortales, incipiētes qz
dez nō ante corpus, sed remanētes desinētū ipse ḡna
tionē fecit, immortaliū creationē, vt clarissime eo loco cō
stat: si ergo intellectiua aīa, aīusq̄ ip̄e mortalis simplr
esset, cum per creationē nō incipiat, erit per ḡnatiōez

Cap 10^oAduersus ea
que ca. p^o. ha
bentur.Cap 3°

De immortalitate

Immersa
Comē. 5.
Cap. 3.

eductus de potētia materiē atq; per semē a parētibus
trāsmittus. p; g; p̄tia: vltra aius est genit^r, ex semineq;
trāsmittus. g; ois eius actio, opatioq; erit instraria p̄ticu
laris, atq; p̄nit^r materiē emersa. Nec p̄tia exp̄sse est
Auer. 3° de aia li. Ari. quoq; 2° de ḡnacione aialiū li. hāc
p̄tia indicavit. Luz. n. mētē animūq; extrinsecus acce
dere pbasset, id omne ex eo pbavit, ga eius opatio istro
care: lz g; quertē arg^m, cum termini sint p̄tibiles, aius
est genit^r, ex semineq; trāsmittus, g; eius opatio est istru
mētaria, p̄ticularis, z hęc (vt Auer. verbis vtar.) Qd si
ita sit, erit z simplr, z fm qd mortalis bō: cuz nulla eius
opatio, nec que ad intellectū, nec que ad ceteras aie p̄tes
attinet, istro careat. Quo fit (vt nō mediū) sed in exte
mo sit statuendus, qm z simplr, z fm qd mortalis: pō
ponaciū g; qui p̄cedit p̄^m aīs. v; q; aius sit simplr mor
talis, si sibi p̄stare d; z, p̄cedere cogēt boiem nullo pa
cto mediū esse, sed extremū. Qd vō pipatheticū nō sit:
si pōponaciū peripathetice dicit, vt pipathetice arbi
tra^r dicere, p; nā aius esse simplr mortale dicit eē peri
patheticū. g; nulla forma erit in boie, que nō sit genita: z
cuius opatio nō sit instraria: quo fit, vt nec fm quid bō
immortalis sit habēdus. Quare iter mortalia, z immortalia
nō erit vt mediū collocādū. Erig qd dixit, Platoniciū
nā cum aiū Platonici fecerint immortalē, ceteras hoīs
for^m mortales, imo cetera p̄ter aiū, boiem mediū iter
illa collocarūt: quā rem doctus Salustius ex Platonis
fonte accipiens, his v̄bis p̄tulit, ois n̄ra vis in aīo, z cor
pore sita est, animi impio, corpis fuitio magis v̄timur:
altez nobis cuz d; s, altez cōe cum beluis est. Qd qdē
minime verū eēt, nisi aius esset immortalis. Quare iuxta
Platonis sniaz bō inter cetera z tpalia mediū est. Non
aut iuxta eius opionē, qui aiuz mortale simplr arbitra
tur. Rursus iuxta Platonis opionē boiū tres modos
ponere cogimur: heroas, quoz aius remanet post mor
tē btūs, vt Pl. to in Borgia ingt. Et Plutarchus hysto
ricus exponit. In beluas duersos, qruz aius brutalitate
post mortē affect^r relinqt, vt in li^o de intellectu (cum de
statu aie disputauim⁹) clarissime exposuimus: z puros
boies, qui mediocri vita viuūt. Qd qdē verū nō eēt, nisi
aius immortalē simplr statueremus. Pōpo. g; nec sibi cō
stat, nec pipathetice dicit, d; se pipathetice dicere cre
dit, hactenus de hominis mediocritate.

Que Salu
Rius.

Tres modos
hoiūm Pla
to ponit.
In vita Ro
muli.

es autem
ex. q. d. sup
p̄m̄m

Cōtra ea que
capite 2° habē
tur.

In sufficientia modoz: qbus pōpon. arbitrat multī
pliciter humanam nām dici. Cap. III.

Um pōponaciū g; boiez esse mediū se p̄
basse arbitraret. Humanē nāe multiplici
tatē sic ordit. lz obscure: homo est mortalis
atq; immortalis, aut fm eādē formaz, eādēq;
nām: aut fm aliā atq; aliā. Si fm aliāz bō
immortalis sit, fm aliā vna vel plures mortalis: trib⁹ mo
dis, z nō plurib⁹ euenire dicit, qz vel tā for^m, per quā est
immortalis, q; forma, per quā est mortalis est pro boiū
niū multiplicata: vt sit in singulis duplex forma, alte
ra per quā mortalis, altera per quā immortalis d; aut in
oibus hoibus ea forma, per quam immortalis d; sit vna
oium niū: ea vō per quā mortalis pro boiū niū mul
tiplicata: aut p̄tra ea per quā bō mortalis est oium ho
minū vna niū sit: ea vō per quā est immortalis niūata. p; g;
hoc p̄^m tribus modis dici. Sin aut dicat per eādē for
mā, eādēq; nām boiez esse mediū. s. mortale atq; imoz
talez: hoc erit, vel qz bō per illā erit simplr immortalis, z
fm qd mortalis: aut vicēversa, qz per illā est simpl^r mor
talis, z fm qd immortalis. Vel 3° ga per illā erit fm quid
vterq; mortalis. v; z immortalis: hęc pōpon. Quē qdez
z inordinate, z insufficienter, atq; obscure assignata sunt.

Quare p̄cesso pro veritate, q bō ipse sit mortalis z im
mortalis: aut erit per eādē for^m: vel per aliā atq; aliāz:
si per aliā atq; aliāz: erit vel ga vtraq; erit in boibus
numerata: tam illa, per quāz bō est mortalis, q; illa, per
quā est immortalis: vel ga in oibus vtraq; est vna nume
ro: vtpote tam ea, per quam bō est immortalis, q; ea, per
quā est mortalis: vel ga aliā est vna numero in boibus
oibus: z aliā numerata: si qdē in boibus aliā cōis vnaq;
est, aliā numerata: s. bifariā est, vel ga illa, qua bō im
mortalis est, vna oīuz est. Aliā vō per quā est mortalis,
numerata: vel p̄tra, ga ea numerata est per quā imorta
lis, ea per quā est mortalis oīuz vna numero: quo fit vt
nō tribus modis, sed quatuor modis hoc sit multiplicā
dū: cuius p̄ziuz arbitrat pōpon. Sinaut per eādē
formā bō sit mortalis, z immortalis, s. est, vel ga per eā
dez est simplr vterq; mortalis. v; z immortalis, aut qz p
eādē fm qd vterq; v; mortalis, z immortalis: aut ga per
eādē est simplr, z fm qd vterq; qd duplr esse pōt: ga
vel per eādē simplr immortalis, z fm qd mortalis, aut
p̄tra per eādē simplr mortalis, z fm qd immortalis. qua
re hoc 2^m nō tribus sed quatuor modis dicitur: nō ergo
multiplicitas hęc, sex modis, sed octo dicēda est: cuius
p̄trarium arbitrat pōpon.

Incertū est qd de hūana aia senserit Auer. nec in his,
que ipe dicit de itelle^{ua} aia: sibi vbiq; p̄stat. Cap. III.

Dista pōpon. (p̄missa humanē nature
multiplicitate) de mētē Auer. aiam in boie
duplicē p̄stituit. Alterā intellectuā, per quā
bō immortalis est. Alterā mortale, per quam
mortalis videt. Aiam qdē intellectuā de il
lius mētē esse vna niū in hoib⁹ oibus tradit: ea vō, per
quā bō mortalis est, asserit pro boiū numero multipli
cari. Nouet ad hęc, ex eo ga Ari. vbiq; intellectu imp
mistuz, immālē effecit, quo fit vt ceterus sit, z vnus nu
mero. ceteras aias sensitiuā, z vegetatiuā fecit instrarias,
quare z mortales. Quē qdē opinio nō Auer. sed Lada
uēsis est, qui z intellectuz, z intellectuā aiam vna numero
in hoibus posuit argumēto. v; ga est impmista, imorta
lis, z cetera. Nō. n. fieri pōt, vt in ceteris indiuiduū nu
mero multiplicet sub eādē specie. Qd vō incertū sit qd
de intellectuā aia velit Auer. nō est difficile dem̄are.
Si per eius sectatores p̄currimus. nā iter itellm z intel
lectuā aiam nō parua sectatores dūam fecerūt, qnq; dē
intellectuā aiaz totū qdā esse dicūt ex itellu atq; sensi
tūo vegetatiuoz p̄stitutū. Intellectū vō intellectuē aie
partē. Singūt. n. esse intellectuē quasi semianimā: q; sit itel
lectuz aie medietas, totū vō qd ex semine traditū, eē
alterā intellectuē aie medietates: ex qb⁹ qsi semiaibus
resultat tota intellectuā aia: que qdē numerat in hoib⁹.
lz intellect^r, qui est illius semiaia vnus numero sit in oī
bus: quā opionē Suggestiū, z Rogeriū vterq; Bac
conitanus, ad Auer. mētē tradūt. Uiltoniēsis vō acutis
simus doctor, intellectu vnu oīuz, aiam intellectuā nume
rata pro boiū niū asserēs dicit ad mētē Auer. itelle
ctū esse p̄ z per se for^m informātē nām cōez (quā suppo
nit esse rem cōez oibus indiuiduis) z ab illis dimerfaz.
Sedario vō for^m oīum indiuiduoz: pro quoz niū itel
lectuā aia multiplicat, intellectu ex̄te vno oīum. enitiē
aut oīa Auer. vba ad hāc opionēz redacē, vt legētib⁹
que ille dicit. p; Joānes Baconitanus meo iudicio ce
teroz Auerroistaz Princeps tradit ad Auer. mētē in
tellectū nobis bifariā copulari vno gdez numero: quo
fit n̄ra potētia, per quā intelligimus: quā copulationē
spūalē esse dicit, atq; v̄tuales: quatenus per hāc intel
ctus efficiē nobis, quasi spūs, siue forma, atq; potētia,
siue v̄tus.

Cōtra ea que
ca. 3° ponunt.

Opt. Landa
ucens.

Rogeriū z
Suggesti
opi.

Uiltoniēsis
opūto.

Joā. bac. opi
nio. 2. senten
lib. 2. d. 2. q.
v̄nica.

sue vntus. Altero No, quo intellectus ad pbatafmata copu-
 lat, vt ad obta/ quoz intetiones recipit actu imales vir-
 tute intellectus ageris: qd ille sit siue deus, siue alia res.
 Et quis modo intellectus copulet homini, semp ipse vnus
 oium est. Intellectiua autē aia (vt ingt) plures, pz ergo
 Auer. sectatores nō parua inter itellm, et intellectiua aiaz
 dūam effecisse. Quā etiā veteres olfecerūt, nā (vt Ari.
 ingt in p de aia lib.) Anaxagoras vī alterū dicere aiaz,
 et intellectū, cuius opionē laudat. Quāobrez, dicere soliti
 sumus, Auer. vba posse ad oēs opiones accōmodari. nā
 vbi ipse intellectiua aiam diceret vnā numero oium: per
 aiam, nō totā, s; semiaiaz itelligit, s; est itellm: qui dif-
 fert ab humana aia, vt pars a toto. Vbi No rōnalez nō
 vnā, sed intellectū vnū fecit: intellectiua totū intellexit:
 que pstat pte intrinsecus accedēte, et pte intrinsecus dedu-
 cta. pz g incertū eē, qd de humana aia senserit Auer. cū
 ad eius mētez boni Auer. interptes differāt, nā aly solū
 itellm immortalē: aly itelle^{nas} aiaz immortalē asserāt. Incō-
 sulte g pōpon. pūlit opionē Auer. cuz nō sit oiaz: qui
 Auer. interpretant: s; Landauēsis. Nolo tū te ignorare in
 li° de intellectu multa pro opinione Auer. scripsisse: nup-
 rime vō in his cōmentarijs, que nūc p̄fecimus in libris
 de aia: hac rōne, que sit Auer. mens, nūc differē p̄termi-
 timus: cū intetio nra sit solū disputare ea que dicit in s
 libello pōpon. qui de aie immortalitate inscribit.

Themistius de anima intellectiua qd sentit, incertuz
 est: nec potest eadem sentire, que Auer. sed in q̄pluri-
 mis differt. Cap. V.

Imponacius capite eodē arbitrat Them.
 et Auer. concorditer itelle^{nas} aiaz posuisse rea-
 liter distingui ab anima corruptibili, veruz
 ipam esse vnā nūo in oib⁹ hoib⁹. Mortalē
 No multiplicatā. Que res nec est certa: nec
 (vt ostēdā) in oibus sunt p̄cordes. Qd qdē incertuz sit,
 qd Them. velit, per eos, qui euz sectant, atq; interp̄ta-
 tur, pcurramus. Thomas igit, cui⁹ ingeniū, atq; doctri-
 naz semp magnificimus: nō minus iustus, q̄ verus in-
 terpres eo libello de intellectu, que adūsus Auer. p̄scri-
 psit, tradit de Themistū, et Theophrasti decreto itelle-
 ctuz, intellectiuaq; aiam formā esse informātē humani
 corpis: et nomē et spēm illi p̄bētez: addit agentē pro nūo
 hominū multiplicari: agētez dico nō eum: qui est quasi
 sol: qui est oium hoium vnus numero: que Themistius
 deū eē arbitrat: sed eum, qui simul illuminās est, et illu-
 minat. Dic enim pro numero hoiaz multiplicat, estq;
 cuiq; homini pprius itellm: qui cum intellectu patibili
 itelle^{nas} aiaz cuiq; homini ppriā p̄stituēs. nec hęc opi-
 nio dissonat verbis Themistū. Tertio. n. de aia lib. cla-
 rissime tradit agētes itellm hō multiplicari pro hoium
 nūo. Unde ex his, et aly que diuus Expositor collegit,
 de mēte Themistū asserit. Intellectiua animā esse for-
 mā hois vere informātē: et qdē talē cuius due pres, siue
 vtutes sunt itellm agēs, et possibilis. Albert⁹ No cogno-
 mēto magnus, et in lib. de intellectu, et itelligibili: et in di-
 gressionibus tertij libri de aia: de Themistū snia tradit
 itellm agentē multiplicatū, esse lumē qdā cternū: qd
 (vt in subo) est in intellectu possibili ab intellectu illu-
 minātē p̄grediēs. Tale lumē Themistius (vt ingt) est
 illustrās, et illustratū: illustrat. n. ab agente. Illustrat vō
 possibile itellm: quo fit (vt fm Alb.) Themistius ve-
 lit intellectiua aiam esse possibile itellm per hō lumē
 illustratū: et nō soluz hois formā, sed eidē nomē et spēm
 p̄bere. Simplicio bonus Themistū iterpres, tradit ad
 illius mēte ex cōi intellectu, et corpe aial humanū p̄fici,
 appellat cōez itellm, Themistius, id, qd Simplicius

dianoeam, Auer. cogitatiua appellat. Est. n. cōis itellm
 humani aialis for⁹, et qdē informās. Dicit vō Simpli-
 cius p̄stare dicit ex itellm, et eiusmodi humano aiali. nā
 cōis itellm materie adueniens humanū aial facit, huic
 aiali itellm extrinsecus accedēs p̄stituit hoiez: hęc Sim-
 plicius. Plotinus No, qui (vt dicūt iuniores) in paucis
 dissentit a Themistio in his, que de anima scribit/ tra-
 dit vnicuiq; homini assignādā esse duplicē aiaz, alterā
 qdē q̄si vitā: quā Themistius vbiq; aiationē appellat:
 alterā q̄si aiantē, viuificatēq;: e qua aiatio in corpus p̄-
 ficiscit: ab aia viuificante hō est rōnalis, et itelligēs: ab
 aia viuificata est aial et viuēs: dico fm vitā hois ppam:
 est vtraq; pro nūo hoiaz numerata: verū que viuificat
 cterna est, que viuificat: corrūpit, atq; cuz corpe nasci-
 tur, et abolet. pz g ex expositozib⁹ qd velit Themistius,
 incertū esse. Ex his No: que ipse dicit, lōge facilius eadē
 incertitudo colligit. nā p̄mo de aia clarissime duas ani-
 mas in hoie vnoquoq; collocat, alterā q̄si vitā, aiatio/
 nēq;: per quā hō aial est humanū: alterā quasi aiantē vi-
 uificantēq;: e qua illa aia p̄ficiscit ab hac hō est hō: hęc
 animās atq; viuificās est vna oium hoiaz: imo est toti⁹
 mūdi aia: imo forma formaz: cū ab hac oēs oium rerū
 forme p̄ficiscant: aia No aiata numerata. Ex his pz nō
 eodē modo hāc esse formā hois, quo Auer. intellectiua
 aiaz, seu itellm asserit formā hois. Nec. n. que animās
 dī, forma est hois: nō qdē dans esse formāl, hoc est in-
 formās, sed q̄si eguoce, eo modo, quo effectrix causa, et
 creatrix esse p̄bet ei: qd efficit, et creat. At Auer. s; pacto
 nec itellm, nec intellectiua aiam dicit homini dare eē.
 Hāc positionē et si p de aia Themistius clarissime p̄fi-
 teat: 3° quoq; illaz exp̄ssit Auer. etiam hāc positionē illi
 iponit 12° diuine sciētiē lib. et 7° eiusdē. At 3° lib. de aia
 Themistius negat aiaz, que vitā p̄bet: eē vnā: sed agēte
 itellm dicit oium hoium vnū numero: itellm vō que
 cōez appellat (que alibi vitā) et aiationē nūcupat, mul-
 tiplicari. Sed quis modo dicat: Auer. differt a Themis-
 tio: cuz nec itellm, nec intellectiua aiam velit dare eē
 homini eo modo, quo Themistius autumat. Nō. n. p̄ce-
 deret Auer. itellm vel intellectiua aiaz in humano cor-
 pore aiationes, et vitas efficere: vel creare. Auer. eiz vel
 assereret itellm solū opationez homini dare/ esseq; illi
 for⁹ opantē: vel dare illi eē formāl, esseq; illi for⁹ ifor-
 mātē. Formā No formātē/ vel aiam aiantē itellm esse
 homini nunq; (vt arbitroz) diceret: vt exp̄sse scribit 7°
 diuine sciētiē lib. et 12° eiusdē. pz g incertū esse qd The-
 mistius velit de aia (et quis modo velit) cū Auer. decre-
 tis minime stare posse. Qui No luculēter expositas, aut
 Themistū, aut Auer. aut alioz positiones desideraret,
 et quātū pro illis dici pōt: diligēter libzū nrm de itellm
 p̄legat, et curiose ruminet. Nihil enim in eo lib. p̄termi-
 simus, qd vs opinionib⁹ esset vtile. Dic aut raptim per-
 curramus: cum nra intetio sit reuidere pōpon. libellū:
 et qd de eo senserim ad te scribere.

Primū et p̄ncipale arg^m: qd pōpo. ex vbis Arist. indu-
 cit aduersus pōnez Auer. ab eo fictā. Cap. VI.

Num est batenus pōpo. positionē quā di-
 xit eē Auer. et Themistū, eē ab eo vel fictā,
 vel eē incertuz qd vterq; sentit: s; p̄cessa si-
 bi illa opione, vt videamus q̄tuz ei⁹ rōnes
 valeāt: inducemus rōnes eius per ordinē, et
 dilucide qdez: nam ipse illas p̄fuse, atq; obscure p̄tulit:
 initio nobis sumpto, a p̄ argumēto. pōpon. itaq; sumit
 ex vbis Arist. intellectiua aiam, intellectūq; ipm nullā
 opationē hie penitus a corpore absolutā: qn e corpe de-
 p̄deat, vel tanq; a subto, vel tanq; ab obto: vel vtroq;

Que Ploti-
 nus de mente
 Them.

Cap. 23.

Cap. 23.
 Cap. 33.
 Com. 18.
 Com. 31.
 Cap. 32.

Com. 31.
 Com. 18.

De his que
 4° cap.
 pōpon.

De immortalitate

li° p. t. cō. 1.

modo. Declarauimus aut nos in Cōmētarijs de aia veteribus: que in iuuetā descriptimus: qd e corpe depēdere sit tanq̄ ab obto, r qd depēdere tanq̄ a subto. Nūc hō nobis sit satis B, qd Pōpoñ. assumit, ex his que ipse dicit, pbare: nā si quā opationē talē h̄ret, eēt ipm̄ itelligere: sed q̄ nō sit itelligere opatio talis, pbat̄ ex eo: q̄a (vt Aris. ingt) itelligē aut est phātafia/ aut nō sine phantasia: vnde quīs in p̄ de aia cōditionalr loquat̄. 3° hō de aia lib. absolute tradit ipm̄ itelligē fieri nō posse absq̄ ipō phātafiā: quo fit (vt itells nullā subeat opationē penit̄ a corpe abiūctā) qn̄ illa aliqua rōne e corpe depēdeat: quo argumēto relinquit̄ itellectiua aiam nō esse fm̄ esse a corpe abiūctā: imo sequit̄ ipam̄ esse simpliciter corruptibilē, cuz nulla sibi cōpetat opatio e corpe penit̄ abiūctā. Cetera que Pōpoñ. aducit, cum ad rem faciāt minime: bona frōte p̄terimus. Declamimus enim in Cōmētarijs veteribus, que in libris de aia conscripsimus, quo nam pacto valeat illa cōt̄ia Aueri. Si itelligere nō est nisi cum imaginatione/ tūc itellus erit ḡialis, r corruptibilis. Hāc enīz Pōpo. nō exposuit eomō: quo Auer. loq̄t̄: sed de ea ad cōmētaria te mitto.

p̄mo de aia
tex. cō. 12.
L. cō. 39.

p̄mo de aia
L. cō. 12.

C Dilucidatio eius solutionis, quā ad p̄m̄ argumētuz affert Pōpoñ. in qua exponit̄ multiplex aic̄ cōsideratio, r multiplex opandi ratio. **Cap. VII.**

D hoc arḡm̄ Pōpo. inducit r̄n̄sionē: que b̄n̄ itellecta pōt ad arḡm̄ satisfacere: de qua postea in resumptionib̄ eoz, que dicentur ab eo diligētius disputabit̄. At nunc dicamus itellectiua aiaz trifariā cōsiderari posse, aut in se, vtpote in illo p̄ori, in quo, r humanā spherā, r quālibet humanē spherē partes p̄cedit. Aut in illo p̄ori in quo p̄cedit singulas ptes hūm̄ inē spherē ptes: sed est sim̄l̄ cuz spherā, illi vt aia copulata. Aut 3° cōsiderari pōt respectu cuiusq̄ spherē partis, vt respectu mei/ vel tui: tūc ex hac distinctione r̄n̄sio erit aic̄ itellectiue esse tres opationes: aliam que ei cōpetit in illo p̄ori: in quo ipsa spherā p̄cedit: quecūq̄ illa sit: de qua postea: aliam, que illi cōpetit, vt est spherē aia, vtpote in illo p̄ori, in quo p̄cedit singulā spherē partes: aliā, que illi cōpetit vt copulatē alicui spherē parti vtpote mihi, vel tibi. Opatio q̄des, que itellectiue aic̄ cōpetit in illo p̄ori, quo p̄cedit spheram: est simplr̄ eterna: atq̄ e corpe omni rōne abiūctā: opatio hō: que sibi cōpetit, vt spherē copulat: est eterna fm̄ successionē, atq̄ sp̄m̄ r fm̄ qd corruptibilis: opatio hō, que cōpetit aic̄, vt copulat mihi, vel tibi: est penitus corruptibilis: fm̄ qd eterna. Ad for̄m̄ igit̄ patet qd Pōpoñ. assumpsit: falsum esse: nā supponit itellectuz nullā h̄re opationē penitus separatā: cuius op̄positum ex distinctione p̄z: r cum d̄r: si quā habet: illa est itelligere: cederet illius opionis defensor: illā esse ipm̄ itelligere, sed nō omni modo simplr̄: sed solū qd sibi cōpetit in illo p̄ori: in quo ipa p̄cedit spherā. Itelligere hō, qd est phātafia, aut nō sine phantasia, est itelligere, qd illi cōpetit vt est spherē copulata: vel spherē parti huic, vel illi. Hoc enīz est aut phātafia, aut nō sine phātafia. Nec breuiter de respōsione.

C Pōpoñ. obiectio p̄: qua pbat nullam esse aic̄ opationem penitus abiūctam. **Cap. VIII.**

Ed refutare enit̄ Pōpoñ. r̄n̄siones hāc, lz obscure: naz definitio ei: cuius est definitio/ fm̄ esse cōpetit: sed esse actū corpis p̄fici organici est itellectiue aic̄ definitio: saltez fm̄ cōem rōnem: q̄ esse actū corpis fm̄ esse cōpetit itellectiue aic̄: qd si itellectus itellectiuaq̄ aia fm̄ eē erit actus corpis p̄fici: sit, vt nulla sibi cōpe-

tar opatio penitus abiūctā, quē admodum nec ipsa esse potest e corpore abiūctā fm̄ esse.

C Defensio p̄oris r̄n̄sionis, quā affert Pōpo. quō aic̄ est aliq̄ opatio: vbi exponit̄ penit̄ abiūctā. **Cap. IX.**

Inducit post hęc breuib̄ Pōpoñ. Ad banc refutationē solonez: ex eo q̄ itellectiua aia est vna itelligētiā, lz infima: vt 3° de aia li° scribit Auer. At itelligētia quēlibet bifariā cōsiderari pōt. Uno qdē modo in se, hoc est in illo p̄ori: in quo copulationez cum spheris p̄cedit: in quo p̄ori ipsa est itellect̄ itelligēs per essentiā superioris itelligētiē. Alio hō in ordine ad eam spheram: quā actuat: r h̄ pacto est aia, atq̄ actus corpis p̄fici: cōstituz vō ex ipsa, r corpore est aial: lz equoce. Ad formā ergo p̄z solutio: nā itellectiua aia in illo p̄ori: in quo p̄cedit spherā: nō est aia, nec p̄fici corpis act̄: sed cum cōsiderat̄ ipsa vt actuat spherā, est aia: atq̄ corpis act̄. Cōcedit tñ esse actū corpis cōpetere itellectiue aic̄ fm̄ esse: etiā quouis modo cōsideret̄: lz nō fm̄ rōnem: sicuti rōnali aiali cōpetit, et homini sub rōne aialis fm̄ rem: quatenus homo, r hō, vt aial fm̄ esse idem est: nō tñ homini cōpetit per rōnē aialis. Sic enim omni aiali cōpeteret: vnde lz aia itellectiua, r aia itellectiua, vt itellectiua idēz sint re: r esse actū corpis fm̄ rem cōpetat aic̄ itellectiue, r aic̄ itellectiue vt itellectiua: tñ esse actuz corpis nō cōpetit aic̄ itellectiue per rōnem itelligētiē. q̄ ei pōt cōpetere aliqua opatio p̄ori, vt cōsiderat̄ sub rōne p̄oris: veluti homini cōpetit aliqua opatio p̄ori, vtpote ipm̄ sentire quatenus cōsiderari pōt sub aliqua p̄ori rōne, v3 vt aial est: lz fm̄ rem hō r aial idēz sint.

C Excerptū Pōpoñ. ex hac distōne, p̄ qd declarat̄ qdā, quō de itellectiua aia agit metaphysicus. **Cap. X.**

Et distinctione ergo p̄posita vsitata illa (vt ingt Pōpoñ.) dubitatio elidit̄: sit ne itellectiua aia de nāli, an de metaphysica cōsideratione: q̄n̄ qdē Ari. li° de p̄tibz aialiu p̄ iter meta cōsiderata illam reponat. Elidit̄ enīz (vt ait) ex eo: qz itellectiua aia, vt itells est, r vt p̄siderat̄ in illo p̄ori, in quo p̄cedit spherā, hoc est, vt vna itelligētiā: que itelligit per subam/ atq̄ essentiā superioris itelligētiē: inter cōsiderata a metaphysico reponēda est: sin autēz (vt aia cōsideret̄) vt videlz actuat humanā spherā: sic inter nālis p̄fici ptes statuēda est, ita vt vni ca sit, vt Auer. ingt in libris Metheozoz: r vt de itellectiua aia dictū est, de ceteris celestibus aiaibus est dicēdum: si qdē ille, vt actus sunt nālis corpis, inter p̄fici cōsiderata: vt itellect̄ per eēntiā superioris itelligētes, inter metaphysice cōsiderata reponēde sunt. patet ergo ex distinctione vsitate. q. dilucidatio.

C Refutatio Pōpoñ. aduersus excerptū: r p̄tra distinctionē ex qua excerptuz deducit̄. **Cap. XI.**

Biter igit̄ refutare enit̄ excerptuz, r p̄ncipalē r̄n̄sionē: excerptū qdem: qz si de itellectiua aia idē iudiciuz est, sicuti de itelligētiā: qn̄ Aris. 12° diuine sciētiē lib. egisset de itelligētiā: de itellectiua aia agere debuerat: aliq̄n̄ mancus fuisset. P̄. Uniuerse cōsiderationis p̄fici itellectiua aiam terminū cōstituit Ari. lib. p̄fici auscultationis sc̄do. Nō enīz in cognitione rerū p̄fici itellectiua aiam fecit terminū: quo ad q̄a est: cuz p̄fici cognitio/ q̄a res est vsq̄ ad deū ipm̄ diffundat̄. Erit ergo terminus in cognitione qd est: quare qd qd est itellectiue aic̄ in nāli p̄fici agēda erit: hęc aduersus excerptū. Aduersus vō r̄n̄sionē p̄ncipalē ex eo argumētatur: q̄a vni° eiusdēq̄ nāc̄ specie, vnus est specie opandi modus:

Com. 19.

Cap. p.

Cap. p.

L. cō. 26.

modus: nō ergo pōt aīa itellectiua intelligē itellectionē e corpore depēdētē: et absolutā a corpore nisi vna nā duo eē hīc: dicit vna specie est opandi modus, quoniā eiusdē naturę numero vel specie alia atq; alia rōne pnt esse diuersi modi operādi gīe: vt lunaris aīe, quatenus aīa est, est mouere cglū: quatenus itelligētia, est itelligē: at nullius itelligētię est diuersus operādi modus specie. Nō ergo pōt itellectiua aīa intelligē itellectionē depēdētē a corpore: et itellectionē absolutā a corpore. Uidet aut Achilles hoc arg^m aduersus dictā rñsionem: nō tñ huius Achillei argumēti Pōponaciū inuentor est. Sigdē diuus Thomas, qui in disputationib⁹ nihil intactum reliquit: clarissime hoc arg^m exp̄ssit in qōnibus de aīa. **C**ōtra eādē rñsionē sequit vna nām fm vnuz modū de eodē obiecto hīc vna numero itellectionē: et fm aliū modū ifinitas: qd̄ videt̄ incredibile: et deducit̄ argumētuz: nā per modū quo intelligit aīa nō dependēdo a corpore: intelligit vnicā itellectionē eternā deuz: per modū hō, quo itelligit depēdēdo a corpore, intelligit idē obiectū. videlz deum per ifinitas itellectiones: quatenus ifiniti homines deum intellexerūt: et intelligunt. **D**ec̄ contra respōsionem.

C Resumptiōes de nouo differēde circa hęc quę Pōp. tetigit in primo argumēto. Cap. XII.

Ist hęc (vt videat̄ qd̄ bñ: Pōpo. in argumēto assumpserit) quedā denuo diligentius resumenda sunt. Et p̄ an sit itellectiue aīe aliqua opatio penit^e e corpore abiūcta. Secūdo dato qd̄ nulla sit itellectiue aīe opatio e corpore absoluta, vtrū ex ipso itelligē, qd̄ nō sine phāsmate est, possit dūnci, pbariq; itellectiua aīaz esse e corpore fm esse, et eēntiā abstractā/absolutā, atq; indepedētes: vt Auer. autumat. Tertio si de itellectiua aīa, metaphysicus, an phisicus agere debeat: qd̄ erat excerptū: qbus patebit quātum valeat p̄m Pōpon. arg^m.

C Aliq̄ opatio est itellectiue aīe penit^e e corpore abiūcta: et aliqua nō sine corpore fm Auer. Them. Simpliciu, Theophrastuz, et cōplures alios. Cap. XIII.

E resumptis ḡ differēdum est, et quidez nō pro vitate: qm̄ in fine de veritate dicemus: sed pro opinione eoz: quā Pōpon. refutare enitit. Et p̄ an aliqua aīe itellectiue opatio sit: quę nulla prorsus rōne e corpore depēdat: et de mēte Auer. Themistū, Simpliciu, et Theophrasti tenemus p̄mo, qd̄ est aīe itellectiue opatio quę dā: quę nulla prorsus rōne e corpore ipso depēdet, hoc est nec obiectiue: siue effectiue: nec s̄biectiue, siue organice: nec dispositiue. Et quę sit hęc opatio fm istos dicemus postea. Auer. itaq; 3° de aīa lib. quuz quęssit an itellectus corpi vnitus subas separatas intelligē possit: ostēdit. q. hāc nō eē definiēdā, nisi prius definiat̄ an itellectus in se illas intelligē possit: et huius ordinis cā est (vt ingt) ga itellect⁹ p̄us est in se, q̄ sit in nobis: ergo necessarius est p̄scire an itellect⁹ in illo priori, in quo est in se, illos itelligat, et postea an cum in nobis est, illas intelligere possit. Talē ergo in his qōnibus ordinez Auer. nō assignasset, nisi arbitratus eēt itellectū in se, h̄ est in illo priori: in quo est in se ante spheram: intelligere possit subas separatas per eēntias illaz itellectionē. s. penit^e e corpore abiūctā: Them. in sup 3° de aīa lib. pbauit itellectuz in se intelligē illas subas loco a minori ga. s. pōt intelligē māles abstrahēdo a mā: ergo maxime abstractas: qd̄ nō eēt, nisi aliqua opatio ipsi itellectui cōpetet, vt in se p̄siderato. Accedit ad hęc qd̄ itellus est infima itelligētiā (vt Auer. ingt 3° de aīa li^o). ergo intelli-

git et opaf, vt ceterę opant. At ceterę supiores intelligūt per eēntias illaz h̄ est itellectione penit^e a corpore abiuncta: ergo itellectui assignāda est aliqua opatio penit^e e corpore, corpalibusq; rebus abiūcta. Quaz partē Theophrastus apertissime asserit eo. v3. lib. quē de itellectu, et itelligibili p̄scripsit. Simplicius hō vir doctissimus, cum de triplici itellectu distinguisset, itellectuz, quo dianoetica participat, asserit itelligē supiores substātiās in se: anteq; dianoetica eo participet: vt legēti ea cōmētaria p3: quę 3° de aīa p̄fecit. Ex his oēs, qui Auer. sequunt: asserūt itellectū hīc duplicē itellectionē, opationēq; alteram: quę sibi cōpetit, vt est suba separata: et itelligētiā vna: et hęc est itelligē se per eēntiā ppriā: et supiores per eēntias supioz: hęc itellectio dicit̄ eē prima itellect⁹ opatio e corpore, corpalibusq; rebus penit^e abiuncta: qd̄ nec depēdat a corpore tanq; a subiecto: nec tanq; ab obiecto: nec dispositiue: nec principalr. Et dī p̄ma, qd̄ sibi cōpetit in se: et in illo p̄ori, in quo ipsa est suba separata, et perfecta: et anteq; ipsa humane spherę vniat. Altera hō est itellus opatio: quę sibi cōpetit, vt est spherę aīa: quę lz nō depēdat a corpore corpalibusq; rebus, vt a subiecto: depēdet saltez a corpore, aut obiectiue: aut effectiue: aut dispositiue: quę secūda dī: qd̄ sibi cōpetit non in illo priori: in quo itellect⁹ est substātia perfecta: sed in sc̄do loco: cum ipsa effecta est aīa hoīs, atq; humane spherę vtrāq; opatio dī intelligē: verum p̄ma penitus abiuncta est, secūda hō nō sine phāsmate: qd̄ est corpis, vel corpalis rei, vt obiecti: et corporis, vt subiecti. de hoc itelligē, qd̄ itellectui cōpetit, vt hoīs aīa est, Aris. ingt eē phāstiam: aut nō sine phāstia: de hoc etiā ingt itelligē nequaq; sine phāstia eē. Qd̄ si ita est, nō erit nobis difficile argumēta Pōpon. quę cōtra hęc p̄fecit, refellē. Lum enim dicebat vnus naturę non posse eē duos opandi modos fm spēm differētes: recte dicit: quoniā lz rei: quę itellectiua aīa est: duę sint opationes specie distinctę: vt intelligere per abstractionē, et per eēntiā reruz: quas intelligit: vtrāq; tamē itellectio subit eūdē specie itelligēdi modū: qui est: vt itellect⁹ itelligat itelligibilia: quę actu sunt itellecta: siue illa sint et phāstiatibus ipsis accepta: siue aliūde: ḡ lz res quę est itellect⁹, et aīa hoīs itellectiua, supiores substātiās itelligat per illarum eēntias, et hęc terrena per abstractionē: oīa intelligit per eūdē modū, vt diuus Thomas ingt, in quātuz sunt actu abstracta, actuq; itelligibilia. Qd̄ hō inferebat eādez nām de obiecto eodē habere vna numero eternā itellectionē: et ifinitas numero: Auerroes nō incredibile: sed neciuz esse arbitratur. nam itellect⁹, quo est substātia separata: et vna itelligētiā: intelligit deū vna numero itellectione: quę est ipse deus: qm̄ per illius eēntias, quo hō est hoīs aīa: cum vt sic, sit aīa ifinitoz hoīum sibiinuicē succedētuz in eādē itellectionē dei: intelligit deuz in finitis itellectionibus: quę nō sunt deus: sed ipius dei effect⁹: qd̄ ḡ Pōpo. arbitratur esse absurdū, Auer. necessariū esse contēdit. Et de prima respōsione hactenus.

C Dato qd̄ nulla sit itellectiue aīe opatio e corpore penit^e absoluta: ex ipso itelligē, et velle, qd̄ nō sine phāstia est: pbari pōt aīaz eē e corpore separabilē ab eodēq; subiectiue minime depēdē: et rursus exponitur in vba Ari. primo de anima. Cap. XIII.

Ist ergo itellectiua aīam, quę infima itelligētiā est, et in illo p̄ori: in quo ipsa p̄cedit spheram, hīc opationē ppriā: quę nulla ratione e corpore depēdet, cuiusmodi est itelligere: quo itelligit subas supiores, per eē-

q. de aīa. q. 15. in sol. ad 5^m.

De immortalitate

nam illarum: sed processu ei, quod intellectus talem operationem non habeat: dico adhuc duplici via venari posse intellectum aiam esse e corpore, tanquam e subiecto penitus independentem: prima quod ex parte ipsius intelligitur: ubi advertendum est, aliquam esse operationem, quae ab eo subto, in quo recipitur nullam habeat variationem, aliam quam ab eo agente, a quo agit: tamen aliqua est operatio alicuius subiecti: quae a subiecto, in quo recipitur, variationem accipit: quaeque aliter se habet (ut in subiecto: aliter) ut ab agente. ubi causa, calefactio in ligno, in quo recipitur: eodem modo se habet: ut in agente, e quo agit: quoniam utrobique forma materialis. At color in pariete aliter se habet, et aliter in visu: in quo recipitur. In pariete enim a quo agit: est forma realis: in visu est intentio, atque illius similitudo. patet ergo operationes alicuius subiecti bifariam esse: aut quae non aliter in subiecto se habet, quam in agente: aut quae aliter in subiecto recipitur, quam in agente est: tunc ex hac distinctione facile potest intelligi aiam penitus e subiecto esse independentem: intelligitur enim ut recipitur in intellectiva aia est operatio abstracta, immaterialis, et vltis saltem participatione: non enim per essentialitatem est abstracta, nec per essentialitatem est immaterialis, vltisque: quia tunc intellecta essent ideae vel formae per essentialitatem separatae: vel igitur participatione alicuius intellectus est talis: vel participatione alterius intellectus: non participatione alterius intellectus. Sic enim de illa ulterius quereretur: vel oportet venire ad aiam intellectivam, cuius participatione sit abstracta. Quod si participatione intellectus alicuius ipsam intelligitur sit vltis, abstractum, atque immaterialis: aia ipsa per essentialitatem erit immaterialis, abstracta, et vltis. Quod autem per essentialitatem est immaterialis, vltis, et abstractum: e corpore dependere non potest, ut a subiecto. potest ergo intellectiva aiam esse penitus e corpore abstractam, ut a subiecto ex eo. vnde quia eius operatio aliter ab ipsa est: quam in agente sit. Quare igitur ipsam intelligere non sit absque phantasia, quia tamen aliter est in intellectu: et aliter in phantasia: ideo stat intelligitur esse non sine phantasia: et intellectiva aiam, participatione cuius est abstractum, vltis, et immaterialis: esse simpliciter e corpore independentem. rursus stabit intellectiva aiam participatione cuius ipsam intelligitur est abstractum: esse magis, et per essentialitatem abstractum: quoniam quidem omne tale per participationem reducitur ad aliquid tale per essentialitatem: ergo igitur ipsam intelligitur non sit sine corpore: aia intellectiva est e corpore, simpliciter independentem. ¶ His dilucidatis, videamus Aristoteli verba, quae lib. de aia sic habentur: siquidem igitur est alicuius operatio: aut passio: numerum propriam: contingit utique ipsam separari: si vero nullum est proprium ipsius: non utique erit separabilis. Hec Aristoteles ad verbum: ex quibus argumentorum, sumpta prima hypothetica, addo positionem antitheticam sic, sed nullum est alicuius operatio propria, ergo non contingit separari: cuius trium dicebamus: et quod nullum sit opus alicuius proprium. potest quia si quod esset: illud esset intelligitur: at intelligitur non est, quoniam vel est phantasia: vel non sine phantasia. Hoc est totum quod potest proponi. tamen ante ipsam divinus Thomas quonibus disputatis de aia hoc diligenter consideravit. Averroes vero ob ignorantiam Graecarum litterarum etiam pro se non bene intelligit. nam verbum ipsam ad operationem, vel passionem retulit: et male: quia opus, vel operatio Graece est *εργον*, ergo: passio autem Graece est *παθημα*: et utriusque est neutri generis: at verbum ipsam Graece est feminini generis: propterea non nisi ad aiam referendum est. Est ergo sensus, si aliquid opus aut aliqua passio, est alicuius propria: contingit ipsam aiam separari. Hec est prima hypothetica, si vero nullum opus est proprium ipsius alicuius: aia non erit separabilis. Ex secunda hypothetica ponendo antithesim sequitur positio contraria, vnde aiam non esse separabilem: propterea pro Averrois defensione oportet aliter dicere, quam ipse pro se dicit: sed pro veritate

postea haec verba diligentius tractabimus. Philoponus itaque in his Commentariis: quae sub Anthonio in his de aia libris scripsit, has duas propositiones abiunctas fecit, asserens has in nonnullos Platonicos perperam Platonis verba intelligentes retulisse. Hi enim ex phedone acceperunt intellectivam aiam creatam fuisse ante corpora: et quidem perfectam: quoniam cum propria eius operatione: quae est intelligere. Contra quos assumpsit Aristoteles, intelligitur vel esse phantasia: aut non sine phantasia: volens ex hoc habere aiam nullam habere operationem sine corpore: quoniam quidem ipsum intelligitur: quod maxime videtur esse sine corpore: est non sine corpore, hoc verificato: subiungit duas hypotheticas penitus abiunctas. prima est: si aliquid opus est alicuius proprium: ita ut antea sibi insit, quam corpori uniat: contingit aiam separari: hoc est praefuisse separatam, et ante corpora factam: At si nullum opus est alicuius proprium, ita ut antea sibi insit: quam corpori uniat: ipsa aia non erit in se separabilis: ita ut antea corpore sit perfecta: et facta. Tunc addendum est secundum hypotheticam antithesim: sed nullum opus est alicuius proprium: ita ut illi insit antea quam corpori uniat: ergo non contingit ipsam esse separatam, ut ante corpora sit, et quidem perfecta. Quod vero nullum opus sit proprium alicuius: ita ut antea sibi insit, quam ad corpus descendat: ex solutione, quae quam Aristoteles pro de aia movit, patet: nam si quod opus sit proprium alicuius est, maxime est intelligitur: at ut observatio docet, intelligitur vel est phantasia: vel non sine phantasia. Ex his habere vult aiam non separatam quasi ante corpora creatam. Patet ergo haec non esse contra opinionem eorum: qui asserunt aiam esse abstractam a corpore. Non enim intelligitur per abstractam, ut ipsa facta sit antea quam sit in corpore: sed per abstractam intelligitur penitus e subiecto corporeque independentem. Stat enim aiam esse e corpore independentem: et in corpore esse: et corpori dare esse: ut de intelligentibus: quae sunt caelorum alicuius: patet. Hec enim non dependet a caelo: et sunt in caelo: illis siquidem esse praebet: ut in libris de caelo deduximus. Quod vero possit aliqua virtus sine forma, sine potentia esse penitus a subiecto independentem: cuius operatio non est absque subiecto: primo patet de intelligentibus: quae ab eorum corporibus nullatenus dependent: et tamen movere caelum, quod est eorum operatio: sine corpore non est: non enim intelligentia dependet a caelo: nec primarie: nec secundarie: et tamen eius operatio saltem secundaria dependet ab illo. Secundo patet secundum eorum Theologorum opinionem: quae dicit creaturas esse obiectum secundarium intellectus: quia deus intelligit creaturas. Secundum enim horum opinionem deus nec primarie, nec secundarie dependet a creatura: et tamen intellectus sub eo respectu: quo est creatura, dependet a creatura: ut ab obiecto. ergo stat virtutem esse simpliciter independentem a subiecto: cuius saltem aliqua operatio illi propria dependet ab illo. ¶ Ex hisce clarissime patet tale argumentum non cogere: operatio alicuius potentiae dependet a corpore: ergo potentia: cuius illa operatio est: dependet a corpore: teneret enim quando illa operatio non afficeret a potentia secundum aliquem modum proprium: ut in proposito est: intellectus enim non est sine corpore: verum quia afficitur ab aia secundum modum alicuius proprium (redditur enim immaterialis, abstracta, et absoluta) ideo aia potest esse independentem. patet igitur ex ipso intelligitur intellectum e corpore non dependere: cuius propria operatio e corpore dependet: quod petebamus. Post haec ex ipso velle ideo clarissime deduci potest: supponendo enim ipsum velle esse plene liberum, ut observatio docet, nam quousque etiam delectabili praetato: tale possumus libere approbare, vel reprobare: ut quilibet in se experit. Tunc arguo si intellectiva aia dependeret a corpore: quilibet eius potentia esset corpore immersa: et ita non potest esse supra corpus, illi ostendo: observatio, n. docet omnem potentiam necessitari ab obiecto, corporeque

2. c. 13.

Quod non possit esse independentem a subiecto operatio dependet.

Defectus arguendi

corporeq; ipso: si est appetitiva virt^{us} corpori imersa: vt de appetitu sensitivo, et nali nemo est, qui dubitat. Cuius igitur pntato nobis quis delectabili in pntate nra est illud approbare: sit, vt aia, virtute cui^{us} appetim^{us}: no sit foia depedens e corpore: illi, s. impressa. Ex his duab^{us} opationib^{us} pz intellectiva aiam nullaten^{us} depedere e corpe. Qd erat ppositu. Utru vo possit virt^{us} esse in corpe: e q no depedet: et quo mo pot dici in corpe: si ab illo no dependet, in nouis de aia cometarys declaram^{us}: et declarabimus: qm veritate dilucidabimus in hoc libello.

¶ Qd de intelligety et intellectiva aia ptractet physic^{us}, metaphis^{us} et medi^{us} iter hos q aia^{stic^{us}} dr. Cap. XV.

¶ Sit hec de tertio resumedo differendus est, an vs de intelligety, et de aia intellectiva physic^{us}, metaphis^{us}, et medi^{us} iter hos agat. Dicam^{us} igit^{ur} pro dilucidatiode veritatis, ee duas de reb^{us} scias extremas: et alia de medi^{us} reb^{us} media: extreme sunt metaphisica et nalis. Illa qd e de abstractis a ma s; essentia, vl qz de reb^{us}: q p essentia no iccludit mas: physica vo: qz de reb^{us}: que per essentia sut in ma: vel qz no pnt ee coes nisi reb^{us}: q sunt in ma. Medie vo sut: quas greci mathematicas appellat: hui^{us} gnis (vt Themistius ingt) est ea scia: que de aiab^{us} est, dico aiab^{us} taz celestib^{us} qz terrenis: et ea que de quatis: vt que de discretis, et que de continuis: oes. n. iste dicunt^{ur} medie, et mathematice. Medie qdez: q de reb^{us} medi^{us} iter simplr abstracta: et simplr creta. Mathematice vo, qz pcedut p demones certissimos: ex q mo pcedendi tales scie/que de reb^{us} medi^{us} sut: mathematice dicunt^{ur}. Est tn dia, q scia de quatis p excelltia dr mathematica vtpote nouiz pcuria. Scia vo, q de aia est, no sic vulgo dr mathematica/vez de his i antigis, et nouis de aia cometarys egim^{us}. Uteri^{us} dbes scire aias intellectuales, cui^{us} sunt celo^{rum}, et hoiuz aie: trifaria p siderari posse. Uno mo, vt intells, atq; intelligetie. Alio mo, vt pfectioes physicor^{um} corpo^{rum}: s; est, vt motores illo^{rum}: et tertio, vt intellectuales aie: quasi res medie. Pmo mo, bifaria intelligi pnt: aut p essentia s; est intellectioe, que est illaz eentia: quo inferior intelligetia p essentia intelligit supioze: et s; mo beat^{us}: cui copular^{us} est intells agens fm Auer. intelligit illas. qua sciam Auer. appellat que non currit cursu sciaz speculatiuaz. Alii intuitiua: et hec est metaphisica in se: qua ipse intelligetie hnt: et hoc modo no logmur de cognitiode illaz: qm nullus dubitat illam ee metaphisica. Alio modo cognosci pnt cogne/que est illaz effect^{us}, hoc est ex eo: qz ex illaz effectib^{us} colligunt^{ur} quedaz attributa: quoz aggregatio est cognitio illaruz: hec. n. si colligunt^{ur} ex pbata^{stic^{is}} metaphisicis: spectat ad metaphisica nraz: qua Aristo. tradit, et Plato. Sunt aut hoz attributo^{rum}: que ex metaphisicis pbata^{stic^{is}} bus colligunt^{ur}: alia p moduz qd, s; est p modum gnis et dze collecta. Alia p moduz qualis: qsi ppa accidentia ex his fluetia: de qb^{us} oib^{us} metaphisicus agit, quatenus colligunt^{ur} ex metaphisicis pbata^{stic^{is}}. Sic igit^{ur} cōsiderado intelligetias: vt intells, de his agit metaphisic^{us}: qm si p siderant^{ur}, vt pro illaz essentia cognoscunt^{ur}: habet metaphisica beatifica. Sin aut cognoscunt^{ur} cogne/que est illaz effectus: sic est cognitio descriptiua: que habet per attributa/aggregatiode illo^{rum}: et sic de illis agimus in metaphisica nra: qua tradunt Aristo. et Plato. Sin aut intellectuales ipse substatiē p siderent^{ur}, vt motores physicor^{um} corpo^{rum}: sic ex pbata^{stic^{is}} physicis colliguntur quedaz attributa per moduz qd: cōgregatiode quozum quedaz physica descriptio colligit^{ur}: et quedaz colliguntur per moduz qualis: que sunt quasi fluentia ab illis: que

per moduz qd colligebant^{ur}: et hoc pacto de eis prospicit physica: que nalis phia est. Sūt aut hec due p siderationes extreme. Pria qdez, que est de substati^{us} intellectua lib^{us}, quaten^{us} intelligetie sut, est metaphisica: q sit sumpta ex pbata^{stic^{is}} metaphisicis: bis. n. colligit^{ur} qdaz attributo^{rum} p moduz qd aggregatio: que loco definitiois illo^{rum} est. Scda vo, que est de illis, vt motores corpo^{rum} sut: que ga hz ex physicis pbata^{stic^{is}}: dr physica. At si tertio ille p siderent^{ur} vt intellectuales aie, s; est, vt illaz cōsideratio colligit^{ur} ex pbata^{stic^{is}} medi^{us}: sic est illaruz scia media, et mathematica. ¶ Ex his seqt^{ur} de illis, posse hui^{us} tres dscriptio^{rum} sps: pma est aggregatio eoz attributo^{rum}: que colligunt^{ur} ex pbata^{stic^{is}} metaphisicis: hac descriptiōe deus definit^{ur}, q sit intells seipsum intelliges per ei^{us} essentia. Alia est eoz attributo^{rum} aggregatio: que ex pbata^{stic^{is}} physicis colligit^{ur}: qua descriptiōe dr deus est pms motor: virtute cui^{us} omnia mouent. Tertia est media: que ex phantasmatis medi^{us} colligit^{ur}: qua dicimus deum esse actuz corpo^{rum} physic^{us}. ¶ Sequit^{ur} scdo de illis posse haberi tres sps p moduz qualis: nam ex attributis per moduz qd descriptioes illaz cōstant: attributa per moduz qualis sunt, vt accidentia ab primis quasi fluentia. Colligunt^{ur} aut trifaria hec attributa, quatenus etiā pbata^{stic^{is}} trifariaz sunt. ¶ His sic dilucidatis, elidit^{ur} pma rō pōpo. que erat d excerptū. Pmo qdez, ga duz de intelligety egit: etiā de intellectu aia egit, vt illa intells est. Scdo no op^{us} erat agere de intellectu aia in metaphisica illa Ari. qz illa no est vlis ad oes res metaphisicas, satis eniz erat agē de intellectu aia in libro de aia: nā dū egit de intellectu aia qten^{us} intells est, s; fecit vt aia^{stic^{us}} mediat iter physicū et metaphisicuz: et de excerpto hactenus.

¶ De scda pncipali rōne, qua Pomp. aduersus opionē Auer. confecit. Cap. XVI.

Actenus de pma rōne, qua Pomp. aduersus Auer. cōfecit: et de scda agēduz est. Est tamē aiaduertēduz Pomp. illaz obscure, et sine ordine tradidisse: ppterea enitar in ipsa ordinē ponere, vt intelligat eius vis. Sumamus g pmo q ad pbāduz intell^{us} ee imortalez, nece est pbare ipm ee imālem. Sed nihil est in sensib^{us} nris, quo imālitaz aie pbari possit. g volutaria est positio Auer. Qd nihil in sensib^{us} notuz sit: quo aie imālitaz pbe^{at}, syllogizat ex eo: qz aia dicit^{ur} mālitz altera duaru^{um} causaz: vel quia pro eius operatione requirit organuz: vel ga exire no pot in actuz sine corpore. Pma causa clara est ex libris de aia scdo et tertio. Scda pbat: quia pmo de aia ostendit animā no separari: qz sine phantasmate no operat^{ur}. Ergo per cōtrariū dicit^{ur} aia imaterialis: qz et sine organo operat^{ur}: et sine corpore. Sed nullum est signum euident, quo saltem pbe^{at} eam posse exire ad actuz, sine corpore. ergo nulluz est signū, quo potest illius imaterialitaz cōuinci. ¶ Si esset aliqd signū potissimuz illud esset, qd Auer. assignat tertio libro de aia: ga recipit omnes formas materiales: sed hoc signū destruit seipuz: naz si recipit formas materiales, non exit ad actū sine corpore. ergo ex eo: qz recipit oes materiales formas/sequit^{ur} ipsaz no esse imālez. ¶ Si eet aliqd signum, id esset, qz no eget organo, vt subiecto: sed hoc no est: qz tunc no vtraq; conditio requireret ad imaterialitaz: sed sufficeret hec sola. qd videt^{ur} cōtra Aristo. quia cludit animā no separari, per hoc, ga intelligere non est sine phantasmate. ergo ad imortalitaz requiritur vtraq;. ¶ Considerentur verba Aristo. pmo de aia. naz ex illis hec colligit^{ur} ppositio/ si intells est phan-

Tres de intel/ lectualib^{us} sub stantijs descri ptiōnū sps.

Tres attributo^{rum} sps.

libro de anima 12. 12.

T. cō. 12.

T. cō. 12.

De immortalitate

tassa: vel nō sine phātaſia: itell's nō ſeparat: ſz ad diſtin
ctiua ſufficit vnā prē eē veraz: ergo ex eo ſolo: qz nō eſt
ſine phātaſia: relinqt aiaz nō ſepari. ¶. Qñcūqz alicui
rei duo modi ſub diſtōne aſſignant: res illa pōt a quis
illoz ſeparari: etiaz ipſa pfecte ſtante: vt p exēpla pz: ſz
aia dī mālis, v' ga eſt phātaſia, v' ga nō ſine phātaſia,
g ex eo ſolo: qz nō ſine phātaſia exit ad actū: ipſa nō ſe
parabit. ¶. Si aīc ſeparabilitas imālitaz ſz pbari poſ
ſet, nō niſi ga eſſet aliq opatio pbarē: quē eſſet penit?
abiuncta a corpe, z tāq a ſubto: z tāq ab obto. Sz hęc
opatio p nulluz euidēs ſignū pbari pōt: niſi p imālitā
tem. g petitio pncipy. ¶. Si ad imālitatē pbādz ſuf
ficat: vt nō depēdeat a corpe, vt a ſubto. Fruſtra Ariſto.
addit cū pbat inſeparabilitatē, qz intelligē eſt phantaſia:
vel nō ſine phātaſia. ¶. Si imālitaz pbat: qz nō depen
det a ſubto corpe: ſtabit ipſaz eē imālez: z itelligē nō eē
ſine phantaſia: qd ſi ſtabit ſic: fruſtra Ariſto. addit vel
non ſine phantaſia. ¶. Ex his obſcure traditis, deducit
diuū Thomā z Auerroem nō recte dicere Ari. tenuiſſe
aīc intellectiue immortalitatē: cuz apertiffime ex his, quē
ipſe dicit ipſaz eſſe inſeparabiles deducat.

¶ Reſumptiōes circa h' arg^m diſſerēde. Cap. XVII.

Ed circa h' arg^m pmo diſſerēduz ē. Quid
Auer. z Thomas intelligāt per aīc intelle
ctiue ſeparabilitatē: z ſi iter eos eſt aliqua
dīa. Scdo vidēdū eſt, quot regant ad h',
vt forma dicat ſeparata. Diſſerēduz 3° eſt,

ſi eſt aliq ſignū euidens, quo poſſint Thomas, z Auer
roes aīc ſeparabilitatē pbare, quā de illa intellexerūt.
Uidendum 4° eſt pro vitate, z pro opione Auer. quid
Ari. intellexit in illis v'bis, quē ſupius expoſuim^o. Quin
to diſſerēduz erit pro opionib^o alioz, z pro opione Ari.
ſi aia intelligere poſſet ſine phantaſmate.

¶ Quid Auer. z diuū Thomas intelligāt p intellectuē aīc
ſeparabilitatē, z quō diſſerunt. Cap. XVIII.

Uigū videat qm valeat: quē pōp. ingt
in h' libello: de ſingulis diſſerēdū erit, dica
mus g qd diuū Thomas, z qd Auer. intelli
gāt p intellectuē aīc ſeparabilitatē. Auerroes
igit in libro de ſubā orbis mālez formam

eā aſſerit: quē pſtituit in eſſe p ſubz: h' eſt, quē dependet
in eſſe, z in pſeruari a ſubto. Ergo apud ipm ois forma/
quē depēdet a ſubto: cui^o eſt forma: dī mālis, cōcreta, z
inſeparabilis: quare ſi licet p opp^m ſyllogizari: quēcūqz
forma nō depēdet ab ei^o ſubto: dicet abstracta, imālis,
z ſeparabilis. Ex quo ſeqt formā poſſe eē ſeparatam a
ſuo ſubto: z illi dare eē, ſpēz, z nomē: qm (vt dicebam^o)
forma dī ſeparata ex eo ſolo: qz nō depēdet ab ei^o ſubto:
modo nō repugnat formā dare eſſe ſuo ſubto formalr
illud inſormādo, z ab eodē nō depēdere. Et lz pro hoc
multa ſint Auer. v'ba: ſufficiāt nobis quē dicit pmo phy
ſice auſcultationis: cuz, n. de celo ipſo loqueret inquit, z
ga caret hoc ſubto: ideo caret forma: quē ſuſtēret p hoc
ſubm: z fuit neceſſe, vt for^a ei^o eſſet libata ab h' ſubto, z
vt nō hēat pſtōnez p corp^o celeſte: ſz corp^o celeſte cōſti
tuit p illaz. pz g ex his v'bis Auer. intelligētiaz formalr
cōſtituere celū: dicit vō ſeparatā: qz nō pſtituit. pōt ergo
fm Auer. intell's eē for^a iſormās humanū corp^o: z ſepa
rata: inſormans qdē: qz illud in eſſe formalr conſtituit.
ſeparata vō: qz ab eo nō depēdet. Ex hiſce pz de ſepa
rabilitate, z inſeparabilitate intell's, ſiue intellectuē aīc
nullaz eſſe dīaz inter diuū Thomā, z Auer. naz diuū
Tho. aiaz vult eē formā corpis, quaten^o ipſuz pſtuen
do, illud formalr inſormat: inſeparabilez vō ab eodē:
qz ab illo nō dependet: quē oīa cōcedit Auer. Sunt tñ

dīe, pma qdez, qz Auer. intell's poſuit ſubz v'raqz ex
pte cternā: Thomas vō per creationē illaz de nouo fa
ctā pſtuadet, poſt mortē tñ ppetuo remanere. Scda: ga
Auer. intell'm vult eē vnū nuō in oib^o hoib^o: Thomas
vult intell'm ſicut z aiaz multiplicari pro nuō corpoz.
Tertia dīa eſt, qz diuū Thomas pter intellectiua in
hoie nullā aliā formā poſuit: qm intellectuā dicit ſimul
eſſe ſenſitiua, z vegetatiua. At Auer. intellectuaz ponit
corp^o humanū inſormantē: z pter illaz poſuit in hoie
cogitatiua, quā grēci dianoeticā appellāt, quē ſimul eſt
ſenſitiua, z vegetatiua in hoie: hac. n. mediāte intellectu
uaz voluit humanū corp^o iſormare. ¶ Ex his ſeqt itel
lectiua eē ſeparatā a corpe humano: z in eo eē. Eſt qdē
ſeparata ſeparatiōe depēdentē: qm fm v'raqz opionē
e corpe humano minime depēdet: eſt vō in humano
corpe: qz illud per ſe iſormat, vt v'raqz opio autumat.
¶ Scdo ſeqt hoiez formalr intelligē fm v'raqz opio
nem: qm intelligit p intellectuā: quē eſt inſormās eſſen
tialr corp^o humanū: nō aut p formas: quē humano cor
pori aſſiſtit: vt putat Landauēſis: qd hęc ſit opio Auer.
lz diuū Thomas de eo alr ſentiat: in cōmētarijs: quē nu
perrime pſicim^o de aia: ſatis pulchre dilucidauim^o: qz
vō illa ſit diuū Thomē: nemo eſt, qui dubitat.

¶ Quē regunt ad forme ſeparabilitatē. Cap. XIX.

Ex his pz ad forme ſeparabilitatē vnuz tñ
eē neūz, v'z qz ab ei^o ſubto: cui^o eſt forma
in eſſe nō depēdeat. Ad forme vō mālitatē
regit, vt e ſubto in eſſe depēdeat: cuius eſt
forma. Ex h' nōnulli, z qdē actu arbitranr

oēs formā organica eē mālez, h' eſt eē a corpe depēden
tez: cū organica for^a ſit: cui^o opatio depēdet a certa, pſti
tutaqz corpis pſicula, tanqz a ſubto: vel tanqz a cōſubto.
At fieri nō pōt, vt alicui^o forme opatio ab aliq pſicula
corpis (vt a ſubto) depēdeat, qn ipſa etiā a ſubto
depēdeat. ois g organica eſt mālis: atqz e corpe depen
dens. Cōtra vō nō ois mālis eſt organica, cū (vt dicūt)
for^a ignis mālis ſit, z nō organica: nō. n. ei^o opatio pſicif
p certā ignis pſiculam: ſz pōt exerceri p totū z p ſingu
las ignis ptes. Segt 2° oēs formā mālez hie opationē:
quē ſine obiecto corporeo pſicif nō pōt: nō tñ ois forā:
cui^o opatio eē nō pōt ſine obiecto corporeo / eſt mālis:
vt ſup^o dixim^o: vtpote qñ talis opatio afficeret a for^a/
cui^o eſt opatio: naz qñ a for^a opatio afficit v'litatē, z ab
ſtrahibilitatē: for^a erit p eſſentiā abstracta: z tñ ei^o opa
tio eē pōt: vt nō ſine obiecto corporeo: vt ſupius dedu
xim^o. Quib^o pz ad forme ſeparabilitatē nō illa duo reg
ri: vt pōp. autumat: v'z qz ſit organica / z cui^o opatio nō
ſine corpe ſit: ſz vnū tñ, vt e corpe, tanqz a ſubto nō de
pēdeat. Nā lz valeat argu^m, eſt organica, z eius opatio
nō ſine corpe eſt. g mālis: nō valet pp hęc duo: ſz ſoluz,
ga eſt organica: nec valet eſt organica. g mālis: qz orga
nicū z māle puertunt fm opionē eoz: quos dixim^o: ſed
ga argu^m eſt ab iſeriori ad ſuū ſupius. Utrū vō fm ve
ritatē oē organici ſit māle: z oē māle organicum: bona
difficultas ē: ſz nobis nūc ſatis ſit locuz aperuiſſe. Quot
igit ad forme ſeparabilitatē regunt, ex hiſce pz.

¶ Quib^o ſignis intellectuē aīc ſeparabilitas pbe^r: z qd
ſit eius ppria operatio. Cap. XX.

Uia igit intellectuē aīc ſeparabilitas, z eius
dez a corpe indepēdētia idē eſt, ſi ſigna in
depēdentē iueniemus, ſigna ſeparabilita
tis relinquent. Signū g qz intellectuā aia
e corpe, vt a ſubto nō depēdet, eſt inde
pendentia ei^o opationis a corpe vt a ſubto: qz enīz
intelligere, z velle nō dependent e corpe, vt a ſubto: aia,

Quo differit
Tho. z Auer.

Quo intellectu
ua ſit ſeparata
z in corpe.

Quo homo
intelligit.

Scor^o in illa
bto. q. 14.

Quo differit
Tho. z Auer.

pmo d aia.
l. cō. 12.

Comē. 53.
in calce.

Quo differit
Tho. z Auer.

quibus illę opatiões sunt: e subto ipso dependere nõ pōt. Qd̄ vō itelligere 7 velle e corpe nõ depēdent, vt a subiecto/pspicuū est, qz̄ immediatū illoz̄ subm̄ est intellectiua aia. ¶ Quia sunt absqz̄ corpis p̄ditionib⁹: sunt. n. corpis p̄ditiones hic, 7 nūc, 7 relique, quę idiuiduū p̄stituūt. At itelligere 7 velle vltiter, 7 abstracte aie intellectiue insunt: nõ ergo in corpe: vt in subto inesse p̄nt. Ex his p̄ q̄ lz̄ itelligere, 7 velle depēdeant a corpe, vt ab obto/ intellectiua aia pōt esse separata: nõ. n. depēdentia opationis a corpe vt ab obiecto ifert aiaz depēdere a corpe vt subiecto: naz (vt dicebamus) itelligētię opatio sc̄da depēdet a celo, vt ab obiecto: 7 tñ ipsa nec p̄marie, nec sc̄darie depēdet a celo, vt a subto. ¶ Sc̄dm̄ aliquos intellectio dei respectiua, qua ipse itelligit lapides/depēdet a lapide, vt ab obto: 7 tñ de⁹ nec p̄marie, nec sc̄darie depēdet a lapide: hęc fuerūt bñ̄ sup̄ius deducta. p̄ q̄ opatiōis obtiua depēdentia a corpe, nõ p̄cludit formā, cui⁹ est opatio: eē mālez: sed subtiua depēdētia illud significat. p̄ q̄ vlteri⁹ signū, quo sciri pōt intellectiua aiaz hie aliā opationē q̄si p̄mā p̄ter velle, 7 itelligē phāstica: eē ipm̄ itelligē 7 velle phāsticū: hoc est qd̄ non sine phāstimate est. naz cū ex itelligē 7 velle phāsticis hēam⁹ ipsaz̄ nõ depēdere a corpe, vt a subto: scim⁹ eā remanē corpe aboleto: 7 cū sciam⁹ ipsaz̄ nõ remanē frustra post mortē: scim⁹ eā hie opationē aliquā: quę cū nõ possit eē itelligē, 7 velle phāsticū: nõ. n. post mortē itelligit, aut vult p̄ depēdētia ad phāstima. q̄ scimus opationē illaz̄ eē itelligere, 7 velle alteri⁹ rōnis ab itelligere, 7 velle phāsticis: qd̄ vō illud sit: postea dicemus. Sz̄ quō stet ipsaz̄ posse itelligē oino sine phāstimate: 7 itelligē phāsticū eē signū ei⁹ separabilitatis, atqz̄ ei⁹ p̄me opationis: postea dicem⁹. Ex his apparet nec itelligē, 7 velle phāsticū, nec itelligē, 7 velle alteri⁹ rōnis eē pp̄riā, 7 inseparabilez̄ itelligētię aie opationem: p̄ qz̄ nullū illoz̄ est sibi coeuiū: naz dū est in corpe itelligit nõ per itelligē alteri⁹ rōnis: 7 vult nõ p̄ velle alteri⁹ rōnis. Post mortē vō itelligit, 7 vult nõ p̄ itelligere, 7 velle phāsticū. q̄ itelligere, 7 velle itelligētię aie coeua sunt, itelligē 7 velle eoz̄ itelligibilium: quę sunt actu itellecta, siue sint sine phāstimate, siue nõ sine phāstimate: ab h. n. nunq̄ absoluit̄ intellectiua aia, vt intellectiua aia: dūz̄ exit ad ei⁹ actualez̄ opationē.

¶ Quō v̄ba Aristo. itelligunt / quę p̄ de aia posuit pro veritate, 7 pro opione Auer. Cap. XXI.

Is v̄s de Aristo. v̄bis differēduz̄ eē arbitroz̄, 7 fm̄ Auer. 7 pro vitate. Sc̄dm̄ Auerroem qd̄: nam vt dicebam⁹ aucte Philoponi/ Aristo. mouet aduersus Platonicos perperā v̄ba Phēdonis itelligētes qd̄nez.

Utruz̄. s. ipsius aie intellectiue sit aliq̄ pp̄a opatio: quę supple sibi separatiz̄ insit in illo p̄ori: in quo nõdum ad corp⁹ descēdit: vt isti putabāt, qui aias creatas añ eaz̄ corpora autumāt. An v̄z̄ añ corp⁹ nõ opet: sed incipiat sit cū corpe opari. Rñdet Ari. de q̄busdā opatiōib⁹ nõ eē difficile definire: q̄les sunt opatiōes, quę cōpetūt aie vt sensitiua est, vel vegetatiua: naz iste non insunt aie in illo p̄ori: in quo nõdūz̄ venit ad corp⁹: sed soluz̄, vt est in corpe. Sed magna dubitatio est de ipso itelligē: nā hoc v̄ aie pp̄riū: ita vt sibi insit separatim. Respondet ipsuz̄ itelligere nõ esse sic pp̄riū: qd̄ sibi insit anteq̄ ad corp⁹ descēdet: q̄nq̄dez̄ itelligē: quo nos experimur res māles itelligere: aut phāstia est, aut non sine phāstia. ergo sibi inesse nõ pōt anteq̄ ad corpus descendat. Ecce quō loquit̄ de itelligere: qd̄ p̄mo aie inesse experimur: tale. n. nõ sine phāstimate est. Post hęc, cuz̄ decla-

raisset ipm̄ itelligere: qd̄ p̄mo aie experimur inesse: nõ esse absqz̄ corpe phāstico: subscribit duas p̄ditionales inuicē abiunctas. Prima est, si aliqua opatio est aie pp̄ria: ita vt aie insit in illo p̄ori: in quo nõdūz̄ ad corp⁹ venit: ipsaz̄ aiaz cōtingit separari. s. in illo p̄ori: in quo tale itelligē sibi inest: hęc est p̄ma hypothetica. Sc̄da, si nulla opatio est ipsi pp̄ria: vt possit sibi inesse in illo p̄ori: ipsa non erit separabilis: sed ex solutione dicte. q. nulla est hoc pacto sibi pp̄ria: qm̄ itelligē: qd̄ p̄mo sibi inesse experimur: nõ sine phāstimate est. ergo aia fuit separata: 7 facta añ corpora: p̄z̄ ergo ex hac expositione nihil cōtra Auer. relinqu. Aristo. eniz̄ solum ex his hie vult animā nõ esse ante corpora separata: qm̄ itelligere: qd̄ p̄mo sibi inesse experimur nõ sine corpore est: hęc pro Auerrois opinione. Pro veritate vō debes scire Aristoteles bene velle intellectiua aiaz post mortē remanere: asserit tamē nõ esse formalr̄ animā, nisi cū corp⁹ actualiter informat: p̄pterea cum intellectiua anima desinit corpus informare: desinit esse aia: nõ tamē desinit esse intellectus, aut itelligētia / aut desinit esse: quare lz̄ id, qd̄ anima est, post mortē remaneat: nõ quidez̄, vt aia: s. vt intellect⁹, vel itelligētia remanet. Qd̄ vō ita sit: mouet. q. an ois opatio aie. s. quę est ei⁹, vt aia: sit sibi 7 corpi cōis: an aliqua sit aie pp̄ria, vt aia est. Rñdet nullam esse pp̄riā opationē aie, quaten⁹ aia est, naz maxie itelligere esset: qd̄ p̄mo sibi inesse experimur: itelligē eniz̄ inest sibi, q̄ p̄mū corpi inest: 7 tñ sibi pp̄riū non est: cū nõ sine phāstimate sit. Ex his verificat̄ duas hypotheticas. Prima est: si aliqua est operatio aie pp̄ria: quę sibi cōpetit quatenus aia est: ipsaz̄ quaten⁹ aia est, cōtingit separari post mortē. Sc̄da si nulla operatio est animę pp̄ria, vt aia est, ipsam, vt aia est, nõ cōtingit separari: s. ex soluz̄ dicte. q. nulla est aie operatio: quatenus illa anima est. q̄ de facto ipsa, vt aia nõ potest post mortē remanere. Sed occurre dato q̄ nulla operatio sit sibi pp̄ria, vt anima est, vtrū pōt ipsa aliqua ratiōe esse separata. Respondet exēplo sumpto a recto: qd̄ concretive sumptū tangit spheram in aliquo signo: hoc est, vt rectum: abstractiue vō sumptū hoc est, vt rectitudo: nõ tāgit spherā, nisi fm̄ imaginationē: ita aia vt aia itelligit itelligētię p̄cretiua: quę sibi p̄mo videt̄ inesse: tali aut itelligētię p̄cretiua ipsa vt abstracta, atqz̄ intellect⁹ nõ itelligit: sed itelligētię abstracta a phāstimate. Ex q̄b⁹ p̄z̄ Aristoteles nõ negasse aiaz remanere post mortē: sed soluz̄ asseruit illā nõ remanere, quo aia est, cū ipsa (vt aia) nullaz̄ pp̄riā hēat opationē. Remanet aut, vt intellect⁹, atqz̄ vt itelligētia p̄fecta: quę postea nõ ampli⁹ indiget corpe: acq̄sivit. n. p̄fectionē: q̄ nõ sibi ampli⁹ est corpe opus. Qd̄ si aliqui ad mentem Aristo. dicāt aiaz post mortē remanere: nõ itelligūt per aiaz, quatenus aia: sed rem: quę est aia. res. n. quę est aia: remanet post mortē: qz̄ sibi remanet aliqua opatio p̄ter itelligē: qd̄ sibi inest p̄mo: cū corpi inest: de q̄ postea dicemus: hęc expōnez̄ doctissim⁹ Simplicius in ei⁹ cōmentarijs apposuit: nisi q̄ intellectū dicit p̄tē aie. Ideo cōcedit intellectū remanere: aiam vō nõ: sed de ei⁹ opinione alibi hactenus de verbis Aristo.

¶ Quō intellectiua aia pōt itelligē sine phāstimate, opinionēs: vbi de extasi 7 lipopsychia nota. Cap. XXII.

Qst hęc an anima (de intellectiua semper loquor) sine phāstimate itelligere possit: Platonici arbitantes animas ante earum corpora creatas, tradunt animas itelligere sine phāstimate, quoniā anteq̄ ad corpora descendant, vtpote per species eis cōnatas

L. cō. 12.

Opinio Plato.

De immortalitate

Intelligunt omnia que intelligibilia sunt. De vero ad corpora descendentes, quasi oblitę reminiscuntur per phantasmas: quia ratio fit (ut phantasma non pro intelligere sit simpliciter necessarium: sed pro intelligere in corpore) quod est ipsum reminisci. Peripathetici vero non una ratione sentiunt. Averroes. n. (ut superius dicebamus) asserit aiaz in illo poziti in quo pcedit spherā humanā, ubi. s. est una intelligētiā, infima v3 intelligere sine phantasmate, quā superiores subas per illaz essentias: cū vero spherę vnit: utpote, in illo poziti: in q̄ intelligit vnica spherę nō huic, vel illi hoī, intelligit per phantasma: s3 nō p̄ h, vel illud phantasma: s3 p̄ phantasma / qd̄ fm spēs est perpetuū: nā intells, vt aia spherę semp̄ intelligit lapides / per phantasma lapidis: nō qd̄ez hui⁹ vel illi⁹ hoīs, s3 hoīs: in cui⁹ subiecti maiori pte est ipse pfectus. At cū intellr vnit⁹ huic, vel illi / intelligit lapidē p phantasma hui⁹ / vel illi⁹ hoīs. p3 q̄ quō aia intelligit per phantasma, et quō sine phantasmate fm Aver. Auicēna vō arbirat aiaz in addiscēdo egere phantasmatib⁹. In intelligēdo vō postq̄ didicit, nullaten⁹ eis egere. Quo vō mō h fieri possit: in nris de aia cōmētarijs nuperrime editis declarauim⁹. Sūt aut̄ hui⁹ rei argu⁹ nob̄ illi, q̄ extasim patiūt. Di. n. cū redeūt: cōplura, et qd̄ mirabilia se intellexisse, et vidisse narrāt: et tñ phantasmatib⁹ nō vñ fuerūt: erāt. n. a sensib⁹ adeo distracti, vt puncti minie sentirēt. Themisti⁹ vō, et Simplicius arbitrates memoriā nō eē in pte intellectiua s3 soluz in sensitiua: dixerūt tam diu spēs, quas notōdes appellāt, in itellu remanē q̄ diu ipse intelligit: cessante vō ab ipso intelligē, cessant spēs ab intellectu: et phantasmatū memoria relinq̄ in pte sensitiua: q̄ ipsi itellui iseruit. Quo fit, vt aia sine phantasmate neq̄q̄ intelligat: nā cū sine spēs⁹ intelligē nō possit: nec sine phantasmatib⁹ intelligere pōt: quę ipsaz spēs, sunt et gñatiua, et (si amittunt) reuocatiua. ¶ Ego vō ab his, quę diu⁹ Thomas inq̄, nō recedēs dicerē intellectiua aiaz, quo aia est, intelligē nō posse sine phantasmatib⁹. nā quo aia est, act⁹ corpis est, cui vtutes sensitiue necessariā cōnexionē dicūt: adeo, vt sine illis aia in actū exire non possit. S3 aia vt itells est, sine illis intelligē pōt: nō enī intelligiua aia vt itells cū sensitiuis vtutib⁹ necessariā cōnexionē dicit, quāq̄dē vt itells, nullius corpis est act⁹, imo vt itells sine corpore est, et eē pōt, q̄ aia, vt itells in intelligēdo nō eget phantasmatib⁹: est tñ bñ aiaduertendum, q̄ lz aia vt itells in intelligēdo phantasmatib⁹ nō eget, tñ intelligē nō p̄t, qn̄ p̄us e phantasmatib⁹ ipsis fuerit affecta: affecta dico, vñ qz vtute phantasmatū in ea habit⁹ relinquant: q̄ spēs regnēt: vel qz ex phantasmatib⁹ spēs relinq̄bant: q̄ ipsa intelligē p̄t, qñ vult ea: q̄z ille relinquit. dico igit̄ aiaz q̄ten⁹ aia ē sine phantasmate de p̄nti intelligē nō posse: quo vō est itells, lz de p̄nti phantasmatib⁹ nō eget: nō pōt de p̄nti intelligē nisi phantasmata ipsaz affectissent ad intelligēduz: quāq̄dē nec aia, vt aia nec vt itells intelligē pōt nisi de p̄nti, vel de p̄nti rito a phantasmatib⁹ fuerit affecta. ¶ Ex his seq̄t p̄ q̄ si vñ siue puat p̄ntaneā phantasmatū necitatē, aia vt itellec⁹ sine phantasmatib⁹ intelligē pōt: si p̄ntaneā et p̄teritā necitatē puat, nec vt aia, nec vt itells sine phantasmatib⁹ intelligē pōt. ¶ Seq̄t sc̄do recte Aristoteles vbiqz dixisse aiaz nequaq̄ sine phantasmatib⁹ intelligē: qm̄, vt aia sine illis intelligē nō pōt, vt itells (et si de p̄nti sine phantasmatib⁹ intelligē pōt: vt vñ siue puat et p̄teritā necitates) sine illis nequaq̄ intelligē poterit. ¶ Seq̄t 3⁹ aiaz in corpore intelligere sine phantasmate nō posse: qm̄ vt sic dicit ad sensus necariā cōnexionē: ex corp⁹ vō: lz nō dicat̄ aia: s3 intelligētia: sine phantasmatib⁹ de p̄nti necitate pōt intelligere: nō aut̄ de p̄terita: cuz nec in corpore nec

ex corp⁹ intelligere pōt, nisi p̄ affecta ab illis. Nec s3 Aristoteles fm v̄tatē postea dicem⁹: declarabim⁹. n. quot modis aia post mortē intelligē pōt, et quę sit phantasmatum necitas: nam lz hęc pro opione Aristoteles. sint dicēda: pro v̄tate sec⁹ dicem⁹. Illō vō qd̄ de extasi dicebat̄, d3 considerari: nā qd̄ā perperā v̄ba Ari. in libello de somno intelligētes, inter lipopsychiā, et extasiz nullaz fecerunt d̄iaz: dixerūt. n. extasiz eē raptū, in quo inferę virtutes, atqz sensuales sopiunt: supera vō aie vis attollit: cui sic elate multa arcana reuelant̄. Vni⁹ opionis fuit Plini⁹ 7⁹ nālis hystorie libro: q̄ exēplo Dermotiny clacome ny aiaz corpore relicto errasse tradit: quę postea ad corp⁹ rediēs, multa pdixit. Et lz de his multa dicturi sum⁹ in theologico nostro dilucidario: tñ ne p̄phano hoī error emergat: extasiz nō eē lipopsychiā eo argu⁹ p3 q̄ lipopsychiā fm Gal. est morbi gen⁹: qd̄ ex viriū imbellicitate plerūqz p̄tingit, aut ob nimiam inediaz, aut ob nimiaz saturitatē, aut ob morbi alicui⁹ longinq̄tatē. At extasiz sine morbo accidit. ¶ Lipopsychiā et hoīs et malis indifferēter accidit. extasiz aut̄ nō nisi viris vtute, atqz oī scitate p̄cipuis. Insuper extasiz in magnaz rez reuelationib⁹ fieri solet. Lipopsychiā vō accidit nulla rez reuelatiōe cogēte. Ad hęc: quę in extasi pdicunt̄: nūq̄ fallere visa st, at quę phantasmata in lipopsychiā accidunt: fortuitu, temereqz aliqd̄ p̄fagiūt. Ex q̄b⁹ appet̄ Ari. bñ lipopsychiā nouisse: vbi lz sensus externi sopiant̄, interni fixius intellectui seruiūt, extasim vō (vt nos catholici intelligimus) ipse nō nouit: nō. n. nouit aiaz intelligere posse (duz est in corpore) sine phantasmatib⁹: veluti in extasi intelligere videtur qui, illam patitur.

¶ Soluūtur ea, quę in sc̄da principali ratioe Pompo. induxit aduersus opionez Aver. et dat̄ multiplex intellectus verborū Aristotelis. Cap. XXIII.

Is dilucidatis, facile q̄ in sc̄da Pōpo. rōne inducta sunt elidunt̄. Prima qd̄ez delect⁹, q̄ mālitas aie cōuincit: ex eo solo: q̄ ei⁹ opatio eget corpore vt subiecto, siue sit organicum, vt cōplures dicunt: siue mālē, vt alij: pōt. n. aia esse mālitas: cui⁹ opatio non est organica / vt calefactio fm aliquos: nō autē pōt aia esse mālitas: qn̄ eius operatio corpore eget vt subiecto: h̄ est qn̄ corporea sit. Luz vō addebat̄ Aristotelem cōcludere aiaz nō separari: qz sine phantasmate nequaq̄ intelligit: iaz p3 s3 Averroem hęc v̄ba in Platone esse referēda: qui tenebat aias separatas fuisse ante corpore intelligereqz sine phantasmatib⁹: quo vō intelligat̄ fm v̄tatē dixim⁹: loquit̄ enī Aristoteles de intelligere: qd̄ anime cōpetit, vt aia est, nō aut̄ quo est intellect⁹. Signum vō euidēs, quo p̄bati pōt ipsaz posse exire ad actū sine phantasmatib⁹ presentanea necessitate, dictum est, quia intelligit, et vult nō depēdendo a corpore, vt a subiecto. Delect⁹ etiā secūda: naz ex eo, q̄ recipit omnes formas materiales imaterialiter, et abstracte, sequit̄ ipsaz esse imālem, et a corpore nō dependentē: nec signū destruit se: nam eget corpore vt obiecto: nō aut̄, vt subto. Tertia delect⁹ etiā: nam imālitas cōuincit ex eo q̄ nō eget corpore, et quo in esse dependeat, vt a subto. Hoc aut̄ scit̄ ex eius opatione: quę est sine corpore vt subiecto. diximus etiā nō duas, sed vnā conditionē esse necessariā pro materialitate, et vnā pro imaterialitate. Verba Aristotelis etiā nō bene perpendit Pompo. naz si pro Aver. opinione intelligant̄: in Platone referenda sunt: sin autem pro veritate. etiā nō habet, qd̄ querit. Aristoteles enim per illa vult aliud nihil, nisi q̄ si anima non pōt intelligere sine phantasmate nō pōt vt anima esse sine corpore: at

Opinio Aver.

Opinio Auicē.

Opinio Averro.

Opinio Pōp.

Excerpta Primū.

Secūm.

Tertium.

De extasi et lipopsychia.

Ca. 52.

11. 233

alia rōne pōt eē sine corpe: qua v3 pōt itelligē sine pbā
 tafmate de pñtanea neēitate. Sitr̄ delet̄ alia / ex eo. n.
 solo q̄ aia sine pbātafmate nō pōt itelligē seḡ ipsam añ
 corp⁹ nō intellexisse: vel seḡ eā nō separari rōne, qua
 aia est. Cuz quo tñ stat eā separi posse alia rōne, vtpote
 quo ipsa est itellus, ⁊ quo pfectionē in corpe acquisiuit.
 Delet̄ in p̄ ex his, q̄ dixim⁹: ex h. n. q̄ scim⁹ ipsaz e cor
 pore nō depēdere scim⁹ eā hīe aliā opationē: in q̄ corp⁹
 nec, vt obz, nec vt subz ꝛcurrit. Delet̄ 5⁹ ex dictis: addit
 eniz illd̄ Ari. vel vt ostēdat eā añ corp⁹ nō itelligē: vel vt
 ostēdat eā, vt aia est, nō est sepabilez. Ultima tollit̄, vt
 dixim⁹: stant. n. illa duo: ⁊ tñ non frustra addit̄ qd̄ dicit̄:
 qz vel in Platonē retulit: vel loq̄ de aia vt aia. Daz̄ ḡ
 rōnum refutatio meli⁹ p3. s. ea que dixim⁹ p̄rio capite:
 aiaduertant̄: nūc vō raptiz refutatio sit h̄ modo ostēsa.
 S. Nobis satis illud sit, dem̄fasse aiaz, nec in corpe, nec
 ante, nec post corp⁹, nec (vt aia est) nec (vt intellectus)
 posse itelligē qn̄ depēdet, vel dependit, a pbātafmate
 fm̄ opionē Ari. qua rōne vez̄ erit qd̄ Arist. ait, aiaz ne
 quaq̄ itelligē sine pbātafmate: cui⁹ Plato oppo^m arbi
 trat̄, cū eā itelligē dicat p̄ spēs inatas ⁊ añ ⁊ post corp⁹,
 ⁊ in corpe. Ex his oib⁹ p3 multiplex Ari. itellus, cū ait
 aiaz sine pbātafmate itelligē nō posse, vnus qdē sensus
 est, si itellr̄ de aia, vt aia: quia, vt dicit̄ neēiaz ⁊ ad cor
 pus, ⁊ ad vtutes sensitiuas, sine pbātafmate neq̄q̄ itel
 ligit. Ali⁹ sensus est q̄ aia nequaq̄ sine pbātafmate itel
 ligit, vt vbi sive p̄nat neēitatē oēs pbātafmatiz, ⁊ pñta
 neā, ⁊ p̄teritā: qm̄ nec in corpe nec ex corp⁹ itelligē pōt
 qn̄ depēdet, vel depēdit a pbātafmate: q̄ expositio pul
 chra est, ⁊ de directo aduersus Platonē: q̄ dicebat aiaz
 itelligē nullo pacto e pbātafmate depēdēdo: s3 p̄ spēs
 cōgenitas aliūde illi ifusas: vel ab alio agēte cōcretas.
 Ali⁹ sensus est aiaz itelligere nō posse sine pbātafmate:
 qm̄ nihil itelligit, qn̄ ad itelligēduz a pbātafmate affi
 ciat̄: de qua affectiōe postea dicem⁹. Ali⁹ sensus est aiaz
 sine pbātafmate nō itelligē: qm̄ nō p̄ spēs inatas, s3 per
 spēs vel affectiōes a pbātafmatib⁹ causatas itelligit: qd̄
 mihi placet, quū Ari. hęc vba, vt Simplicio igit, in Pla
 tonē retulerit. Ex his p3 aiaz neq̄q̄ sine pbātafmatib⁹
 itelligē posse: ⁊ posse remanē itelligētes post mortem:
 qm̄ si remanet itelligēs: nō nisi q̄ten⁹ a pbātafmatibus
 ad itelligēduz afficit̄: vel afficiebat̄: manet itelligēs: p3
 itelligē pbātafmatiz eē signū: quo pbat̄ aiaz itelligere
 posse post mortē. Cuz. n. tale itelligē nō dpēdeat ab aliq̄
 corpe, vt a subo: est signum q̄ aia possit remanere post
 mortē. naz est signū ei⁹ indepēdētē a corpe vt a subto.
 Que cū p̄pō. nō recte p̄libraffer, detrudit̄ in aic̄ mor
 talitatē. hęc fm̄ Arist. naz postea pro veritate alr̄ disse
 remus. Et de scdo p̄ncipali argumēto hactenus.

Tertium Pompo. argumētum quo refellit Auerro.
 opinionem. Cap. XXIII.

Ertius vō p̄pō. arg^m, qd̄ ipse p̄ncipale non
 appellat, ex eo est, qz iuxta opiones Auer.
 ponit̄ itellz aliqñ itelligē sine pbātafmate
 vtpote, qñ itelligit in copulatiōis statu: cuz
 Ari. sp̄ asserat aiaz nequaq̄ itelligere posse
 sine pbātafmate. Dec. n. oppo^m vident̄: naz in statu aia
 deū itellectiōe, q̄ est ipse de⁹ itelligit: nō aut̄ itellectiōe,
 que a pbātafmate pficiscit̄. Arist. aut̄ vbiqz asserit sine
 pbātafmate nequaq̄ itelligē aia. S. Cōtra eos q̄ aiam
 post mortē remanere asserunt̄ maxie h̄ videt̄: qm̄ post
 mortē sine pbātafmate itelligit, ⁊ tñ vbiqz eā p̄ phā
 tafma itelligere tradit̄: que stare pñt̄ minime.

Quot modis fm̄ peripatheticos aia itelligit, ⁊ quō
 pōt qd̄ Auer. inquit tolerari. Cap. XXV.

Ed pro Auerrois d̄fensione dicam⁹ duplx
 aiaz itelligere, qd̄ itelligit itellectiōe, q̄ est
 ipse res, q̄s itelligit, ⁊ h̄ pacto in statu, cum
 felici itellectiōe itelligit, deū ipz, ceterasqz
 diuas subas itelligē d̄. Quēdā vō itelligit
 itellectiōe, q̄ est rez, q̄s itelligit, effect⁹. Quo pacto itel
 ligit res māles, ⁊ eas, q̄ sunt cū p̄tinuo ⁊ tpe / vt p̄fysice
 res sūt, ⁊ eas, q̄ sūt cū p̄tinuo: nō at̄ cū tpe: vt mathema
 ticas, ⁊ eas, que neqz cū p̄tinuo, neqz cū tpe sunt: vt res,
 de qb⁹ agit metaphysic⁹: oēs. n. has itelligit itellectione
 causata ab his: nā res tales in sensib⁹ pbātafmata agūt,
 que postea agūt notiōes, siue spēs illaz rerū in intellu:
 e qb⁹ itells qd̄amō actuat⁹ itelligit illas: vel (vt Sim
 plicio igit) elicit̄ eaz rez itellectiōes: qz spēs ex pbā
 tafmatib⁹ accepit. est ḡ hęc itellectio rez / quas itelligit
 effect⁹, q̄ q̄si p̄ man⁹ ex reb⁹, quas itelligit pficiscit̄. In
 statu vō felici itells cū deū itelligat in se, nō p̄ ei⁹ effect⁹,
 itelligit ipm̄ itellectiōe, que est de⁹: naz eū itelligit intel
 lectiōe, que est deo ⁊ ceteris felicib⁹ cōprehēsiō. Qz hęc
 duplex itellectio sit p̄ipathetica / Alexāder in libello d̄
 intellu. Themī. in 3⁹ de aia. Auempace, ⁊ Abubache p̄
 pulchre tradūt. Auerroes qz 3⁹ de aia oīuz hoz exposi
 tor de oīuz hoz mēte exp̄fic rez hāc fatef̄: p̄ qd̄ de itel
 lectiōe hac distinguēs, dicit̄ aliqñ esse itellectionē / que
 currit cursu sciaz speculatiuaz: ⁊ hęc d̄ scia, que ē rez
 effect⁹, aliqñ eē tradit̄: q̄ non currit sciaz speculatiuaz
 cursu: quā eēntialez sciaz appellat eē, nos iteritiuā: siue
 sciaz, que est p̄ eēntiā rei: quā itelligit: appellam⁹: ⁊ hāc
 dicebam⁹ esse sciaz, que est res, q̄s itelligit. Qz vō hāc
 nouit̄ Arist. ⁊ z. p̄nc̄ p̄hic li⁹ sic indicauit cuz ingt, δ'ια
 γωρη δ'ε δειν, οἱ α τε ἡ ἀρίστη μικρόν χρόνον ἡμῖν.
 οὐ τωρ ἀρ ἀεί ἐκεῖ νόε τιν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἀδύνα τὸν. h̄
 est vt verbuz de vbo exponat̄. Deductio aut̄ est, qualis
 ⁊ optima paruo tpe nobis: sic. n. illd̄ est: nobis qdē eniz
 ipole: vbi p3 eū per deductionē optimā intellexisse bea
 titudinē, ad quā nos tandē deducimur p̄ plura media:
 hāc appellat optimā: qm̄ est vita deoz: asserit eē hāc eē
 puo tpe qn̄ cū accidit nobis hoīb⁹: qui sum⁹ p̄ breui tpe
 viuētes: est puo tpe. Sic. n. sempiterna illud est. s. deoz
 vita: que vtraqz ex pte eterna est: nobis qdez. n. sic esse
 sempiternā est ipole. Qd̄ dū viuim⁹, nō possit lōgo tpe
 eē, eo loco dēducit̄ Ari. cui⁹ deductionē p̄termisim⁹, qd̄
 cipiētes solū de illi⁹ mēte nos puenire posse aliqñ ad eā
 itellectionē q̄ de⁹ seipm̄ itelligit. Qd̄ nō eēt, nisi qz du
 plex ē itellectio, altera vt dixim⁹, q̄si rez effect⁹, altera
 q̄ est ipse res, q̄s itelligim⁹, itellectiōe que est dei effe
 ctus, deū itelligim⁹ in vita: que admodū ceteras res sitr̄
 itelligē videmur. Intellectiōe vō q̄ est ipse deus breui
 tpe nos ipz itelligim⁹, dū sum⁹ sil̄ aia ⁊ corp⁹: qm̄ nō nisi
 in fine vite: longo vō post mortē. Qz vō Arist. duplicē
 hāc itellectionē voluerit, etiā p3, qz f3 ipz itelligētia ife
 rior itelligit supiorē: ⁊ oēs amat ⁊ itelligūt p̄mā: vbi p3
 iferiores nō posse itelligē p̄ alia itellectiōe, nisi q̄ ē ipe
 de⁹: nō. n. nouit̄ itelligētiā eē subas accētium suscepti
 uas, q̄re si ita ē, dabit̄ vna itellonis spēs: q̄ de⁹ itellr̄ in
 se, h̄ est itellone, q̄ est ipe. Qz vō def̄ alia spēs itellonis,
 ex eo p3: qz nos sine pbātafmate nequaq̄ itelligim⁹: h̄ at̄
 nō effect̄, nisi qz itelligim⁹ itellone, que est rez effectus.
 Arist. ḡ cōcessit̄ has duas itellonis spēs: cū vō aia fieri
 possit vna itelligētiā, vtpote cū in corpe acquisit̄ cō
 plementū, relinquet̄ ipsaz posse duplx itelligere, ⁊ itel
 lectiōe, qua itelligētiē seipfas itelligūt, ⁊ itellectione q̄
 itelligit res māles, itellectione. s. que est illaz effect⁹.
 Alias itellones, aut̄ itellonū spēs, q̄s catholici tradunt,
 Arist. nō nouit̄: nō eniz cognouit̄ aiaz itelligere posse

Ca. 51.
 36. Cōmē.
 Cōm. eodē

T. cō. 39.

12. meta. 1.
 cō. 36. ⁊ 37.

1. 19.

Epilogus
 sententiam
 Arist.

1. 19.

De immortalitate

per spēs infusas, aut per reuelationes, aut per habitus cōcretos, aut alio mō. S3 soluz aut intellectiōe, que est rez effect⁹, aut intellectiōe, que est ipsa res. Intellectiō/ que est rez effect⁹, est nō sine phāsmate, vt diximus: intellectiō vō: que est ipsa res, est intellectiō: q̄ dy seipos cognoscūt. Ex his pz id qd̄ Auer. dicit, eē fm̄ Arist. vba satis ad moduz tolerabile: cū ipse duab⁹ spēs⁹ intellectiōis intellectū posse intelligere asserat, quas species de mente Aristotelis esse probauimus.

C De ordine haz intellectiōnū s3 peripatheticos: 7 quō haz nulla sine phantasmate est. Cap. XXVI.

Ed inter has intellectiōes Auerroes ordinē statuit: dicit. n. intellectiōā aiaz affici p̄ intellectiōe rez: que cū p̄tinuo, 7 tpe intelligunt mediātib⁹. s. sensib⁹ externis, 7 iternis, 7 in hūc modum in phisicis sciētys pficiūt: me-

diātib⁹ eniz sensib⁹ iternis 7 externis 7 phāsmatibus ipsis, spēs rez nāliuz accipit, e qb⁹ actuata, vt ita dixerim, illaz rez intellectiōes elicit, q̄ fit, vt ipsa admoduz affecta attollat ad rez cognēz, que sine tpe: nō aut sine cōtinuo intelligunt: cui⁹ sūt res mathe⁹. Mediāte eniz imaginatiua phāsmata illaz spēs in aia agūt: e qb⁹ affecta, actuataqz illaz rez: quaz spēs sūt: intellectiōes elicit, 7 h̄ pacto in mathe⁹ p̄fecta, attollit ad reruz cognitionē sciamqz: q̄ est absqz p̄tinuo 7 tpe. Phāsmata eniz haz in sensib⁹ iternis collocata spēs illaz agūt in intellectu: qb⁹ rursus actuatus, elicit eaz rez sciaz: 7 hoc pacto cōplet aia in corpe: vtpote p̄ scias speculatiuas, sicqz gñat in nobis itells speculatiu⁹, vt Auer. ingratia aut tali intellectu affecta, attollit ad diuinaz rez cognēz: quaten⁹ sic affecta copulat cū illis, copulatione que est intellectu illaz p̄ illaz eētias. Cū. n. aia sic in corpe attollit: illi de⁹ est cōprehēsiō: vt sibi 7 alijs est: 7 sic est beatitudo. pz ḡ ordo: naz intelligē phāsticū: qd̄ nos dixim⁹ eē intellectiōne que est rez effect⁹, afficit aiaz, 7 dispōit, vt illa fiat pueniēs mā, dīnē intellectiōis, quā nos appellamus intellectiōne/ que est ipse de⁹. Ex h̄ ordie p̄spiciū est aiaz sine phāsmate intelligē nō posse: vtpote nec dū in corpe intelligit: nec dū ex corpe: naz intellectiōe que est de⁹: nō intelligit, nisi intellectiōe intelligat, que est rez effect⁹: hac. n. afficit, hac attollit, hac illi⁹ efficit affecta mā: s3 intellectiōe/ que est rez effect⁹ intelligere non pōt sine phāsmate, h̄ est qn̄ sic intelligēdo depēdet, v̄ depēdit a phāsmatib⁹, vt demōstrauim⁹. pz igit̄ aiaz nulla intellectiōis specie intelligere posse sine phāsmatib⁹, h̄ est qn̄ depēdeat, vel depēderit ab illis. hui⁹ rei p̄xiū Plato arbitrat: voluit. n. aiaz 7 intellectiōe beatifica, 7 intellectiōe sciētifica, 7 aī, 7 post corpa/ imo 7 in corpe intelligē posse: Arist. vō, vt ex his pz: sine phāsmatib⁹ nulla intellectiōis specie eā intelligere posse autumat, h̄ est, qn̄ intelligēdo aut depēdeat, aut depēderit iaz ex illis: cū nihil intelligat p̄ inatā aliquā spēs. De medio copulationis, 7 quō mulieres sunt vel esse p̄nt felices, in libro de intellectu 2° dixim⁹: 7 forte dicemus, cū de intellectiōe aīc post mortē disputabim⁹: qb⁹ facile p̄pō. argumētum elidit: naz aia intelligit aliquā sine phāsmate, quatenus illi⁹ intellectiōis nō cā est phāasma: nunq̄ tñ sine phāsmate, qm̄ nō nisi p̄fecta ex phāsmatib⁹: q̄ nō repugnāt, vt p̄pō. autumat. Et de 3° arg^o hactenus.

C Ultimū p̄pō. argumētū: quo Auerrois positionē refellit. Cap. XXVII.

Emū p̄pō. refellere enitit̄ Auerrois positionē quo ad illud, qd̄ de felicitate hūana adycit: nā cū felicitate dixerit eē in copulatione intellectu agētis cū poli: vanū, 7 p̄tra

Aristo. est, qd̄ dicit. Vanū qd̄ē, p̄mo, qz p̄ hystorias non legit̄ aliquē ad tales copulationē puenisse. Scdo qz ad tales copulationē humana aia puenire nō pōt, vt dictū est, nisi aia oib⁹ sciētys attollat. At vt Plato inquit. 10. de re. p. Impole est aliquē boiez scire oia: vñ 7 ad tēpora nra nulla scia p̄fecta est, qn̄ semp̄ illi de nouo aliqua addant. Cōtra Arist. vō, cū. 10. ethicoz vltimū hois finēz statuēs, nihil hui⁹ copulationis meminerit. P̄. Miratur tales intellectus vnitate: cuz Arist. illius nullibi meminerit. Dec p̄pō. cōtra Auerroem.

C Resumptiōes in h̄ argu^o differēde. Cap. XXVIII.

Ed circa hoc argu^o p̄mo nobis differēduz erit qd̄ ipsa b̄tudo sit, ex quo patebit qd̄ Auer. p̄ copulationē agētis itells cuz poli intelligat. Scdo differēdū erit an hui⁹ b̄tudinis p̄ mediū, an sine medio aia capax sit:

que res supponit aiaz illi⁹ eē capace. Tertio differēduz erit de medio, si qd̄ sit. Quarto si de scō alijs in vita ad b̄tudinē tales puenit: 7 an post mortēz talis pmanebit. Quinto vñ Auer. itells vnitate nactus fuerit: 7 ex qb⁹ Arist. v̄bis. Ex qb⁹ patebit argumētū solo.

C Quid sit beatitudo. Cap. XXIX.

Icam⁹ igit̄ de his, 7 qd̄ē breuib⁹: naz libro de intellectu abunde, 7 libro de beatitudine copiosius, 7 alibi dixim⁹: de⁹ itaqz bifariā intelligi pōt. Uno qd̄ē mō intellectiōe que est ipsi⁹ dei effect⁹, vt dictū est. Alio modo

cognē, que est ipse de⁹. Intelligit̄ de⁹ intellectiōe, q̄ nō est ipse de⁹: s3 ipsi⁹ dei effect⁹: quoties p̄ cōpōnez intelligit̄, que est cōceptūū q̄litiuoz 7 q̄ditiuoz: hec. n. cognitio de⁹ nō est, s3 ipsi⁹ dei effect⁹: qn̄ qd̄ē hęc e reb⁹ causata est: que a deo causate fuerūt: ideo cognitio/ q̄ est ipsius dei effect⁹ est. Talis aut cognitio nō est ituitiua: cū in deū ipm̄ ime⁹ nō terminet̄, nec abstractiue: cū nō terminet̄ in aliqd̄, qd̄ sit ipsius dei rep̄tatiuū: ideo catholici illaz nocturnā, vespertinā, 7 obscurā vocant: 7 lz nos aliquā illaz abstractiua appellauerim⁹, v̄bo fufius vsi fuim⁹, q̄ ipm̄ sit. Intelligit̄ vō de⁹ cognitōe, que est ipse de⁹: quoties nō p̄ cōceptūū cōpōnē, nec per abstractionē spēi ab ipō abstracte itelli⁹: s3 cū ime⁹ in se intelligit̄/ intellectiōe v3 que est ipse de⁹: 7 de hac peripathetici intelligūt, cū dicūt in abstractis a mā intellectiōez/ q̄ intelligunt̄, eē ipsas subas abstractas. naz de⁹ dū sic intelligit̄, nō alio itelli⁹, q̄ ipsomet deo: sigdez nec p̄ spēs mediā, nec p̄ actū intelligēdi mediū, nec p̄ lumē mediū, nec p̄ aliud quoduis p̄ter deū, 7 itellm̄ itelligentes fm̄ peripatheticos itelli⁹: lz pro veritate alr̄ sit dicēdum: loquoz. n. vt peripathetic⁹: q̄ accētia a dīnis substātys penit⁹ sustulit. sec⁹ (vt catholic⁹: qui p̄ter deū cognitū) 7 itellm̄ cognoscentē in abstractis accētia collocant. Sic igit̄ ea notitia: q̄ de⁹ seipz apprehēdit: ceteri itells deū itelligūt. Nec notitia inuitina appellat̄, q̄ ipsi⁹ dei est in se ime⁹: clara, qz est ipsemet de⁹: Natutina qz lucida. Ex his pz felicitatē esse aliud nihil, q̄ deū ipm̄ cognoscere cognē v3 que est ipsemet de⁹. vñ 7 7° Politice ingt̄ Arist. deū felicē eē seipso: mō de⁹ nō felicitat̄ deo: nisi qz seipsuz cognoscit cognē que est de⁹: quā rōne fit, vt felicitas sit aliud nihil, q̄ de⁹: qui sibi 7 alijs beatificabilib⁹ est beatitudo 7 cognitio: sibi gdez p̄ essentiaz: 7 idētitatē: ceteris vō p̄ copulationē: qua illis, vt for⁹ copulat̄. Ex his appet qd̄ Auer. itelligat, cū ait felicitatez in copulatione agētis itells cū poli p̄sistere: ipse enim per polez itellm̄, vt arbitroz hois aiaz intelligit: per agētē itellz deū intellexit, qui bifariā nobis nostreqz aīc cōparat̄, in p̄n⁹ qd̄ē vt agēs, in fine vō, hoc est post itells speculatiui

Tracta. 3.
cap. 7.

De copulatione
Auerroica.

speculatiui adeptionē vt forma. Imaginat. n. intellectus possibilē siue aiā intellectiua hōis p̄ per itellm speculatiui disponi: postea eidē sic affecte deū qui est agēs itellectus, vt formā copulari: demū per eēntiā talis copulati itellect^o aiā intelligē: q̄ deus est sibi per eēntiā atq; idēitatez felicitas, ceteris hō per copulationē: nō. n. aiā intelligē pōt per essentiā dei, nisi deus, qui est itellect^o agēs: p̄us intelligat copulatus: sicut nec corpus opabit per eius formē eēntiā, nisi illa p̄us corpori fuerit vnitas: quo arg^o fit, vt non copulatio sit felicitas ipsa, sed deus apphēsus per eius eēntiā prius copulat^o. Ab hac hō felicitate nō discordāt catholici: nisi qz deuz asserūt felicitatē esse obiectiue: actū hō intelligēdi: quo aiā deū itelligit, formalē felicitatē appellāt: sed nos pipathetice p̄cedimus: vt p̄pōsi. noster etiam p̄pōsiuit.

De medio beandi: quo. s. aiā beabit. Cap. XXX.

Sed de medio quo aiā beabit, inter catholicos, et pipatheticos est dīa non pua: vtriq; enīz deū sibi, et alijs bificabilib^o bitudinē eē asserūt: sed aliter, atq; aliter: catholici qdē deū sibi per nām, atq; eēntiā beatitudinē esse affirmāt, ceteris vō p̄tingēter, atq; per volūtate. At pipathetici deuz sibi ceterisq; beatitudinē per nām esse asserūt: q̄ndem deus post adeptionē: vt Auer. ingt vt for^o aiē copulat. Tūc dicere catholice sentiēdo mediū simplr neciū eē nullū: nō. n. ex pte aiē, illud neciū simplr est ponēdū: qz ipa est sūme et infinite capax: nec ex pte dei: q̄ndē ipse pōt aliqb^o eē bītudo: aliqb^o non: et qbus pōt eē, alijs intēsius: alijs remissius etiā eē poterit. Nā cū deus volēs sit bītudo, sitq; cā p̄: que fm catholicos tā cum media cā: q̄ sine cā media cā eē possit: iure nullo p̄currēte medio ex pte sui ceteris alijs bītudo eē pōt: nō q̄ mediū simplr neciū erit: aiaduerte tū hęc me dixisse nō asserēdo, s; disputādo: nō. n. me fugit ecclīe determinatio in Clemētinis p̄stituta: et a scissimis viris assera. At fm pipatheticos mediū statuēdū est, aliogn q̄cito aiā eē: illa eēt bītā: qz ex pte dei nihil requirē: ex pte etiā aiē nihil, quare subito eēt felix: quo fit, vt mediū regrat qdā: quo deus nō sit oib^o semp bītudo: nec oibus equalis bītudo: siqdē nō p̄tingēter fm pipatheticos, sed per nām cūctis est bītudo. p̄. Deus est cā p̄ma: que nullius eē pōt causa fm eos, nisi per mediū. Supponēdo q̄ pro veritate humanā aiā, quas Auer. itellectū possibilē, vel qd cōpositū ex itellectu possibili et cogitatiua arbitrat: esse eternā, atq; imortalē: illā esse bītudinis capacē, dubitare d; nemo: s; cum pipathetici deū per nām cūctis bītudinē esse putarint, vt sit bis bītudo: illis nō: bis intēsius, illis remissius: mediū p̄stituant: quo nō exīte, bītudo nō erit: et cuius diuersitate deus nō sit bītudo oibus eq̄lis: hactenus de medio.

Quid sit beadi mediū fm pipathe^o. Cap. XXXI.

Sed de hō mediū sit fm pipatheticos, nō leue est disputare: nā Auer. Alexāder: Themistius ceteriq; qui vnitate itell^o asserūt: mediū eē itellm speculatiuū p̄tēdūt. Ante enim huius itell^o adeptionē deus rōnabili aiē copulabit nūq; cum. n. hūc aiā ipa adipiscet: mox deus sibi, vt for^o erit copulat^o, qua copulatiōe stāte: aiā ipsa per illi^o eēntiā et deū ipm, et cetera itelligibilia itelliget. Lōgiorē expōnē quere in p̄mis n̄ris de aiā cōmētaris: et in 2° de itellu li^o: verū hoc mediū mulieres a felicitate delent: nō. n. de iure nāli est, vt mulieres discāt artes tales, qbus talē itellectus nāciscant: imo nec de iure muliez, vt p̄ Politice pbat Ari. p̄pterea arbitroz mediū eē rōnalis aiē depurationē: cuz. n. aiā rōnalis sensu-

tiua, pariter et itelle^o creetur, merito sensuū nascit qdā modo itellui rebellis, spurca, imūda, atq; (vt ita loqr) ferina: cuz igit ab ea tollit talis rebellio, spurcitas, labes, et (vt ita loquar) ferinitas, ipsa mox relinquit apta bītudini, efficieturq; mā p̄digna felicitatis, imo sibi, vt sic copulabit mox deus, vt for^o: per cui^o eēntiā opabit itelligendo, et ipm, et cetera. Delet aut labes eiusmodi p̄ vtutū heroicaz adeptionez. Illis. n. plene acq̄sitis, inter itellm sensitiuūq; appetitū tollit rixa: redditurq; appetitus plene rōni obediēs, ratio illi plene dñabit: quo fit vt d̄rys remotis, de^o aiē sic purē copulet. Nec igit dispositio p̄uatiua dicat, q̄ p̄uet ea: que tali bificē vnioni aduersant. Est alia dispositio positua, vtpote adeptio sciaz, aut in toto, aut in pte: nam illis acq̄sitis, aiā duplr attollit per p̄uationē. s. eoz: que bificē copulatiōi adiuuant: et per raptū: quo per scias rapit, eleuat, atq; attollit: qua rōne, quoz aiā solū p̄uatiua dispōne afficit: bītudinis paruz hi assorbūt: quoz vō vtraq; dispōne disponit aiā: illi plimū felicitatis mutant. Ideo pipathetici dicerēt heroicaz mulieres nō tāuz bītudinis cape, q̄ sola p̄uatiua dispōne afficiātur: heroicaz vō viros, plimū, q̄ duplici dispōne eoz aiā sit referta, et p̄uatiua, qua cessauit repugnantia: et positua: vtpote p̄ scias: qua aiā eozuz rapiat ad sublimia. Ex his apparet mulieres bificabiles eē: nō ita, vt viri beantur: p̄ et fm pipatheticos speculatiuū itellm nō inutilē eē bītudini: cum ad illaz q̄si dispositio ordinet. Dicebamus. n. itellectio nez que est rerū effect^o ordinari, vt in finē ad itellectio nē dei: que est ipse deus. p̄. Alia vtilitas ex speculatiuo itellu in beatitudine nascit fm eos: q̄ sit ille heroicaz vtutū quasi declarator: siqdē per illū sapiētes coguerūt b̄ pacto per tales vtutes in bītudinez puenire posse: hęc pipathetici: fm quos nūc loqmur.

Quo de facto aliq fuerint in vita bti: et quo catholici et phi differūt, et an remaneāt post mortē. Cap. XXXII.

Sed de facto aliq fuerint in vita bti: et quo catholici et phi differūt, et an remaneāt post mortē. **U**od hō de facto aliq talis fuerit in vita. Auer. pbat in libello de bītudine, imo q̄ semp aliq talis sit in mūdo: et qdez nō solū in specie, sed in indiuiduo: et si nō in vna regione, in alia: p̄ qdez q̄ talis hō lōge magis de vniuersi perfectione est, q̄ aliq suis hō: at sine boie nā stare nō pōt: cum semp sit aliq: q̄ lōge magis semp d; esse aliq felix. p̄. Felix a nā lōge magis itent^o est, q̄ quinis hō: igit maior cura deus et nā faciēt, vt ille sit: q̄ aliq suis. p̄. Quicqd est possibile in specie, actu in aliquo illi^o sp̄i indiuiduo repit. S; in boium specie aliq pōt esse felix: q̄ de facto aliq talis est. Aliq tales fuisse fm v̄itates scissimē hystoric tradūt de Mose, de Ch̄o redēptore, de Paulo, deq; alijs q̄plimis. Ignara gētilitas heroicaz viros, heroicazq; mulieres tales in vita fuisse credidit, q̄s post mortē in deos retulit. q̄lis Jupiter est, Saturnus, Mars, Juno, Pallas, ceteriq; q̄rū meminere poetē. Est tū nō parua dīa iter catholicos, et phos: nā catholici talem possibilitatē dicūt nō reduci ad actū, nisi mediāte dei p̄ticulari ifluxu, que grām gratū faciētem appellāt, s. n. ifluxu eos btōs deus facit, q̄s elegit, quozq; tali ifluxu affecit. Peripathetici hō arbitrates deū sibi, et alijs esse per nām bītudinē cogunt dicere aiāz beari posse, ex puris nālib^o, sublato qdez p̄ticulari ifluxu: nō aut vli: quo deus ad oēm effectū p̄currit. Utrū hō ita sit (vt fabulat Auer.) semp aliquā talē esse in vniūso: in Cōmētarijs de aiā, que nup edidi, disputant: nō. n. eius rōnes cogūt, nā spēs duplex est, Altera qdez: que de eēntia vniūsi eē videt: que qdez de vniuersi p̄fectione est: cui^o est, que nō pōt, nisi a sibi simili

De immortalitate

fieri, ut hō ab hoīe, & equus ab equo: et sine hac mūdus pfect' esse nō pōt: altera vō est, quē per accūs de vniūsi pfectione est, vtpote, quē nō a sibi sibi fit: vt muscie, & id genus, quē ex putri mā exorunt: & sine tali lz mūdus ppetuo stare nō possit, nī de facto aliqñ si staret, nō esset impfect': felix g, qz nō fit a felici tanq̃ a suo sibi: lz prim a se, p̃m a p̃ceptorib', videt non de eēntiali pfectione vniūsi: eius g rōnes friuolē sunt. Quo igit' fm ṽtatem aliq̃ in vita fuerit btūs: & quō fm p̃hos, ex hisce p̃spiciūz est. Utrū vō talis post mortē remanebit, Auer. asserit solū in vita talē eē, post mortē nullū: q̃ deleta cogitatio, deleat tādez itell's speculatiūz, quē arbitrabat' eē solā aiē dispōnez pro btitudine adipiscēda. Quia vō nos tenemus aiāz remanē post mortē fm piparthe^o, vt postea dilucidabimus, dicimus talem btitudinē relinq post mortē: vtz iter catholicos, & piparthe^o est nō leuis dōia. Catholici eiz (vt ṽtatis ip̃a est) arbitrant', & in vita, & post mortē indr̃ter aliq̃s asseq posse btitudinē: nā cū deus volēs sit alyz btitudo, aliq̃ in vita, aliq̃ expurgās aiabus post mortē btitudo est, & nō nisi hīs, q̃s sp̃ali influxu beādos p̃destinauit, vt scissimi viri dixerūt. At fm pipartheticos dōm est nullū post mortē asseq posse btitudinē / qui in vita illā nō assecut' fuerint: nā cuz deus nullis sit btitudo, nisi in aia mediū p̃sit. Medius aut' siue sit itell's speculatiūz, vt putat Auer. siue ṽtus heroi ca / vt diximus, post mortē aia hęc asseq nō pōt, cuz desinat sensus: qui ad mediū hō acq̃rendū p̃mouēt: opz g, vt mediū in vita assequat': & cuz deus aiē p̃fecte mere nāliter copulet': sit vt q̃cito mediū est, tam cito aiē erit ipse copulat': cum igit' in vita, & nō post mortem, in aia mediū fieri possit: iure, qui in vita btitudinē nō asseqt': post mortē illā nunq̃ asseq poterit. ¶. Etiā dicēduz est post mortē illa acq̃sita remanē: nā cum in morte, vt dicemus, nihil corrupat': cuius corruptiōe btitudo aboleri possit, iure remanēte aia beatitudo: quā in corpe ipsa nācisebat': post mortē remanebit. Uñ Plutarchus in vita Romuli gētiliū ignauā int̃p̃tās inq̃t, nō igit' cōsentaneum bonoz, ac fortius viroz corpa cum ais p̃ternām in celū trāsmitti: sed aios ṽtute exultos estimādū est oino, nō repugnāte nā, diuino q̃dā decreto ex hoīb' in heroas ex his deposita mortali / atq̃ terrena mole, nō ciuili lege / sed vt veritas, & ratio dicitat: in nūm deoz referri, pulcherrimū atq̃ beatissimū finē p̃secutos: hęc Plutarchus. Ex qb' p̃ nullū btū relinq post mortem: qui in vita beatitudinē nō p̃seqt'. rursus p̃ eum, qui in vita beatitudinē p̃seqtur, btū remanē post mortē: imo, vt gētilitas credidit, in deum referēduz esse: hactenus de beatitudine fm pipartheticos.

¶ Uñ Auer. (lz falso) & ex qb' Ari. ṽbis itell's ṽnitates nactus sit: & soluant' p̃pō. arg^o. Cap. XXXIII.

Ex qb' vō Auer. suā itell's ṽnitates (lz falso) nact' sit. in cōmētarijs de aia clarissime exp̃sit. Accepit. n. ab Aris. 12° p̃ phic li^o, in his, quē a mā nō dependēt, nō esse nisi ṽnū nūo in sua specie: q̃ vō pbauimus itell'm e mā nō depēdere, fit, vt vnus nūo sit in tota eius specie. Uex falso accepit: qz lz itell's a mā nō depēdeat, in illa est veluti in subto in quo: est. n. mā p̃disposita, quaz corpus appellare possumus. Subm aiē, nō q̃dem ex quo: deq̃ cuius nō ẽbat: sed in quo, nō. n. deus illā fecisset, nisi mā p̃fesset, vt subm in quo. p̃z g̃ intellectiūā aiām numerari posse, q̃ lz a mā nō depēdeat, in mā est, cui' habitudine numerū p̃seq pōt: quā rem falso Auer. intelligēs in intellect' ṽnitatē dilabit'. Quibus nō est difficile refellē p̃pōn. vltimū arg^o. Diximus eniz gētilēs per

multos tales fuisse beatos, vt heroas, q̃s credit Auer. lz falso, illos beatos nō fuisse, nisi ob talem copulationē. Nos aut' cōplures tales fuisse nō dubitamus: quos credimus deū ex sp̃ali influxu ad beatitudinē p̃destinasse. Auer. aut' credidisset eos beatos fuisse ob intellect' copulationē: si eos fuisse beatos p̃cessisset: verū ṽtūq̃ sit aliquos fuisse non est p̃tra hystorias, imo aliquos semp esse p̃tēdit Auer. lz eos ignoremus. Qd sc̃do accepit, friuolum est, nā Auer. g̃nationē intellect' speculatiūi totalē pbauit lib. 3° de aia. cuius rei testis est nālīs appetitus, quo oēs scire desideramus: qui nisi frustra sit, ad totalē speculatiūi itellec' g̃nationē nos puenire posse, nobis argumēto erit. ¶. Sc̃dm aliā pipartheticoz viā: mediū est ṽtus heroi ca sola: cui si aut tot' speculatiūz itellec' iungat': aut illius pars lōge magis aia ad beatitudinē rapiet'. Qd vō de additione sciētie dicebat', nō valet, renouant' n. artes, & opiniones: quē sunt de scia semper sunt p̃fecta fm Auer. qd dicebat' ex 10° Etbiē. nihil est, qz eodē lib. ait felicē eē eum: qui itellec' colit: & deo amicus est, vbi potuit Auer. colligē suā fictionē. Qd vō alicubi meminerit Ari. itellec' ṽnitatis, diximus: lz falso Auer. accepit. Patet igit' ex his oib': lz opinio Auer. sit falsa: p̃pōn. nō eam refutasse efficacibus rōnibus: p̃pterea si demones p̃tra illam desideras, libzū nostrū de intellectu diligenter perlege.

¶ Quales p̃pō. rōnes sint adūsus eos: qui intellectiūz ip̃m a sensitiuo re distinxerūt. Cap. XXXIII.

Dist hęc de eoz opione differēduz eēt, qui intellectiū multiplicāt, sed re a sensitiuo distinguūt. Nam intellectiū re a sensitiuo distinguētes, bifariā putarūt: aly dixerūt itellec' animāq̃ ipsam, vt motorē corpi vniri, vt Plato in Alcibiade sentire videt': & Plotinus expresse tradit. Aly eaz corpi vniri dicūt vt forma iformans. Juxta p̃mōz opinionē hō est aia humano corpe vtēs, vt Plutarchus ad Antobolum filiū scribit. Juxta vō posterioroz opionē hō est aial ex corpe, & aia cōpō^m. Et sic dico de hoz opione differēduz: sed q̃ cōplurib' in locis de illa disputauimus: p̃termisā hoz opione, ad p̃pō. argumēta veniamus, vt q̃tus eius vires valeāt nemo ignoret. Obicit enim p̃ aduersus p̃mā opinionē, ex eo q̃ tūc nō magis hō vnus eēt, q̃ cōpō^m ex boue, et plaustro: quā rōnē boni Platonici, vt Plotinus friuolā iudicaret, qm̃ ipse de Platonis mente tradit aiāz, efficere in corpe vitā & sensitiuā, & vegetabilē: asserit eniz vt a luce illuminatio est: ita ab aīo aiationē esse: quo fit, vt maior sit vnio itell's ad corpus, q̃ bouis ad plaustrū. Est. n. itell's aia & vtēs corpe, & animās: quatenus ex ipsa omne, qd in corpe est, & sensitiuū, & vegetatiū, p̃ficiūt. Qd vō 2° aduersus posterioroz positionē adicit, friuolū est. Argumētāt. n. fieri nō posse, vt idem sit sentiēs, & intelligēs, si intellectiū re distinguūt a sensitiuo: modo si nihil cogit, est enim idēz numero sentiēs, & itelligēs nexu virtutū: quaz altera cum altera necio cōnectit'. ¶. Est idem numero sentiēs & itelligēs, lz intellectiū, & sensitiuū re differāt: q̃ sensitiuū disponit mām, intellectiūz simplr p̃ficit, vt Landauēsis scribit. Diximus eniz ceteras formas, quē intellectiū in mā p̃cedūt, disponē, nō aut' p̃ficere: p̃pterea ex illis, & intellectiūo fit vnū numero itelligēs, & sentiēs. ¶. Obicit p̃tra hos etiā, q̃ vegetatiū in sensitiuo p̃tinet, & sensitiuū in intellectiūo, vt triāgulus in quadrāgulo: ergo frustra ponitur, distincta. qd etiāz floccipēderet Landauēsis. Sit enim vegetatiūz p̃tineri in sensitiuo, vt dispositio p̃tinet in forma, cuius est dispositio, p̃tinet eniz dispositio in forma

An beatitudo post mortē remaneat.

Com. 36.

Aduersus ea que sunt in c. 5° 26°.

3° de aia. cōm. 2. 6. 49.

in forma dispositiue: nō aut asserit alterum in altero cōtineri per idētitatem: sed qbus argumētis hęc sint refutāda: in nostris libris de aia quęrat. **Cap. XXXV.**

Breuis Epilogus oium eoz: quę Pompon. p̄physice & pipathetice de aia opinat. **Cap. XXXV.**

Ost hęc differēduz arbitroz ea: quę Pōpo. p̄physice, & pipathetice de aia opinat. Licet enim nobis ordinē trāsgredi: p̄pterea opinionē Thomę: quā de aia veram esse arbitroz, & p̄physice, et pipathetice postposui in vltimis, eā enim defendere, & dilucidare decreui: vt veritatis finalē s̄nem. Asserit ḡ Pōpo. & p̄physice, & pipathetice humanam aiam, simplr̄ qdem mortālē esse, s̄m qd̄ nō imortalem. Nactus est aut hęc opinionē ex modis abstractionuz: qui in cognitionib̄ repiunt. Sūt enim tres v̄tutum cognoscitiuaz spēs, alia qdem earū cognoscitiuaz v̄tutum est, quę cognoscūt cognitione, quę a corpore nō dependet, nec vt subiecto, nec vt obiecto: quo modo celestes aic̄ intelligē vidētur. Nec enim cum sint penitus a mā abiunctę, earuz cognitio a corpore nō depēdet, nec vt subiecto, nec vt obiecto. Alia nō earuz v̄tutum est, quę eo lz aliqua rōne spūaliter cognoscant: tñ illaz cognitio a corpore v̄troq; modo dependet, & vt a subiecto, & vt ab obiecto: hui⁹ generis sunt oēs sensitivę, quę lz spūalitate differāt, eaz oīuz cognitio e corpore ipso v̄troq; modo depēdet. Et cum natura ordinate p̄cedat, erūt alie v̄tutes, vel aliqua vna v̄tutus, cuius cognitio e corpore depēdet, vt ab obiecto: eritq; e corpore separata/vt a subiecto: nō enim fieri pōt, vt aliquid corpore egeat vt subiecto: & nō vt obiecto. Talis ergo est humana aia, intellectusq; ipse quasi medius iter simpli- citer eterna/ & simplr̄ corruptibilia. Ex h̄ ordine fiat talis syllogismus, oīs v̄tutus, cuius opatio non pōt esse sine corpore saltez vt obiecto, est cum corpore, cuius est, corruptibilis, nisi ociose remaneret: sed intellect⁹ humanus opari nō pōt sine corpore: qz saltez, vt obiecto corpore eget, ergo intellectus est simplr̄ corruptibilis, s̄m qd̄ nō incorruptibilis, cum pro sui opatione corpore non egeat, vt subiecto. Nec est brevis opinio Pōpo. eiusq; perbreue arg⁹: nam oēs eius vires hoc firmatur. Dinc quinq; p̄cedit, quoz p̄m est intellectiū/vegetatiū/ & sensitivuz in hoīe esse vna subam s̄m rem. Scdm̄ est talem subam, animāq; esse simplr̄ mortales: s̄m quid im- mortalē. Tertium est talem aiam esse vere formā hoīs ipm̄ hoīem informātes & specificātes. Quartū est talē animā numerari per hoīum numero. Quintū est talem aiam cum humano corpore nasci ex parētuz & solis semi- ne, & cum corpore mori. Hęc p̄physice, & pipathetice esse asserenda p̄tendit: lz obscure: p̄fusę.

Fundamētum Pōpo. perbreue quo probat opinio- nem suam. **Cap. XXXVI.**

Opinionem hęc breui fundamēto p̄bat hoc pacto: Sic opatio nō est sine corpore, vt obiecto: & est sine corpore, vt subiecto: ḡ est simpli- citer mortalis: & s̄m qd̄ imortalis. Ex eo enim qz eius opatio non est sine corpore vt obiecto: ipa simplr̄ mortalis est, aliogn remaneret sine eius opatione ociofa, ex eo nō: qz eius operatio est sine corpore, vt subro: sapit immālitatis q̄c̄: & ita erit s̄m qd̄ imortalis. Qd̄ aut eius opatio nō sine corpore sit vt obiecto, ex eo p̄z, qz intelligit nihil sine pbātafmate: vel qz intelligere: aut phantasia: aut nō sine pbātafia est. Qd̄ nō eius opatio sine corpore sit, vt subro: ex eo rursus dep̄ben- dit: qz intelligē: nec corpore eget, vt organo: nec p̄tacula aliq; corpis. Hoc est p̄breue Pōp. arg⁹: quo ei⁹ opinionē p̄bat.

Rationes Pompon. quibus ipse probat omnia, quę dixit de anima. **Cap. XXXVII.**

Nō fugiamus quę vir tetigit: rōnes eius oēs colligimus, & dilucidius q̄ ipse p̄ccdat, nō. n. in eius v̄bis est ordo. Primo ḡ argu- mētoz, Aia est act⁹ corpis. ḡ in opando depē- det a corpore, s̄z cuz nō depēdeat a corpore, vt a subro: ḡ, vt ab obto: ḡ est simplr̄ mortalis: s̄m qd̄ imorta- lis. P̄. Aia intelligit per pbātafma/vt Ari. testat: vel igit̄ iste modus intelligēdi est aic̄ eēntialis: vel accñtialis: non accñtialis: qz alius esset sibi eēntialis: qui nō videtur. P̄. Unius rei est vnus modus opandi. P̄. Sic modus ope- rādi sensitivę nunq; mutat̄ in modū opandi intellectivę, nec modus opandi intellectivę mutat̄ in modū opandi humani itells: ita p̄tra modus opandi humani itellec⁹ nunq; mutabit̄ in modum opandi intellectivę: qd̄ esset si sine pbātafmate intelligeret. Sin autē hic intelligēdi modus sit aic̄ eēntialis: aia non poterit sine pbātafmate intelligere: & ita erit simplr̄ mortalis. P̄. Per nulluz nāle signū evidēs pōt sciri aiam hęc alius intelligēdi modū: ergo nālis p̄hs illud ponere nō dz: cum veroz expimē- tum sit, vt p̄formēt̄ sensatis. P̄. Arist. nullā posuit itelli- gētiā sine corpore: & cum intellectiua aia sit minus abstra- cta quavis intelligētia: lōge minus pōt eaz ponere sine corpore. P̄. Si mūdus est eternus, vt Ari. arbitrat̄: tūc infinite eēnt actu formę sine corpore: qd̄ vidēt̄ ridiculuz. P̄. Natura p̄cedit ordinate, ergo sicut dat̄ forma, cuius opatio est simplr̄ abstracta/ nō egēs corpore vt subiecto, nec vt obiecto: & dat̄ forma/ cuius opatio v̄troq; modo eget, dabit̄ media: cuius opatio vno modo eget corpore, alio modo nō eget: & cuz nō possit esse talis, vt egeat vt subro/ & nō egeat, vt obiecto: erit talis vt egeat, vt obiecto: & nō vt subiecto. P̄. Si aia post mortez remaneret, ipsa esset per se subsistēs, & h̄ aliqd: & cuz ipsa sit forma: erit id: quo aliqua res est h̄ aliqd: quare idēz erit per se subsistēs, & id, quo aliqd est hoc aliqd: qd̄ pipatheticoz cōcederet nemo. P̄. Lum modus, quo ipsa est in corpore, sit p̄fectior modo, quo ipsa est extra corpus, si aia rema- neret extra corpora, tūc infinito tpe eēt sub modo imp̄- fectiori, & finito sub modo p̄fectiori. P̄. Si aia remane- ret, desineret actualr̄ esse act⁹ corpis, vel igit̄ tūc nullibi esset/ vel alicubi: & quouis loco sit, vel ad illuz alteratio- ne, vel motu locali accessisset, quę pipatheticus deride- ret. si nullibi ponēt̄: p̄hibebit̄ nihil s̄m Arist. ponere ali- quas intelligētiās sine corpibus nullibi exñtes. P̄. Hoc vidēt̄ nāc ordinē cōsentaneum, qui gradatim est in aia- bus ipsis, stirpes enim aic̄ nō nihil hñt, cuz intra se nu- triant̄, & crescāt, & gñent eē se. verum illud aic̄ paululū, qd̄ hñt, māle valde cernit̄: cum suis nō fungat̄ officijs, nisi per p̄m̄ qualitates: quaz opatio ad esse reale termi- nat̄. Post hęc aialia fere Zopbitica succedūt, q̄ de sen- sitiva aia tactū, & p̄fusam imaginatōez babeāt: post hęc aialia sunt aliquātulū ad aiam plus elata: quę tātuz aic̄ hęc vident̄, vt multi ea intellm̄ hęc crediderint, vt Pli- nius ex illaz moribus syllogizat. Post hęc ponit̄ & cogi- tatiua inter vires sensitivas, quā Greci ob opis excellē- tiam dianoeticā appellāt, q̄ p̄ticularēs decęz p̄dicamē- toz formas apprehēdat, & particulariter ratiocinet̄, qd̄ Aver. 2º de aia lib. nō negat. vltra hęc in hoibus cernit̄ intellect⁹, qui ex opandi modo supra cogitariā ceterasq; māles v̄ntes collocat̄. Infra nō simpliciter immālia: cum tātuz cū mortalibus p̄verset̄: nisi fingamus hoies deos fieri, & in celum rapi, vt gētilitas autumat. P̄. 12º metaph. Ari. inquit. Delectatio aut̄ qualis optima, par- uo tpe nobis: sic enim semp̄ illud est, Nobis qd̄ez enim

Com. 60º

L.c. 39.

sitiuus appetit⁹, qui corporalis est, eidem actui vel eidem obto cōparari dīctoriē se hñt: naz cōparati fornicatio/ ni, vel alteri voluptati aīa rōnalis reprobat, z negative ad illā se habet, sensituius appetit⁹ approbat, z affirmative se habet: vt obfuaio docet: g rōnalis aīa, z appeti/ tus sensualis erūt diuersaz nārū: quare cum appetitus sit simplr mālis: rōnalis aīa simplr imālis relinquetur. Nec ratio cuiuslibet bono p̄ho fidez faciet: z meo iudicio est demōstratio ex effectu, qđ est libere velle. Doc enīz cōcludit rōnalem aīam esse simplr supra corpus: z per psequens cum corpore non moritura.

Secūda ratio qua pbat eadē immortalitas. Cap. XL.

Reterea efficaci⁹, vt arbitroz z qđez pīpa/ thetice, z Platonice argumētoz, nā (vt oēs fere distinguūt) vlium alia sunt per eēntiā vliā: vt quēcūq; e mā nō depēdet: alia par/ ticipatione, vt quēcūq; a mā depēdet, a no/ bis sine hic, z nūc ceterisq; indiuidui p̄ditionib⁹ itelligū tur: quā distōnē Auer. fecit in li^o de somno. Accipiamus g vliā quē fm eoz essentiā depēdet a mā: participatio/ ne nō sunt abstracta atq; imālia: cuz omne per partici/ pationez tale, reducat ad aliqđ tale per eēntiā: qramus qđ est. vlt atq; p eēntiā abstractū: ad qđ hō vliā partici/ patione reducant: pīpāthetici qđē ad nihil nisi ad itelle/ ctūā aīaz reducerūt, nā per itellm possibilē immāliter recipiunt: per agētē trāsserunt de ordine māliū ad im/ mālia: vt Auer. z Aris. 3° de aīa li^o clarissime demōstra/ rūt. Nō. n. pñt esse talia participatiōe alteri⁹ vliis: qđ est participatiōe tale: qz eēt p̄cessus in ist^m: vel opz vicere aliqđ eē participatiōe tale: qđ ad nihil per essentiā tale reduceret: qm̄ z^o p̄physicē auscultatiōis Aris. explodit. Si igit vliā nō p essentiā sunt separata, vt Plato autu/ mat, s; p reductōez ad itelle^m aīaz vt pīpāthe^a arbitra/ tur: ipa nimirū p essentiā a mā nō depēdebit: quo fit, vt nec cū ipa desinat: nō g aīa: quē a corpe erit absoluta: cū corpe mori cogēt: qñqđē p eēntiā ab ipō est sepata, atq; abiūcta. Ex pīpāthetici vō rōnib⁹ hęc potissima vī si sic cōponat, vliā mālia sunt immortalia, et incorruptibilia: vel igit p eēntiā: vel participatiōe alicui⁹ immortalis, atq; p eēntiā incorruptibilis: nō sunt p eēntiā immortalia, atq; incorruptibilia: naz sic relinquereō opinio Platonis de vliō: de qđ in Parmenide disputat: g sunt immortalia atq; incorruptibilia participatiōe / z cū ea, quē sunt par/ ticipatiōe talia / ad aliqđ p eēntiā tale reducant: nec re/ duxerūt pīpāthetici hōz immortalitatē atq; incorruptibi/ litatē, nisi ad itelle^m aīaz: vt 3° de aīa docuit. Nec. n. fuit eā vtriusq; itells, vt Auer. inuit, fit, vt ipsa per essentiaz sit simplr incorruptibilis, atq; immortalis.

Tertia ratio, qua pbat eadem immortalitas, ex Ty/ meo Platonis. Cap. XLI.

Tymeō vō Platonis pollētissima ratio collr: in qua Macrobius oēs ei⁹ opionē de Scipionis somno fundauit. nulla for⁹ appe/ tēs, qrens, atq; inueniēs honesta, pia, z reli/ giosa: e corpe simplr depēdet: cū. n. honestū sit, qđ sua p̄pa / atq; eēntiali vī nos trahat, piuz / qđ p̄pa z eēntiali dignitate nos alliciat, religiosum qđ diuinaz rerum cura nōs moneat, si appetēs e corpe depēdet, in corpe erit appetēs. Virt⁹ aut in corpe appetēs nō appe/ tit nisi fm corpis vim, harmoniāq; qre qđ appetit, erit p̄por^o corpi: si qđē oīs appetitio est ingitio, quē per ali/ qđ sile, atq; p̄por^o sibi p̄ficitur: nec vnq; aliqđ appetit, nisi per h, qđ est appetenti sile / nā po⁹, appetibile ei sile est, qđ est in actu tale: qđ aut appetit fm p̄portiona/ le corpi, appetit fm rōnē vtilis, vel delectabilis: qđ est

tra rōnē py, honesti, atq; religiosi. Sic igit nihil in cor/ pore appetere pōt, nisi corpus, vel sile corpi: huic autez astipulant aīalia / quoz nullū p̄ter boiem py, aut bone/ sti, aut religiosi. qđ appetit, qđ non ob aliud puto, nisi qz oīs eoz vīus in corpe est. At boies videmus oēs rem simplr corpeā parupēdē, incorpeas querere, illaz grā mozi, pati, atq; euigilare: qđ esse nō poterit, nisi qz eoz aīa supra corpora est, simplr qz ab illis abiūcta, nulliq; corpeā ipressioni obnoxia: hęc rōnem magnificet Ma/ crobius: z nos illā indissolubile putamus: qñqđez expi/ mēto inuit: qđ apud nros oculos q̄tidie cernit. Quid. n. corpeā querūt tot py honesti, z religiosi viri: cū eoz cor/ pora spernūt, relinquūtq; cur aīaliū nulluz h̄ facit, si. n. hō, vt p̄po. putat: aīal est, z nihil simplr elatū h; vltra id: qđ cetera aīalia hñt cur incorporea querit, appetit, z inuestigat. cur aīaliū nullū p hęc incorpea p̄spicit: nisi in Plinianis fabulas trudemur, qui religionē elephātis, z pietatē leonib⁹ p̄buit. Nec ratio si cōponat, vt Ploti/ nus inuit, efficacissima vī: p̄positis humane aīe corpo/ reis, z simplr incorpeis (corpea sunt vtilia, atq; delecta/ bilia: simplr incorpea sunt pietas, religio, et honestas) ipsa simplr p̄tenit corpea / illa reprobat, z cuz illoz p̄re/ tione corpus p̄p̄riū spernit, eligit nō simplr incorpea, vt pietatē, religionē, z honestatē: Legim⁹ pios boies, atq; religiosos viros diuitias, honores, scepra, deniq; z re/ gna p̄tēp̄sisse: quēsiuisse incorporea, atq; simplr imālia: quē aīaliū desiderasse legimus nullū: quo modo g pōt, qui nihil immortalitatis h; nisi similitudine, atq; cōpatione immortalia tāta diligentia querere, tot mortalib⁹ atq; sū/ me appetibilib⁹ sp̄retis: dy boni p̄po. Ni, pōt vis, quē nō vltra corpa elata est, tot simplr incorpea appe/ tere, illa colere, venerari, atq; obseruare, hęc si in li^o de pulchro Platonis velles legere: lōge facilius p̄p̄endes, vnde (vt recte Pitagoras inq̄) deus cum boiem finge/ ret, vt sublimia, religiosa, z pia p̄spiceret, ex humo eum subleuauit, z ad sui artificis contēplationem erexit: qđ optime ingeniosus Poeta signauit.

Pronaq; cum spectat animalia cetera terram:

Os homini sublime dedit: celūq; videre / Iussit: z erectos ad sydera tollere vultus.

Nunc vtiq; vō p̄po. anthropon / greci appellarūt, qđ solus aīaliū immortalitatē. simplr itra se hñs, sursum spe/ ctet solus. Nāc ob eam. M. Tullius nullū aīaliū p̄ter boiem eē dicit, qđ habeat aliq; notitiā dei: qđ fit, vt aīa nō fm qđ immortalis sit, sed simplr: sic ipa dum in corpe est: nō fm qđ immortalia querit, velut elephātis religio/ nem, z leo pietatē, sed simplr immortalia colit, appetit, et ingrit, sed de hac rōne hactenus redeamus ad Aris. de/ creta: nam sup eo p̄po. potissimum inuit.

Prima Arist. auctoritas: qua p̄batur immortalitas, z que expositores de illa. Cap. XLII.

Simus aīe immortalitatē p̄physicis rōnibus p̄bari posse, z (vt visus est) trib⁹ demōni/ bus illā p̄bauim⁹: diximus ēt Ari. nunq; tā/ lē qōnez per se q̄siuisse, s; solū de ea obiter aliq; dixisset: quē qz obiter erāt ab eo dicta: obiter repit vari⁹: vt supius p̄nōnulla demōstrauim⁹: qre sibi in hac re nō erit plimū initedū: s; vtcūq; sit, vī mi/ hi ipm potius ad immortalitatē q̄ ad mortalitatē p̄pare: ideo in hac re ea adducas: quē potiora pro nro p̄posito videbunt: Ari. ita li^o de aīa p̄, ita ad x̄bū inq̄, Intells aut videt ē r̄ r̄ v̄ d̄ a. i. aduenire, suba q̄daz exis, z nō corūpi: maxime. n. corūpet vtiq; ab ea: quē est in sene/ ctute, αμα ὑπό τωσ. i. offuscatione, vel imbecillitate: siue debilitate: nūc aut quē admodū ἐπὶ τῶν αὐθιγίων, i.

Quidius

T. c. 65.
senectute
γύρα
Senio

De immortalitate

in sensorijs, que sunt sensuū infra accidit. Si. n. accepit senex oculū talē, videret vtiq; sic et iuuenis. qre senectus dicitur τὸν φυχὸν πεπονηέναι τι ἀλλ' ἂν ἴ. nō est i patiēdo qd qz: sed in quo: h est, s; qz id, in q est, aliqd patiē: sic in ebrietatib; et morbis est. hactenus Arist. Ex his vbi arg^o, supponēdo tñ nō eē intellectū vnū nūo in oib; vt Pōp. et nobiscū de mēte Ari. autumat, itell's nō corrūpit (vt Ari. tradit) pbatq; nā si corrūper: maxie vtiq; ipe videret debilitat^o, atq; fere corrūpt^o ab ea ibecillitate offuscationeq; que senectuti accidit: qd aut in tali statu ipe nec corrūpat, nec minuat, eo p; qz tūc in ei^o opōne maxie vī pfect^o, eo. n. tpe et prudētior, et sapiētior maxie cernit: recte g Ari. eū nō corrūpi cuz corpe asserit. Et qz posses dicē decrepitos eē amētes, atq; i prudētia et scia qñq; eē mācos, s; scripsit hęc eis accidē ibecillitate sensorioz: que illis seruiūt nō aut p se: veluti et sensib; accidit: vbi visus senioz oculi min^o videt: vbi tñ iuuenilez oculū accipet, videret, vt iuuenis: ecce q mō Ari. et imortalitate approbavit, et signo bono pfirmavit. Nec valet dicē hęc Ari. dixisse, qz aia est fm qd mortalis vt Pōp. autumat, vl hęc Ari. dixisse, qz itell's nō corrūpit ab excellēti obto: vt ceterę organicę for^o corrūpūt: s; corrūpat totū corrūptōe. Nā statim Ari. postq; itell's imortalitate pbavit, soluit. q. cur post mortē ipe nō reminiscit: et inq; et itelligē igit, et pside^o marcescūt alio qdā intus corrupto. Ip̄m autē ipassibile est, τὸ δ' ἐδ' ἴα υδ' ἴα. i. rōcinari aut, et amare, vl odisse nō sunt illi^o passiones, s; hui^o hūitatis illū, vt illū h; qre et h; corrupto nec recordat: nec amat: nō. n. illi^o erāt, sed cōis, qd qdez destructū est, itell's aut fortassis dinū aliqd et ipassibile est, hactenus Ari. Hęc aut qstio et qōnis determinatio friuolę eēt, et qsi pueriles, si Ari. animi imortalitātē solū fm qd itelligeret: vñ et Auer. in cōmē. ait Arist. eo loco velle pbare itell's imortalitātē, Theñ. vō eodē loco dicit, vñ itellus itus accidē, vt suba qdā nec aboleri, aut corrūpi, aliogn maxime aboleret ab ea inualētia/que senectuti ptingit. P. Rem hęc Ari. 3° de aia lib. clarius sic oñdit, l. Separatus aut est solū h; qd qdē est: et h; solū imortalē et ppetuum est: et qz aliqs quereret an post mortē reminiscat, subscribit, nō reminiscimur aut, qz h; qdē ipassibile est, passius vō itell's corrūptibilis: et sine h; nihil itelligit. l. si g aia cum corpe abolet: cur Ari. tātope elaboravit ea in qōne: que est de aic post mortē obliuione. An vō reminiscat aia post mortē: vt putat Ari. et cum hoc itelligat, posterius dicemus: hactenus de pma auēte.

Z.c.66.

Cap. 25.

Z.c.20.

ambin

Secūda Ari. auētas satis vrgēs. Cap. XLIII.

Reterea Arist. 2° de gñatione lib. fecit hęc pñtiaz, si aia esset miscibilis, h; est in corpe misto pmanēs, eius opationes erūt corpales: vñ inq; l. Incōueniēs aut est et si aia ex cōntis, aut aliqd vnū eoz est, alteratiōes. n. aic, vt musicū esse, et rursus nō musicū esse, aut memoria, et obliuio, que aic alterationes dñr, saltem spūales, quo modo erūt, deinde faciēs pñtiam inq; Palā. n. qm sigdē aia ignis est, passiones erūt ei: quecūq; igni isunt, vt ignis est, si aut miscibile supple ipsa aliqd sit, opationes oēs erūt corporeę. Naz aut nulla corpea est. g aia nec est corpus, nec in corpe pstituta, tanq; ab illo dependēs. Pater g Arist. sic argumētatus esse, nulla aic opatio est corpea, g aia nō pstituit in esse per corpus. Si. n. cōstitueret per corpus, eius opatio corpea esset ea corpis corpeitate: quo pstitueret: vt pote vl ignea vel mista: vel id genus pro rōne eius corpis: in quo cōstitueret, at nulla eius opatio talis est, g est simplr e corpe independēs. Nō. n. cauillabit Pōpōñ. Arist. velle eā esse fm qd

Z.c.44.

separatā: nā dicā aiaz eē in igne pstitutā eius tñ opatio: nē nō eē ignea: qz est aia fm qd sepata: qd si aia simplr erit e corpe independēs, ipsa cum eo mori nō poterit.

Tertia Aristotelis auctoritas. Cap. XLIII.

Reterea 2° de aia lib. inquit, l. De intellectu autē, et theoretica. i. de platiua potētia, nihil adhuc manifestū est, s; videt genus alterū aic esse: et h; solū ptingit separari, sicut ppetuus a corrūptibili. Nō enim potes dicere Ari. hęc pro tāto dixisse, qz itellec^o est fm qd separat^o: nam statim subdit. Reliquę aut pres aic, manifestū est ex his: qz nō separabiles sunt. Argumentoz g/ eo mō dixit itellecū separari, vt ppetuū a corrūptibili, quo modo cōtra ceteras aic pres dixit nō separari: s; illas dixit eodē loco rōne separari, simplr aut iseparabiles esse: g per dñū itellecū dixit esse simplr separabilē, fm quid nō separabilē: lege g mi Pōpōñ. vba Ari. deide plege: naz videbis glossēma tuū vbi eius nullo pacto psonare. P. 2° lib. de gñatione aialiū. ca. 3°: itell's imortalitē ita ad vbus asserit: fetus corpus in quo cōgredit semen aiaistici pncipy: partim qdē separabile a corpe est, in qbuscūq; cōprehēdit diuinū: talis aut est vocat^o itell's: partim vō iseparabile: h; semine fetus dissoluit et euanescit nām hīs humidā, et aqueaz: qz vō aliqs posset dicere si itell's est imortalis et suapte nā a corpe separabilis, cur nō semp separet: et si est pstitues corpus, cur nō est pars pstitue, forme. i. totalitaz: Rñdet Arist. statim, quapp neq; opz querere, cur nō semper foris exit: neq; cur pars nō est pstitue forme: que ad modū neq; coagulu qd lac pstituit: eteniz istud mutat et pars nulla est cōstitutaz magnitudinū: hęc ad vbu Arist. vbi plane ipm itellm esse imortalē asserit, et corpus pstitueret: s; nō sit pars pstituti corpis ab illo dependēs: quā auētez vt arbitroz Pōpōñ. nō legit: qz de opione Arist. nō ita tradidisset. Et de Ari. auētib; has sufficere volumus.

Z.c.21.

Z.c.22.

Platonis auētes hęc sunt de imortalitē. Cap. XLV.

Uod vō Plato senserit animi imortalitātē pbedonis liber de morte Socratis, vniuersus rem hęc exponit: que cū Lato legisset, et plegisset, nō dubitauit seipm necare. Plato pterea in fine gorgie aiabus post mortē pēnā, et felicitatē pbet, qd nō dixisset, nisi eā imortalē arbitraret: qm in mo dicit id omne, qd de maloz boiūm pēnis post mortē asserit, et de bonoz pmo non eē fabulosum. 10° vō de legib; iubet puniēdos eos eē: qui maloz aiaz post mortem nō puniri asserūt, et bonoz nō pmiari: que oia eēt fabulosa, nisi imortalitatem arbitraret. P. In pbedro. animi imortalitātē sic syllogizat, aius seipm mouet, qd seipm mouet, semp mouet: quod semp mouet, imortalē est: aius igit imortalis est. P. Animus a seipso mouet: qd a seipso mouet: id ceteris: que extrinsecus mouent, origo, et pñ^o motus est. Principiū autē ingenitus, et incorruptibile est: ergo aius est ingenitus, et incorruptibilis: his. n. duobus syllis animi corruptionē tollere oīno Plato videt. Cum enim quicqd corrūpit, duobus modis corrūpat: aut enim a seipso per materiā in eo pētām, aut aliūde sit corruptione: vt lignū tanz sua putrefactione corruptioni obnoxiiū est, Cum qz vti extrinsecus, et secari pōt. Primus syllogismus minime a se corrūpi posse ostēdit. Secūsus ne ab alio qdē corrūpi posse declarat, sed quātum bi syllogismi valeant nro de intellectu libro declarauimus. Nobis aut nūc illud satis, sit Platonē demōstrasse ad imortalitēz ppassē. 10° vō de re. p. lib. ex cōpluribus que dicit, hic sylls colligitur: anima quia nec alieno malo interit (qd cōmune olium

olium

omnibus est) neque suo: semper sit necesse est, quod autem semper est immortale est, animam igitur immortalem esse, manifestum est. Demum in Tymeo prope fines anime immortalitatem probat, primo quia veritates attingit immortales. Secundo quia diuinum colit, hec sufficienter: nam inter Platonicos res diuulgata est anime immortalitas.

Ceterorum auctoritates etiam immortalitatem probantes. Cap. XLVI.

ostendit hos sunt et alii doctissimi viri qui anime immortalitatem, et affirmarunt et probauerunt: inter quos doctissimus Jamblicus in eo libro, quem de mysteriis descripsit. Immortalitatem probat ex eo, quod dum in corpore est non patitur: utpote nec turbationem, nec senectutem, nec id genus. Sicut ut inquit, passiones qualescunque sunt in animalibus non sunt in anima qualiscunque sunt: sed in corpore, quod sub anima certam possidet quietitatem, qua et patitur, et agitur: nulla (ut dicitur) est in anima passio vel peremptoria, vel turbatoria: atque hac impassibilitate anima non solum acquirit electionem, sed possidet ipsa natura superiore corporibus. Est ergo anima immortalis. Proclus quoque eo libro, quem de anima, et demone descripsit probauit anime immortalitatem, utens quasi eodem signo, quo et Aristoteles in libris de anima utebatur: quod scia, que profecto nostra est in senectute non minuitur. At corporee potentie minuuntur, et crescunt quo fit, ut anima, cuius scia operatio est, etiam corpore non corrumpatur. Porphyrius anime immortalitatem eo libro quem de occasionibus edidit, probauit ex eo quod est per essentiam vita: quod enim (inquit) per essentiam vita est, non moritur: anima est per essentiam vita. non ergo moritur anima. Alcinous vero libro de phantasia et intellectu complusculis syllogismis monet immortalitatem anime: quos, ut dicit, ex Platonis libris excerptis. Primus quidem est, anima cuiuscunque adest: vitas affert: quod vero vitam affert, immortale est. anima ergo immortalis est. Secundus anima ipsa natura corpori dominatur: quod corpori dominatur, ipsum immortale est. anima ergo immortalis est. Tertius anima a proprio malo non corrumpitur: quod a proprio malo non corrumpitur, immortale est. anima ergo immortalis est, sicut ex tali syllogismo, quos pretermisimus, quia magis ex Platonis decretis, quam alterius procedunt. Plotinus vero inter Platonicos precipuus: in compluribus locis, per plures syllogismos anime immortalitatem ostenderit eo libro, quem de animi immortalitate descripsit precipue syllogizat illas hoc pacto, indiuisibile non aliter quam per indiuisibile potest attingi: intellectus attingit indiuisibilia. ergo intellectus est indiuisibilis. Sed quod est indiuisibile, est immortale: intellectus ergo est immortalis. Secundus vero syllogismus est, intellectus coniungit se separatis: quod se coniungit separatis, est immortale: intellectus ergo immortalis est. Tertius autem est, intellectus coniuncta separatur, quod coniuncta separatur, maxime est separatum: intellectus ergo est a corpore separabilis. Est igitur immortalis: hos syllogismos ex breuius Plotini verbis collegimus, alia que ipse de immortalitate anime dicit, pretermisimus: quod hos syllogismos arbitrati sumus esse pollentiores. Hec ex Platonice satis dicta sunt. Alii vero non minoris auctoritatis viri immortalitatem confessi sunt inter quos Hermes ab Egyptiis inter deos relatus, inquit. Et idem ex utraque natura mortali, et immortalis vnaque faciebat natura hominis eundem. In aliquo quidem immortales, in aliquo autem mortales ferens, et hunc ferens in medio diuine, et immortalis nature, et mortalis, mutabilisque constituit, ut omnia videns, omnia miretur. Hactenus Hermes, Polytes quidam consuluit Apollinem Milesius utrum ne manet anima post mortem, an resoluitur: et respondit bis verbis. Anima quidem quo ad vinculis corporeis tenetur, corruptibiles passiones sentiens, mortalibus cedit doloribus. Cum vero humanam solutionem velocissimam post corruptum corpus inuenerit: in

in ethera fertur: nunquam senescens: et manet in eternis sine pena. Hec Apollo. Lyrus autem cum moreretur: ut Xenophontes refert: hec filius inquit. Nolite arbitrari carissimi filii mei cum a vobis discessero, nusquam, aut nullum fore: nec enim, dum eram vobiscum: animus meus videbatur. Sed cum essem in hoc corpore, ex his rebus, quas gerebas, intelligebatur. Eundem igitur esse credite. etiam si nullus videbitis: et non sentiet. Lyrus narratione res sua probat signis, et quidem probatissimis. Primum quod non tot honores clarissimis viris exhiberet vniuersa gens, si eorum animi nihil post mortem efficeretur. Secundo quod omne, quod in morte dissoluitur, in quodam resoluitur. In quo autem animus resoluitur non videtur. Tertio quia somnum morti aliquid ex parte simile est, in quo animus non nihil a superioris diuinitatis sentit: quod eo tempore a corpore attollatur ad superiores. cum autem animus omni ex parte corpore derelinquitur: diuinitati penitus iungitur: quod Lyrus concludens inquit, quare si hec ita sunt. Sic me colite, ut deum. Multi ex his, qui eternas esse animas suspicabantur, tanquam in celum migratissent, sibi ipsis manus intulerunt: ut Cleantes, Crisippus, et Zeno. Empedocles vero arbitratus immortalitatem se in ardētis eternae speculacione nocte defecit, ut cum repente non apparuisset, abysse ad deos crederetur. Protinus stoicus, et Trembror ambriacensis, cum Platonis phedonem audissent: in quo anima immortalitas probatur, sibi ipsis manus intulerunt: ut de his imperijs obligata vita animas redimeretur: et sine corpore viuētes felicioribus preplationibus a diuinis intellectibus proficerent. Quicena denique probauit immortalitatem compluribus argumentis. 6. suorum naturalium libro. Potissimum quia si rationalis anima corrumpitur: aut corrumpitur aliquid agere in ipsa: illas corrumpendo: aut ipsa per se corrumpitur, dissolutis usque: ex quibus ipsa in se constat: aut corrumpitur ob materiam potissimum: aut denique corrumpitur corpore corrupto non corrumpitur primo modo. Alioquin sibi eēt aliquid diuini nec secundo modo: cum ipsa simplex sit: nec tertio modo: nam tunc corrumpere, ut ceterae forme: et ita saltem diuini habet formam qualitates: nec tertio modo: quia tunc nullas habet propter suum corpus operationem. anima igitur immortalis est. Ex his, et alijs compluribus perspicuum est animas cum corpore non mori, ut Lucretius et Propertius arbitrantur, ceterique epicurei: et de immortalitate hactenus.

Corrationalis anima cum corpore non nascatur, sed extrinsecus accedat, prima ratione demonstratur. Cap. XLVII.

Si intellectiua animas cum corpore non nasci ex eo pateat, quod cum corpore non moriatur: (nam quod cum corpore non moriatur: cum corpore non nascitur, ut stoici asserunt) tamen habet probabimus primis eis rationibus, quibus probauimus immortalitatem: prout alijs, et quidem efficacissimis: que nondum sunt inducte. Probabimus igitur animas cum corpore non nasci, tanquam si ex corporeo semine deducta sit: ut arbitrat Propertius et Lucretius: sed ante corpora facta non sit, ut stoici autumat: quod nunc supponimus: quoniam solus cum Propertio nostra veritas differtio. Argumentamur igitur nulla anima: cui operatio est perfectissime circularis est cum corpore, et ex corpore nascens: forme enim nascentes cum corpore et ex corpore cum operantur, non nisi recta operatione operantur: et si qua est, que aliquid ex parte circulariter operatur: ut sensitiua: hec non perfecta circularitate circulariter operatur: vnde in libro de suba orbis: et 2. libro de celo Averroes ait celestes motus esse circulares, quod sit anime tantum: quare omnis anima cui operatio est perfectissime circularis: est anima tantum cuius corpore non nascens, nec moriens: quod vero intellectiue anime aliqua operatio sit perfectissime circularis: ex eo patet, quod redit ad se reditio completa. Sicut Circulariter syllogizat perfecta circularitate rediens ad principium, e quo syllogizare incipit, ergo non cum corpore, et ex corpore nascitur. Quic animas ordo astipulat: nam videmus eam animas, cui operatio nihil circularitatis habet, penitus cum corpore nasci, nihilque non corpore habere,

Cap. 9.

Cap. 14.

Cap. 25.

Eneade 4.

Parti. 5.

Handwritten marginal note in a cursive script.

Handwritten marginal note: Cap. 2. 3. 4. 5.

Handwritten marginal note in a cursive script.

De immortalitate

vt vegetabiles. Eam vō cuius opatio aliqd circularita-
tis hz: lz cū corpore, et ex corpore nascat: tñ aliqd habet
nō corporei, vt sensualis: eaz ergo cui⁹ operatio simplr
circularis est, lz nō ante corpora nascatur: tñ cū corpore
nō nascat: nec ex corpe pficiscat / opz. Talis est intelle-
ctiu aia: naz eius opatio pfectissime circularis eē pōt,
qñqz circulariter syllogizare pōt, et ad se redire post
rerū exteriorū cognitionē: exit. n. ad extrema: et redit ad
se pfecta reditōe. Plato aut sub alyis verbis pbat aiaz
nō nasci cum corpore: qz est pfecte spherica: quasi velir,
quia eius opatio est pfectissime circularis: sphericaqz.
Unde Alcionus ex hoc tanqz ex signo deducit animaz
redire ad superos, ex qbus venerat.

Secōda rō, qua pbat idem. Cap. XLVIII.

Reterea nulla forma cū corpore orta / et ex
corpe nascēs suis actib⁹ pcedinari pōt,
aut libera est: naz for⁹ eo libera est, quo sui
corpis facultatez atqz vītutē excellit: que. n.
oi ex pte corpori submergit: corpori domi-
nari nō pōt, sigdez ipsum sequit, et illius facultatē nō
exuperat. At intellectiu ipsa aia et suoz actiū dñā est,
et libera, libereqz corpori imperitat, vt Arist. pbat ethi-
coz pmo, et politicoz pmo: et obseruatio docet, qz nob
pntato quouis appetibili, ipm libere velle, et nolle pos-
sumus. Ergo intellectiu aia ex corpore nō pficiscit: nec
cū corpore nascit. Astipulat huic (vt dixim⁹) formaz
latitudo: cuz. n. fm Pompo. intellectiu est intra latitu-
dinē māliuz: est. n. simplr mālis: lz non nihil imālitatis
habeat. g simplr est limitata ad vnū, veluti ceterē, que
sunt simplr nāles. Sic. n. Arist. 9° pme pbiē libro iter-
rōnales, et irrōnales potētiā dñāz statuit. nō g est intel-
lectiu forma simplr mālis, corporeiqz simplr ipressa:
aliqñ nec oppositoz ostensiuā, nec cōtrarioz electiuā
esset: quo fit, vt nec ex corpore: nec cum corpore ipsa na-
scatur. et de rōnibus hactenus.

Quid de origine aie intellectiue senserit Aristoteles.

Cap. XLIX.

Est hec qd Arist. senserit de aie intellectiue
origine, pcreatioeqz, differēduz: et vñ mibi
Arist. lib. de aialuz gnōne 2°. de illi⁹ origi-
ne dubitationē mouisse: ppea vbi ipsuz ha-
bemus questū fecisse de aliquo per se, nō op⁹ est p me-
dicata suffragia pcedere: quare pmo verba ei⁹ de vbo
ad vbu trāslata referā: nō sequens in re hac Theodori
trāslatiōes. Sūt. n. ampliores qz vba Arist. exposcāt:
postea vba illa diligēter p̄siderabim⁹: dclarātes p̄op.
illa nō diligēter plibasse. Arist. vba hec sunt: et qdē de
grēco ad vbu. Et de aia, fm quā dñ aial, (aial autē est
fm p̄e aie sensualem.) Utruz inest semini, et cōceptui:
an nō: neqz. n. tanqz inaiatum ponet qz cōceptuz, et fm
oem moduz puatū vita: nō. n. minus et semina, et conce-
ptus aialuz viuūt plantis ipsi: et plifica vsqz ad aliqd
sunt. Qd qdē igit vegetales aiam habeāt: palam est: pp
qd aut et p̄mū necessariū est hāc accipere, ex his, que in
alyis de aia determinauim⁹: p̄spiciū ē. Procedētes aut,
et sensuales, hz quā aial est: nō. n. fit simul aial et hō: neqz
aial et equus. Similr aut et in alyis aialib⁹. Posterius. n.
fit finis (hic aut cuiusqz gnōnis finis p̄p̄i⁹ est.) Ideo et
de intellū qñ: et quō: et vnde ea que aia p̄cipāt, ipz acci-
pant, dubitationē hz plurimā: et opz eniti pro virib⁹, et
quoad fieri pōt, accipere. Vegetales qdē igit aiaz semi-
na et cōceptus separabiles vsqz po⁹ hie ponēduz est: acti-
vō nō hie p̄us qz aliquo mō cōceptiū separabiles tra-
bant cibū: et agant hō aie opus: primū. n. viuere vident
hō plantē vitaz. Consequēter aut et de sensuali vsqz aia di-
cēduz est, et de intellectuali: oēs. n. neciūm est potentia

p̄ius hēri qz actu: neciūz itaqz aut cū non sint: aduenire
oēs, cū p̄us fuerint: aut has qdē: illas vō nō. Et adueni-
re, aut in māz: cū nō sint in maris semie: aut in hāc qdēz
inde veniētes: lz in maris semie: aut extrisec⁹ aduenire
oēs, aut nullā, aut has qdē: has vō nō: qz igit nō sit pole
oēs p̄us esse: p̄spiciū est ex hō: quoz. n. p̄m⁹ opatio est
corpalis. Manifestuz est, qz hec sine corpe ipole est eē
vt ambulat sine pedib⁹: itaqz et extrisecus ea venire:
ipole est: neqz. n. ipse per se esse p̄t: cū sint inseparabi-
les: neqz in corpore esse: semē. n. excremētuz mutari nu-
trimēti est: restat igit intellm soluz extrisec⁹ accedere,
et diuinū eē soluz: nō. n. cū ei⁹ opatiōe cōicat corporalis
operatio. Hactenus Arist. et qdē ad vbu, vt in grēcis
nostris codicib⁹ legimus. Ex qb⁹ p̄z p̄mo Arist. de ori-
gine gnōneqz intellectiue aie fecisse per se questū / ideo
qd de illi⁹ origine fuerit eius opinio, satis dilucide sciri
pōt. At de illius morte nullibi enim questuissē per se le-
gisse memini me: p̄pterea de illius morte nō ita diluci-
de sciri pōt. Aristoteles igit in his verbis querit p̄mo
vtrū semē in vtero p̄iectuz sit aiatus: et inquit, et de aia
fm quā dicit aial: dubitatio est vtruz inest semini et cō-
ceptui: an non: dico fm quā dicit aial: qz aial est p̄e aie
sensuali. Respōdet ad hanc, qz semen in vtero femelle
emissum est aiatus, saltez aia vegetali: et inquit: neqz. n.
tanqz inaiatus ponet quis cōceptuz: et fm oem moduz
p̄iuatū vita: est ergo solutio qz semen in vtero emissuz
viuit, et affert cām, cuz inquit: non eniz min⁹ ipsi plantis
et semina et cōceptus ipsi viuūt, nec minus prolifica
sunt ipsi plantis: imo cū sunt in vtero crescunt et plem
ipsaz cōficiunt, formantqz vsqz ad certum statutumqz
terminū: p̄pterea cōcludit, hec cum in vtero mulieris
sunt, habere vegetabiles aiaz: deinde quasi se excusans
ab alia. q. obiter occurrēte: inquit: p̄pter qd aut et p̄mūz
necessariū est hāc accipere, hoc est ante ceteras alibi. s.
2° de aia se dixisse affirmat: deinde totaz solonē adim-
plens, inquit, p̄cedentes aut. s. cōceptus, vel procedēte
tēpore, accipiunt et sensuales scōo loco. Scōm quā aial
est. Theodorus vō habet et rōnalem: quia illa tertio in-
ducit. Qd verbū fortasse in suo libro habebat: vt arbi-
troz: naz Arist. assignans cām, inquit: nō eniz fit simul
aial et hō: neqz simul aial, et equus. Similr autē et alyis
aialibus: nō eniz fit simul aial, et aliqd eoz. In qb⁹ ver-
bis dedit nobis intelligere intellectiuz animā vltimo
aduenire: cuz dixit: nō eniz fit simul aial et hō: p̄pterea
recte Theodorus illud addit: vel qz sic habebat in suo
libro: vel quia ita opz supplere: et rursus affert cāz ordi-
nis: et inquit, posterius eniz fit finis: dico de fine: qui cui-
usqz gnōnis p̄p̄ius est, nā cōis finis p̄ius est. Hec est
sola p̄me dubitationis: ex qua p̄z aiaz intellectiua vltio
aduenire, esseqz formā corpus humanū informantē
Auerroistas: deinde mouet. q. de origine aie intellectiue:
de qua dixit vltimo aduenire, vtruz veniat ex semine,
cum ipso corpore: an accedat extrisecus creata ab ipso
deo: et inquit, et ideo de intellectu, qñ, et quō et vnde ipsa
semina, que diximus aia p̄cipare, ipsuz accipiant: du-
bitationē: habet plurimā quasi vltra captū humanum
elatam: dixit qñ ga vtrum vltimo post sensitiua: vt di-
ctuz est, dixit quō, quia dubiuz est vtrū veniat ex semi-
ne, vt ceterē: et dixit vnde, ga an a deo, an a celo. hz aut
hic eum per intellectū nō animē partē, sed totā intelle-
ctualem animā intellexisse. naz de tota p̄cessit dubita-
tio: et de tota loq̄ in solone p̄tis qōnis. Pro solutione
ergo p̄mo p̄mittit nō dicere, qd verū est, sed pro viri-
bus, quātuz est in suo posse: vnde iquit, et opz eniti acci-
pere de hac. q. nō quid est, sed pro virib⁹, et quoad fieri
pōt. Ex quibus verbis p̄z qōnem hāc Aristoteli fuisse

Aduenire
errivēdū
cōtingere.

Cap. 3°.

Exemati
κὴματι
cōceptui
fetui.

πρὸ ὄντα
pcedētes,
procedēte
tempore.

Intellua
li noetica
νοητικῆς.

perdifficiles. Secundo p̄mittit solone p̄oris. q̄. tāq̄ suppo-
sitionē: et inq̄t vegetales q̄dē igit̄ aīaz semīa, et separabi-
les cōceptus, qui. s. sunt separati a generante, et in vtero
emissi: habere v̄z po^a ponēduz est: est ḡ suppositio semē
in vtero emissuz po^a h̄z aīaz vegetabiles: s̄z v̄r sibi p̄ri-
naz dixit illaz h̄re actu: quasi r̄ndens inquit: actu v̄o nō
h̄re p̄us, q̄z eoz cōceptuū, qui separabiles sunt, et emissi
iam in vtero, aliquo mō cibū trabāt, et agant talis vege-
tatiue aīe opus: et sic tollit d̄dictio: p̄ptera cōplens sup-
positionē, p̄mū inq̄t h̄z semīa viuere vident: plātē vitā.
Sed nō eo ipso: quo in vtero emittunt: s̄z p̄az post. Cō-
sequēter autē et de sensuali v̄z d̄dm est. s. q̄ semen viuat
sensuales vitā sc̄do loco: et vltimo de intellectuāli dicere
opz, q̄. s. semē vltimo viuat intellectuāles vitā. Est sup-
positio q̄ semē p̄mo vegetales: sc̄do sensuales: tertio in-
tellectuales vitā viuat. Ubi p̄z eū p̄ intellm aīaz intel-
ctualem intellexisse: alr suppositio nō eēt ad p̄po^m. P̄z
z^o eū velle intellm eē formā humanū corp^o informātes.
Cui^o supponis assignat cāz, et inq̄t: oēs. n. neciuz est po^a
p̄us h̄ri, q̄z actu: nō. n. semini accidūt, nisi p̄us accidere
possint: neq̄z p̄us h̄ntur, q̄z h̄i p̄nt. Dis p̄missis accipit
diuisiones, vt eligat q̄d querit: et inq̄t, neciuz itaq̄z est aut
oēs aduenire, cū p̄us nō sint: aut oēs aduenire, cū p̄us
sint: aut has q̄dē aduenire p̄us existētes, illas v̄o nō p̄us
existētes: deinde ponit sc̄daz diuisionē, et inq̄t: et si adue-
niunt, supple oēs, cū p̄us non sint: aut necē est eas adue-
nire in māz: cū nō p̄sint in maris semine v̄llo mō: nec
actu: nec po^a: aut necē est in h̄ac māz aduenire q̄dē ide
veniētes. s. in maris semie. Est ḡ sc̄da diuissio: si veniunt
oēs aīe in semē ipse nō p̄us existētes: necesse est aut vt
po^a habeant in semine, aut nullo mō sint in illo. Tertia
diuissio est dato q̄ ipse eueniūt nō p̄us exītes, necē est,
aut extrinsec^o aduenire oēs. s. per creationē, aut nullaz,
aut has q̄dē sic illas v̄o nō. Dis diuissionib^o p̄missis, p̄-
cedit ad solonē, et inq̄t: q̄ igit̄ nō sit pole oēs p̄us esse:
p̄spiciūt est ex rōnib^o h̄z: quoz. n. p̄ncipioz atq̄z foīaz
opatio est corpālis: h̄ec for^a, et h̄ec ipsa p̄n^a sine corpore
eē nō p̄nt: vt q̄m̄ ambulāt sine pedib^o eē nō p̄nt: ideo
vire^o ambulatiua nō est sine corpore: itaq̄z (vt inquit) et
extrinsec^o ea venire ipole est: dicet q̄z eas p̄esse añ cor-
pora. R̄nder: nō. n. inq̄t, ipse p̄ se eē p̄nt: cū sint insepara-
biles et non añ corpa facte, vt Plato inq̄t: neq̄z in corpe
eē actu: vel migrādo de corpe in corp^o, vt pitagorici: v̄l
latitādo vt Anaxagoras inq̄t, qui posuit eas latitare: q̄z
(vt dicit) semē est mutati cibi excrementū: q̄d antea nul-
lam h̄z aīaz. Sic igit̄ p̄z aīaz nō eē factas añ corpa, sed
fieri de nouo: et q̄z nō oēs ex corpore veniūt: ideo absol-
uens. q. inq̄t: restat igit̄ intellm soluz extrinsec^o accedere, et
diuinū eē soluz. Est ḡ sol. intellm nō est fact^o añ corp^o, et
nō venit ex corpore. ḡ venit extrinsec^o creat^o a deo: et replē-
tans rōnez, inq̄t: nō. n. cū ei^o opatiōe cōicat opatio cor-
porālis: q̄m̄ intelligere nō depēdet a corpore, vt a subto:
et p̄pterea nec intellectuālia aīa venit ex corpore vt a subto.
H̄ec sunt, que ex v̄bis clarissime colligunt̄ de aīa itelle-
ctiua. P̄z. n. ipsam vltimo venire in corp^o, et nō venire,
vt ceterę veniūt ex semie educte: et venire extrinsecus a
deo: et ita p̄z q̄n, q̄o, et v̄n ipsa in semē veniat: q̄n, q̄a v̄l-
timo veluti ceteraz p̄pzi^o finis: q̄o, q̄a nō p̄ modū, quo
ceterę nascunt̄: v̄nde, q̄a extrinsecus ab ipso deo.

Cauillatōes Auerroistaz et p̄op. hic refutāt. Ca. L.

Auillare enittunt̄ nōnulli Auerroistę ea, q̄
hic dicit Ari. p̄ q̄ nō de tota aīa Ari. loquat̄:
qua hō est hō: sed de intellu: qui est ps aīe:
naz humana aīa p̄stat pte dianoetica ex se-
mine deducta: et intellu accedēte extrinsec^o

humano corpore: cū in eo dianoetica accidit, que cogita-
tiua dī ab Auer. Secundo q̄ dato q̄ de tota intellectuālia aīa
loquat̄: illa est infima itelligētiā: que nō p̄tingit hōi p̄
informationē, s̄z p̄ opationē mediantib^o phātasmatib^o.
Quoz p̄m est deliramētuz: nam tā in p̄^o q̄z in z^o dubita-
tiōe loq̄t de vniuersa aīa: cū dicat nō sil eē hōiez et aīal:
sed p̄us aīal p̄ sensuales: vltimo hōiez per intellectuāles
aīaz. P̄. Assignās ordinē, quo ille semīnib^o p̄tingunt, di-
cit p̄mo vegetales, sc̄do sensuales, vltimo noetica h̄ est
intelluales p̄tingere: cui^o ordis cāz affert ex eo, q̄z oēs h̄
pacto po^a h̄ntur: in vegetali po^a sensualis est: in sensuali
intellualis aīa. ḡ cū deducunt̄ ad actum p̄us vegetalis,
postea sensualis: et vltimo (vt finis intellualis aīa p̄tin-
get:) ecce q̄ nō de pte: s̄z de vniuersa aīa loq̄t Arist. P̄.
In diuissionib^o semp loq̄t vniiformiter de aīab^o sensua-
li/ et vegetali. ḡ nō est p̄sonū eū in ceteris aīab^o loqui de
pte: cū semp loquat̄ de vegetali, qua planta est, et sensua-
li: qua aīal est, et intelluali qua est hō. Ex his igit̄, et gr̄
cis v̄bis: p̄z eū loqui de tota intelluali. Sc̄da v̄o cauilla-
tio delet q̄ Arist. acceperit v̄lez illaz q̄ oēs aīe. s. p̄us
potētia h̄ntur q̄z actu, et nunq̄z actu nisi fungant̄ animę
officio: vbi p̄z eū loqui vniiformiter de ceteris, et de itel-
lectuali. nō ḡ p̄nt in ceteris loq̄ q̄ ad vniōnē h̄z eē: in itel-
lectuali quo ad vniōnē fm opationē. P̄. Copulatio fm
opationē nō est ḡnatio, at ipse loq̄t de ḡniatione aīaz/ et
aīaluz: vt p̄ponit exp̄sse. P̄. Modus quo nobis copu-
lat̄ intells, nō ad h̄uc libzū spectat: s̄z ad libzū de aīa.
P̄. Si copularet̄ nobis p̄ phātasma, nō extrinsec^o acce-
deret, s̄z intrinsec^o: cū phātasma sit corporea res exīis in
nobis. P̄. Ari. loq̄t de vegetali: qua planta est, et de sen-
suali, qua aīal est, et de intellectuāli, qua est hō: vt p̄batuz
est. ḡ per intelluales hō est formāl^r hō: et ita erit forma
formāl^r humanū corp^o iformās, vt vegetalis plantā: et
sensualis aīal. Pompo. v̄o cauillat ex eo q̄ Arist. intel-
ligit̄ mentē venire extrinsec^o, quaten^o simplr mens est,
nō quaten^o humana: vel si vt humana: intelligēduz est
nō absolute, s̄z q̄ in ordine ad sensitivā, et vegetatiuam
magis diuinitate p̄cipiat. S̄z cauillatio h̄ec mihi clare
signat̄ eū locū illuz nō legisse: s̄z forsitan relatū locū re-
tulit. Arist. n. nō alr loq̄t de mēte: q̄z de ceteris aīab^o.
loq̄t aut de vegetali, qua plāta est, et de sensuali, qua est
aīal, et de intellectuāli, qua est hō: cū dicat nō sil eē aīal
et hōiez, dicat eēt intellectuāles aīaz vltimo induci, vt ce-
teraz finē. P̄. Ari. de gnōne mētis in nullo alio loco me-
minit, et hic p̄ponit de illi^o gnōne, mō mens nō ḡnatur
nisi, vt humana. P̄. Si dicit̄ illaz extrinsec^o accedere re-
spectiue: ad q̄d ei^o p̄batio valeret, in qua supponit̄ eius
opationez eē sine corpe. P̄. Ad q̄d tot diuisiones, in qb^o
voluit h̄re aīaz nō eē añ corpora factas, et nō oēs in cor-
porib^o ortas. Si loqueret̄ in solone illa respectiue: ne-
scio ad q̄d tantopere elaborauerit: declarare ceteras ve-
nire intrinsecus, et soluz mentē extrinsec^o: nō. n. est v̄bis,
nec rōni cōsonuz eū velle ceteras venire intrinsec^o abso-
lute/ mentē aut soluz extrinsecus respectiue: cuz tam in
illis, q̄z in mente loquat̄ de aduentu simplr: sed imora-
ri in hoc est superflūū: naz huius cauilli deprauatio ex
sola verborū inspectione deprehendit̄. Ex his apparet
p̄mo animā intellectuāles cū corpore nō mori: si eniz
ex illo, et cuz illo nō nascit̄, ex illius corruptiōe nō mori-
ritur. Secundo p̄z ipsam cū corpore et ex corpore nō na-
sci: sed extrinsecus semini humano cōtingere: nō autēz
exposuit e quo: p̄pter Platonez: qui in re hac nūc dicit
illam venire a deo: nunc a d̄ys secūdis: nunc ab anima
mundi: tamē in libro de p̄prietatib^o elemētoz explica-
uit, quod hic non expressit, dixit enim eam fieri ab ipso

De immortalitate

Deo in femine: et de generatione et morte anime hactenus.
De rationibus quas Pompo. contra opinionem eius induxit
hic disputat prima: et declarat, an quia anima recipit immaterialem
sit simpliciter immaterialis. Cap. LI.

Cap. 7.
Com. 4.

Is dilucidatis, nunc ad aliquas rationes veniendum est: quas de se Pompo. inducit. Et de illa differendum erit: quia Averroes lib. de anima 3° vult / v3 si intellectus est simpliciter materialis, non intelligit omnes formas materiales, tenet arguimus, quod opus recipiens esse denudatum a specie recepti. Rursum Pompo. intellectus esse formam simpliciter materialem, secundum quod dicitur in anima. Non ex ea parte, qua immaterialis est, potest omnes materiales recipere, et se esse intelligere. Sicut intelligendo alia: quare potest omnes materiales formas intelligere: ratio ergo concludit eum esse solus secundum quod immaterialis. Sed de se obicit Pompo. per quod ipsa anima esse non habet nisi in materia mediata quod qualitate primis, et quantitate: sed cum operari sequatur esse, ergo sine illis operari non potest. Secundo vero quod coloris susceptivum est, quod sine colore, soni aut absonum: ut 2° de anima libro vi. Ubi omnes asserunt diaphanum et pupillam ad hunc, ut colorem recipiat, non solus non debet esse color, sed nec coloris coniunctis: quare si intellectiva anima dicitur recipere omnes formas materiales, nedum dicitur esse immaterialis. Sed nulli formarum materialium coniuncta: quare non potest esse in materia cum qualitate, et quantitate. Refellit Pompo. has obiones: quod secundum veritatem et positionem. Thomae anima intellectiva est in materia per quod est et quantum. Sed sine illis operari non poterit: et ita tenentes animas esse simpliciter immaterialem cogunt respondere ad has obiectiones: sicut ipse qui tenet illas esse secundum quod immaterialis: et simpliciter materialis. Propterea respondet ad primam obiectionem bene intellectiva anima operari non posse sine disponibilibus, quemadmodum nec esse sine illis: non tamen sequitur ipsas per tales dispones intelligere: sed per spiritus reos, a rebus exortas: sicut si visus non possit esse sine calido: nec operari quod sit in calido: tamen per calidum non videtur: sed per spiritus coloris. Dicit 3° scilicet virtute simpliciter materialem: quare est secundum quod immaterialis: non impeditur a cogne per alterius materialis coexistentia: sicut enim visus colores non cognosceret: nam visui coexistunt alie qualitates: sed bene per coexistentiam illorum immaterialium impeditur a cogne eorum: quorum ipse est perceptivus: per rubedines enim si illi coexistere, a ceterorum colorum cogne impediret: nam rubedis est perceptivus: quare si intellectus esset pura forma materialis: cum eius formarum materialium esset perceptivus, impediret ab illarum cogne. At ipse immaterialis est secundum quod, propea per coexistentiam formarum materialium non impeditur: nam alterius rationis sunt materia et immaterialis: intellectus etenim agens non impeditur potest a receptione spiritus, quantumcumque perficiat potest: ut Averroes inquit 3° de anima: hec Pompo. de illa ratione. Sed si illa ratio, ut ipsas ordinavit Averroes. fortasse non sit demeritativa: ut in cometariis nuper rime editis, que in libris de anima proficimus, aptissime dilucidavimus: tamen si ratio consideret, est Aristoteles in 2° de generatione. et mirrorum profecto, cur Pompo. qui se tatorum iactat in Aristotelis rationem hanc non olfecisset. Aristoteles enim eo loco argumetur. Si anima est ignis, passiones erunt ei, quecumque ignis: quatenus ignis: et si anima est miscibile propriam: passiones erunt corporales: sed operatio anime nulla est corporalis. Sed anima non est quod miscibile. Hec Aristoteles ad verbum. Tertium est Aristoteles hanc sententiam non valere, nisi supponatur ad metes antiquorum animas esse in misto dependere: hoc enim supponitur sequitur: anima est in misto. sed quod miscibile dependere. Sed eius operatio est corporalis dependenter. scilicet a corpore dependens in esse, et conservari, veluti a subiecto: nam opinio eius dependere a corpore, ut ab obiecto: prohibet nihil. Reduco ergo sententiam hanc de Pompo. opinionem. Anima secundum quod est in corpore dependenter, eo quod secundum quod est simpliciter materialis. Sed eius operatio est corporalis, sed est dependens a corpore, ut a subiecto. Valet autem hec sententia de Pompo. sicut illa de veteribus: nam valet per hanc: omnis operatio, cuius forma dependet a subiecto corpore, est corporalis. sed est dependens a corpore, ut a subiecto. Aristoteles, prout arbitrat esse

Cap. 10.

L. 6. 71.

Cap. 10.

L. 4. 25.

L. 6. 44.

absurdum. Sed et animas: quare absurdum erit asserere ad mentem Aristoteles animas esse simpliciter materiales: nam hoc concessio: erit eius operatio corporalis, et a corpore ut a subiecto dependens. Sed hec sententia est Aristoteles lib. de generatione animalium 2°, ut superius fideliter eius verba tractulimus. Illic enim has duas regulas insinuavit. Primam primum, quorum operatio est corporalis: ipsa sine corpore esse non potest. Secundam vero primum, quorum operatio non est corporalis: illa sunt sine corpore. Ex secunda regula inferunt animas intellectivas extrinsecus accedere: nam cum eius operatio e corpore non dependeat, ut a subiecto. Sed anima non nascitur de corpore: accedit ergo extrinsecus. Reduco ergo hanc de Pompo. Operatio intellectiva anime non dependet a corpore, ut a subiecto. Sed nec anima ipsa. Quare valebit, si anima est simpliciter materialis, et a corpore ut a subiecto simpliciter dependens, nec intelliget omnia nisi corpora: nec eius operatio erit nisi corporalis. Si ergo dicitur omnia intelligere et quod est immaterialis, atque vultur: opus ea esse simpliciter independentem a corpore: atque immaterialis: ecce quomodo hec ratio / quare Pompo. refutare enitebat est ad verbum ipsius Aristoteles. Que vero dixit de ratione hanc, non cogunt. Primum quidem non: quod si anima dum est in corpore, egeat disponibilibus corporeis: tamen pro suo esse simpliciter illas non requirit: et cum operatio sequatur ipsas quo ad esse simpliciter, et non quo ad esse in materia: quod est esse secundum quod: iure potest operari opinio simpliciter immaterialis: secundum quod sit materialis, sicut et ipsa anima. Nec est verum Thomae velle animas pro suo esse simpliciter requirere corporeas dispositiones: sed solus pro suo esse secundum quod: quod est esse in materia: nec que de visu addit, sunt ad propositum: nam visus si videat per spiritus, eius operatio est simpliciter materialis: quoniam non est, nisi in calido: sicut si intellectus esset in materia per dispones, sine quibus nullatenus esse posset, sed intelligeret per spiritus, eius operatio, ut dicit Aristoteles. esset simpliciter materialis. Quod vero secundo subiungit, de Aristoteles est, nam virtus coexistens uni materiali, non impeditur a cogne alterius materialis genere differentis: sed dupliciter impeditur et cognitione, et in modo cognoscendi: in cogne quidem: quod non potest cognoscere, alio materiale eius: de spiritibus: nec possit cognoscere materialia immaterialia: sed simpliciter materialiter: sicut ipsa est simpliciter materialis. Si ergo anima esset simpliciter immaterialis requiritur pro suo esse simpliciter, qualitates primas, non possit cognoscere primas qualitates eiusdem spiritibus cum illis, nec illas possit cognoscere immaterialia: cuius dicitur docet observatio: anima enim mea que pro suo esse simpliciter non requiritur a calido, et si frigidum, potest intelligere calidum et frigidum equi: que sunt eiusdem spiritibus cum a / et licet: et illa intelligere simpliciter immateriali, intellectioe. scilicet non dependente a corpore, ut a subiecto. hac ratione intellectus agens non impeditur possibile: quod differt genere, et specie a ceterorum notioribus. Ex his appetit efficacia rationis, v3 si anima esset in corpore, ut simpliciter forma ab illo dependens, illa non intelligeret omnia, et omne quod intelligit materialiter intelligit. Que si prolibrasset Pompo. in opinionem eius detrusus non esset.

Cap. 3.

Roboratio ceterarum duarum rationum, que eius libelli ca. 7° continentur. Cap. LII.

Hisce appet ceterarum rationum confirmatio. Nam ubi intellectus esset simpliciter materialis: spiritus erunt simpliciter materiales: modo sicut si spiritus in cogitativa sit immaterialior eadem specie in sensu communi: reputare vult potest nihil. (quoniam omnes ille virtutes sunt eiusdem ordinis: et simpliciter materiales:) ita cum intellectus non exeat latitudine materialium, sed sit in infimo gradu totius latitudinis illarum: non potest recipere spiritus nisi eiusdem latitudinis atque materialitatis cum spiritibus ceterorum sensuum: et ita erit spiritus in intellectu sensibilis, sed paululum altior: que Aristoteles dicit non arbitror: nam sic teneri posset eius operationem esse corporales / sed spiritualiores ceteris: et per prout possit ex corpore nasci: et in corpore misto esse: que omnia absurda Aristoteles reputat. Uterius cum ait intellectum recipi in quanto: et species non esse quantam, contradicit famosissimis Averrois principibus, omnis forma recepta in subiecto quanto, scilicet per dependentiam ab illo: est divisibilis,

quare intell's erit q̄tus, et spēs q̄ta: et ita itelligibile erit
phāasma: et nō vlt. Ceteras vō rōnes, quē eodez capite
tāgunt cū nō sint Aristotelicę, bona frōte p̄termisim⁹.
C̄ Prima rōnuz eaz hic disputat quē cōtra se a P̄op.
inductę sunt cap. 14. vbi q̄ anima sit beatitudinis ca-
pax probatur. Cap. LIII.

Rat argum⁹, qd̄ se P̄op. ipse p̄fecerat, aia
est capax b̄itudinis. ḡ immortalis. aīis p̄z: qz
nāli desiderio illā appetit, quā nō appete-
ret, nisi illi⁹ esset capax. ḡ aia est immortalis.
Diffuse autē Pomp. hāc refellit, et breuib⁹,
vult aiaz nō eē illi⁹ b̄itudinis capacē, q̄ de⁹ ipse est felix:
cū nāli desiderio illā nō appetat. Sinis. n. d̄z eē ei p̄por-
tionat⁹, cui⁹ est: at nō ē p̄sonū rōni finē dei eē hoīs. Pro-
pterea ait finē esse cognez rez: q̄lis est sibi polis: et triū
intellectuū participationē, factiui v̄z p̄ctici, et specula-
tiui: nec hō in desiderijs tēperat⁹ d̄z vlt̄ra hunc finē ali-
qd̄ appetē: q̄nq̄dez illud nō est ei pole: s̄z qz diffuse r̄i-
det, hęc sufficē arbitramur. S̄z pace viri dixeriz, hęc q̄
ipse dicit: euidentissime refelli p̄nt. Supponēdo p̄ beati-
tudine eē dei cognez, qua ipse de⁹ cognoscit in se cogni-
tione. s. quē est ipse de⁹: vt sup̄ius determinauim⁹: hac. n.
b̄itudine de⁹: ceteręqz itelligētię sunt beati. Sc̄do sup-
pono nullaz po⁹s apprehēsiuā cognoscē p̄fuse vel disti-
cte bonū sup̄ioris po⁹ cognoscitiue, qn̄ nāl̄r illud appe-
tat: videm⁹. n. visuz nō appetē bonū sensus cōis, qm̄ nō
apprehēdit distincte, vel p̄fuse bonuz illi⁹: nec cōis sen-
sus appetit bo⁹m phāsticę: nec phāstica bonū dianoe-
ticę: nec dianoetica bonū intell's, qm̄ inferior apprehēsiua
nec cōfuse, nec distincte apprehēdit qd̄ sit bo⁹m sup̄ioris
apprehēsiue. Experimur at̄ humanā visiuā nāl̄r appe-
tere videre solez: q̄l̄r eū p̄spicit aquila: naz saltez p̄fuse
cognoscit bonū visiuę aquilę eē in videndo solez, sicut
ille est visibilis. Est ḡ suppositio, inferior po⁹ cognosci-
tiua bonū cognoscitiue sup̄ioris nāl̄r appetit, quotiens
illud qd̄ sit p̄fuse saltē apprehēdit: hęc est experimēto
cōprobata. At sermonū veroz experimētū est, vt p̄for-
mei sensatis: nec p̄bare volo alr̄ hāc, cū sit q̄si p̄ se no-
ta: et eā nulla p̄sus fieri pōt instātia. Ex his argumē-
tor meo iudicio p̄ r̄isionē dem̄stratiue: intell's humanus
cognoscit saltē p̄fuse summū bonū dei, et oīuz itell'ctū
sup̄ior: p̄z ex prima assumptiōe, qz illud describit, et qd̄
sit, et quo sit: qd̄ nō faceret, nisi saltē p̄fuse illud apprehē-
deret. Ergo ex 2° sup̄pone illud nāl̄r appetit: qd̄ si illud
nāl̄r appetit: illi⁹ nāl̄r n̄ itell's erit capax: s̄z cū nō pos-
sit illi⁹ eē capax, nisi sit immortalis. p̄z ḡ ex b̄itudine aiaz
eē imortalez: et h̄ pacto refutata sit P̄opo. r̄isio.

Supposita animi mortalitate nemo mortū quonīs in
casu exponere se debet: vbi de fortitudine multa nota: et
an virtutes sint expetibiles propter se, an illarum p̄re-
mium sit immortalitas. Cap. LIII.

Magna qd̄ semp fuit. Utruz ai mortalitate
supposita, stare possit vltim⁹ fortitudinis
actus, q̄ est exponē se mortū, quoties rō di-
ctauerit: vt P̄op. asserit eodē capite, cū re-
fellit rōnē sc̄daz: et v̄r p̄ frōte q̄ sic: qz Ari.
asserit fortē se debere mortū exponē, etiā si nihil adhuc
mortuis v̄r nec bonū nec maluz eē: vbi exp̄sse mortuis
nullū maluz, aut bonū assignat: et tñ p̄cipit fortē debere
se mortū exponē. ḡ cū ai mortalitate stat fortitudo. Pro
hac pte boni phi argumētāt: p̄mo qz vita breuis, et me-
lioz, longa est magis eligēda: vita. n. elephāti magis eli-
gēda est vita mortis: et hoīs vita breuior magis vita ele-
phāti: s̄z mori cū v̄tute breuior vita est, et melior q̄ viuē
cū miseria. ḡ fortis, q̄ breuē vitā viuūt, eligē illaz magis

oz, q̄ fugiēs mortē: cū vitat turpi⁹. P̄. De malis minus
maluz est eligēdū: s̄z humanā nāz ornari v̄tute, et attigē
finē, ad quē ordiat: s̄z modico tpe: est min⁹ malū: q̄ nāz
sine v̄tute, et a fine sibi debito frustratā, imo vitiatā du-
rare lōgo tpe. Primū hoz p̄ mortis expectationē attin-
git, v̄tpote cū q̄s rōnabilr̄ moriē. Sc̄dm̄ vō p̄ fugā fu-
giēs asseqt: q̄re ē ai mortalitate p̄cessa / hō aliqñ p̄t rō-
nabilr̄ se mortū parare. huic at̄ sile est qd̄ de morbis d̄z:
nemo. n. vellet viuē longo tpe in seuisimo morbo, imo
semp breuē vitā (mō sana esset) p̄eligēt huic languide
vitę, et oblōge. hāc opionē Seneca habuit, q̄ tñ aiaz cū
corpe mori credidit, vt in epla ad Lucilliū lōge mibi:
et māifesti⁹ in h̄ suo ad Martianū de p̄solatiōe filij sui:
hic. n. negauit post mortē eē p̄miū v̄tutū: et tñ mortē nō
eē timēdaz v̄biqz p̄dicat. M. et Tulli⁹ q̄ aliqñ de alia
vita dubitauit, nunq̄ dubitauit de fortitudine, ceterisqz
v̄tutib⁹ agēdis. p̄pter hęc fortasse P̄op. sup̄p̄ aic̄ mor-
talitate nō soluz fortitudinē / s̄z oēz v̄tutē expetēdaz esse
asserit: naz vir⁹, vt arbitrat, expetēda est p̄ se. S̄z hęc
opio nō est p̄fice corroborata: boni sigdē phi v̄tutes
nō esse p̄ se expetēdaz asserūt: v̄n p̄hoz nō obscurus
Euclides: q̄ fuit megaricorū disciplinę p̄ditor, a ceteris
dissentiens, id eē summū bonū dixit, qd̄ sile sit, et idēz sp̄,
intellexit p̄fecto, quē summi boni nā sit: s̄z id nō expli-
cauerit, id est autē immortalitas. Seneca q̄z (s̄z h̄i⁹ sibi vi-
deat) dicit tandē nullū aliud eē v̄tutis p̄miū q̄ imorta-
litate: laudās. n. v̄tutē in eo libro, quē de imatura morte
cōscripsit. Una ingt res est v̄r, quē nobis immortalitatē
donare possit, et pares d̄z facē. Stoici q̄z v̄tutū p̄miuz
eē beatā vitā dixerūt. Qd̄ vō nulla v̄r sit expetēda p̄
se: ex eo p̄z: qz tūc vir⁹ eēt summū bonū: et hoī tale: quo
meli⁹ eē nō pōt. At v̄tutē nō eē summū bonū, p̄bat vis
eiusqz nā / quē in maloz p̄ferētia posita est. P̄. Id cui⁹
vis, atqz nā in aduersis posita est, nō est p̄ se expeten-
dū: qz. n. expetēt exilia, qz carceres, qz vulnera, qz pau-
pertatē. In q̄b⁹ p̄cipua v̄tutuz nā collocata est: est. n. v̄r
egestatē, exiliuz, dolorē, mortēqz quē timent a ceteris,
pati fortiter, ac subire. nō ḡ v̄r expetēda est p̄ se. Hęc
rō multū coegit Senecā virū doctissimū, atqz oī v̄tute
p̄ditū: q̄ in epla Multuz tibi, et in epla Subinde. Et in
libro de dina p̄uidētia, v̄tutē eē in aduersis positā p̄ba-
uit. Nimiruz igit (vt inquit P̄amphylus) sup̄uacuis, et
inanib⁹ penis delectant, q̄b⁹ licet agere trāquille. Si. n.
mortales sūt aie: si v̄r dissoluto corpe, nihil futura est,
qd̄ fugim⁹ attributa nobis bona: sanus (vt ingt) nō est,
qui nulla spe maiozi p̄posita, his bonis, q̄b⁹ ceteri v̄r-
tur in terra, labores, et cruciat⁹, et miseras añponat: q̄re
si ad v̄tutē p̄stat nāci hoiez: subesse d̄z spes aliq̄ maiozi:
quē maloz, et laboz, quos p̄ferre v̄tutis est, magnū affe-
rat, p̄cedarūqz solatiū: quo sit (vt v̄r p̄ se nō expeten-
da sit. S̄z in re hac id, qd̄ nobis magnā facit q̄onem est
Ari. qui in libris moralib⁹, v̄tutib⁹ p̄miū nulluz assigna-
uit, qz si qd̄ eēt: illud est honor: mō honor nō est honora-
ti, s̄z honorātis: et ita nulluz visus est v̄tutib⁹ p̄miuz assi-
gnasse, nisi honorē, vel nihil. Plato vō dubio p̄cul in li-
bro Horgię p̄pe finē v̄tutib⁹ p̄miū dedit beatā vitā, vi-
tuz vō p̄nā p̄petuā, q̄ ēt p̄firmat in P̄hedone. et libro d̄
legib⁹. 10. imo p̄cipit puniēdus eē, q̄ hęc negarit. Quare
solus Ari. facit nob q̄onē: q̄ in libris moraliz nihil v̄tu-
tuz p̄my meminit. ḡ vel nō dedit, v̄r alicubi dedit. Pro
declatiōe ḡ hoz, ai aduersione dignū, Ari. in libris mo-
raliū nō eē de sumo hoīs bono locutū s̄z oēz statū illi⁹.
V̄n cū felicitatē descripsisset libro ethicoz p̄mo: inquit,
Si aut̄ ita beatos dicem⁹ viuētū, q̄b⁹ existūt, et existēt
q̄ deā sūt: beatos aut̄ vt hoies: vbi Thomas verus Ari.

De immortalitate

Interpres exponit [vt hoies] . s. q in pñti vita mutabili
tati subiciunt, quapp hō bifaria sumi pōt, aut simplr,
vt nō hñt ad statū pñtis vitę: sic summū bonū hois,
est summū bonū, qđ sibi cōpetit fm partē intellectuā:
quę est qđ pñcipalius in eo: qđ. n. est summū bonū pñ
cipalioris partis: videt summū bonum totius simplr.
Alio modo pōt cōsiderari fm quid: vtpote vt cōtrahit
ad statū pñtis vitę: quatenus videt viuit, vt animal
ciuile: sic bonū hois est bonū animę et corporis: et hoc
pacto viuere fm vitū est bonū hois. ¶ Cuz ergo quę
ritur: vtruz virtus sit expetenda ppter se: dico ab hoie
cōtracto ad pñtes vitā: virtutē esse ppter se expetēdas:
qm homo cōtractus ad pñtem vitā finalr ordinat ad
bñ beateqz viuēduz: et hoc pacto de hoie, deqz hois bo
no loq̄ Aristō. in libris moralis phie. Sin aut loq̄mur
de hoie simplr: vt viuit vitā intellectuales: sic hois bo
num est qđ est intellectus bonū. tale aut est intellectio:
qua intelligit anima deū ipsuz in se, intellectuē. s. quę est
dens: et hoc pacto virtus nō est expetēda pp se ab hoie
sic cōsiderato: imo sicut hō cōtractus ad pñtem vitam
ordinat ad hominē simplr, vt viuit vitā intellectuales,
sic virtus, quę est bonū hois cōtracti ad pñtes vitā: or
dinatur ad bonū hois simplr: qua rōne fit, vt virt⁹ ex
petēda sit ppter immortalitē, quę est bo^m hois simplr:
de hois bono hoc pacto accepto Aristō. loquit in meta
physica. vnde in pmo ethicoz Aristō. inquit. Sigdem
igit^r et aliud aliqđ deoz est donū hoibus: rōnabile est et
felicitatē dei datuz eē, et maxie humanoz q̄to optimū,
sed hoc qđ forte alterius erit vtiqz pscrutationis ma
gis p̄p̄riū: hęc Aristō. Ex qbus apparet duplex hois bo
num, et vtrūqz donū dei: veruz illud qđ est hois simplr
optimū, nō ad moralez: s; ad aliā facultatē spectat: quę
facultas est metaphysica, vt expositor Thomas expo
nit. ¶ Appet qz Aristō. in moralib⁹ nullum virtutib⁹
dederit premiū, tamē in alijs libris dedit: naz in mora
libus cōsiderauit hoiem cōtractū ad pñtes vitā: alibi
vō cōsiderauit hoiem simplr: ideo alibi virtutes expe
tendas eē censuit ppter immortalitē: qđ vō ita sit, ethi
coz 7° p̄: vbi posuit duo d̄ia imanitates. s. et virtutem
heroicaz: cum. n. sensitiuę partis affectus in hoie corru
puntur vsqz ad similitudinē beluaz: tūc in eo emergit
imanitas/ quę est viciū supra humanā malitiaz/ quasi
hoiem reddens beluam atqz imanem. Cuz vō rōnalis
pars in hoie pficit, atqz format vltra cōez humanę pfe
ctionis moduz, homo reddit ad similitudinē diuinarū
substātiar: et hęc virt⁹ dicit^r heroica / atqz sanctitas, qđ
supra humanā virtutē: naz per hanc anima afficit atqz
ad diuinitatē disponit, quo fit, vt virt⁹ sit ob immortali
tatem expetēda: sigdez per hęc virtutē homo redditur
diuinis substātijs copulat^r, atqz capit ad illas, in illa
rūqz visue beat. Tñ et 10° ethicoz inquit. [Talis autē
potior vita est, qđ illa: quę est fm hominē: nō. n. qua hō
est, ita viuet, s; qua diuinū quoddaz in ipso existit: qđ
aut differt hoc a cōposito: tanto et hęc operatio ab illa:
quę fm aliaz virtutē: si itaqz diuinū est mens ad hoiez:
et vita, quę est fm illam/ diuina est ad humanam vitā.]
hactenus Aristō. qbus patet esse aliā vitā hois simplr,
quę. s. est fm mentē: et aliā hois cōpositi cōtracti ad p̄
sentē statū, tantoqz excellentiorē hac, quāto mens ex
cellit composuit hō. Et cum deterius semper sit gratia
melioris, iure vita fm virtutes ordinat ad vitam hois
simplr, qđ est bonū mētiserunt eo ergo virtutes expe
tendę ppter vitā illaz. hac rōne fit vt Aristō. eodez. 10.
sic felicē recte descripserit, felic^r est qui s; mentē opat,
et eā colit, et optime disposit^r est, et qui d̄ys amicissimus

est. Septimo vō politicę aucte poetaruz, eos in insulis
beatoz gaudere dicit, qui phia, rēperātia, et iustitia in
vita vsi fuerūt: vbi Thomas insulas beatoz exponit,
in qb⁹ animę eoz: qui in vita bñ operati sunt, feliciter
pseuerāt post mortē: quā rē affirmat Plato in Borgia,
asserēs eē veram, et nō fabulosam: Iconomicę etiaz 2°
de Alceste, et Penelope dicit qđ factę in malis fideles
sibi preparauerūt gliaz imortales: et iustę a viris hono
ratę sunt: neqz a d̄ys sunt imerite. Ex qb⁹ oib⁹ apparet
nō recte p̄p̄o. arbitratū esse, d̄ys asserit vtutes eē pp
se expetēdas, cū clare ex bis pateat, illas eē expetēdas
ppter beatā vitā: qua sumus partim in vita/ p̄tim post
mortē fruituri: et quidez p̄petuo. Rationes vō eius fri
uolę sunt: nam cuz Aristō. mortuis nō esse bonum: neqz
maluz dicit: et tamē fortitudinē esse circa mortē: intelli
git post mortē nō esse hois bonū nec maluz, de his: quę
p̄tinent ad pñtes vitam: nisi parū, et fragile quicqz sit,
vt p̄mo ethicoz asserit: quale est in memorijs nostris:
de bonis vō/ quę p̄tinent ad statū aię: eo loco nō loq̄.
Scdm delect^r, naz mori cū virtute nō est bonū nisi sup
posita animi immortalitate: qua negata: nec ē viuere, nec
mori fm virtutē: s; fm assuetudinē. ¶ Tertia rō sup
ponit falsum: supponit. n. mori fm virtutē: s; paruo tpe
viueret, esse minus maluz: hoc falsum est: nam vbi ani
mus esset mortalis: nulla esset virtus, quę ad moduz nec
beluę, nisi p̄ assuetudinē, vt bruta. Unde negata animi
immortalitate, nec esset vitiuz fugere: nec vitiuz mori: cū
virt⁹ nō sit, nisi ppter immortalitē. Qua rōne fit, vt nō
bene fugiens languido cōparet: cuz nō sit vitiū fugere,
nisi animi immortalitate supposita: qbus dilucidatis, ap
paret nulluz debere se morti exponere quouis in casu,
mortalitate animi supposita.

¶ Tertia rō quę est de maloz punitione, et bonoz pre
miatione: hic disputatur. Cap^o LV.

Est hęc de immortalitate aię illud argu^m no
bis fidez summā facere debeat, qđ negata
immortalitate animi: nō omne bonuz rema
neret remuneratū: nec omne maluz puni
tum: naz multi boni in vita cruciant^r: et qđ

ab his: qui impune moriunt^r. P̄p̄o. refellens hoc argu
mentū, asserit virtutē eē sibi p̄miū: et vitiū eē sibi penā.
nam pena et premiuz duplex est, essentialē quidez: et est
ipsamet virt⁹, et vitiū: accidētale vō: et est pena: qua cor
pora affligunt, vel auruz et id genus, quo studiosus ho
norat^r. vñ pena culpe est essentialis ipsi vicio: pena vō
dāni accidētalis: est aut, vt ait, pena culpe lōge maior pe
na dāni. qđ mali nō relinquūtur ipuniti: cuz puniant^r pe
na culpe: nec boni irremunerati: cum virtus sit sibi ipsi
premiuz. Sed hęc respōsionē refellit Plato in Borgia:
vbi argumētā data cuz mortalitate Tyrāni impuniti
relinquerent^r: et boni irremunerati, hoc argumēto p̄clu
dit esse tartarū locum v3: in quo maloz aię puniunt^r: et
insulas beatoz: vbi bonoz aias premiari asserit. Si qđ
pro vtutib⁹ sufficeret premiū essentialē: et pro vitijs, pe
na culpe eēntialis, frustra Plato in eo libro elaborasset
dare hęc loca: vbi boni remunerent^r: et mali punirent^r:
nec Plato solus hęc loca asseruit: s; Aristō. 7° Politicę
aucte poetaruz. et 2° Iconomicę libro de Alceste et Pene
lope. ¶ Probauim⁹ virtutes nō eē expetibiles ppter
se, qđ in illis sint tot maloz perferēt. ¶ Si sufficiēter
malus suo errore puniret: frustra leges penas pro ma
loz rōne instituisent. ¶ Illud est maius, qđ naturalr
magis abhorremus: at nā magis abhorret penas dāni,
qđ penam culpe: et magis penam sensus, qđ penas dāni:
ergo est deter⁹ maluz: ergo pōt dari in punitionē pene
culpe.

Lectione
Lbo. 13°.

Ca. 13.

Ca. 14.

Refutatio

culpe. **P.** Soli homini nāle desiderium inest: vt is siue rex, siue alius pena dāni puniat: qui iniurias fecit, ergo cum desiderium nō sit frustra in tota specie: oportet tyrānum puniri pena dāni: quam oēs sibi appetimus: optamusq;. Propterea Plato ait, si tyrānus punitiones nō primesceret, oia de leui pessundarent. Di enī sigd boni agūt, non nisi formidine penę agūt: qua sublata: nihil boni agere poterūt. pdituz vadāt, qui tyrānos dixerint soluz puniri pena culpe: potissimum hi qui hodie tyrānicāt. Qd No dixit Ari. nō dare pmiuz vtutib⁹ ⁊ sciētys lib. pblematū: nō recte verba pcepit, sed vel relata retulit: vel extorsit verba: Aris. enim nō de vtutibus loquitur: s; de victoria: que in certaminibus sciētificis habetur: asserit victorem nō pmiari: vel qz difficile est iudicem inuenire, vel qa nō pōt dari pmiū melius victoria: vbi patet eum nō loq in vtutibus: sed in certaminibus dialecticis: hactenus de 3° rōne.

Propterea nob fidē faciūt de immortalitate ea: que de aiab⁹ defunctorū narrant. Apparet enim nōnulla: que reduci nō pnt, nisi ad defunctorū aias. **P.** Et in somnys appuerūt et nōnulla: que aias remanē post obitū aptissime demānt, vt de duob⁹ arcadibus auēte Valery apparētia oñdūt. In sup de Dionysy mfe q syracusioz tyrānus fuit: vt Philistus narrat: rursus ⁊ illō pami de paride: cui⁹ mī dū grauida eēt: parere se ardētē facez visa eēt: vt Sabinus pictor dixit. Est ⁊ aliō supbi Tarqny, vt scribit Acti⁹. Est isup ⁊ illō mris Phalaridis, vt ingt Ponticus Heraclides Platonis auditor, sunt ⁊ alia cōplura: que oñdūt apte aias defunctorū remanē: cū reduci visa hęc nō possint, nisi ad illas. **Pōpoñ.** p^o apparētias tādē reducit ad sbas mouētes stellas: has. n. mediātib⁹ stellaz aspectib⁹, pūctiōib⁹, ⁊ pfiguratiōib⁹, agere dicit oia ea: que apparēt post hoīuz obitū. Alexander. n. deū ⁊ itelligētias reruz iferioz puidētā hęc asserit: qsi pro tēporz pditionib⁹ atq; locoz illis puidēt: pbat b̄ exēplo illi⁹ pueri, cui⁹ meminit Daly heben ragel in eo lib. que de iudicio p̄scripsit: ille. n. regi pdixit stragez: ⁊ nō nisi locutiōe cāta a motore celesti: q mouit istā locutiōis. **P.** Motores celestes faciūt picas, ⁊ aues id genus loq; ḡ et pueros, p̄sertim mediātibus pfigurationib⁹ stellaz. De somnys vō auēte Auer. ait illa puenire silr ab illis substatys: naz puidēt nos: illud vō Arcadū reducit ad deū. S; vir iste dū pipathe^o doctrinā p̄fiteē, ab Ari. nimis recedē vī. nā (vt ex dictis oīuz) qui in re hac scripserūt, colligi pōt: q hęc phātasmatā siue apparitōez, aut reduncunt ad celestes itelligētias, vt **Pōpo.** Alexandri auēte fateē: aut ad defunctorū aias: que post mortez hęc agūt: aut ad demones: qui sunt iter celuz, ⁊ terrā collocati, qsi nob ministri, aut ad cās nāles: que in nob sunt, cui⁹ sunt aut illusiones sensuū: aut sacerdotū fictiones: aut nostre imaginationes, aut aliqd tale a nā p̄fiscēs: loquoz aut talib⁹ p̄cessis: nā qui hęc fabulosa eē diceret: facile euaderet. Qd hęc nō semp ad defunctorū aias reducunt, est opinio pipathe^o: fm. n. pipathe^o aia siue bonoz siue maloz ad cōparez stellā x̄tī, vi cui⁹ corpi copulabat, nec ab illa pōt recedere: cuz sit qsi suo corpi assistēs. In quo nulla accidit alteratio: qua possit aic fieri iproporzionale. Nō ḡ defunctorū aic hęc agere pnt: que nob apparēt post obitū fm pipathe^o. In b̄ ḡ nō ab re **Pōpo.** autumat. Qd sacerdotū deceptiōes nō sint: vt epicurei arbitrant: testant oēs gētilēs bystorici, vt Valeri⁹, Plinius, Liuius, Sallustius, Lucanus, oēsq; qui de miraculis scripserūt. **P.** Et greci, vt Herodot⁹, Dionysius, Appianus, Plutarchus, ceteriq; q bystorici dñr: oēs. n. bi hęc qnq; apud hoīes visa esse testant. **P.** Scissimi viri, idē asserūt: iter q̄s magnos doctor Aureli⁹ Aug⁹. ys libris, q̄s de ciuitate dei p̄scripsit, ingt, si. n. dixerim⁹ ea nō esse credēda: nō desunt nūc: qui eiusmodi qdā v̄ certissima audisse: vel et se eē exptos asseuerēt: que et p̄pa obfua-tiōe approbat: nō ḡ pnt eē mere fictiones, sacerdotūq; deceptiōes: vt epicurei crediderūt. Qd nec sensuuz lusionēs sint, vt pipathetici affirmāt: qui dicūt hęc eē apparitōes in sensib⁹ iternis exntes, ex eo q spēs a memoria reuocant ad sensuz cōez: in que cū pueniūt, videtur iternis sensib⁹ hęc qsi formę, hoīes barbati v̄ tales id genus: arbitrātes hęc spēz reuocatiōez fieri morbo: aut humore melico pbat: qm̄ aliqñ hęc pnt esse phātasmatā seu visa tñ: ⁊ qdē nihil p̄ter sensuz: aliqñ p̄ter visa atq; phātasmatā sunt effect⁹: vt illud Brutū: nō. n. videt illud visuz tñ, cum aliqd fuerit p̄ter visum: quādo: quidē illud viderit in philippicis campis, vt pdixerat.

Arg^m. c. 15.

Que Pōpo, cap. 14.

Refutatio

lib^o 18°. cap 18°.

Quarta ratio que est de famositate immortalitatis hic disputatur. Caplm. LVI.

Feri solet dialectica ratio, qua p̄clari viri p̄barunt immortalitatē aic: qa apud oēs leges est famosum: qd omni ex pte falsum eē nō pōt: cui **Pōpo.** respōdēs p̄cedit falsum esse posse: qd oibus est famosum. Argumēto q glibet hō decipit: saltē in aliquo: ergo pōt aggregatū ex oib⁹ decipi: pōt etiā decipi maior pars qz leges mabo: meti ⁊ hebreoz. ḡ nō est absurdū famosum esse falsum in toto: vel pro maiori pte saltē. Sed falsum est hoc qd **Pōpoñ.** autumat: nam lz glibet hō decipiat in aliq; nō tñ de eodē. Cum enim oēs opinant aliqd idē esse: iposibile est illud esse in toto falsuz: vt si oēs opinent deos esse in celis, iposibile est ex toto illos nullo pacto in celo esse. **P.** Aris. p̄ lib. de celo v̄tī b̄ argumēto, cum ingt. Oēs. n. hoīes de dys hnt estimatiōez: ⁊ oēs euz qui sursum est, deo locū attribuūt ⁊ barbari, ⁊ greci qcūq; qdē putāt esse deos, ex b̄ habet celū esse locū deoz: qd arg^m fm **Pōpoñ.** nullū est, qz pōt famosum esse omni ex pte falsum. **P.** Probat celi cternitatez eodem loco per me: moziā hoīum sibi inuicē succedētū: qd arg^m nullū esset, si posset famosum esse omni ex pte falsuz. Omitto que Auer. ait libello de somno: ⁊ 3° lib. de aia. vbi iposibile esse dicit, vt aliqd famosum sit: ⁊ omni ex parte falsuz. Pōt aut hoc p̄bari, qa famosuz apud oēs: nō nisi a deo esse videt: qa, vt acutiores viri argumētant, in his, que ex terminis nō p̄stāt, nec ex p̄ncipys euidentiam hnt: gētes oēs consonare nō pnt, si diuersimode afficiunt: nisi eoz intell̄s a cā supiore dirigat ad p̄sensum. Sed gētes oēs: que immortalitatē p̄sentūt: diuersimode afficiunt, et diuersis tēporib⁹ extiterē: ergo non pnt in his p̄cordari, que nec ex terminis patēt, nec ex p̄ncipys per se notis euidentiaz habēt: nisi a cā supiore ad p̄sensum dirigant. Cum igit immortalitas aic ex terminis nō pateat: nec ex p̄ncipys per se notis euidentiaz habeat: igit si oēs leges, oēs gētes in illa p̄sonēt, nō nisi ab ipso deo ad p̄sensum dirigi necesse est: hac fortasse rōne nō pōt famosuz esse omni ex pte falsuz: potissimū cuz diu fuerit inueteratū: ⁊ apud p̄cipuos sapiētū diuulgatū, vt Ari. p̄ Top. inuit. Accedit q theologicē fere innumere, emerferunt: vt illa p̄henicum, illa egyptioz: illa grecozuz: illa latinoz: illa phrygum, illa hebreozum, illa christianoz: ⁊ deniq; illa mabometanoz. In nulla aut hāz opinio: que de animi immortalitate est, mutata est: qd argumento nobis erit b̄ esse verū: quasi e supera ipsa causa expositum.

Quinta ratio, que est de miraculis hic disputatur. Capitulum. LVII.

particula proble

cap. 13.

cap. 14.

lib. 17.

cap. 5.

De immortalitate

¶ Illud Catonis nōne fuit aliqd pter visum: enūtiatio enim vera fuit. In sup in pugna Romanoꝝ apud regiluz cōmissa castor & pollux visi, nō fuerūt phāsmata tm̄: cum hostiū copias visi fuerūt pfudere. ¶ De Prestāty pte narrat Aug^o esse sibi visum fore caballuz: an nonam iter alia iumēta baiulasse militib^o: que dicit retica: qm̄ ad retias deportauit: qd̄ ita vt narrauit factum fuisse cōpertum est: vbi pz illud nō fuisse visum tm̄: sed aliqd pter sensum. ¶ Suerunt phāsmata, que nō vni tm̄ videbant: s; cōplurib^o nec stupidis, nec aliq̄ morbo affectis: vt illud Simonidis cenātis apud scopam. que esse lusiones tm̄ rōni nō psonāt. Sili rōne nō pnt pficisci a causis nālib^o: vt ab exhalatiōe eleuata a cadauere, vel ab humore melico, vel morbo: vel a visus debilitate: vel ab aliq̄ tali: qm̄q̄ hęc nō sunt visa tm̄: s; effect^o pter visa: que aliq̄ apparuerunt plib^o: nec morbo affectis: nec stupidis, nec in aere turbido: nec in loco vbi cadauera erāt. At q̄ nō reducant ad itelligētias: vt Pōp. autumat, facile pbamus: qm̄ hęc mutabilia sunt, que ab eterno atq; immobili pficisci non pnt. ¶ Nec visa aliq̄ in statu is, aliq̄ in alijs spectata sunt, modo itelligētie nō pnt illis copulari: in sup tunc itelligētie de nouo singularia & mutatiōes pcipent: quas pcipe nō pnt sine sensib^o, vt arbitrantur pipathetici: qre celestia hzent sensus: qd̄ nō puto pipathetice dc̄m. Erit. n. maxime dubitādū quo nā pacto itelligētia de nouo futura: & pntia: aut hęc oia ab eterno: & quo nā modo mouent sensus nros. ¶ Miruz est quo mō mouebūt linguā nraz ad finonē grecū, vel barbarū: que nūq̄ audiuimus. ¶ Quo mō tales itelligētie faciēt, vt futura pdicāt, & secreta reuelent. ¶ Quo itelligētia immobilis immobilr celo copulata mouere pōt monachū eadē hora ab vna ad aliā ciuitatez remotissimā. Un̄ lz itelligētie faciāt, vt picus loquat, nō nisi mediāte motore pximo: qz sol & hō gūant hominē: nec pōt vermē gūare nisi ex mā putrida: nā calor celestis diffusus in aere & aqua gūat cūcta. at nos videmus hęc fieri: & nullū videmus pximum motore: e quo & itelligētys hęc fieri possint. qre cuz hęc nec ad aias de functoruz: nec ad deceptiones, lusionesq; aut cās nāles, nec ad celestes itelligētias reduci possint, iure aut hęc fabulosa sūt, qd̄ est Tot viros, aut sunt eoz aliq̄ a deo, vt miracula: aut a demonib^o: vt phāsmata. Sed qres cur hoz nihil Ari. aut alij boni pipathetici meminē: An vt qz hoz aliq̄ fabulosa pntauerūt, aliq̄ vō que ad phisicas cās reducē poterāt, reliq̄runt tanq̄ nota: aut qz pbabile, credibile & sciētificuz differūt apud pipathe^o. Credibile enim. i. apud Ari. in rhetoricis, qd̄ paucis vel vni visuz est, approbatis tm̄ vt miraculū: pbabile autē qd̄ oib^o vel plib^o apparet: vt mūdus eē factū. Sciētificū vō, qd̄ vel sensib^o pstat, vel us, que a sensibus deducta sunt, originē traxerūt: vt solem esse maiorē ipsa tellure. Quia igit Ari. in his libris, q̄s de diuinis, aut de nā pferit, aut de morib^o pscript, solū aut pbabilia: aut sciētifica attigit: iure ea ptermittē debebat, quozū phisicas, aut pbabiles cās assignare nō poterat. ptermisit igit ea oia, q̄rū cās nāles nemo assignare pōt, vt miracula, & ea oia, quoz cause demones sunt. Utruz vō illa crediderit, credo q̄ sic: nā in suis libris multa narrauit, quoz cās nō assignat, vt illud in lemno isula Lypri: & in libris de re domestica vota dux fecit, que non fecisset, nisi eos aliqd pter nāz, vel supra nāz posse facē credidisset: Legit etiā eum pro discipulo erexisse statuas: & alia cōplura: vñ mibi psonū est euz hęc credidisse: quoz eum cās phisicas assignare nō poterat, a libris sciētificis hęc reieisse iure debuerat: hacten^o de miraculis. ¶ De somnys

vō sili rōne Pōpo. nō pipathe^o loq̄: qm̄q̄ nec a deo, nec ab deoz aliquo ipsa pficisci posse libello de somno pbat Arist. ex eo. v. q. bzuta somniāt, indocti quoq; et opiliones abiectissimiq; boies: qbus (vt inq̄) ridiculū est credē & deo ipso vel deoz aliq̄ somnia imitti. Propterea decernit ea euenire aut ex ea alteratione: que nō stris accidit corpib^o: aut ex ea affectiōe: que aie ptingit: ita vt oia somnia sint aut aialia: vtpote, que ex aie affectu accidūt: aut nālia: que ex corpilibus motib^o, alterationibusq; pficiscunt. Asserit aut hęc nōnunq̄ temere: atq; fortuita veri quicq; dicere. Probat autez ex eo, ga somnioꝝ gūa tria sunt: ga aut eaz rerum: que pudent cause: aut eaz, que pudent signa: aut fortuita: vñ illud Arcaduz Arist. fortuitū fuisse diceret: sicq; cetera id genus. Ueruz de his in libello nro de somnys cōplura diximus: nūc vō satis sit nob̄ demōstrasse Pōpo. pipathe^o tice nō eē locutū, qui tātuz pipathetice pfitef. Quid vō pro vitate christiana asserēduz sit, eo libello demōstrauimus: vbi cōplura somnia esse q̄si iter pphias enūanda dilucidauimus: verū cum nūc de somnys nō sit nra disputatio: hęc sufficiāt. ¶ Ex his appet illud qd̄ de demoniacis dicit Pōpo. lz pro pte esse bñ dictū: nō tm̄ oino: qm̄q̄ aliq̄ visa sunt de eis: que nec ad humorē melācholicū: nec ad morbum, nec ad celestes subas reduci pnt. Propterea ddm Aris. illa approbasse, quoz nāles cās potuit assignare: & hęc iter sciētifica collocavit, cetera, quoz cause nāles nō sunt: iter credita reposuit: quoz naratione tm̄ p̄tētus fuit. Cetera vō: que ptra se facta, refutauit, nō sunt magni pōderis: de rationibus ergo ptra se factis, hęc sufficiant.

¶ Vera opinio de aia itellectiua & phisice & peripathetice asserta. Cap. LVIII.

Est ergo, vt dicamus qd̄ de ipsa aia sentimus: & qd̄ phisice, & pipathetice: sic. n. loq̄mur nūc. Dicamus ergo p̄ itellectualē aiaz nō esse factā ante corpa, nec tpe nec eternitate corpa pcedē. H ex his, que lib. de aialibus diximus: p̄spiciū est: dicebat. n. oēs aias p̄cedere, actu vō nullā: p̄terea dicebat aiam nullā h̄re opationē ante corpa: qm̄ si aliquā h̄ret: illa esset ipm̄ itelligere: at itelligē h̄re nō pōt, nisi ex phāsmatibus: vt p̄ de aia dicebat: nō ḡ pōt p̄esse separata. ¶ Si aia eēt ante corpus, aut p̄fuisset separata, aut migraret de corpe in corpus: separata qd̄ p̄esse nō pōt, aliq̄n sine phāsmate intellexisset, aut p̄fuisset ociosa, nec migrare pōt de corpore in corpus, ga tūc, vt Aris. deducit, eēt mortuoz resurrectio: quā Ari. negat p̄ de aia li. ¶ 2° de aia Ari. q̄si corollarie cōmēdat eos qui aiam nō eē sine corpe dicebāt. s. tpe, vel eternitate p̄xite corpi: naz h̄ p̄cesso: p̄fisset accipe q̄libet corpus: at dc̄m est ipam eē actū certū corpis. ¶ 1° p̄mē phic, pbat nullā for^o esse factā ante eius cōpo^o: ga lz effectrix cā p̄cedat effectum / formalis vō est sil̄ cuz suo effectū. Sic igit dicamus itellectualē aiam nō esse factā ante eius corpus. Sc̄do dicamus eaz esse formā in mā ex̄tē: & qd̄ corpus humanū iformatē. Dicebat eniz Ari. in lib. de aialib^o ipsam vltimo loco aduenire: vt finez vlt^o in vniuersa hois gūatione. ¶ 2° de aia lib. Ari. fecit hāc p̄ntiā, aia est hoc, quo viuimus, & sentimus, & itelligimus p̄mo: ergo erit quedaz ratio, & spēs: vbi pz euz vlr eē locutū de omni aia: nō. n. video cur de sensitiua ratio valeat: & nō de itellectiua: nullibi enim Arist. pbauit sensitiuā esse formā nram: nisi ga ea p̄ mouemur, & sentimus: ḡ & itellectiua erit forma nra: ga illa etiaz p̄mo itelligimus. ¶ Hac via negata: nulla via p̄bari pōset eē dabilem aliquā aiam aliq̄ corpus informātē:

3° de hysto. cap. 20°.

p^o de aia

T. 12.

T. 26.

T. 17.

T. 24.

3^m Informate: nā si qua eēt: illa esset, qz ipsa per se p̄ opare-
mur: mō hęc via nō argueret aiā nō esse for³ iformā
tez: nā nos per se p̄ itelligimur: z nō per intellm, qui est
nra forma informās: verū de h̄ in 3° lib. aie multa dixi-
mus in cōmētarijs que nuprime scribimus. Tertio di-
camus ipam ex semine nō venire: accederet. n. intrinse-
cus: cuius dicitur Ari. pbavit ex ipō itelligē: que est opatio
nō corpālis. Si igit̄ est facta, z nō intrinsecus: ḡ de nouo
4^m creata: vt supius fuit deductuz. Quarto dicamus ipsam
nō mori cuz corpe: qn̄mmo separata post obitū rema-
net. nā eius actio est itelligē: qd̄ lz egeat corpe cuz sit: nō
enim facta est cuz notionib⁹: tñ postq̄ ipm̄ itelligere fa-
ctū est: nō ampli⁹ aia per se eget corpe: h̄ idē ex alio pz,
qz accedit extrinsecus, ḡ corruptione corpis nō morit̄.
5^m Quinto z vltimo dicamus ipsam pro nūo corpōz mul-
tiplicari: qn̄mmo nec ipsa, nec itell^s vnus nūo oīuz est.
Doc ex v̄bis Arist. pz: qz cum aia itelle⁹ sit vltimus fi-
nis humanę gñationis, non pōt esse vnus numero finis
tot gñationuz. P̄. Cum sit forma iformās corpus, oīum
hoīum erit vnū nūo esse simplr. hęc p̄physice z pipathe-
tice. An vō hęc sint Platonice dicta: lōguz eēt differere.
Eusebius eiz P̄aphilus dicit: Platonē de aia nō esse si-
bi p̄stātē: cum aliqñ eas de corpe in corpus migrare as-
serat, vt in fine Tymēi: aliquādo creatas eē dicit a d̄ys
peccādis: aliqñ mortālē, imortālem vō plerūq̄: p̄pter
ea que ipse voluerit. In fine dicemus.

Cap. LIX.
Primus modus refutādi potissimā P̄opōñ. supposi-
tionem: vbi an anima intelligere possit sine phāta-
smate: iterum disputatur.

Ist hęc restat refellē P̄opōñ. rōnes, qbus
mortalitatē pbabat: z p̄mo illā supponē: in
qua oīs rōnū vis p̄sistit, q̄ videlz sine phā-
tasmate aia nō itelligit: quare si post mortē
remaneret: ociosa remaneret: ztra hāc dica-
mus: q̄ p̄cesso sibi aiā fm̄ Ari. itelligere nō posse sine
phāta-smate: minus maluz est, z min⁹ ztra p̄physicas rō-
nes asserē ipam esse imortālē: qm̄ ex h̄ nō seq̄ nisi Ari.
sibi ip̄si d̄dicē: qd̄ nō v̄z videri absurdū: cuz ipse nullibi
de imortalitate per se disputauit: q̄re soluz seq̄ Ari. nō
sibi ip̄si p̄stare: qd̄ minus turpe est, q̄ dicere aiāz cū cor-
pore mori: qñqdē cōplura Ari. decreta imortalitatē p̄-
bāt, q̄ mortalitatē. Ulterius dico q̄ minus ztra p̄physi-
cas rōnes est asserē ipsam remanē ociosam: q̄ cū corpe
mori: vñ si teneremus fm̄ Arist. aiāz nullo pacto itelligē
posse sine phāta-smate, z ipam esse imortālē: sequit̄ aiāz
ip̄sas post mortē remanē ociosas: qz sine p̄p̄rys opatio-
nib⁹. Lōcedē aut̄ finita vel ifinita indiuidua alicui⁹ sp̄ei
frustra esse: modo nō de tota specie p̄cedat: nō est ztra
p̄physicas rōnes: boni nāq̄ p̄hi asserunt centrales terre
p̄tes esse corruptibiles, que nunq̄ corrupent̄: z tñ appe-
tit⁹ corruptionis nō est frustra: qm̄ in specie saluari pōt.
P̄. Forma ignis aliq̄ est ifinito tpe futuro gñabilis: que
nunq̄ gñabit: z tñ nō est frustra. Sufficit enim vt aliq̄
sui sp̄ei gñet. Sic igit̄ indiuidua esse frustra, modo tota
sp̄es non sit frustra: phibet nihil, Aias itaq̄ nō oēs esse
frustra p̄cedi pōt, modo semp̄ aliq̄ aia attingat opatio-
nem sibi nālez: vt est in casu n̄ro. Semp̄. n. aliqua aia in
corpe est, que itelligit: z semp̄ aliq̄ aia est, vtpote sepa-
rata: que nihil itelligit. ḡ aliquas aias frustra eē, vtpote
separatas, nō est ztra p̄physicas rōnes. At dicere itelle⁹
aiāz mori cum corpe, est ztra p̄physicas rōnes, vt visus
est: quare minus malū erit p̄cedere aias frustra esse fm̄
indiuiduū, q̄ eas mori cum corpib⁹. Accedit q̄ sanctis-
simi doctores h̄ nō abhorret, de his aiabus: que remā-
serūt post obitū eoz corpōz: que in ytero corrupta fue-

rūt. De enim aie cuz nihil in corpib⁹ intellexerūt, nihil,
vt arbitroz, itelligent post obitū, nisi aliqua deo p̄mittē-
te: aut supiore suba reuelāte: aut per aliuz modū. P̄. Aie
maleficoz boīum beatitudine puant̄ p̄petuo: quā nāli
desiderio appetūt: ḡ frustra sunt: cum nunq̄ ad finē ad-
quē istitutę sunt, v̄ture sunt: ergo phibet nihil illas fru-
strari: modo aliq̄ in specie sint, que finē illū attingāt.
Quare dicere aias separatas frustra esse vel aliquas ta-
les: nō est ztra p̄physicas rōnes: modo nō de oibus in to-
ta specie hoc p̄cedat. At dicere animas cum eoz corpib⁹
bus mori: ztra p̄physicas, z cōtra catholicas rōnes esse
videtur. Hactenus de primo modo.

Secōs modus, quo refutā eadē suppositio: z itez dis-
putā an aia possit sine phāta-smate itelligē. Cap. LX.

Hactenus pro opinione, nūc pro v̄tate dicē-
dū erit. Ad aduersione ḡ dignū de ipso itelli-
gere Arist. dissentire a Platone, nam Plato
voluit itelligē in nobis, accedē intrinsecus,
vtpote per sp̄es aie inatas, iuxta que modū
phāta-sma nō regit̄ ad intellectionē aie, sed ad intelli-
gere nostruz: qd̄ est qd̄dā reminisci. Nō enim fm̄ Pla-
tonē itelligē causat̄ a rebus sensibilib⁹, s̄ est aie p̄natū:
at nos ex phāta-smatib⁹ reminiscimur. Scōm Arist. aia
nō itelligit sine phāta-smatibus, nō eniz in illa fieri pōt
alicui⁹ rei sp̄es, aut itellectio, aut notio, nisi phāta-sma in
ipsa sp̄em fecerit, aut notionē, aut aliqd̄ in ea genuerit,
per qd̄ aia q̄si actuata, z specificata, reducat se ad itelli-
gēdū: vt Simplicius ait in postp̄ntis. Vñ doctissimus
Simplicius in postp̄ntis imaginat̄ aiā pati aliqd̄ ab
externo motore: qd̄ Arist. ex eo, qz talis externus motor
est in virtute phāta-smatica: phāta-sma appellat. Istud vō
qd̄ a phantasmate patit̄: Themistius nosem aliqñ ap-
pellat, aliqñ noema, Arist. nūc sp̄em, nūc formā, nūc no-
tionē: hac aia ip̄a reddit̄ actuata, que postq̄ sic affecta,
actuata est, elicit suū itelligere, z iudicat per talē sp̄es: h̄
vbiq̄ Arist. appellat itelligere: p̄pea dicit aiā nequaq̄
itelligere sine phāta-smate, quatenus ab illo accepit for-
mā, atq̄ actum, e quo actuata itelligit atq̄ eius opatio-
nē eligit, hęc Simplicius: qua rōne fit, vt phāta-sma nō
sit neciuz tanq̄ causa imediata ad ipm̄ itelligere: vt ar-
bitrat̄ P̄opōñ. sed tanq̄ cā mediata: que p̄currit ad ge-
nerationē p̄mi actus, que est forma aie. Utrū vō postq̄
talis p̄mus actus fact⁹ est in aia: aia possit itelligere si-
ne phāta-smate, supius declarauimus. Diximus. n. phā-
tasma esse neciuz per accidēs: qz pro itelligere ip̄ius aie
dū est in corpe. Cum. n. aia est in corpe: ipsa necio v̄tuti-
bus sensitiuis p̄nectit̄: p̄pterea itelligere nō pōt, qn̄ itel-
ligat v̄le in singulari phāta-smato: z ita nō sine phāta-sma-
te. At pro itelligere aie actuatę in se, vt aia actuata est,
nō est neciuz: qm̄, vt recte Simplicius ingt, aia actuata
ab eo, qd̄ a sensibilibus accepit, q̄qd̄ illud sit, habet id
omne: quo pōt eius actū per se elicere. quare phāta-sma
eē neciuz ip̄si aie pro eius itellectiōe, bifariā itelligi po-
test, aut quatenus aia nōdū aliqd̄ accepit a sensibilib⁹,
aut q̄tenus aia effecta est in actu a sensibilib⁹: p̄ mō aia
sine phāta-smatib⁹ nequaq̄ itelligit: cui⁹ dicitur Plato au-
tumar: qui voluit aiaz in illo priori in quo p̄cedit cor-
pus, z in quo nihil accepit a sensibilib⁹, itelligē, vtpote
per sp̄es inatas. Scōo vō modo. s. quatenus a sensibili-
bus actuata est, bifariā itelligi potest, aut simplr, vt aia
actuata, z sic nō eget phāta-smate: qm̄, vt Simplicio⁹ di-
cit, habet id omne: quo suū actuz elicere pōt, aut, vt cor-
pori vnita, z sic elicere nō pōt eius actū sine phāta-sma-
te, h̄ est, qn̄ obm̄ v̄le itelligat in singulari phantasmato: z
qn̄ sensus iterni actu opent̄. Doc aut̄, vt diximus, acci-

Caplo de
actione.

De immortalitate

dit aie actuare vt actuata est. Vñ vt visus colores p̄cipere nō p̄t, sine pariete, lz parietem nō p̄cipiat: sic aia corp̄i vnita v̄lia p̄cipe non p̄t, sine phātasmatib⁹: in quibus sunt: lz nō necio phātasmata p̄cipiat. Ex his appareret ppulchre quatenus aia nequaquā sine phātasmate intelligere p̄t, qm̄ elicere nō p̄t eius actus, qn̄ aliqd accepit ab ips̄is phātasmatibus. p̄z insup recte Aris. argumētātū esse p̄tra Platonē, si nullū operū est aie p̄p̄riū: ipsa nō p̄t eē separata s̄ est facta ante corpus: vt Platonē dicit: lz in futurū possit esse separata. Qm̄ nō nullum operū p̄p̄riū sit, ex eo p̄z: qz intelligere aut phātasma est, aut nō sine phātasma: qm̄ aia nō p̄t elicere suū actum, nisi p̄fecta ab ipso phātasmate: quē oia cuz p̄p̄o. nō recte p̄librasset, detrusus est ad opinionē illam falsam. Utrū nō aia a phātasmatib⁹ accipiat actus p̄ sine cōcursu agētis intellect⁹, z ad qd necium sit intellect⁹ agēs, in Cōmētarijs de aia: quē nuprime p̄ficimus, ppulchre disputauimus. Nūc vō pro veritate satis sit nobis asserere aiam intelligere nō posse, s̄m Aris. sine phātasmatibus, s̄ est, qn̄ aliqd accepit a phātasmatibus: quo accipit pro ipsa eliciat actū suū. Utrū nō possit intelligē p̄ aliū modū z in corpe, z post mortē, Postea dicemus.

Solutur prima ratio, z declarā quomodo anima sit actus corporis. Cap. LXI.

Is dilucidatis, nunc ad rōnes p̄p̄o. accedamus, Argumētāt ḡ p̄mo: Aia est act⁹ corporis, ergo in opando depēdet a corpe. vbi p̄z p̄ eius arg⁹ nō valere: qm̄ qdēz quēlz celi aia est act⁹ celi: quē tñ in intelligēdo a celo nō depēdet, nec, vt a subo: nec vt ab obto: p̄p̄ea aiaduersione dignū for⁹ aliqz actū corp̄is eē posse bifariā intelligi, aut depēdēter: aut indepēdēter. Depēdēter qdēz, hē forme sunt corp̄is act⁹: quē ab ipso corpe depēdēt in eē, z cōseruari: vt cōntariē forme, z ceterē id genus: z tales forme in opando dependēt a corpe, z vt a subo, z vt ab obto. Indepēdēter nō hē forme sunt, e gbus corpus qdē depēdet, ipse nō a corpe minime: vt celoz, z hoium aie: z tales in opando a corpe per se nō depēdēt, nec vt a subo: nec vt ab obto. Per accidēs vō depēdē p̄nt, salteaz aie hoium, quē dum sunt act⁹ corp̄is ab illo depēdēt, vt ab obto: p̄nt etiā depēdere a corpe in acquisitione p̄mi act⁹, quo reddant actuare, z p̄fecte in eliciēdo s̄m actū, vt dictū est. patet ḡ quatenus p̄ p̄p̄o. ratio nō cogit, z quō intellectiua ipsa aia actus est corporis quasi equo: vt veluti celi aia est celi actus: vt dicebat Auer.

Refutatur 2^a p̄p̄o. ratio z declarā quo modo intelligere per phātasma est essentialē, z quo modo accidentale animē. Cap. LXII.

Reterea argumētāt, aia intelligit per phātasma, igit̄ hic intelligēdi modus erit aie, aut eēntialis, aut accīntalis: z si accidentalis alius erit eēntialis: qui nō vidēt. Diximus sup̄ius animaz intelligere per phātasma, vt Simplicius dicebat, quātū ad acquisitionē sp̄erum intelligibiliū: nō aut postq̄ eas acq̄sui: nā postq̄ aia accepit sp̄s a phātasmatibus, ipsa sic actuata p̄t elicere actus suū. Diximus etiā ipsam postq̄ sp̄s acq̄sui: duz est in corpe: egere phātasmate eo mō quo visus p̄cipiendo colores eget pariete: nāz vt colores eē nō p̄nt sine pariete: ita v̄lia sine phātasmatibus: quē sunt singularia phātasmate exītia in corpe: qz vt visus p̄cipit colores in pariete: z parietem tūc nō p̄cipit: sic aia p̄cipit v̄lia in phātasmatibus: z illa nō p̄cipit: ḡ sic visus nō videt sine pariete: ita aia dum est in corpe: nō intelligit sine phātasmate. Absolute tñ aia postq̄ sp̄s acq̄sui, p̄t intelligere sine

phātasmate: est tñ hēc v̄lia q̄ aia in corpe existens aliq̄ corpali nō eget, qd̄ ad intelligēdū simul cum intellectu sit p̄m̄ intellectualis opationis: sicut in v̄ssu accidit: nō. n. visionis p̄m̄ est visus tñ: sed oculus: qui ex visu, z pupilla p̄stat. Si nō intelligē per phātasma nō est eēntialis aie intelligēdi modus: sed accīntalis: p̄z q̄ eēntialis modus erit per sp̄s: nō enim aia intelligere p̄t sine sp̄s: aut quas accepit a phātasmatib⁹: aut quas accepit aliūde, vt catholici asserūt. Ari. aut voluit essentialē intelligēdi modū z aie p̄p̄riū quo ipsa entia nālia intelligit esse per sp̄s a phātasmatib⁹ acq̄sitas. Plato nō per sp̄s, cum aia inatas. Catholici nō per sp̄s aut a phātasmatibus acceptas, aut aliūde influxas: veruz de hoz v̄lia nūc satis: quia postea plura dicemus.

Refutā 3^a ratio, z declarā aiam nō intelligē nisi per vnū intelligēdi modū s̄m Ari. Cap. LXIII.

Reterea argumētāt, vnus eēntiē vnus est operādi modus: at aie vna est essentialē, ergo nō p̄t intelligere nisi per phātasma. Sed ex his patet hāc rōnez friuolā esse: diximus. n. nō intelligere aiaz, nisi per vnū modū. s. per sp̄s reruz: quas intelligit: siue illē sint acceptē a phātasmatib⁹: siue aliūde influxē. Diximus etiā aiaz nō intelligē nisi per vnū modū. s. quatenus intelligibilia actu sunt intellecta: siue illa actu intellecta sint recepta a rebus: siue aliūde, vt posterius dicemus: tñ aia cum sit vnus simplicis essentialē: nō nisi per vnū intelligēdi modū intelligit, qz qd̄ intelligit, intelligere vidēt, quatenus est in actu. Dic eiz est p̄p̄riū: z essentialē eius operādi modus: de quo superius diximus.

Refutā 4ª ratio: z exponit quatenus aia nunq̄ mutat suū intelligēdi modum siue ipsa sit in corpe: siue extra corpus. Cap. LXIII.

Argumētāt insup: si aia post mortē intelligit sine phātasmate: mutaret suū intelligēdi modū: z intelligeret, veluti suba separata celestis intelligit. Sed in hac rōne dupl̄ erratur: p̄mo qz aia semp̄ seruat suū intelligēdi modū: qui est intelligē omne, qd̄ intelligit, vt est in actu: vñdecūq̄ illud actu sit. Luz. n. est in corpe: nō intelligit qd̄ intelligit, nisi quatenus illd̄ est in actu: z postq̄ est ex corpus, s̄m̄ nō intelligit, qd̄ intelligit, nisi illud actu sit, z duz deū beatifice intelligit, eodē modo intelligit deū, vt actu intelligibile est, ḡ suū intelligēdi modū nunq̄ mutat. Scd̄s error est, qz dato q̄ hic intelligēdi modus sit dei: z ceteroz intellectū: nō p̄pterea aia n̄ra est de⁹, aut aliq̄s alioz intellectū: qm̄ hūc intelligēdi modū deus h̄z per eēntiā p̄p̄riā. Omne. n. qd̄ deus intelligit, per eēntiā eius intelligit, ceteri itell̄s hūc intelligēdi modū h̄nt nulloatenus depēdēdo a rebus: at aia n̄ra aliq̄ mō depēdet a rebus: nō. n. intelligē p̄t res, māles: nisi accepit sp̄s a phātasmatib⁹: nec res diuinas intuitiue atq̄ brifice: nisi accepit aliqd̄ a rebus: quo attollat̄ ad beatificam intellectiōnem, vt superius diximus: ergo equo: q̄si hic modus intelligēdi est aie, z ceteroz intellectuum.

Refutā 5^a ratio: z declarā per signū quatenus aia p̄t intelligē aliq̄ sine phātasmate. Cap. LXV.

Argumentabit̄ etiā per nullum nāle signū euīdēs sciri p̄t aiam h̄re alium intelligēdi modū q̄z per phātasma. ergo nālis p̄hs illud ponere non debet. Patet aut̄ nos posse intelligere sine phātasmate duplici experimēto: altero quidē: quo nos exp̄imur intelligere simpliciter v̄lia: quē actu intelligūt sine materia: z oib⁹ materiē cōditionib⁹. Ex hoc enim scimus intellectū nostrū nō depēdē

nō depēdere a mā, vel corpore, vt a subo, ex quo: quare ex hoc scimus ipsam posse remanere sine eius subto: in quo est: quo p̄cesso: scimus ipsam h̄re post hoc aliquam opationez, aliogn ociosa remaneret: altero x̄o, quo nos expimur velle in d̄iuz illius: ad q̄d nos mouet corpus. Volumus. n. aliq̄n ea: ad quoz d̄iuz nos impellit corpus: q̄d nō esset, nisi aia esset per essentiā ab illo libera: quo p̄cesso: scimus ipam posse remanere sine illo: et cuz nō sine opatione: patet nos bonis expimētis posse scire aiam h̄re alium intelligēdi modū, q̄ per pb̄atasma. Dicebamus eniz modū essentialē aic̄ esse itelligere, q̄d itelligit, quatenus est in actu: h̄c enim modum semper seruat, quouis modo ipsa repiatur.

Refutatur 6° ratio, et declaratur quatenus anima separata non remanet sine corpore: et quatenus remanet sine corpore.

Cap. LXVI.

Reterea argumētā: Ari. nullā posuit itelligētiā sine corpore: quāto minus aiam: quē est minus separabilis: hoc argumēto p̄cepro noster Nicolet^o Theatinus in eo libello: quez de immortalitate aic̄ p̄scripsit, asserit aiaz post mortē vni^o corpis, effici formā alterius. Imāginaba^t enim p̄^m instās iformationis noui corpis, eē p̄^m nō eē p̄ioris corpis: nō enim poterat credere Ari. velle aiam posse remanere sine corpore: cum nec ponat aliquā itelligētiā sine illo, lōge separabiliorē. Sed hęc positio, salua pace tāti viri: est p̄tra ea: quē supius diximus. Dicebamus. n. oēs aias solum po^o corpa p̄cedere: actu x̄o nullā: q̄d Ari. signo pb̄auit, qz nullā habet opationē ante corpa: p̄terea tunc aia esset mobilis, vt p̄ de aia deducit Ari. p̄. Arist. 2° de aia cōmēdat eos: qui aiam nō esse sine corpore dicebāt. s. tpe / aut c̄ternitate p̄ex̄itē: nam hoc p̄cesso: posset accipe q̄dlibet corpus. p̄. 12° p̄mē phic̄ p̄bat nullā formā factā esse ante eius cōpositū: qz lz effectrix cā suuz effectū p̄cedat: formalis x̄o est sil cum suo effectū. Alia etiā multa p̄tra hāc opinionē pb̄auimus in li^o de intellectu. Dicamus ḡ nūc, qz nec opinio vera est: nec arg^m cogit. Nam post obitū sui corpis, dupl̄r remanet in corpore, vno modo habitudine: et h̄ pacto aia post obitū eius corpis remanet in eodē corpore, nō per actua: lez illius corpis iformationē: sed per habitualē, siue habitualē, vt Plato exponit in li^o Sorgiē circa finem. Remanet. n. post obitum semper forma, quē p̄t idē corpus nūo iformare. Sed dices cur, aliq̄n nō iformabit, Plato p̄cessit aiam aliq̄n rediturā. Arist. negat in lib. de aia et lib. de ḡniatione, et in lib. p̄itoz: qz deficit agēs potēs idēz numero corpus facere. Sed dices ergo frustra erit habitudo: lz de re hac cōplura in li^o de celo p̄mo diximus: nūc raptim dicimus nō eē absurdū aiaz eē vniūbilē: quē nunq̄ vniet̄ fm Ari. modo aliqua in specie sit semper vnita. Scdm̄ enim Arist. c̄ternus est mūdus, ideo semper aliqua aia est corpi vnita. p̄z ḡ aiaz post obitū corporis remanere semper in eodē corpore habitudine. Sz dices cur itelligētiā nō p̄t esse actu sine celo: aia x̄o p̄t sine suo corpore fm Arist. p̄t cā reddi ex eo: qz in necessariis possibile est neciuz, et in sempiternis posse esse: et melius est neciuz fm Ari. 2° de celo lib. quare cum celū sit c̄ternū: si p̄t sibi itelligētiā esse vnita: erit sibi neciō vnita. At in nobis nō est ita: corpus. n. mortale est, ideo lz post mortē illa aia sit vnibilis: nō p̄terea est actu et neciō vnita: celestis ergo aia celo neciō vniet̄ necessitate subiecti: nō aut̄ necessitate aic̄: at aia n̄ra nec necessitate subiecti: nec necessitate aic̄. Est eniz aic̄ n̄re subm̄ corruptibile: et aia nō neciō a corpore ipso dependēs. Scdo x̄o modo aia post obitum sui corpis, remanet in corpore, et

gdez actu. Nō tñ in eodē corpore: sed in stella cōpari vel alio corpore. In illo enim corpore assistit, et in eo sua fruitur opatione, Vtrū x̄o hoc sit pipatheticū: et quo signo possit ipse pipatheticus hoc depēdere: et qd sit stella cōpar, posterius dicemus. Nūc x̄o patet Ari. nullā formā posse fuisse sine corpore simpl̄r separatā: qn̄ aut actu, aut habitudine illa sit in certo p̄stituto corpore: qd puro esse pipatheticus, vt Arist. ipse 12° p̄mē phic̄ apte testat: et ratio dicitur. Est enim aliqua aia quē p̄pter se nō est separabilis: vt sensitua: et vegetatiua: aliqua quē p̄pter se est separabilis, p̄pter subm̄ inseparabilis: ergo erit aliqua quē p̄pter vtrūq̄ erit separabilis: talis est intellectiua. Nec eniz qz intellectiua: separabilis est, et qz corpus eius mortale: etiā erit separabilis. Ille ergo extremē inseparabiles sunt actu: altera, qz sua nā depēdet a corpore: altera, qz eius corpus semper depēdet ab ipsa: ḡ media, cum nec ipsa ab eius corpore neciō depēdeat, nec suuz corpus semper ab ipsa: erit actu gdez aliq̄n separata. Habitudine x̄o semper alicuius corpis actus: quā expositionē bonus Simplicius perpulchre notauit in definitione data de aia, dicēs intellectiua aiam esse actum corpis per se fm habitudinem: nō autem fm actum.

T. C. 17.

Refutatur 7° ratio: et exponit si est absurdum esse infinitum in actu.

Cap. LXVII.

Reterea argumētā: qz data aic̄ immortalitate: cum mūdus sit c̄ternus, et hoies c̄terni in specie per successionē: erunt aic̄ post mortē hoium ifinitē. Hoc arg^m in li^o de intellectu plene est disputatū. Nūc vō dicamus Egid^o

Romanū virum doctissimū dixisse h̄ arg^m esse nouuz: nec erat tpe Arist. aliquo pacto notū: nam si fuisset notū: Arist. nō opinatus esset mūdi c̄ternitate: qd x̄o nō fuerit notū: ex eo testat: qz nec tpe Auer. erat notuz: qui fuit quasi sibi coetaneus. Si enim fuisset notuz tpe Auer. ille hoc induxisset ad pb̄adum aic̄ vnitate. Propter hęc bonus Egidius tanq̄ minus malū p̄cedit Arist. sibi d̄dicere. Ego x̄o dico hoc arg^m fuisse notū tpe Auer. Nā li^o destructio destructionū disputatione p̄ Auer. hoc arg^m ad x̄buz fecit: vt eo loco notauit. Scdo dico Ari. nō sibi esse d̄iuz, nā vt diuus expositor Thomas inq̄t, Arist. pb̄auit ifinitū nō esse in corpib^o, vel in niis, aut in niioz sp̄ibus: quē causant̄ ex diuisione corpis: naz p̄cesso tali, vel his ifinitis: nihil esset p̄ter h̄, vt Arist. pb̄at: at in rebus incorporeis Ari. nō negat ifinitū actu eē: et sp̄es niioz esse actu ifinitas: qz ex hoc nullū sequitur eoz absurdū: quē Ari. deducit, vt 2° de intellectu lib. plenius legere poteris. Alij x̄o phic̄ Ari. nō ignari dixerūt in rebus incorporeis actu ifinitū eē posse, imo de facto eē, actualitate entis. Nō aut̄ actualitate acceptionis: qm̄ nō tot aic̄ accipi possunt, qn̄ plures semper restent accipiēdē: sed quātum hec valeant: libro de intellectu diximus.

In sol. ou. 4. 7.

Refutatur 8° ratio: et ostendit aiam esse mediā: lz aliq̄n possit itelligē sine pb̄atasmate.

Cap. LXVIII.

Reterea argumētā: est for^o: cuius opatio est sine corpore simpl̄r. s. tanq̄ obiecto, et subiecto: et dat̄ forma cuius opatio est cum corpore vtroq̄ modo: ergo dat̄ mediā, cuius opatio est sine corpore vt subto: et nō sine corpore, vt obto. Nos x̄o dicimus debitum naturē ordinē esse, qz det̄ for^o: cuius opatio nec e corpore incipit, nec per corpus explet: vt celestes aic̄: dat̄ et forma: cuius opatio incipit a corpore, et per corpus explet: vt sunt māles quē uis. dat̄ et mediā: cuius opatio a corpore incipit: nō tñ explet per corpus: vt intellectiua aia: cuius itelligē et velle a corpore incipiūt. Nō aut̄ explet per corpus: nec per

Nicoleti opinio.

Cap. 58.

Prac. p.

L. 41.

34.

De immortalitate

aliquā corpis ptes. Hoc pacto ordo debet⁹ est, et possibili, ut rōnes demonstrāt, illo modo, ut ipse cōstituit. Ordo nō est possibilis: ut pulchre supius diximus.

C Refutat⁹ ratio, et declarat quō aia separata est hoc aliqd, et per se subsistēs. Cap. LXIX.

Reterea argumētabat: si aia post mortem remaneret, ipsa esset per se subsistēs, et hoc aliqd: quo pcesso nō erit for⁹: qua cōpo^m est per se subsistēs, et hoc aliqd. Sed hoc arg^m nō cogit: perit tñ magnā qōnem, an. s. aia sit per se subsistēs, et h aliqd: ex eo. n. qz forma est, hoc aliqd esse non pōt. ¶ Si aia est hoc aliqd, et per se subsistēs: erit qōdā indiuiduū, et qdē in specie cōpletum: quo pcesso: tūc corpus esset ei supaduētitiū, et accñtale: aut, ut albū parieti, aut nauis ipsi nauclero: et sic a corpe nō acciperet sue spēi cōplemētū. ¶ Si aia h aliqd, et per se subsistēs est, nō videt cur corpi debuerit vniri: naz aut illi vniet ppter bonuz eius eēntiale, aut accñtale: nō ppter bonuz eēntiale: qa tunc sine corpe nō posset per se esse: nec pp bonū accñtale: qa pcpue tale bonū accñtale videret veri notitia: quaz humana aia per sensus accipit: qui sine corpe esse nō pnt: At talē veri notitiaz aia hēre pōt, sine sensib⁹: et sine corpe, ut pz in bis aiabus: quē puerorū fuerūt, qui anteqz in lucē cderent, in vtero mortui fuerūt. De enim veri notitiā, atqz rerum pfectā cognez hēre dicunt: quā (vt stat) per sensus nō acceperūt. ¶ Si aia esset hoc aliqd, et per se subsistēs, nō esset forma in alio. ¶ Si humana aia est hoc aliqd, et per se subsistēs: aliquā ppriam opationē hēret. Si enim aliqd operū est ppriū: ipsa erit separata: ergo si ipsa est h aliqd, et per se subsistēs: cum ex h ipsa sit separata: habebit aliquaz ppriā opationē: qz nō ipsa nullā ppriā opationē habeat, ex eo pz, qz illa nō esset nisi ipm intelligere: qd nō sine phātafmate est. Plato in Alcibiade pmo, vbi de nā hoīs disputat, arbitrat aiam nō solum per se subsistere: sed cōpletaz suē spēi nām hēre tradit: asserēs hoīem nō cōpositum ex aia et corpe esse: sed aliud nihil qz aiam vtētes corpe. Imaginat enim qz sicut cytharedus est hō cythara vtens: et credo hō instris, qbus incidit, vtens, ita hō est aia corpe vtens. Juxta hāc opinio nem aia erit et per se subsistēs, et h aliqd cōpletū in specie: erit ei et corpus sibi aduētitiū, vt instrm artificii: erit pterea nō ipsa corpi vnita: sed corpus ipsi ppter perfectionem nō aīe, sed ipsius corpis. Insup nō est fm Platonez aia forma in alio quasi illud informās, vel quasi illi accidēs: sed vtēs: vt nauta nauis. ¶ Scdm plura aia habet opationē ppriā: lz aial humanuz nō habeat illā, vt Plotinus dicit: sed hęc opinio est reprobata ab Ari. ex eo, qa aia est actus corpis: quo viuimus. Viuere aut viuetibus est esse. ¶ Si aia eēt forma corpis vt nauta nauis, et vt cytharedus cythare: tūc aia nō daret spēs hoīni: et aial ipsi humano: cuius ptrariū videmus: nam recedēte aia a corpe: illud nō remanet nisi equiuoce. ¶ Si aia eēt in corpe, vt nauta in nauis, et vt cytharedus in cythara: tunc vnio aīe ad corpus nō esset nisi accidētalis: quo pcesso, tūc mors, quē est separatio anime a corpe: nō eēt corruptio subalis. Verū de hac pōne volumus hęc sufficere, qa alibi disputabit lōge diligēt⁹, et rōnibus euidentiorib⁹. Illud tñ nūc nobis satis sit hāc opinionē nō esse pipatheticā, vt etiā pōpon. autumat. Alij sunt qui aiam dixerūt esse oīno a corpe, qa vel harmoniam, vt Empedocles, vel cōplexionē, vt Galenus, vel misturā, vt Alexander, vel aliqd eductum ex semine, et per corpus existēs: vt pōpon. hi ipsam nec per se esse, nec per se existere, nec per se subsistere, nec esse hoc

aliquid dicerēt: sed penitus formā corpis, et partē eius, qd est hoc aliqd: quē opinio reprobata est: nam vna aīe opatio est intelligē vniuersalia abstracta et a mā: et a cōditionibus materiē: ad qd intelligē nulluz corpeum instrumētuz cōdat, ita vt sit intelligēdi organum, vt oculus videndi. ¶ Alia eius operatio est velle: qd quicqz est eoz: quoz cōtrariū corpus affectat: et appetit: quē oīa signa nobis sunt, qz aia e corpe nō dependeat: immo sit aliqd ab eo absolutū per se ens, per se existēs: cuius esse corpus participat: habēs ppriā et peculiare opationē, ad quam corpus nō est simpliciter neciuz, sed solū pro illius acq̄sitione, et pro illius vsu dum ipsa est in corpe. Dicebamus enim corpus nō esse neciū ad ipm intelligere fm Simpliciu, nisi pro acq̄sitione speciez: qbus aia ipsa reddat potēs elicere actū suū: quicqz voluerit. Nō aut pro esse simplr, quādoqdem illis acq̄sitis: lz ipsa sine phātafmate actuz elicere nō possit, dum est in corpe ppter nexum vtutuz, et qa dum est in corpe intelligit vte in phātafmate: tamē simplr pōt suū actum elicere sua nā: vnde de facto post mortē elicit, cum nec sibi sint sensus cōnexi: nec intelligat vlia in phātafmatis: quē sunt in corpe. Patet ergo ex ipso intelligē et velle, aiaz nō depēdere a corpe, nec esse per corpus, nec existere per corpus, sed potius corpus eē et existere per aiam, vt 2° lib. de aia Ari. exposuit. ¶ Sed ad qōnem quē querit vtrū aia per se subsistat, et sit h aliqd, ex his nō apparet respōsio: diuus Thomas, vt potui pcpie in qōnibus de aia, arbitrat aiam esse hoc aliqd et qdē per se subsistēs: nō ita, vt habeat in se cōpletā spēm, sed est quasi pficiēs spēm humanaz, vt est forma corpis. Et si recte percipi, videt mibi enz voluisse talē distinctionē, qz hoc aliqd, et per se subsistēs est duplex: alteruz qd nec depēdet ab alio, vt a subiecto: et nec ab ipso aliud, vt a for⁹: hoc pacto Socrates, et Plato: et omne indiuiduū ex materia, et forma cōposituz est h aliqd, et per se subsistēs, et quidē in specie cōpletuz: hoc pacto etiam deus est per se subsistēs: qa a nullo depēdet, et nullius est forma: et iuxta hūc modum Auer. diceret nullam celestiaz aiarum esse hoc aliqd, et per se subsistēs: quoniā lz ab eius celo nulla depēdet, vt a subiecto: tñ celuz ab ipsa depēdet, vt a forma. Et per hūc modum anima nō est hoc aliqd per se subsistēs, et in specie cōpletum: qa lz ab eius corpe nō dependeat vt a subiecto: tamē eius corpus ab ea depēdet, vt a forma perficiēte, et iformāte, Alterum nō est hoc aliqd et per se subsistēs, qd nō depēdet a corpe, vel alioquouis, vt a subiecto: tamē ab ipso corpus vt ab eius forma perficiēte atqz informāte dependet: et tale lz hoc aliqd per se subsistēs dicatur: quatenus est ens simpliciter fm essentiaz eius indepēdēs: nō tamē est cōpletum in specie: quoniā est forma sui corpis et pficiēs, et ipm informās. Juxta hūc modum aia est hoc aliqd et per se subsistēs: et quelibet etiā celestis anima: nam nec aia itellectiua, nec intelligētiarum aliqua depēdet a suo corpe: lz corpus ab ipsa, vt a sua forma depēdere videt fm Auer. Quia nō hoc tale per se subsistēs pficit corpus, nō est cōpletuz in specie. Ad hoc enim vt aliqd dicat cōpletuz in specie, nō modo requirit, vt ipsum a nullo, vt a subiecto dependeat, sed vt ab ipso, vt a forma pficiēte, nulluz corpus depēdeat. Et qz nō est cōpletuz in specie: ideo nō habet opationē, ad quaz saltē acq̄redam, vel per accidēs eius corpus, qd pficit, nō cōcurrat, ideo aia (lz sit hoc pacto hoc aliqd) et per se subsistēs, nō habet opationē, qn ad illaz aut acq̄redā, aut exercēdā per accidēs: aliqui corpus pcurrat. ¶ Ex bis pz dūa inter h aliqd p modo, et 2° modo: nam hoc

nam hoc aliqd pmo modo habere pot opatione ppiā a nullo extra se dependēte, nec pro fieri, nec pro vsu facti. At hoc aliqd scdo mō saltez pro fieri regrat id: cui⁹ est forma perficiens, pro vsu facti vō, nō nisi per accūs dum est in illo: dicebamus. n. aiaz regrere pbāsmata, ⁊ organa corporea, in qb⁹ pbāsmata sunt, vt colores in pariete, pro acq̄sitiōe specierū: nō aut pro electiōe sui actus, nisi dum est in corpore, vel ppter nexuz virtutū: vel qz dūz est in corpore nō intelligit nisi vltia in pbāsmatib⁹: que sunt in corpore. ¶ Ex his vlteri⁹ appet obiecta nō cogere, primū quidez nō: quia nō est incōueniens aiaz eē hoc aliqd per se subsistēs, ⁊ formā corporis: qm̄ non est hoc aliqd pmo mō: sed scdo mō. Scdm̄ etiaz delet, quia si anima esset hoc aliqd ⁊ per se subsistens pmo mō, esset in specie cōpletum: esset. n. tunc fm̄ omnes cōditiones hoc aliqd. Hac rōne pz qz nec corp⁹ aic: nec anima corpore est quid aduentitiū: q̄sq̄dem aia est hoc aliqd, ⁊ forma pficiens, vt dictum est. Tertium refutat, qz anima vnit corpore, ⁊ ppter bonū corporis essentialē, ⁊ ppter bonū essentialē cōpositi ex anima, ⁊ corpore, ⁊ ppter bonū accūtale aic, que est notitia veri. Lum vō dicebat pueroz aiaz habere rerū cognitionē, ⁊ nō per corpus: de hoc postea dicemus copiosius: nūc vō peripathetice arbitroz esse dicēduz illas animas nihil veri cognoscere: imo post obituz nihil penitus intelligere. Aristo. n. voluit pbāsmata esse necessaria ad intelligere, saltez pro acq̄sitione specierū: qb⁹ aia reddi potens suum actū elicere. Cuz igit animē taliaz nūc aliqd in pbāsmatib⁹ acceperūt: potentes nō sunt eaz actuz elicere: ppterea Ari. diceret has aiaz frustra esse: cum nūc ppiā operationē attingere poterūt. Catholici vō dicerent, ⁊ has aiaz, ⁊ aliquoz boiuz post mortē intelligere nō res nāles: sed aliqua, que nō ex vi sp̄i humanē: s; ex vi separationis intelligeret. Aic. n. ex vi separationis intelligūt post mortē aliqua de p̄nis ⁊ p̄m̄is, de separationē, vt qz nō ampli⁹ sunt in corpore ⁊ hō: que nō vi speciei intelligi p̄nt, sed vi separationis. Utrū vō Aristo. hęc diceret, postea erit differēduz. Quartū etiaz nō cogit: diximus. n. hoc aliquid scdo mō posse esse hoc aliqd pro se subsistens, ⁊ formā corporis: qm̄ nō est cōpletus in specie. Quintū deletuz est, diximus. n. aiaz nō habere ppiā operationē, ad quā saltez corpus nō concurrat pro fieri: ⁊ pro vsu facti dūz est in corpore: dicem⁹ eniz ipsam nō esse hoc aliqd cōpletū in specie: tñ habet ppiā operationē, quatenus acq̄sitis speciebus ipsa per se pot elicere suū actum: ⁊ hoc ex eo sibi competit, quia nō dependet a corpore, vt a subiecto. ¶ Sed adhuc dubitatio occurrit nō parua. nam post mortem aia remanet hoc aliqd, ⁊ per se subsistens, cuz habeat ppiā operationē, ⁊ qdez sine corpore: ⁊ nullius corporis est forma. Utrū ergo sit completa in specie: videt. n. qz sic: est eniz per se subsistens, ⁊ hoc aliqd: habet ppiā operationē, ⁊ nō est forma corporis: ergo est cōpleta in specie. Accedit qz si nō erit cōpleta: perpetuo stabit sine suo cōplemento: ⁊ ita quasi violenter. Ego dicerē talez aiaz nō eē cōpletā in specie, lz habeat oia illa: qm̄ ad hoc, vt aliqd sit cōpletū in specie, requirit, qz nec acceperit aliqd ab eius subiecto, quo reddat potens agere: nec sit aptitudinaliter adhuc illi⁹ forma. Modo aia accepit species a corpore: ⁊ post mortē aptitudinaliter est for⁹ sui corporis: ad qd semper seruat habitudinē. Cuz vō dicebat aiam remanere aliqd violenter: respondet nō esse absurdū fm̄ qd: lz simpliciter nō sit aliquid violentum. ¶ Non est absurdū hoc: esse fm̄ indiuiduū / modo nō fm̄ totam sp̄m̄ tale sit. ¶ Ex his apparet quomō anima sit

hoc aliqd ⁊ per se subsistens: ⁊ quomō nō: batenus de nona ratiōe: ex solutione none rationis mox patet refutatio decimę rationis: diximus enim nō esse absurdum animā fm̄ indiuiduū stare infinito tempore sub modo imperfectiori, ⁊ finito sub modo pfectiori: modo in specie semp ⁊ infinito tpe aliq̄ sit sub mō pfectiori: vt est in pposito: semp. n. est aliq̄ aia cuz suo speciei cōplemento: ⁊ semp aliqua vnita corpore: semp etiā aliq̄ imperfecta: lz fm̄ subaz vtroqz modo sit eque perfecta.

¶ Repetit vndecima rō, ⁊ cōplura dubia de aia post mortem queruntur. Cap. LXX.

¶ Retera argum̄tabat, de loco aic: cū. n. de finit corp⁹ iformare, ad locuz pficiscit, qd est an ad illū motu, an alteratiōe pficiscat: nō. n. v̄ aliq̄ mō, cuz sit ipsa indiuisibile qd: qd moueri pot 6⁹ p̄ysi. Sin aut remanet nullibi p̄hiberet nihil eē aliquas itelligētias sine corporib⁹ nullibi ex̄ntes: qd Ari. negat. S; de aia post mortē, nō hęc tñ dubitāda sūt. P̄rio. n. dubitatio esset q̄nam esset illi locus. Scdo dubitarē an exiens pficisceret in dextrū, an sinistrū, an sursum, an deorsum: ⁊ rursus quis loco: an nāl̄, an volūtate, ⁊ electiōe, ⁊ quis mō, an ipsa cognoscat locū, ad quē delata eēt: an vt lapis sine cognē ad centrū: ita ipsa ad locū pficisceret: an ipsa cognoscat se mouē ad illū: ⁊ postqz puenit, coḡscat se puenisse. ¶ Si exit corp⁹, vtrū cognoscat se exisse ipz. ¶ Si aia de finit iformare, an successiue, an subito desinit iformare. Insup vtrū oiaz aiaz vnus sit cōis loc⁹, an diuersi. ¶ Utrū oēs aic in eo loco sint eq̄l̄ affecte, an diuersi: de. Adhuc vtrū post mortē aic patiant, aut gaudeant, aut affectu aliq̄ afficiant, quo in vita nō affici dicebāt. ¶ Utrū post mortē eoz amicoz, ⁊ p̄p̄inquoꝝ mutatiōes coḡscat, aia qz ⁊ in vita coḡuit. Rursus an cognoscat singlaria. Insup an post mortē fuet scias hic acq̄sitas, ⁊ vtutes oēs: q̄s ex acūb⁹ nacta est, ⁊ an illis vti possit. ¶ Utrū post mortē aic se coḡscāt, ⁊ an altera alterā allog possit. Post hęc maxia qd est, si aia pot post mortē locū mutare, ad quē pfecta, v̄ deputata erat: ⁊ nob apparē. ¶ Si imutabilr vult oē: qd vult, ⁊ cōpla alia, q̄ de aia sepata q̄rūt, possent disputari: s; hęc sufficiāt.

¶ Que pipathetici dicerēt de his q̄onib⁹. Cap. LXXI.

¶ Eys igit q̄onib⁹, qd pipathetici senserint, qdue eoz p̄nceps Ari. non leue est differē. Scim⁹. n. q̄ones hāce tpe Ari. nō fuisse notatas, p̄pea ad eas nec Ari. nec pipatheticoz vllus r̄ndit vt pipatheticus: q̄sq̄dē ad eas

Ari. r̄ndere nō potuit nec ex his, q̄ dixit, nec ex mō suo philosophādi, nec ex rōne tradēdi. Ex his. n. q̄ ip̄e dicit, has q̄ones definire nō potuit: qm̄ in libris, q̄s hēm⁹: nihil tradidit nisi sciētifice, aut pbabilr: mō hęc q̄ones nec sciētifice: nec pbabilr definiri p̄nt. Sed pro maiori pte per credita, vt dicem⁹: nec etiaz ex mō philosophādi: arbitrat. n. sciētē ea debere docē, que ex sensib⁹, memorijs, ⁊ experiētys colligi p̄nt. At q̄onū hāz veritas pro maiori pte captū n̄m, ⁊ sensus excellit: nihil. n. in sensibus repit quo possim⁹ de aia sepata has q̄ones definire. Rursus nec ex rōne tradēdi: q̄sq̄dē Ari. p̄m, ⁊ p̄cipuū tradendi argum̄ dem̄rationē eē fatef. At p̄stat hęc pro maiori pte dem̄ratione tradi non posse: q̄re ex his, que dixit: ⁊ ex mō suo philosophādi ⁊ ex argum̄ tradendi soluz hie possim⁹ aiaz remanere post mortē: ex his, que dixit, qz plura dixit ex qb⁹ apte h̄z aiaz remanere post mortē: cui⁹ v̄ba supius iduxim⁹. Ex mō vō philosophādi: qz experimur quēdā q̄ nobis dant aiaz nō dependere ex corpore: vt intelligere, ⁊ velle. Ex rōne vō tradēdi:

De immortalitate

quoniam pluribus rationibus eam e corpore non dependere probatum est. Utrum uero ipsa cum desinit corpus informare, feratur in alium locum, vel nullibi remaneat, ex his, quae dicit, vel ex his, quae sensibus subiacent: respondere non potest. Ad haec quae sit a se separata locus, et an cum exit, dextrum, vel sinistrum petat, An naturaliter, vel voluntate: Aristoteles etiam nullo pacto definire potest. Sed An cognoscat locum, et reliqua: Aristoteles minime definire potest. Quare ea solum scire potest, quorum est in sensibus aliquid: e quo facile possumus illa probare. Plato uero: cuius modus philosophandi fuit ex intelligibilibus ad sensibilia, has rationes et plures soluere potest, nam arbitrat esse bene dicta: quae intelligi possunt, atque rationi non repugnant: ut in Parmenide patet: ubi ideas posuit separatas, quae sic intelligi possunt. Et quia rationi non repugnat: potest etiam haec definire ex argumento tradendi: quod quidem Plato nullam demonis rationem: sed primam precipuamque virtutem fides constituit, per quam res diuinas merito colendas existimat: ut in Tymaeo libro de legibus primo, et 12. Cuius igitur Plato in his, quae non apparent: fide usus sit, et maiorum auctoritate: iure has rationes facile definire potest. Accedit quod plura dixit, ex quibus potest rationes facile determinare. Quare si quis uellet dicere de anima separata nihil aliud sciuisse Aristoteles, nisi separabilitatem, non male diceret. Cuius, n. cetera non dubitaret: eum illa ignorasse, nec scire posse: non est temerarium fateri. Possemus tamen nos apud quos rationes istae emerferunt, coniecturabiliter definire vel per ea, quae sequuntur ex his, quae Aristoteles dixit, vel non contradicendo his, quae dixit. Possumus etiam soluere illas ex his, quae Plato dicit, et ex ratione tradendi: Platonica: et ex modo philosophandi. Possumus etiam rationes has catholice definire: quod quia nostrum propositum transcendit, hunc modum theologis reliqui. Quare dato quod peripateticus rationes hasce ignorauerit non debet negare separabilitatem anime, quam et ex his, quae Aristoteles dixit, et ex modo philosophandi: et ex argumento tradendi scire uult. Nec generatim de his rationibus.

Soluitur per. q. et declarat an anima, cum exit a corpore motu, an alteratione ad locum sibi proprium proficiat. Cap. LXXII.

Sicut diximus: licet ueritate hanc rationem peripateticus determinare non possit, nec ex his, quae Aristoteles dixit: nec ex modo, quo Aristoteles philosophatus est, nec ex argumento: quo in philosophando est usus: Enitemur rationes hasce definire vel ex his, quae sequuntur Aristotelis deca: vel ex his, quae non contradicunt eis, quae ipse dixit: vel ex his quae Plato tradidit, aut ex eiusdem philosophandi modo: aut ex argumento: quo philosophatus est de rebus diuinis. s. per fidem, et maiorum auctoritatem, accipientes a nostris sanctissimis uiris: quorum nulla maior auctoritas est. Sic. n. quae Aristoteles incepit, nos proficiemus. Ex ipso. n. et ex eius philosophandi modo: et ex argumento, quo in philosophando est usus: solum habemus intellectiuam animam: nec ortam esse ante corpus: nec mori cum corpore: nec unquam esse, imo esse formam humani corporis multiplicatam pro corporum numero: ut diximus auctoritatibus, et rationibus ex eo acceptis. Cum ergo quaeritur an anima post mortem in aliquo loco remaneat, vel nullibi: et si in aliquo: utrum motu locali, an alteratione ad illum accedat, ut peripateticus diceret apud Aristoteles non esse nisi duplicem locum. Alterum corporum circumscriptionum. Alterum spirituum per operationes, ut primo de celo declarauimus: Aristoteles enim auctoritate barbarorum, et grecorum deo assignauit celum pro loco: et dicit etiam celum eodem libro: et ut inquit Auerroes 2. de celo. Arist. 8. libro physicorum primum celum deo locum ascribit. In secundo uero de celo, ortum:

et hoc ex eo: quod illic apparet operatio. Quia igitur anima post mortem circumscribi non potest ab aliqua corporis superficie, circumscriptione nullibi esse potest: quia uero eius operatio nullibi apparet, imo extra se nihil agit, in re nullibi esse poterit per operationem: quo fit, ut post mortem ipsa nullibi esse possit: licet sit ens in rerum natura existens. Aristoteles enim contra antiquos 4. physicoz inquit, licet omne quod est in loco, sit ens: non tamen omne ens est in loco: remanet ergo anima post mortem, et quidem ens in rerum natura existens: non tamen in aliquo loco. Accedit ad haec, quod ipsa est secundum ueriores peripateticos indiuisibilis, modo rei indiuisibili cum motus attribui non possit: iure nec locus assignandus erit: remanet ergo anima post mortem ens aeternum: licet in nullo loco. Cum igitur anima desinit corpus informare, desinit esse in loco: in quo erat per accidens ratio corporis: non tamen desinit esse: cum remaneat ens aeternum, et immortale. Platonici uero, ut Alcinoz, si recte precepi tres loci species posuit. Primus circumscriptionum, quo corpora et magnitudines locantur. Secundum definitiuum, quo spiritus, et substantiae limitate, atque finite statuuntur. Tertium per operationem, quo locantur deum in celo, ubi eius velocissimus motus apparet: definitiuus locus est, quo res definitur ita hic esse, quod non alibi: quoniam si ageret, ita hic appareret eius operatio, quod non alibi. Hanc triplicem loci species Scotus uir doctissimus ut peripateticus asserit: nec ab ratione: cum. n. omnis substantia siue corporea, siue incorporea praeter deum sit limitata: omnis talis, si ageret: ita hic, quod non alibi agere posset: ergo ita hic, quod non alibi definienda est, erit ergo alicubi definitiuus: qua ratione fit, ut omne quod est in loco circumscriptione, sit in loco, et per operationem, et definitiuum: contra uero nequaquam. Et omne quod in loco est definitiuum, in loco est per operationem, si agit extra se: et non contra. Deus ergo solus per eius operationem locatus est. Tunc si haec concedantur, dicerem post mortem animam remanere in aliquo loco definitiuus: quicumque ille sit: nam postea dicemus: ad praesens tamen sit stella compar: uel celum empyreum. Et cum quaeritur alteratione, an locali motu ferat ad illum: dicerem (si uerum est quod indiuisibile motu continuo moueri non possit) illam in eum locum subito mutari, quod primum instans, quo illa est in stella, est primum non esse huius, et sic nec alteratione, nec motu locali illa fertur in stellas: sed mutat ad illam per subitaneas mutationes, quomodo si daretur uacuum: graue fieret deorsum: hucusque sic respondendo: licet rationem probare non possit, us, quae Aristoteles dicit: non aduersus. Qui uero diceret indiuisibile motu continuo moueri posse: ut Scotus arbitratur, et quidem non contra Aristoteles. respondere posset eas post mortem ferri ad stellas motu locali, quanto uero tempore, et quo motu nobis ignotum est ex his, quae nostris sensibus subiacerent. Thomas uir doctissimus et uir meo iudicio peripateticorum princeps, imaginatur eo modo moueri animam, quo et angelus secundum theologos mouetur. Mouetur autem angelus, quo est in loco: est autem angelus in loco secundum contactum uirtutis, utpote quia illic agit: uel quia illic agere potest: ideo mouetur quatenus sua uirtute diuersa loca tangit: non quidem simul: sed successiue: quo fit, ut motus anime sit aliud nihil quam diuersi contactus, quibus ipsa diuersa loca tangit sua uirtute: et quia hi contactus non necessario sunt continui, sed successiui, cum diuersa loca tangere non possit simul: ideo anime motus equiuoce dicitur: utpote discretus. Utrum uero possit esse aliqua continuitas, Thomas exponit, de qua nobis nulla sit cura: sufficiat autem nobis dicere animam non esse in loco, per hoc quod continetur a loco: sed potest quia sua uirtute illum continet, sic mouetur non per hoc quod ipsa successiue commensuret loco: sed per hoc quod successi-

per de celo.
L. co. 22.
L. c. 100.
L. co. 25.

per parte. q. 53.
arti. primo.

siue sua virtute diuersa loca tangit: pot ergo dici animā post mortem moueri: non quidem motu vniuoce dicto cōmensuratiue mutādo loca: s; equiuoce dicto: virtua- liter illa cōtangendo: vtrum vō proficiscendo ad stellā: necesse sit pertransire mediū: questio est catholica: quā vir ille perpulchre determinat. Patet autēz banc deter- minationē vs, quē Aristoteles dixit, non aduersari: quia lz talem motuz non nouit Aristoteles: ille eis, quē dixit nō cōtradicit: cum solum locutus sit de motu corporū. Est tamē bene verum nos tales motum non posse pro- bare ex his, quē sensibus subiacent. Sed nobis constat pura fide: quā Plato vsus est in reb; diuis. Hierardus vir doctissimus, z non ignarus peripatheticę doctrinę complurib; argumētis arbitratur omnez formā, etiaz intellectiua animā esse diuisibilem: atq; extendi corpo- ris dimensionē: si enīz dimensio pcedat animę rece- ptionem / ipsa extendit, q; recipitur in subiecto quāto: vt Auer. inquit in libello de substantia orbis. Sinaut di- mensio animę receptionē sequat: cum anima sit pars compositi quāti, vel imediata ratio recipiendī quāti- tem: anima ipsa extendatur, necesse est. Q; si hęc posi- tio vera sit, dicere oportet animā post mortē remanere extensam ea. s. extensione, quam accepit a corpore: quo concesso, z eaz moueri z in loco esse etiaz circūscriptiue nihil p;hibebit. Hanc opinionēz Philoponus in his cō- mentarijs olfecit, quē in libris de aia sub Ammonij do- ctrina conscripsit. Dicit enim intellectiua animā in cor- pore nactam esse quādam corporeitatez: quā z moueri, z in loco esse, z pati potest: imo z nobis apparere: vt nō semel in corporibus mortuis spectata est. Hęc positio si vera sit, nō affirmo, vtrū defendi possit, qui vult, quē- rat: satis est nobis per multiplicēz vias nō a mēte Ari- alienam dubitationē hoc pacto definisse.

Soluitur scda questio, z determinat de loco animaz post mortem. Caplm. LXXIII.

Rat scda questio de loco aiaruz post mor- tem: z q; sit, z qualis. Hęc enīz questio pro magna sui pte ex his, quē diximus capite p;mo: definita est: naz si duplex sit locus tm, aut per opationē / aut circūscriptiū per supficiē corporis ambientis: dicemus animā post mor- tem nulluz tenere locum: lz remaneat ens ceternum, z imortale: nam lz omne qd est in loco: sit ens: non tamen omne ens est in loco. Plato enim in Parmenide ideas posuit, quas separatas a singularib; arbitratur esse: eas tamē nullibi statuit: nisi per indistantiaz forsitā in sin- gularib; esse dicant. Argumētum rei huius est, q; post mortē anima nullam habet operationēz extra se nobis apparentē. Ergo per operationē non potest esse in loco: ipsa non est corpus fm veritatē, ergo nō est in loco cir- cūscriptiue. Qd si dicatur, pari rōne posse dici plures esse substantias separatas nullibi existentes: qd est cōtra Aristotelem. Facile respondēt Aristoteles nō posuisse substantias separatas p;ter eas, quaruz aut appet ope- ratio: aut aliquādo apparuit: lz ergo animę opatio post mortem nō appareat: apparuit, z talis: quē dedit aiam remanere. Posuit z animas celoꝝ, q; illaruz operatio- nes nunc, z semp apparuerint. Sin aut dicamus aiam esse in loco vel definitiue / si substantia sit indiuisibilis, z limitata: vt est rei veritas: vel circūscriptiue si sit corpo- rea, vel diuisibilis, vt est opinio alioꝝ: de loco eius post mortem nō parua questio erit. Albertus in eo libro, quē de origine animę conscripsit, cum inspexisset animaruz locum nō esse ab Aristotele definitum / pcessit auctori- tate Socratis, Platonis, z Speusippi: Afferens aiaruz

locum esse stellaz cōparez ei corpori, in quo p;fuit. In hęc enīz venire aias asserit, bñficioꝝ hoīuz aias dicit in illa beata vita frui ppetuo, maleficioꝝ ppetuo tristari, miseria semp affici. Quid vō sit hęc stella cōpar: libro de intellu scdo diligēter exposui. Nunc vō dicam; euz planetā de quinque erraticis esse: quē in genitura hoīs dñiuz assumpsit: cū enīz corp; humanū virtute hui; fa- ctuz fuerit, stella virtute saltez semp illi corpori cōpar, atq; persimilis diceē. Hęc rōne aliqui Jouis filij dicti sunt, alij Saturni, alij Martis, Veneris alij, z Mercu- ry alij. Quod. s. in eoz genituris Iuppiter, aut Satur- nus, aut Venus p;fuerit, virtute cuius corp; humanū compar, atq; illi persimile diceē. In hac cōpari stella Plato animas creatas ante corpora tradit, descendere vō ad corpora cōparia, quē stelle similia sūt, redire vō post mortē ad stellaz, iterūq; z ad corpora anno maxio reuoluto / reuerti, fieri hoc vicissim tpe infinito. Albert; ergo arbitrat animas nō redire ad stellaz, cū in ea non p;fuerint. Sed pficisci post obitum, vt in illa sua vir- tute fruatur: atq; malitia tristetur, vt dicemus. Sed hanc opinionē occurrit nō lenis dubitatio, nam corpus alterius hoīs longe est similius hoīs corpori prius cor- rupto, q; stelle quouis modo cōpari: ergo post mortem potius erit, vt in loco in corpe alterius hoīs, q; in stella. Accedit ad hęc, q; fieri pot, vt corpus succedēs sit etiā virtute stelle prioris genituz, atq; p;similib; dispōnib; affectū. Ergo esse pot locus animę post mortem prioris corporis ipsi persimilis. Defendi potest q; aliter est de loco, aliter de subiecto alicui; forme. Locus ceterne rei non pot esse nisi ceternus, vt Aristoteles inquit libro de celo p;mo, at forme ceterne saltez a parte post subiectū esse pot tēporale, cuz nō sit simplr ceterna. Anima ergo Socratis post mortem nō potest esse in corpore Plato- nis etiaz sibi simillimo, quia vel erit in eo, vt in loco: z hoc nō: q; Platonis corpus nō est ceternū, nec vt in sub- iecto, quia nō solum regret similitudo dispōnuz, si debe- ret aia illud Platonis corpus informare, sed dispōnuz numeralis identitas: quare restat stellaz cōparem aliū gnari posse pro loco aie, qm ei similis, z perpetua est. Corpus aut Platonis lz sit simile, nō tamen perpetuū. Ex hoc apparet causa cur aia desinens informare cor- pus Socratis, nō incipit informare corpus Platonis, vt Landauenſis deducebat, naz nō solum dispositionū similitudo regrit, sed idēitas: quare lz dispōnes corporis Platonis essent similes dispōnib; corporis Socratis, aia desinēs informare Socratis corpus nō incipiet cor- pus Platonis informare: cū dispōnes numero non sint eedē in vtroq;. Qd Landauenſis nō aduertit. Hęc rñsio lz pbari nō possit ex his, quē nostris sensib; subiacent, nec demōne / nec ex his, quē Aristo. dicit, est cōiectura- biliter p;abilis, z nō aduersat his, quē Ari. dicit. Hęc stellaz cōpares fortasse Plato in Borgia p beatoꝝ in- sulas intelligit, z Arist. 7° Politicę, z 2° Economicę. nā qualib; stella solitudine aspect; insula in celo indicat. Verū mihi nō psonat, vt vnus idēq; locus sit beatoꝝ, z tristiuz: vñ nec sanctissimi viri hoc affirmāt, p;pterea Platonice dōm est eā stellam beatā aiaz petere: cuius similitudinē ex visu virtutuz, z rez quas intellexit, in cor- pore nacta est, vt in Tymeo iquit Plato. Aia. n. quē se exercuit in mercurialib; si post mortē mereē beatitu- dinē: ad stellaz mercury pficisceē. Si exercuit se in sa- turnus, merēs beatā vitaz ad Saturnū pficisceē. Quē vō prauē his vsa fuerit in corpe, detrudit ad iferos fm Pla. i p;hedone: vl ifra lunare spherā in ifero mūdo lugebit: q; res magis mihi plz: naz cū aie pares non sint:

Tracta. 3°. cap. 8°.

T. cō. 22.

libro 2° cap. 9° ar 2°.

De immortalitate

nec locis pariter gaudebūt. Juxta ergo hęc duo aiabus assignabimus loca: prauoz quidez bo ium, dabimus inferos, hoc est mūdus hūc nostrū, cū nō meruerint celuz scādere, eoz vō qui pie, iusteqz vixerūt, dabimus beatorz insulas, cuz dys ipsas associādo: quę sunt stelle aiabus compares, nō quidez quib⁹ animę sint compares ex natura, sed ex acquisitione virtutū quib⁹ effectę sunt dignę scādere ipsuz celum: in quo gentilitas credebat hoies deos fieri: aut heroas. Hanc rem Aristo. 7° Politicę affirmat, cuz inquit. [Multa igit iusticia, multaqz temperātia indigent bi: qui in optimo statu cōstitui vident, et in fruitione omniū reruz, quę beatos facere putant: veluti si qui sunt (vtpote) tradunt in beatorz insulis. Qd si bonis Aristo. hęc loca assignauit, malis alium assignare cogēt. Alij maloz aiabus tartarū dederūt locuz, de quo postea, beatorz vō campos ely sios: nec fecerunt differētia inter insulas beatorz, et campos ely sios: sed vbi sint campi hi ely sy, nō leuis est qd. Nam alij in medio inferoz collocarunt. vnde Virgilius Solem qz suū, sua sidera norunt. P. Etia inqt. Dis demū exactis pfecto munere diue, Deuenerē locos letos, et amena vireta, Fortunatoz nemoz, sedesqz beatas, Postea dic, Interea videt Eneas in valle reducta: Seclusuz nem⁹ et v̄gulta sonātia syluis Lethęiqz domos placidas, vbi Eneas patris anchisę aiaz reperit. Pbi vt Plato ely sū nō sub terra, sz insulas fortunatas in mari, vel campuz in insulis posuerūt. Unde Horatius in epodo: Nos manet oceanus circūtagus arua beata: Petamus diuites et insulas, reddit vbi cererem tellus in arata quottem⁹, et imputata florēt vsqz vinea. Sallustius in carminib⁹ Domeri, has eē inclytas insulas dixit: Fortasse Plin⁹ de his loq̄ sexto libro. Alij ely sūz cōstituerūt in suprema regione aeris, sub lunari orbe, vbi purior aer ē. Vñ Virgilius in sexto aeris in campis, Et Lucanus qd qz pz, interqz lunę meatus, non illuc auro positi, nec thure sepulti perueniūt. Sic Machometes in Alcorano aiaz eoz: qui bene s̄m sua pcepta vixerūt, collocauit, asserens in hoc loco eē omne voluptatis genus. Mibi aut magis psonat Ely sū collocari in suprema aeris regione, infra celuz: q̄ alibi, qm̄ aię nunq̄ possunt tam sublimiter beari, quin sint dys inferiores, quo argumēto, dicerem ely sūz, insulasqz beatorz esse in hac mūdi regione: locū vō eoz, qui iniuste atqz impie vixerūt, fortasse nō ab rōne in terrę imis collocarūt, vbi Plato tartarū in Horgia statuit: q̄ eum locū meruerint, tanq̄ omniuz reruz inferiores. Zeno stoicus inferos esse asserit, nō tñ eundez esse pioz, et impioz locuz: qñqdez py sub terra quietas, et delectabiles icolunt regiones. Impy vō luēt penas, in coem voraginibus, atqz tenebrosis imi locis. De Platone vō: sibi nō cōstare Eusebius Pampbilus lib. 13. inquit: naz in Tymęo locū beatorz ponit in comparibus stellis, maloz vō aiaz dicit in corpora aggredi ferina, in Pbedone vō et Horgia beatorz animas feliciter viuere ait in insulis beatorz, prauoz, ipiozqz apud inferos eternalr puniri: verū melius de his postea: naz cōcordiā dictoz Platonis als pertractabimus. Nunc vō illud sufficiat duplicē esse animaz locum, alterū qui animab⁹ bonoz assignat, Alterum qui aiabus maloz accōmodatur. Sanctissimi doctozes, quoz auctoritas maior est, aiab⁹ quatuor loca assignāt, paradysus, infernum, purgatoriu, et limbus, s̄num. n. habraę: qui patruz limb⁹ erat, morte sua redēptoz reparauit: nec ab rōne loquūtur, nam aia a corpore quadrifariam recedit, aut omni ex parte bona: et huic paradysus puenit: aut omni ex parte praua: et huic infern⁹: aut mediocriter affecta, et

huic cōuenit purgatorius: aut nulla affectiōe nec bona nec mala affecta, vt eoz, qui in vtero periere aię sūt, et huic limbus cōuenit. [Ego aut quatuor hęc loca animabus assignare nō iudico eē cōtra ea, quę Aristoteles ait, nisi in vno q̄ post mortē Aristoteles loca hęc non nisi imutabiliter perpetua animab⁹ accōmodasset, vñ posset diuisio sic accōmodari, vel aia, quę corpus desinit nulla affectiōe affecta recedit: vt pueroz animę sūt eoz: qui ante lucē decesserūt: et huic darem limbus: aut aliqua affectione affecta: et hęc aut oino praua desinit, et huic pessimū locum assignarem v̄z infernuz, aut tartarum, aut ferinum corpus s̄m Platonem: aut oino recederet a corpore heroice studiosa: et tali animę assignarē celum, vel stellam cōparez, atqz paradysus, aut mediocriter affecta desineret, et huic locum mediocre darem. Verū Aristoteles mediocrem hūc nō mutabilez esse, et ad tempus diceret, q̄ post mortē anima nō possit vitia omittere: cum ipse in libris moraliz vitia deleri dicat vsu cōtrarioz. At constat animas mediocriter affectas cōtrarijs actibus vti nō posse: cuz carent corpore, quo, vt instrumēto vtebātur pro acquisitione virtutuz. Ob hanc causaz sancti doctozes loco contrarij vsus posuerunt ignem: quo mediocriū animas expurgari arbitrantur. Nō ergo est ab ratione, nec cōtra ea, quę Aristoteles dixit, asserere animabus post mortē quatuor loca, nam ipse quadrupliciter affectę corpora desinit: ergo coniecturabilr possumus syllogizare quatuor esse loca. Accedit q̄ loca danť corporib⁹ pro affectu eoz, leuissimis quidez supremū affectu leuitatis, grauissimis imū affectu grauitatis, mediocrib⁹ medios affectu mediaz qualitatz. Ergo et in animabus pro affectuū rōne loca sunt assignāda: anima eniz affectu nō aliter loco assimilatur: q̄ corpus sua qualitate. [Superest ergo nūc videre locus beatorz, quē nos paradysum appellam⁹: vbi est, dicamus generatim posse tradi ratiōe quis sit, nam eterno locus eternus cōuenit primo celi. Ergo possum⁹ scire beatorz locum esse eternuz: possumus etiam scire eum esse meliozes mundi regione: qz p̄mium, et locus p̄mij, et locus, et locatuz debent assimilari: ergo beatorum locus debet esse optima mundi regio, qm̄ beatitudo est optima hominis dispositio. Ergo scire possumus locum talez esse celum. Utrum vō sit celum empyreū, vt sanctissimi viri dixerunt: an stelle compares aiab⁹. est supra humanū captuz, et inuestigabile: qñqdem celi empyrei nulla appareat operatio, ex qua pōt p̄hs illō deducere. Similiter quę stella compar animę sit, an q̄ p̄fuit in genitura: an acquisitione, illa, cui anima ex actionibus similitudinē acquisiuit, an erratica/an fixa: nō est leue scire: qñqdem Hermes optimus reruz celestuz scriptoz dixerit, nō esse aliquid in terra, quin p̄p̄riuz in celo sidus obtineat. Quare, vt peripatheticus, dicerem beatorz locuz esse celum: qd ely sūm esse Sirimianus libro sexto affirmauit, vt poetę loquūtur: nec plura dicenda sunt de beatorz loco: qm̄ complura alia in theologico differenda erunt. De loco vō eoz hominuz, qui omnino prauē recesserunt, nō leuis questio est, an sit, et vbi sit. Pōponacius, et complures Platonici, q animaz mortalitatez sequūtur, negarunt infernū, asserentes non esse nisi rem fictam, vt homines terroze studiose viuerēt. Unde M. Tullius libro de natura deorum inquit, quidaz totam de dys immortalibus opinionem factam esse dixerunt ab hominibus sapientibus reipubli. causa: vt quos ratio non posset, eos ad officium religio duceret et in Catellinaz inquit itaqz, vt aliqua inuita formido, improbis esset posita: apud iferos

Cap. 23°.

Cap. 10°

L. cō. 22.

Cap. 4°.

Lib. 3° in uectiuaz.

page. 6.
verso 3.

page. 2.

quedam illi antiqui supplicia impijs constituta esse vo-
luerunt, statim etiā in Thebayde. Primus in orbe deos
fecit timor hostesia fortes: Seneca in Tragedys. Alij
etiā immortalitē aīc asserētes negarūt infernū, vt Ori-
genes ex eo q̄ oīs pena siue dina, siue legalis rōne emē-
dationis, aut pfectu virtutis adhibet. Post mortē aīa
ad alias virtutes pficisci non pōt, iure nulla alia pena
adhiberi sibi debet, p̄ter vitia: quē secus portat. Tac-
rōne nōnulli nec beatitudinē, nec miserā aīc post mor-
tē assignarūt p̄ter virtutes et vitia: quē in vita acq̄si-
uit, et post mortē seruat: naz post mortē studiosa aīa ap-
petit vltra rōnalem appetitū nihil. Fruit ergo eo affe-
ctu, qui ex virtutib⁹, aut ex sciētys remanet, tristat affe-
ctu vitioꝝ: qm̄ appetit, et carētia corporis exercere non
pōt: erit ergo paradysus fructio virtutis, affectusq̄ ex
illis derelict⁹. Infernus tristitia vitioꝝ: quaten⁹ exequi
illa nō pōt. Verus de his postea: nos, n. supponimus re-
manere, animas, et post mortē definitiue saltes alicubi
esse, pbauimus locus beatoꝝ esse optimū in toto mun-
do, eternū: et diximus ipsuz esse celuz. At nūc q̄ deī ali-
quis locus cōueniēs habitationi prauoz aīaz, pbam⁹
vtentes rōne Aristo. 2. lib. de celo. Si alterū dnoꝝ est
in nā, et alterū dari necesse est, nisi alterū esset infinitū.
At pbauimus dari aiabus locus optimū cōuenientem
aiabus beatoꝝ. Ergo locū dari necesse est p̄nitus tene-
brosū atq̄ prauū prauoz aiab⁹ cōuenientē. Utrum
vō in hoc loco patiant animē, pena aliq̄ sensus, postea
dicemus: nunc vō satis nobis sit pbasse esse aliquē locū
tenebrosū, atq̄ prauū maloz hoīuz aiab⁹ cōueniētes:
cum quo prauē animē affectu cōsimiles sint. Qd̄ nō di-
splicet poetis: vñ Virgilius in 6. facilis descensus auer-
ni. Iuuenalis etiā inquit in 2. esse aliquos manes. Et
Seneca in Tragedys quisq̄ est placide. Quidi⁹ in 4.
metamorphoseos. Est via decliuis funesta nubila saxo.
Ducit ad infernas per inita silentia sedes. Rō vō Ori-
genis supponit infernus esse penaz sensus quā dari aiab⁹
bus est difficile p̄bari. Verus de re hac postea, nūc vō
scias argumētū nō pbare nō esse locū cōuenientē pra-
uis hoībus. Sed si qd̄ pbat, soluz persuadet nō esse lo-
cuz, vbi aīa patit penā sensus: de quo argumēto postea.
De regione vō inferni, nō parua fuit apud antiquos
questio. Videt. n. nō posse hoc tradi rōne, quē sit regio,
in quo tartarus sit: solum enī scire possumus eum esse
totius mūdi deteriorē locum, sed vtrū in terra, an alibi
sit, et si in terra, in qua terrē regiōe nō leue est definire:
cuz sciri non possit rōne nāli, quē sit regio terrē ceteris
deterior. Coniecturabilr tñ vs, quē Aristo. dixit nō ad-
uersando arbitrari possumus regionē in qua infernus
est, esse terrē aliquā partes: q̄ ceteris elemētis terra sit
deterior. P. Beati leniores vident, q̄ spūaliores, men-
tem ad superna eleuarūt. 10. ethicoꝝ. et deo cognati sūt,
quare eis celuz cōuenire videt. Pravi vō, qz vitys gra-
uiores facti, terrena inspexerunt, ima loca, et subterra-
nea meruerūt. Est ergo infernus regio aliqua terrē. Ea-
dem rōne possumus cōiecturabilr existimare regionē
tartareā esse in imis terrē partib⁹: vtpote similitudine
locati ad locū: qm̄q̄des improbi viri a celestibus nimis
distant, q̄ cor ad terrena deflexerunt. Sunt etiā tetri,
atq̄ obscuri, cum semp in tenebris, atq̄ malis ambu-
lent, sunt deniq̄ frigidī, q̄ rigore, atq̄ virtute priuati
sint, quē in calore et spiritib⁹ cōsistit. Simili modo cen-
trales terrē ptes sunt tetre: grauissime, atq̄ frigidiores
ceteris, ergo regio, quē in illis est erit conueniens locus
aiabus impioꝝ hoīum. Quā partē poetē crediderunt,
vnde Virgilius in 6. introducēs Eneam Didonē allo-

quentē inquit. Infelix Dido verus mihi nuntius ergo:
Uenerat extinctaz, ferroq̄ extrema secutam: Funeris
heu tibi cā fui, per sidera iuro, Et superos et siqua fides
tellure sub ima est: Inuitus regina tuo de littoꝝ cessi.
P. Seneca in Tragedys introducit Thesens inuocan-
tem: Sas omne mūdi teq̄ dominantē p̄cor regno ca-
paci: Teq̄ q̄ tota irrita quēsiuit Etbna mater: Ut iura
abdita, et operta terris liceat impune loqui. Ultima vō
Tragedia inquit: Nunq̄ stygias ferē ad ymbzas incli-
ta virtus: Viuite fortes nec letbeos seua p̄ annos, Vos
fata trahent, sed cuz summas exigit horas: Consumpta
dies iter ad superos gloria pendet. Si quis ḡ tenuerit
impioꝝ aiāz locū esse in imis terrē partib⁹. Aristo. ratio
aduersat, nam lz ex eis, quē ipse dicit: hoc nō sit dicen-
dum: cōiecturabilr dici pōt, nec sic dicēs eis, quē dixit:
aduersabit: hacten⁹ de inferno. Sed de medio loco:
qui est pueniens aiabus mediocriter affectis, profecto
nihil p̄physice habeo, solum enī cōiecturabilr sciri pōt
tales locum, quē nostri purgatoꝝ appellat, esse me-
diocriter affectū, sed quis naz sit in mūdo locus medio-
criter affectus, nō est p̄physice scibile. Nunc tamē locus
Plato in pbēdone in terra constituit, nō qdem in imis
terrē partib⁹: sed sub terra fortasse in regione sc̄ba post
nostraz: et in hoc expurgari aīas asserit, cuz inquit. Cum
peruenerint defuncti in euz locū, ad quē demon vnū
quēq̄ portat, primo illic iudicant qui iuste pieq̄ vixe-
runt: et qui secus. Si igit mediū comperiant in vita te-
nuisse, sua quisq̄ vehicula ascendētes ad paludes per-
ueniunt acberusias, ibiq̄ habitāt iniuriāz penas dan-
tes, et cum purificati sunt, absoluūtur, et recte factoz di-
gna p̄mia reportant: hactenus Socrates. Alij me-
diuz locū posuerūt regionē suprēmā ignis, nō quidem
mediuz eoz locoꝝ: quē elemētōꝝ sunt: sed oīuz mundi
corpoꝝ: est enī elemētōꝝ tenuissimū / et etherioꝝ cras-
sissimū, est et mediuz luce: ergo cōueniens locus aiabus
eoz: qui mediocriter vixerunt, quē opinio lz nō p̄sonet
vs, quē sancti doctozes tradunt, videt magis nāli cōie-
cturē cōueniens. Verus cum hęc assertio humanum ca-
ptuz transcēdat, fides sit nobis argumētū, quā Plato
vrit in rebus diuinis. Satis aut nobis sit cōiecturabilr
de eo sic disputasse. Utrū vō in hoc medio loco anime
patiant vltra penam culpe, quā post mortē seruarunt,
postea dicemus. De loco vō, quē tenent animē eoz:
qui ante lucez pereire, quē limbum appellant, non leue
est differere: nam aīc eiusmodi post mortē nullis affe-
ctibus, nec habitibus remanent dispositē, ideo difficile
est assignare locus nulla affectione affectus talibus aiab⁹
bus cōuenientes: nisi extra celuz eas in vacuo, et rerum
priuatione ipsas collocabimus. Et si dicas extra celum
nihil esse, sed soluz entia optimā vitam ducētia, vt Ari-
stoteles inquit in libro de celo primo, dicā extra celum
nō esse corpoꝝa, sed dy sunt: qui nō dicunt extra, nisi qz
non cōtinent a celo: sed magis celum cōtinent: possunt
tamē esse animē tales, quē sunt quasi nihil: cū nulla p̄fe-
ctione, nec imperfectione afficiuntur. Utruz cum nihil
scientificē de his dicere possim, fides argumētuz nobis
sit, quā ponemus hunc locuz supra tartarū, et infra pur-
gatoꝝium. Diuidemus enī terram in tres regiones cir-
culares, prima erit locus mediocriū animaz. Secūda
eozuz, qui ante lucez periere. Tertia erit eozuz: qui im-
pie vixerunt. Quam rem, et si non rōne naturali dicere
possit perhipatheticus, sic dicendo non aduersabit vs,
quē Aristoteles dixit. Illud tamē scientificē esse dictuz
supponamus, q̄ talis locus in rerum natura sit, qz et lo-
catum est: hactenus de loco animaruz.

Trage. p.

L. cō. 100.

De immortalitate

Solutio 7. tertia. q. 7. declaratur an sursum an deorsus feratur anima post mortem, an motu tractus, an per se natura, vel voluntate. Cap. LXXIII.

Est hec tertia qonez no erit nobis difficile diluere: supponamus. n. aiab^o ee locu stabi- lituz, eis quasi ppriu z nalez silitudine sal- tem affectuu: deide dicam^o aiaz post mor- tez, aut moueri aut mutari ad locu illis na- lem. Si. n. mutant ad locuz, vt magis pbylice arbitro: dicerem pmu instans, quo aia nuc pmo erit in suo loco: esse pmu no esse hois, quo nuc pmo homo no est: quuz vo querit an per dextruz vel per sinistruz transeat, pz, q ipsa subito mutat ad locuz, no transeudo, nec se mo- uendo per mediu: no enim mouet, sed in locu mutat. At si teneat ipsaz moueri saltez definitiue loca pertra- seudo, vt alij putant, cuz in mudo tartarus sit in imis terre parib^o, anime impioz mouebunt deorsuz, pioz vo sursum, cetero vo aie mouebuntur pro regione loci. Utru vo post morte ad locu ei ppriu aia moueat, na: an voluntate, an ab aliquo alio trabat. Si dicam^o eam no moueri, sz subito in locu mutari: dicemus ipsaz na- liter mutari, q affectus sit quasi in eius natura versus: sicut vapor sursum fertur: sz sit grauis, a stellis z a sole affect^o leuitate. Mutat ergo anima subito impetu sui affectus, ad eum locu, quo impellit affectus. Huius rei exempluz est in his, qui artis alicuius habitu nacti fue- runt: hi. n. sine consilio, z attetione, vt natura solet, quasi nali operant, vt Lybaredus. Simili rone aia affecta loci similitudine, quasi nali ad eu locu mutat: cuius similitudine afficiebat. At si ipsa motu priuo ferat in locu sibi nalez: longe difficilius est determinare an im- petu atqz natura, an voluntate ferat. Ueruz dici posset impetu similitudinis loci ipsaz feri sine psilio/atqz pre- cognitioe, sicut assuet^o voluptati ilico mouet ad illam/ cuz sibi pponit. Sic. n. post morte impetu vitioz, qb^o ipsa inferis persimilis est, quasi nali declinat ad infe- ros: impetu vo sciencie z virtutu: quib^o ipsa superis effe- cta est compar, atqz equalis, rapit ad superos: nec sciri pot quato tempore aie motus erit, quo ipsa aut sursum, aut deorsuz rapit, est tamen putaduz motu, quo ipsa ra- pitur, esse velocissimu, cum sibi mediu no resistat, nisi resistetia priuatiua, que est terminoz incopossibilitas. Quod motus, quo anima ipsa in suu locu fert, sit ilico/ atqz, velocissim^o, sanctissimi doctores no negat, quidez anima cum exit e corpore, nihil desit, vt ilico premiet, aut puniat, quare ilico ad locum vel premiu, vel deme- riti pficiscat, necesse est. Sunt qui cuilibet homini pro custodia duos custodes assignarut, bonu geniū: que nos angeluz appellamus: z malu geniū, quem demonē di- cimus Platonici cacodemonez. Alter hoiem in bonis, alter in malis persuadet hui^o rei no ignarus Plato, In apologia eius geny meminit, qui Socrate psuadebat, z in Theage etiā de Socratis demone loquēs, ait So- cratez a suo demone a plurimis distractu esse. 4° vo de legib^o libro hoies, z ciuitates a demonib^o regi quasi re- gib^o pbat, ex eo, qa natura hois, nec se, nec ciuiles res gubernare sufficit: si. n. (vt inquit) homo oib^o arbitratu suo dominaret, lasciuiozi superbia, iniustitiaqz omnia replerent: ppea, vt inquit, cum hec deus, quez sub noie Saturni colit eo libro, no ignoraret: non hoies, sed diui- niozis, prestantiozisqz gnis demones ciuitatib^o nostris reges principesqz prefecit, z hoc esse ronabiliter factuz ostendit exeplo nostri: qui in ouium gregibus, aliozuz cicuruz armētis, vtpote in bobus no boues, z in capris non capras pficim^o. Sed nos ipsi genus meli^o domi-

namur. Similr (vt inquit) deus homines amās genus demonū generi nro prestantius nobis prefecit: qd sum- ma tam sua, qz nostra facultate nostraz reruz curā ha- beat. Ex his g pz Platonez no modo homini duos cu- stodes dedisse sz ciuitatib^o, vt alter in hois, alter in ma- lis nos moneret. Anima g cuz exit, ab altero ducit: naz si bñ vixerit, a bono ad superos mox ducit, sin autē in- iuste, atqz ipie in vita se gesserit, mox a malo rapit ad inferos. Qd bis verbis plato in Phedone edocet, ferūt quelibet hinc illuc emigrantem ab eo demone, que vi- uens fortitis fuerat, in locum quedaz duci, vbi opz oēs vna collectos iudicari, ac deinde ad inferos pficisci eo duci: cui madatu est: vt hinc decedētes ad illa loca tra- ducat. hacten^o Plato: Quā opionez doctissim^o theolog^o Bonauētura tanqz pbabilez no abhorret, sz no temere esse asserēdas profiteat, q Gregorius vir sanctissimus velit reproboz aiaz seipsis moueri ad inferos, peripa- thetici etiā, cum nullas substātiāz pter intelligētiāz, z animas separatas cōcedant, has qdez, q eaz operatio semp cōstet, illas vo, q opatio aliqñ apparuerit: custo- des nullos pter rōnē, z appetitū in boie posuerūt: rōnē quidez: quo ad bene iusteqz viuēduz persuadeat, appe- titum vo, q ad impie, iniusteqz viuēduz impellat. Un z Plato ipse in phedro quasi seipm interpretās, inquit [Scire opz duas in vnoquoqz nrm ideas esse domina- tes, atqz ducētes: quas sequimur quocūqz ducūt. Altera quidez est inata nobis voluptatuz cupiditas, altera vo acqsta opinio, optimi effectrix. Ne autē in nobis quqz psentiant, quqz in sedatiōe z discordia sunt, z mō hec, modo altera peruincit.] hacten^o Plato: Quare peripa- thetice bonū geniū interpretabimur rōnez: que semp, vt inquit Arist. pmo eticoz, deprecā ad optima: hāc Plato in Phedro appellat acqstā opionez boni semp effectricē. Maluz geniū interpretabimur appetitū: qui semp nos rapit ad maluz: hūc appellat Plato volupta- tum inataz cupiditatē. Post morte ergo aia, que in vita secuta est appetitū vi vitioz, que malos genios appella- re possumus: rapit ad inferos. Ua aut virtutuz, quas sequēs rōnez acqsiuit, quasqz angelos dicere possum^o, rapit ad superos. Si g aie raptum a malis, vel a bonis demonib^o hoc pacto allegorizabimus: us, que Arist. di- cit, no aduersamur: sz ex his, que sensib^o subiacent, hec pbare no possumus: hactenus de motu aie.

Solutio 4. q. 7. declat an aia post mortez aliq cogno- scat, q in vita no cognouit, vt locu ad que fert: z penaz, quecuqz sit illa: z pmiū qcqd sit illud. Cap. LXXV.

Agna dubitatio ē, an aia post morte aliqd cognouerit, qd in vita no apprehēderit: vt locum ad que rapit: z an cognoscat se mo- uere ad illū, z postqz peruenit, cognoscat se peruenisse: z cū exiuit e corpore, nouerit se exisse, atqz se no ee formā alicui^o corporis. An vt lapis sine cognitiōe ad centrū de celo fert, ita ipsa nihil pter ea: que in vita intellexit, intelligens, exit corpus mouet ad locuz, nesciēs vnde, z quo fert. Si. n. aia nihil intelli- git sine spēbus acqstis, z spēs acqsite no nisi a phan- tasmatib^o acquirunt. Uidet prima fronte dicēduz fm ea, que Arist. asserit, aiaz post morte nihil intelligere, nisi ea, que in vita ex phantasmatib^o accepit, queqz vi- uniois ad corp^o intellexit. Quā rōne no aliter de aia, qz de lapide esset dicēduz, vt eniz lapis impetu grauita- tis fertur ad centrū: no cognoscens se moueri, nec vnde mouet: nec quo mouet: nec se exisse a termino e quo: nec accessisse ad terminū ad que: nec locum ad quez motus est: ita anima nihil vltra intelligēs, nisi ea, que vi unio- nis intellexit

nis intellexit, impetu eorum: que acquisiuit, mouetur, non cognoscens se moueri, nec corpus, e quo mouetur, nec locum, quo mouetur: nec se exisse e corpore: nec se accessisse ad locum, nec locum. Nam si sit natura cognoscitiua: ipsa intelligere non potest, nisi per simile: quod est species rei: quam intelligit, species autem non potest rei alicuius accipere nisi vi unionis ad corpus: in quo phantasmatum sunt, in quibus dum est in corpore, vltima sunt. Ergo post mortem secundum Aristotem, nihil noui intelligere potest: et si dicas non se cognoscit se non esse beatam: si impie vixit: et si pie, an cognoscat se esse beatam, et si mediocriter, non se cognoscit se post mortem mediocri statu viuere. Dicerent iuxta hec, ipsa eadem specie, qua in vita cognouit se cum virtute: cognoscit post mortem se esse cum virtute: sed non apprehendat istud esse ante, istud post. Si si nouit in vita se esse in virtute, hanc eandem cognitionem retinet, cognoscit post mortem se esse in virtute: sed ut dixi, nec istud ante, nec illud post apprehendat: nam non compositum apprehendit in vita, sed anima vtens corpore, cui beret, apprehendit, que iterum post mortem eadem non cognitione sine corpore est apprehensura, non ergo plus cognoscit locum, ad quem fertur, quam prius cognoscebat. Utrum licet sic dicere, esset fortasse peripatetice dicere, possemus non aduersando us, que Aristoteles dicit, aliter asserere. Anima bifariam intelligi potest, sicut bifaria est: est enim unita corpori: et separata. Ut ergo unionis intelligit omnia materia per species e phantasmatibus acceptas: non enim aliter illa intelligere potest, vi separationis, et nec non vi eorum: que intellexit in vita: intelligere potest, quecumque materia sunt, et quecumque per phantasmatum intelligere non poterat. Unde sicut materia intellexit per species acceptas a phantasmatibus, lumine intellectus agentis animas disponere. Sic hec materia intelligit per species acceptas ab ipsis superioribus substantiis lumine intellectus diuini vltimo omnem intellectum disponere. Est enim imaginandum ita animas post mortem accipere species eorum, que post mortem vi separationis intelligit, ab ipsis superioribus substantiis lumine diuino ipsas afficiere, et us, que intellexit in vita ipsas disponere, vt dicitur est in corpore/accipit species a phantasmatibus, lumine intellectus agentis ipsas disponere: agunt enim phantasmatum in illas tali lumine preceffecta mere naturali, et intelligentie etiam species mere naturali: disponit anima in vita lumine agentis intellectus, vt naturaliter accipiat species a phantasmatibus, et post mortem lumine diuino, vt naturaliter accipiat species a superioribus substantiis: nec tantum diuino lumine sic afficit: sed ea cognitione disponit, quam nacta est vi unionis: hac enim duplici dispone affecta. scilicet diuino lumine et cognitione eorum: que in vita cognouit, naturaliter redditur capax receptiois talium species: quo fit vt anima in primo instanti non esse corporis, simul mutetur in locum prius: et accipiat omnes eorum species a superioribus substantiis, que apprehendit vi separationis. Quare poterimus dicere animas post mortem cognoscere locum, motum, exitum, penam, premium, vt pote vi species: quas a superioribus accepit. Hoc modo autem puerorum ante lucem recedentium etiam nonnulla post mortem cognoscere possunt, que in vita non cognouerunt. Luz vero dicebat Aristoteles dicere animas nihil intelligere nisi per species a phantasmatibus acqstas: diceret hoc esse vix respectu eorum/que intelligit vi unionis: hoc enim modo cognoscit materia. At de his, que ipsa apprehendit vi separationis, dictum eius non habet locum, cum illa per species a phantasmatibus acceptas intelligibilia non sint. Nec sed pbare non possum ex us, que nostris sensibus subiacent: coniecturabiliter pbare possunt, et sic pbans us, que Aristoteles dicit, non aduersat. Quod autem coniecturabiliter hec res pbare possit, declaro. Nam intellectus est omnia fieri, ergo anima potest apprehendere eas: que cadunt sub sensibus, que faciunt in nobis phantasmatum/que ea, que non cadunt sub sensibus:

modo possint species eorum recipi in intellectu: at cum eas que non cadunt sub sensibus aliqui apprehendat, et non in vita: ergo post mortem: et cum nihil intelligat sine specie, que intelligere fit per simile: ergo post mortem habebit species eorum: et cum non possit illas habere a phantasmatibus, ergo habebit aliunde, quare vnde cum illas habeat, rationi consonum est animam post mortem omnia illa intelligere posse, que vi separationis intelligibilia sunt. Vix hec dicitur est, quod phis vult hanc cognitionem in anima separata fieri mere naturaliter, et equaliter in bona, et mala anima: Sancti doctores hanc fieri dicunt ex diuina ordinatione dei: qui omnia libere ordinat, nec equaliter cuncta.

Soluitur 5^a dubitatio, et declaratur quo modo anima deserit corpus. Cap. LXXVI.

Rat etiam questio non spernenda, quomodo anima exit e corpore, an desinat ipsum informare subito, an successiue. Prima enim fronte videtur subitanea hec de animatio: quia subitanea erat ipsa animatio: factis enim omnibus disponibus in materia, ipsa subito corpus informabat, quod factis omnibus indispotionibus, subito deaiabit. Pro altera parte videtur quod ipsa successiue corpus deaiat: quia anima materiam informare non desinit, nisi dispositio, qua illam informabat, penitus sit corrupta: at cum corruptio disponus per fieri repiat in partibus a corde remotioribus, in quo fons vite est: vt experientia docet, nam videmus in moriente extrema pars frigesce: et per partes post partem donec cor frigescat, ergo anima successiue exit corpus. Unde et Aristoteles ait cor esse primo quod viuunt: et quod vltimo morit. Ex quo sequitur non esse simile de aiatione, et de ipsa deaiatione, nam aiatio fit subito, vt pote omnibus disponibus factis in materia, deaiatio fit successiue, vt pote omnibus corruptis: causa est, quia maiora regrunt pro fieri: quam pro seruari: seruatur enim forma in materia paucioribus, sed non fit nisi omnibus factis.

Soluitur 6^a. q. et declaratur an animarum omnium vnus sit communis locus. Cap. LXXVII.

An animas post mortem vnus sit communis locus, ex his, que diximus facile soluere possumus. Plato aliqui eis omnibus, et malis et bonis stellam comparem eorum locum affert, in Tymeo bonis stellam comparet, malis corpora assignat ferina. Albus vero et malis, et bonis comparet stellam eorum locum prebet, quod illa sit naturalis locus, cui anima aut ex generatione corporis, in quo stetit, aut ex acquisitione affectus, par effecta est, quod quod omnis planeta potest esse bonus et malus, vt Ptolemeus dicit. Qui eis natura bonus est, malus in genitura fit perfiguratione: qui vero natura bonus, etiam perfiguratione bonus effici potest: ergo planeta et bonas, et malas animarum communis locus esse potest. Verum si ea, que diximus pbabilia sint, pbabiliter dicere possumus locum locato semper similem esse. Diximus autem animam affectu fieri locis similem, veluti corpus similitate: quare sicut, quod non omnes corporum vna est qualitas, non vnus est locus: ita (quod non omnes animas vnus est affectus) vnus erit locus. Sicut igitur corpora leuia sursum petunt, graua deorsum: et mediocria medium, ita anime que ad superna respexerunt, quasi leues ad supos, que ad terrena quasi graues ad inferos mouebuntur, que vero medie, ad locum medium: quare non omnium vnus locus est, sicut non omnium vnus est effectus. hec quidem et si Aristoteles non dixerit, nec ex his, que sensibus subiacent, dici possunt, tamen pbabiliter dici possunt, et sic dicendo eis, que Aristoteles dicit, non aduersamur. Si ratione diluuntur 6^a. q. sicut enim corpora que diuersa loca petunt, non eadem affectione affecta sunt, ita anime: que diuersa loca inhabitant, eadem affectione affici possunt: Sunt tamen qui dicunt animas

De immortalitate

post mortē omnes remanere equales, cum nihil nisi vi corporis seruent eorum: quę in vita acquisierunt: post mortem vero vi separationis oēs sunt equales, solū ea cognoscētes, quorum spēs accipiunt et superis ipsis substantiis qua ratione oēs eūdem cōem locuz petere cogent. Sauient huic verba Aristo. Nā cum pbasset intellectū esse perpetuum, ait post mortē eum nō reminisci, quia corrūpitur ipm̄ intelligere cōmuni intellectu deletō: quare cum oia corrūpant: quę vi vnionis nacta erat in vita: vel remanebit ociosa: vel oportet dicere vi separationis oēs esse equales, et oēs equaliter intelligere: vtpote q̄ equaliter spēs e superis accepit. Sed cum de hoc diffusius dicemus, et verius: de re hac dictū sit hactenus.

Soluitur 8^a. q. et declaratur, An anima post mortē patiat: an gaudeat. Cap. LXXVIII.

Dist hęc de aiaz pēnis et gaudijs post mortem agēdū: Plato Platoniciq̄ ipsi taz varie, et sibiipsis incōstanter loquunt, vt oēm opinionēz in his, quę dicit, facile sit repire. Unde in Phedone post mortēz aiaz remanere equales Plato asserit, et plenas scientiis, meliusq̄ res ipsas et scire, et intelligere: nec de morte, qua resoluuntur, tristari, imo et gaudere: q̄. s. e corpibus, vt a carceribus obscuris liberent. Corpus enim (vt inqt) innumera aic̄ p̄ebet impedimēta p̄pter necciam eius alimoniaz. P̄terea (vt inqt) morbi hinc incidētes inuestigatōez veritatis ipediūt: Amozibus cupiditatib⁹: Timozibus: multiplicibusq̄ imaginibus, multis deniq̄z nugis nos implet, vt verissime dicat nihil pensi vnq̄z, ac veri nobis asserre. naz ad bella, ad seditiones, ad pugnas, nihil aliud q̄ corpus multiplex, eiusq̄ cupiditas ipellit. Dia enim pecuniaz grā fuit, pecunias aut querere cogimur corpis grā, vsui eius iseruiētes, atq̄ ita fit, vt p̄pter hęc oia a phię studijs abstrahamur. Est ḡ arg^m Socra. quo p̄bat aiaz a corpe pficisci ad melius, q̄ corpus suis cupiditatib⁹ ad phanduz nobis impedimēto sit. Scđo B p̄bat expimēto: cuz inqt extremū No oium est, q̄ si qd ab ipso ocy nobis p̄tingat, nos ad cōsiderādūz aliqd cōferamus, inuestigatib⁹ nobis rursus vbiq̄z sese opponēs tumultu quodaz p̄turbat aiūm, et quasi p̄cutiens reddit attonitū: adeo (vt B obstaculo impediti) verū p̄spicere nequeamus. Est ergo Socratis p̄m̄ expimētum, q̄ dum corpus est solutū a curis meli⁹ vey p̄spicere possumus. Scđm̄ expimētū assignat, cum inqt, ceterū nobis reuera demonstratū est, si quādo optamus pure aliqd intelligere, recedere a corpe oportere, atq̄ ipso aio res ipsas cōsiderare. **E**x his deducit tūc nos maxime veri notitiaz asseq, cum mortui erimus: quo argumēto alij Platonici (vt Plotinus aiaz e corpibus solutas trāsire asserunt ad bonū oēsq̄ remanere equales, equaliq̄z libas) nullo impedimēto astrictas. Nos. M. Tullius in li^o de senectute sequit cum itroducēs Lyrū maiorē in morte filios alloquētē, inqt: Nihil nunq̄z psuaderi potui filij, aiaz duz in corpibus eēt mortali⁹, viuere, et cum exissent ex us: remoz. Nec No tum aiuz eē insipiētē, cum ex insipiētē corpe euasisset, sed cum omni admistione corporis libatus purus, et integer esse cepisset: tūc esse sapiētē: pro qua rōne subdit. M. Tullius, Videtis enim nihil mortū esse tam sile, q̄ somnū: quo dormiētius animi maxime declarāt diuinitatē suā. Multa enim cum remissi et liberi sunt, futura p̄spiciūt, ex quo intelligē quales futuri sint, cuz se corporis vinculis relaxauerint: hactenus. M. Tullius. Ex q̄bus patet post mortē aiaz oēs equales esse, equalr bonas, q̄ oēs liberētur e corpibus: q̄bus alię bonę: alię malę erāt. Qd si ita sit: post mortēz

aiaz nulla dabitur pēna. Alij Platonici aiaz post mortē et pēnas, et p̄mia attulerūt, veruz nō perēnes: sed ad certa tēpoz curricula: qd Plato in Phedone etiam asserit, cum inqt: Itaq̄z omni auxilio destitūt⁹ eousq̄z p̄errat, quo ad certa tēpoz curricula impleātur: et loquit̄ ibi Plato de aia malefici hois: quę post mortē pēnā patit̄ in tartaro. Hęc opinionē sequēs Origenes in eā impietate dilabit: quę dicit post nouissimū diem nullū infernuz repiri. Auicēna etiā vir doctissimus 9° sue metaphisicę, inqt, cuz aia insipiētis separāt a corpore: sentit magnā contrarietatez nō ex cōmunicati inseparabili: sed ex accite extraneo. Accidēs vō extraneuz nō durat, nec p̄manet: ex quo sequit q̄ pēna nō sit perēnis: sed remouetur paulatim quousq̄ purificata aia pueniat ad felicitatē sibi p̄pria, hactenus Auicēna: ergo pēnas aiaz attulit nō perēnes, p̄miū vō perēne. In Tymeo vō Plato pollutas aiaz in ferinis corporez pati asserit migrareq̄ tam diu ex altero in alterū: q̄ diu ad p̄m̄ optimūq̄ sui habitū iaz redierit. Philoponus vō in his Cōmētarijs, quę sub Ammony doctrina cōfecit in libris de aia: asserit aiaz in corpibus corpulētiā quādam nācisci, nō oēs, sed eoz: quoz animę ad corpora nimis p̄uersę fuerunt, vt tyrānoz, et maloz iudicum: et has tam diu pati asserit, q̄ diu e corpulētia purificant: quā purificatiōez igne fieri credidit: nec equalē oibus, sed in aliq̄bus magis, et in aliq̄b⁹ minus pro rōne maioris vel minoris corpulētię. Sed qd Aris. diceret, nō est leue differere. Ipse enim dubio p̄cul aiaz post mortē remanere nō dubitauit. Uideat̄ aut dicere in morte ipsas amittere oia bona, et nature, et aic̄, et fortunę, vt 3° Ethic. dicit, et etiā oia mala: q̄ qdēz amittat sciētias: p̄mo de aia aptissime tradit, cum inqt, et intelligere igit, et cōsiderare marcescūt alio qdā interius corrupto. Probauerat enim p̄ximo textu intellectū nō corrūpi, p̄terea subdit: ipm̄ aut. s. intellectū corrūpi impossibile est. Et dixit marcescere intelligē, et cōsiderare, quia tam sciētias et artes practicas, quas per intelligere intelligit, q̄ sciētias speculatiuas, quas per cōsiderare intelligit, in morte depdi autumat. Unde et in 3° de aia, cum accepisset tanq̄z verū intellectuā aiaz remanere post mortē, subdit nō reminiscimur aut, quia B quidem. s. intellectus est qd impassibile, et p̄petuū: naz passiuus intellectus corruptibilis est, et sine B nihil intelligit. Aris. ergo vult in morte et sciētias, et artes, et qcq̄d intellexit aiaz: aboleri. Aut igit hoc dicit, quia arbitrat̄ intellectu esse vnū numero in oibus (vt Auer. exposuit) et B nō: qz (vt Pōpōn. inqt) hęc opinio demōstratione physica refutari pōt, et est cōtra Ari. Aut Aris. hoc dicit, quia intellectuā aia abolet: vt arbitrat̄ Pōpōn. et patet q̄ nō: cuz clarissime Aris. in his textibus supponat intellectu imortalez esse, et declarat nō obstāte illius imortalitate nihil ipm̄ intelligere post mortē. Ergo opz dicere aiaz post mortem eoz, quę inuita sciuit, pēnitus amittere, et nihil post mortēz intelligere: qd nō arbitroz, nam sic ociosa remaneret. Aut dōm est illā intelligere per spēs innatas, vt Platonici asserūt: qd nō arbitroz, quia vbiq̄z hęc opinionē refutauit. Aut opz dicere aiaz post mortē intelligere per spēs a supis substantiis p̄ductas diuino lumine aiaz ad illaz receptionez disponēte: qd lz pro parte sit verum: tñ Aris. nullibi exposuit: nec videt̄ posse asserere, nam tūc frustra corpi anima fuisset vnita: cum nihil ex vnione boni, aut mali reportaret. S. Qz non remaneāt virtutes, aut vitia: ex eo patet, quia hęc aic̄ isunt mediante appetitu sensitiuo: qui in morte aboletur. Quare quid Aris. velit, nō leuis questio est: p̄terea p̄mo disserēdum erit p̄m̄ Aristo. an sciētię et artes, et practice facultates

Cap. 7°.

T. c. 66.

cultates post mortē remaneant in aia. Scdo an vites,
 z vitia. Tertio de pena, z gaudio aiarum: nec expecta a
 me itelligē, quē Ari. dixit: aut quē ex sensibilib⁹ demō-
 ri possint. Dicam ḡ vel plecturabilr psuadēdo, vel eis,
 quē Arist. dixit, nō dīcēdo. Dicamus ḡ scire z itelligē
 bifariāz accipi posse, vel vt fit per spēs repñtatiuas re-
 rur quē itelligunt simplr, vel vt fit per spēs repñtati-
 uas rerum quē itelligunt in ipsīs phātasmatib⁹. Aia. n.
 duz est in corpe, z dum est ex corpus, semp itelligit per
 file: qđ simile Ari. spēm, z Plato ideam, z Themistius
 noesem. i. notionem appellat. Talis aut spēs pōt repñ-
 tare ipm itelligibile māle, bifariā: aut simplr, quatenus
 est in suis singularibus simplr: in qbus vlia esse haben-
 tur simplr: aut quatenus vltē ipm, qđ itelligit, est in sin-
 gulari phātasmatō: qđ dī phātasma. Aia ergo dum est in
 corpe: itelligit per spēs: verū per illas itelligit vlia in
 phātasmatibus: vtrum xō cum itelligit vniuersalia in
 phātasmatibus, itelligat phātasmata, erit alia. q. Sor-
 tasse enim tūc illa nō itelligit: sed reflexe postea itelli-
 git: vnde sicut visus pcepit colores in pariete: parietem
 nō pcepit: ita itellectus per tales spēs vlia in phātas-
 matibus apprehēdit, z pro tūc phātasmata nō itelligit:
 quare vt visus pcepit nō potest colores, nisi cōuertat se
 ad parietem: sic oia in corpe non pōt pcepit vlia nisi cō-
 uertat se ad phātasmata: lz pro tūc illa nō percepit: vt
 dictū est: ex quo sequitur aiam in corpe itelligere per cō-
 uersionē ad phātasmata: At anima post obitū itelligit
 etiaz per easdē spēs in ipsa reseruatās: nō tamē, vt rep-
 sentāt vlia in phātasmatibus: sed vt representāt vlia sim-
 pliciter: quo argumēto fit: vt ipa lz per spēs itelligat: tñ
 nō per itelligere puersum ad phātasmata. Corrupatur
 enim itellectus cōmunis. s. dianoeticus: in quo phantas-
 mata sunt: ex his dicere possumus in morte aiam amit-
 tere oēs sciētias, z artes, z nihil scire sciētia: qua sciebat
 in corpe: vtpote per cōuersionē ad phātasmata. Huius
 enim nihil reminiscit: quoniā corrupit cōmunis itelle-
 ctus: sine quo per talem modū sciendi nihil scit. At post
 mortē bñ scit, z itelligit z practice z theoretice, nō per
 cōuersionē ad phātasmata: sed per spēs seruatas: quē
 representāt res simplr in se. Talē enim sciētiaz post mor-
 tem remanere, nullibi Arist. negauit. z qđ ita sit, pbāt:
 nam scire est per se per spēs in se: z per accidēs per cō-
 uersionē ad phātasmata: vtpote nexu virtutū, vt dictus
 est: sed eo qđ per accidēs aic cōpetit, remoto: non debet
 remoueri: qđ per se sibi cōpetit: ergo cum itelligere per
 spēs simplr rerum representatiuas animē per se cōpetit:
 nō debet ab ea deleri: per hoc quod ipa nō cōuertit ad
 phātasmata: quoniā hoc per accidēs sibi cōpetit. Non
 ergo marcescūt itelligere z scire simplr, sed vt cōuersi-
 ua sunt: Dactenus de sciētys: post hęc de virtutib⁹ z vi-
 tys an remaneāt in ea, differēduz est. Dicēduz itaqz, vt
 Arist. inquit in lib. magnōz moralia, qđ qui vult dice-
 re qđ sit vltus: scire expedit, quē nam demuz in aia pro-
 creentur: sunt aut hęc bñ, affectus, potētē, z habitus: af-
 fectus sunt ira, metus, odiuz, cupido, liuor, miseratio: ta-
 lia comitari cōsueuerūt egritudo et voluptas: potentē
 aut, qbus affici dicimur, vtpote, vnde possumus exca-
 descere, egrescere, miserescere, z alia bñ: at habit⁹ sunt,
 vnde hęc habemus bene, vel male, sicut ad excādescē-
 duz. Si nāqz supra modum iracūde: male in ira habem⁹.
 Sin in qbus expedit, prorsus ad irāz nō cōmoue-
 mur: ita quoqz male in ira habem⁹. Mediocriter itaqz
 habēdo, vt neqz supra modū cōmoueamur: neqz plus
 simus incōmobiles. Tum si ita habemus: recte affecti
 sumus: z in ceteris id genus silitur: dactenus Arist. verū

vt in pmo de aia dī, affectus, circa quoz mediocritates
 est virtus, cōmunes passionēs animē, z corpis sunt: nec
 aic insunt nisi ppter corpus. Potētē xō z habitus aic
 passionēs sunt: nec insunt corpi, nisi ppter animā: veruz
 potētē sine corpe animē insunt: cum fluant ab essentia
 animē, quē simul est rōnalis, z sensitua. Habitus autē
 animē inesse nō possunt sine corpe, quoniā nō acgrūtur
 illi, nisi ex frequētatis actibus: qui sine corpe non sunt.
 Rursus potētē insunt animē z post corpus, si aia esset
 ante: habitus xō animē relinquūtur post vnionem ad
 corpus: antea xō inesse nō possunt. Ex his apparet
 post mortē habit⁹ remanere: qđ lz sine appetitu animē
 acquiri nō possint: postqz acqsi sunt, aboleto appetitu
 remanere pñt, veluti corruptio cōmuni itellectu sciētē
 rerū simpliciter remanere possunt. nec hoc ab rōne est,
 nam habitus sunt pfectionēs potētē: quare cum post
 mortē remaneāt potētē z habitus, qui sunt potētē
 pfectionēs: remanere pñt. Sensitua ap-
 petitus duplex est fluens ab aia: quatenus est sensitua.
 Est enim in hoīe vna aia, quē est simul rōnalis, z sensi-
 tiva, z hic appetitus est aptitudo quēdā: qua anima rō-
 nalis est apta nata tēdere ad ea, quē sensus sunt: saltem
 in eo qđ sensitua est: z hic remanet post mortē: cum non
 ex corpe animē insit: sed quo illa est sensitua: huius ap-
 petitus sunt oēs affectus, nō quidē potētē, sed apri-
 tudinales. Est z alter appetitus, qui est quēdā potentia
 cōis animē z corpi inexistēs cōposito ppter cōplexio-
 nez, z hic nō remanet post mortē: cum nō remaneat cō-
 plexio: virtute cuius cōposito inest: z huius sunt affect⁹
 potētē, ex quo patet habit⁹ esse pfectionēs vtriusqz
 appetitus. Pōt ergo dici vites z vitia remanere, Tum
 quia sunt potētē pfectionēs, Tum qđ remanet alter
 appetitus: cuius etiā actus sunt. Et lz corrupere appe-
 titus potētē: ille nō facit ad cōseruationē habituz,
 sed ad acqsiōnē. Nāc nostrā opinionē approbat Ma-
 gnus Albertus phis pipatheticus nō obscurus eo li^o
 quez de origine animē cōscripsit: nec auctē ppria. Sed
 Isaac pipatheticus, qui auctē Lōcinne phi, z Archelai,
 asserit non corpoz delectationēs remanere in aia sepa-
 rata: sed potius illis similes: hoc est nō manēt affectus:
 sed affectuū habitus: z exēplo hoc ostēdit, sicut in arti-
 fice, qui caret materia, z instrumētis, manet habitus, et
 formē similes ys: quē per instrumēta exercuit. Lūz igit
 anima sit corpis pfectio, vt motor, z vt substātia: et per
 potētē moueat corpus: cum in ipsa post mortē potē-
 tie remaneant: in potētē, z in ipsa remanebūt habitus
 ipsam ad eas actionēs inclinātes, quas in corpe exer-
 cuit, veluti i nauclero nauis imaginatio remanet, post-
 qđ a nauē exiuit. Ex his apparet quid heroica virtus
 sit, quidue imanitas, de qbus Arist. loquitur 7° Ethicōz.
 Tum enim itellectiua aia sit simul rōnalis, et irrationa-
 lis: nā vna est, quē simul est sensitua, z itellectiua ipa
 duplici rōne nascitur sibi ipsi rebellis, z vt est actus cor-
 poris: virtute cuius nascitur appetitus sensitua poten-
 tialis, z virtute qua sensitua, z irrōnalis est. Quo enim
 ipa est actus corporis, z est sensitua: nascitur irrationa-
 lis sibi, vt rationali repugnās. Quo xō est ifima substā-
 tiarum separatarū, z itellectiua: nascitur, siue facta est
 rationalis sibi repugnans quatenus sensitua. Est ergo
 heroica virtus habitus in aia acqsius, quo ipsa vt sen-
 situa est, nō potest nisi bene appetere, z id soluz, qđ re-
 cta ratio dicat. Hoc enīz habitu anima tota effecta est
 itellectualis, hoc habitu ab omni imanitate purifica-
 ta est, hoc habitu nihil in ea est, nisi qđ ipsam ad bonuz
 z rectuz cōmoneat. Nāc Plato (vt arbitroz) in Euthy-
 d z

De heroica
 virtute.

phrone sanctitatem appellauit, et eum: qui hunc habitus habet, sanctum: hac ratione eum sanctum esse dicit, quem deus amat: et qui deus est amicus. Arist. autem heroicam virtutem hanc appellat, quod homo hac virtute fiat heros: quem gentilitas in deum verum credebat: verum, ut Plutarchus inquit, hac virtute non homo corporeus, sed anima heros fit: quasi iter deos numeranda. Est tamen (ut arbitror) differentia inter Platonem, et Arist. quod Arist. arbitretur animam virtutem hanc posse assequi ex puris naturalibus, subtracta gratia gratum faciente, sine omni particulari influenza: quam ipse non cognouit. Plato vero in Menone prope finem nec hanc nec virtutem ullam arbitratum ipsam animam assequi posse, aut doctrina, aut natura, nisi diuina sorte influxa: quam diuinam sortem catholici gratiam gratum facientem appellant. Immanitas vero est habitus, quo anima non elicit nisi contra rationem: nec alia nisi, quae appetitus sensitivus uterque dicat, hoc habitu anima non agit, nisi contra rationem: et si quid ratione agit, non nisi casu agit, aut vi: hunc habitum anima effecta est tota sensitiva atque irrationalis: hoc habitu Pythagoras dicebat animas migrare in ferinum corpus, hominesque cuius ipsa est, conuerti in beluam. Et quoniam hoc habitu homo immanis fit, ipsum immanitatem Arist. appellat: Plato vero in Euthyphrone prophanitatem: et eum: qui hunc habet, prophanum: hunc esse ait, quem omnes deus oderint, quibus perspicuum est et virtutes, et vitia post mortem remanere, et non solum humanas, sed diuinas. Quod igitur morales habitus remaneant: dictus sit hactenus. ¶ Restat nunc differere si anima post mortem penam, et gaudium subeat secundum Arist. Respondeo: deum post mortem animas non aliter pati aut gaudere, nisi eo modo, quo sanctus et studiosus essentialiter gaudet, et prophanus, immanis, et flagitiosus essentialiter languet. Est enim (ut Pompon. inquit) duplex pena essentialis, quae penam culpe appellant, et accidentalis, ut afflictiva: qua puniuntur flagitiosus. Dicit ergo post mortem prophanorum hominum animas pati penas, sed non nisi culpe: non autem accidentales. Sacrum vero non premiari nec gaudere, nisi premio atque gaudio essentiali: quod est virtus ipsa, et illius delectatio. Virtutes enim mirabiles delectationes nobis efficiunt. Ex his dicitur bonum non remanere in remuneratus, quia premio virtutis essentialiter premiatur: nec remanere tristem, cum studiosa delectatione anima gaudeat: a qua virtus non absoluitur. Nec malum quoque impunitum, nam pena essentialis: scilicet culpe prophanis animis puniuntur, patiturque tristitia, quae vitia comitantur. Ultra ergo ea, quae anima in vita reportat, nihil nec mali nec boni: nec premium, nec doloris animam habere dicunt: et de felicitate contemplatiua nihil ultra: nisi quod in vita lucrata est. Ego vero triplicem penam distinguo, culpe videlicet: quam essentialiter appellat Pompon. quae non est nisi vitium ipsum: quod in culpa est. Alia est pena damni: qua flagitiosus aliquo sibi bono propter vitium priuatur. Est et tertia pena sensus: qua flagitiosus patitur afflictive. Quod igitur anima post mortem penam culpe patitur, nemo debet dubitare, quoniam post mortem remanent habitus, et virtutes, et vitia: sed cum pena culpe essentialiter non sit nisi ipsum vitium: quod in culpa est: iure anima prophanis hanc penam patitur, necesse est. Simili ratione, et quod anima premiatur post mortem essentiali premio: quod est ipsa virtus: et ipsi concedunt, et nos probamus ex eo: quia virtus ipsa, et humana, et diuina remanet, quod est essentialiter ipsum premium. Quod vero prophanis anima post mortem penas damni patitur, dupliciter declaratur. primo quod haec virtute utraque quae secundum eos est summum bonum: priuata est propter vitia, ergo patitur penam damni, quae non est

aliud nisi alicuius boni priuatio, unde quia haec anima est summo bono, quod apud ipsos est virtus, priuata, videtur pati penam maximi damni. Praeterea secundum veritatem etiam patheticam: ut superius declarauimus. Anima prophanis patitur penam maioris damni quam sit virtutis priuatio: nam patitur priuationem beatitudinis, quae intellectione dei: quae est ipse deus. Priuatur ergo haec anima duplici bono et virtute, et diuina ipsa cognitione, quare non solum penam culpe patitur: sed maximi, et summi damni: hucusque haec patheticus non negaret. Utrum vero patitur penas sensus: hoc est penam afflictivam ultra has penas: Albertus vir doctissimus libro de animae origine asserit secundum Arist. illic esse penam sensus quasi equiuoce dictam. Non enim ibi potest esse sensus corporeus, materialis uniuoce dictus cum sensu brutorum: cum amiserit organum. Erit ergo sensus equiuoce: quo anima tristatur, cum aliquid appetit, quod exequi non potest. Anima enim prophanis detinet habitus luxuriae, appetit ex illo habitu in corpore esse principium, quo corpus utatur luxuriose. At cum defectu corporis principium esse non possit, iure tristatur. Haec ergo tristitia animastica est pena sensus equiuoce dicta. Hac ratione nos de pena afflictiva solebamus distinguere: quoniam alia est corporea: qua corpora a corporibus pati solent: et haec dicitur pena sensus uniuoce dicta: et hac pena Arist. non diceret animas prophanis affligi: cum careat et sensibus, et corpore. Alia est pena animastica, quae propria est animae. Hac anima ex vitio affligitur, et sibi ipsi displicet: diciturque pena sensus equiuoce dicta: hac Arist. diceret affligi et corpora, et animas, quae ex corporibus operationes habent. Non enim hac pena intellectuales, Animae autem humanae etsi sint intellectuales: quia sunt quasi mediae inter extremaliter intellectus, et corpora: ideo animastica passione affligi possunt: quae est pena sensus equiuoce dicta. Quod haec sunt bene, et pathetice dicta, probamus: primo, quia est aliquod extremum, quod penas sensus non patitur nec uniuoce nec equiuoce secundum Arist. utpote haec substantiae, quae mouent stellas: quaeque quia sunt puri intellectus nec uniuoce nec equiuoce pena sensus affligi possunt: est et aliud extremum, quod utraque pena affligi potest, ut animalia: ergo si natura procedit ordinate: erit medium (utpote anima humana: quae est inter haec media: quae penam sensus subire poterit equiuoce dictam) non quidem corpoream, sed animasticam. ¶ Arist. in substantiis separatis posuit gaudium. Dicit enim deus 10° Ethicorum gaudere optimo, et cognatissimo. 12° vero libro primo philosophiae ostendit substantias supernas summo delectari, quod intelligentia sit optimum et delectabilissimum. Unde Averroes auctoritate Alexandri inquit, et Alexander dicit quod non est intelligendum per voluptatem: voluptatem consequentem passionem: quae opponitur sensuali tristitia. Voluptas enim quae est in intellectu non est passio: neque habet oppositum: cum ista comprehensio non opponatur ignorantiae. Voluptas enim ita sequitur comprehensionem sicut umbra corpus. Si igitur aliqua comprehensio est: quae nullum oppositum habet, et nunquam est in potentia: tunc comprehensioni nunquam accidit dolor propter defectum comprehensionis: hactenus Aver. ¶ Ex his apparet in humana anima posse esse duplicem dolorem, atque duplicem tristitiam: et per consequens penam sensus equiuoce duplicem. Alteram: quae sequitur ignorantiam. Alteram: quae sequitur vitium. Prima competit sibi quatenus est res intellectualis. Secunda quatenus est res media inter pure intellectuales: et pure materialia, nec pena ista est vitium essentialiter, sed sequens vitium ut umbra corpus. Albertus vero dicebat

Cap. 14.

Eodem modo

L. c. 39.

Eodem modo

dicebat hanc penam sequi carētiā actionis vitioſe. Cum enim aīa per habitum desideret exercere vitium: qđ exercere nō pōt carētiā corporis, iure tristatur pena hac: quę sequit̄ carētiā actionis s̄m vitium. Pena hō p̄a nō est ignorātia, sed sequens ignorātiā. Unde (vt fruitio) quā deus fruitur optimo, nō est intellectio, sed fruitio, quā Ari. aliquādo delectationez, aliquādo voluptatē appellat: ita tristitia, quę sequit̄ ignorātiā: nō est ipsa ignorātia: sed sequēs ignorātiā. Aīa ergo separata a nostro corpore sicut bifariam delectatur delectatione. s. sequēte opationez s̄m v̄tutem / quę dicitur animastica delectatio: et delectatione sequente beatitudinez: quę est fruitio optimi: sic bifariam pena affligi potest: pena quę sequit̄ ignorātiā: et pena sensus equiuoce: quę sequit̄ vitia: quę dicit̄ animastica. Ergo impioz anime et penam culpę, et penam vtriusq; dāni: et penam sensus saltem animastica: quę equiuoce dicitur, patiātur: necesse est. Penam hō sensus vniuoce dictaz excludit Arist. ab his aīabus p̄mo de aīa libro, Cum inquit, dicere autem irasci aīam simile est: et si aliquis dicat eam texere vel edificare. Illic enim Arist. ab anima excludit tristitiam / metuz / iram: et id genus, qđ sint cōmunes anime et corporis passiones. Non aut̄ excludit intellectuale tristitiam et animasticā: quādoq; dem operationes s̄m v̄tutes nobis efficere mirabiles delectationes, et anime ipsi dicat in libro Ethicorū: quę delectationes nō sunt corporeę: sed animastice: similiter speculatio etiam facit maximam delectationem: quę nec est corporea: nec animastica: sed intellectualis. Ergo oportet s̄m Arist. pcedere penam animasticā, et penam intellectuā, et penaz corporeā. Sed quę res an pena sequēs ignorātiā: et sequēs vitia, sit pena dāni: et si est: tūc pena dāni nō differt a pena sensus equiuoce dicta. Respōdeo ignorātiā posse bifariā p̄siderari. Uno modo, vt est priuatio boni: et sic tristitia sequens ignorātiā sub hac ratione, est pena dāni. Alio modo vt ignorātia ponit aliquid in subiecto: vt puta aptitudinez, vel quicquid illud sit: et sic tristitia sequens ignorātiā nō est pena dāni. Sed sequens illud positiuuz: qđ ignorātia poneret. Melius hęc distinctio dephēditur in vitio: nam vitium potest bifariā p̄siderari. Uno modo (vt est priuatio boni) scilz v̄tutis: et sic tristitia sequens vitium sic cōsideratur est pena dāni. Alio modo, vt vitium est habitus aliquid ponens in anima: et sic tristitia sequēs est pena sensus animastica, siq; equiuoce dicta. Hęc Iuuenalis aquinas appellat displicētiā, cuz inquit Exemplo quodcūq; malo cōmittitur: ipsi displicet auctori. Prima est hęc vltro qđ se iudice nemo nocens absoluitur: et relique. M. hō Tullius pro Milone inquit, et penas semper ante oculos versari putent, qui peccauerint. Sed ambigeret fortasse quispiam contra ea, quę dicit Albertus. Dicebat enim penam sequi vitia, quatenus inclinatur ad vitiosas operationes, quas exequi non potens vitiosus, affligitur: nam pari ratione v̄tutes relicte in anima inclināt ad opationes s̄m v̄tutes, vt dicit Arist. ergo cum eas exequi nō possit carētia corporis, iure v̄tutes vidētur afflictiuę. Potest dici qđ v̄tutes nō inclināt ad actionem, nisi vt inclinatio regulatur a rōne. Vitium hō inclināt p̄ter rōnem: et qđ post mortem ratio nō dicat executionem: cum illa nō sit cōueniens: v̄tutes nō inclinabūt: sed cōuerse sunt in ornamēta aīę: et disponēt eam pro beatitudine contēplatiua: vt superius diximus: vbi declarauimus cognitionē dei intuitiuam in anima fieri nō posse: nisi sit per v̄tutes: et potissimum per heroicā eleuata: ergo post mortē v̄tutes nō frustra remanent: et nō affligūt animā inclinādo illam ad actiones: At vitia cōtra inclinādo affligunt, et impediūt animā pro beatitudine recipiēda, hucusq; peripateticus

potest loqui. Sed vtruz aīę p̄phanorū possint affligi pena sensus illata ab aliquo corpore: vt sac̄tissimi Doctores asserūt: et Plato cōpluribus locis affirmat: p̄ma frōte Arist. ex his quę scripsit, negaret: quāquidē igneum illud corpus agere nō potest, nisi per cōtactum: vt in libris de gñatione asseruit. At cōstat corpus spūm tāgere nō posse: qđ ea sese tāgant: quoz vltima simul sunt, vt libro Phisic. 5° asseruit. P̄. Ea solū agere et pati possunt: quozum est cōmunis materia: vt de gñatione li^o tradit. At corporaliū et spiritaliū cōmunis materia nō est, vt libro Meta^o 1° scribit. P̄. Anima, vt aīa, a corpore nō patit̄ nisi inquātuz recipit ab illo spēm: per quā ipm cognoscit, vt scribit 3° de aīa: quare si ignis ageret in animā: anima ab illo patiēdo soluz eum cognosceret. Hęc positionez Sirmianus tenet, cum inquit: anime cum in se nihil habeāt soliduz et cōtractabile, a solidis et corpaliibus nullā vim pati possunt: sed quia in solis spiritibus viuunt, a solo deo tractabiles sunt: cui v̄tutes et substantia spiritalis est. Sed tamē docent nos sanctę l̄c quēadmodum penas impy sint laturi: naz quia peccata in corpibus cōtraxerūt: rursum carne induētur, vt in corpibus piaculū soluat: batenus Sirmianus. Tertulianus quoq; in Apologetico idem asserit. Quicq; pipathe-
ticus 9° libro suę Meta^o ait aīas impioz cremari, quatenus apphēdunt ignem sub rōne discōueniētis: veluti qui somniat aliquādo phantastice in somno apphēdēs aliqđ sub rōne terribilis maiori cruciatu exardet, qđ si in vigilia ex p̄sentia eiusdem cruciaret. Sed, vt diximus, fides nobis sit argumētuz: quā Plato semp in diuinis rebus vsus est. Luz enim res diuinę sensibus nō subiacēt, p̄cepit Plato in Tymeo, vt vteremur maioz auctoritate: quare cuz nulla sit auctoritas maioz, qđ sanctissimoz doctorum: qui christianā veritatem sanguine, et miraculis cōfirmarūt: ex horuz auctoritate credere debemus aīas p̄phanorū boniuz pati etiā ab aliquo corporeo: vtpote ab igne, qui proprie s̄m medicos, est magis expurgatiuus, et separatiuus ceteris elemētis. Dicamus ergo animā, vt aīa est, quadrifariam esse illimitataz. Uno modo s̄m locum, qđ. s. vt aīa est, nulli loco sit astricta: quēadmoduz superius diximus. Alio modo s̄m opationez, quoniā vt aīa potest opari vbi vult, et nō solum in hoc loco. Tertio est illimitata s̄m gradum p̄fectionis: quoniā, vt aīa debet p̄cesse vniuersę nature corporeę / et nulli corpore esse submissa. Quarto est illimitata s̄m apphēsiōem: quoniā est apta apphēdere bonum et malū: bonum quidē, vt bonum: et malū, vt maluz. Nō tamē, vt aīa apphēdit bonum, vt malū: vel malum, vt bonū. Sac̄tissimus ergo vir Thomas ignem infernuz quadrupliciter penā inferre aīę asserit. Primo inquātum ab ea auferit illimitationē loci: et hoc illam detinēdo, vt ne possit alia loca petere: quę sua natura petere apta est. Secūdo auferendo illimitationē in operādo: quoniā facit vt nō vbi vult opetur: quēadmodū s̄m eius nām operatiua est. Tertio auferēdo illimitationē apphēdēdi: quoniā cōpellit, vt aīa ignem: cui assistit, vt nociuuz, atq; terribilē rem apphēdat: quem ex illimitatione apphēdēdi ipsa apphēderet, vt bonuz, et voluptificum. Quarto auferēdo ab ea illimitationē p̄fectionis: nam sua nām p̄cessit igni, et vniuersę nature corporeę: at tunc ignis aīę p̄cesse vidēt. ergo penam sensus, ignis huiusmodi quadrifariā infert aīę: quā ipsa maximā esse dephēdit, qđ sibi id omne auferat: qđ est illi, vt aīa: nāle. Ex his delerentur obtriones, p̄ma qđez, qđ corpus nō tāgat spūm tactu quātitatiuo, tāgere potest potētia atq; v̄tute, veluti celum tāgit intellegētiā. Secūda etiaz diluit, qđ Arist. loquat̄ de actione: quā agēs p̄uertit passum in eius nām. In hac enim actione cōis materia est. Tertia rursum tollitur qđ ignis agere

li^o 7. ca. 26.

Cap 46

li^o 4° cōtra Genl. cap. 90. et quoli. 2°. et 3°. Et in quēstōib⁹ disputatis d aīa, q. 26.

De immortalitate

potest in animas, vt res, et vt intetio: quado agit vt res, potest inferre pena: quado agit vt intetio, agit spem. Sed queres an pipatheticus possit hęc cōcedere. Videt enim p̄ma frōte q̄ nō. Dubitaret enim p̄mo qualis nam esset hic ignis animarū impioꝝ afflictius: an clemētarius, an alterius rationis. Secūdo si clemētarius, quo nam pacto intra terrę ima genitus esset, et e quo agente. Tertio vnde hic ignis haberet pprietatem hęc, vt ipse possit impioꝝ aias afficere pena sensus: ceteroꝝ nō. Tertio cur potius ignis hęc pprietatem habeat, et nullum alioꝝ clemētoꝝ.

Theologus (vt **Thomas** vir doctissimus) talem ignem esse clemētarium asserit, cum ceteris ignibus eūdem specie: q̄d **Aristo.** asserit **Topic.** p̄mo, cum inquit: oēm aquam omni aque esse specie eādē, ergo et oēm ignez. Ad 2^m dicit **Theologus** (vt **Thomas** tales ignem factū esse a deo intra terrę ima ex ordine diuine iusticie) vt esset instrumentum diuine iusticie: quo maloꝝ animę cruciarētur. **Peripatheticus** aut diceret vnum clemētum ex ordine nature vniuersi fieri posse in regione alterius. Videmus enī ex ordine vniuersi in regione aeris fieri lapides, et aialia, et id genus: videmus in subterraneis locis ignes fieri, vt apud **ethnas**. Quare dicere potest intra ima terrę fieri ignes, q̄ terra illa facile in ignē verti possit: et ex ordine nature vniuersi perpetuo fieri ex illa terra ignem ppter bonuz vniuersi: quo impioꝝ animę puniātur, vt **Auicē.** dicit. q̄ quantum de terra cōuertit in talē ignem: tātuz de ea aliūde generat: hęc nō sunt aliena a pipatheticis: qui ppter bonum vniuersi, et ex ordine nature vliis cōcedūt graue ascendere ad replēdum vacuum: et leue eadem causa descendere. Ad 3^m dicit **Theologus** talē ignem nō quatenus est ignis agere in animas: sed vt instrumentū diuine iusticie. At **pipatheticus** diceret q̄ quēadmodum ignis clemētarius: qui sua natura est corruptius, per cōmixtionem radioꝝ stellaz efficiē pfectius, et salutaris: vt patet de eo igne, qui descendit ad nos cuz solis radys (vt **Albertus** inquit in libro de Celo exponēs que **Alexāder** dicit) ita ignis intra terrę ima cōtentus pprietate loci reddīt aiarum impioꝝ afflictius: videmus aquas balnearuz pprietate loci miracula fere quado fecisse, vt nos obseruauimus: que aqua sua natura nō faceret: sic ignis hic pprietate loci vim talē habere possit, qua aias impioꝝ affligere possit. Diximus. n. aias impioꝝ affectu vitioꝝ quasi per nām ima terrę petere: quare **pipatheticus** dicere possit animas has ad euz ignem latas esse, qui quasi in terrę nām versus est, et ab eo pati realiter, et pprietate ignis talis: et impetu, atq̄ peculiaritate vitioꝝ: hactenus **pipatheticus**. Que **ho** sanctissimi viri dicunt: sunt vera: et dictu facillima: quado quidem (vt **Boetius** inqt 5° de sol.) oia puidētie diuine subdūtur. Ideo melius est dicere hęc esse ex ordine diuino: qui in diuina puidētia cōtinet. Ignis enim ille factus est a deo ex ordine diuine iusticie: qui in puidētia est, ille ignis factus est (vt instrumentuz diuine iusticie) vt per ipsum impioꝝ animę iustificētur. Nō enim vt ignis, et vt nāle corpus id facere possit, nisi sic facere esset a puidētia institutū. Et cuz dicebat cur potius ignis hoc facere debeat: **phi** dicerent ex tribus: p̄mo q̄ ceteris clemētis ignis sit clemētuz actiuus. Secūdo q̄ ceteris clemētis sit spūalius: et nature spiritali vicinior: et aic ceteris pportionalius. Tertio q̄ magis sit purificatiuus, et dissimilariū magis separatiuus. Similariū **ho** magis pgregatiuus: At **Theologus** pro veritate diceret magis ignem hęc facere, q̄ sic est ordinatū a diuina puidētia: cuius ratio humanuz captum excellit. Quod igit aic post mortē penam sensus pati possint, et multiplicē delectationē, et quō diuersimode **philosophi**, et **Theologi** hęc asserant, ex bisce perspicuum est.

Soluit 9°. q. et declarat aia post mortē si cognoscat singularia, vt amicos, filios, ppinquos, nec nō et mutationes, que emergunt in illis: rursus an cogiscat ea singularia, que postea perpetuo emergūt.

Cap. LXXIX.

Rcterea maxima. q. est si aia post mortem ea singularia cognoscat, que in vita nouit: et si de nouo alia apphēdere possit, et mutatiōes, que illis emergūt: **peripatheticus**, qui fortasse nō abhorreret distinguē duplices spēs, alias que

aic isunt vi separationis: alias, que aic isunt vi vnionis ad corpus. Sūt enī res quas cognoscat, duplices: alias, quas cognoscat vi separationis, vt meritū, penam, locuz, et cetera: que superius diximus. Alias vō, que cognoscat vi vnionis, vt res nāles: hinc aic sunt spēs, q̄bus illas, et aic, quibus has res cogiscat. Spēs q̄bus, illas cognoscat, accipit a superis substātis, lumine diuino ipsam disponēte. Spēs **ho**, q̄bus has apphēdit a phātasmatibus accipit lumine intellectus agētis ipsam afficiente. Tūc **pipatheticus** asserens hęc distinctionē diceret aiam post mortē intelligere singularia: quaz spēs hęc potest: q̄ igit post mortem eoz singulariū spēs hęc pōt, que intelligit vi separationis: ideo post mortē illa intelligit: vnde apphēdit locū, ad quem delata est, et vnde exiuit, et se exisse, et penas, et p̄mium, et id genus. Rursus q̄ eoz, que intellexit in vita, spēs seruat, et spēs vt similitudo representat per se vlc, vt effectus representat singulare: et quo pducta est: hinc post mortē eoz, singularium spēs detinēs: e q̄bus spēs genitę sunt, pōt intelligere singularia: quoz species detinēt: vtrum nō itelligit illa in phātasmatibus, sed in se: q̄ post mortē nō itelligit itellectione cōuersa ad phāasma. Alij **pipathetici** dicerēt nullo pacto post mortē aiam itelligere nisi singularia: que itelligere pōt vi abstractionis atq̄ separationis: nā cetera singularia nō itelligebat nisi in phātasmatibus, vt ego nūc amicus itelligo: quem **Rome** olim apphēdi. Cum igitur spēs nō representet vt effectus nisi singulare in phātasmatibus: ideo cessante phātasmate singulare, aia itelligere nō pōt. At sanctissimi viri: qui dicūt aiam posse itelligere nālia et per spēs ab eis causatas, et per spēs a supis defluxas, dicerēt eam posse itelligere, sed nō nisi per spēs influxas: et nō semp: sed fm diuinā permissionē: quare fm **pipatheticos** aia ea, que hic emergūt, vel emerferūt, nequaquē itelligere poterit. Scdm **ho** **Theologos**, et veritatē deo pmit tēte, per alium modū, q̄ per spēs a nālibus defluxas itelligere pōt, vt sanctissimus doctor **Tho.** exposuit. At nunc **pipathetice** dicēdū est, rerū nālium vlia in vli aiam post mortē itelligere: vtpote per spēs ex illis acq̄sitas. Verum alio modo, quo itelligebat illa in corpe: quiquidē illa vni ta nō itelligebat, nisi in phātasmatibus, post mortē in singularibus vt hnt esse simplr. At singularia: que itelligebat vi vnionis, vt amicos, ppinquos, et mutationes ptingētes in eis nō apphēdit, cum hęc itelligere nō pōt, nisi in phātasmatibus. Singularia **ho** vi separationis intelligibilia hnt itelligere pōt ex influxu spēz illa repitātium: hęc **pipathetice** fortasse dicēda sunt. Unde, et **Tho.** bonaz rōnez attulit: nā aic separate fm modū essendi segregatę sunt a puerfatione viuētū. Cōiuncte vō puerfationi spūaliū subaz: que sunt a corpe separate: quare nāliter ea, que hic agūtur: cognoscere nō pnt: an **ho** per alium modū cognoscāt: trāscēdit captū **pipatheticū**. **Ari.** enim p̄ **etbi.** inqt: imo fortasse querēdū vtrū hi, qui decesserūt/ boni alicui, aut mali participes sunt. Videt. n. et si q̄q̄ ex bis ad illos p̄tineat siue bonū siue **triuz**: leue q̄ddā, ac parū vel simpliciter ipis esse: deniq̄ neq̄ tātū, neq̄ tale, vt brōs effieē, qui nō sunt, vel illis, qui sunt: auferre britudinē queat. vbi pz **Ari.** log de mortuis, vt **Plato** loq̄t, qui vbiq̄ mortuos aias a

4° senten.
dist. 44

p^o pte. q.
So. art. 4.
28°.

p^o pte. q.
cadē ar. 5.

aias a corpe separatas appellat. Ergo fm Ari. si quas eoz que hic fiunt, aia cognitionem habeat, illa est parua: qz in vniuersali, et p fusa: qua cognoscendo boiem cognoscit amicos et ceteros singulares homines: et qua cognoscendo motum oēs mutationes / que hic fiunt, cognoscit. 10. q. soluta est, cum de pena et gaudio aiaz separataruz locuti sumus: ideo de ea hactenus dictum sit.

Undecima. q. soluit, et declaratur an anima separata cognoscat aliam animam, utpote amici, vel filij: et an eaz alloqui possit.

Cap. LXXX.

Rursus. q. non parua est, si anima sepata alias aias cognoscat, ut amicos, filioz, ppinquoz, et similia: et eas alloqui possit. Plato copluribus locis, ut in *Bozia* auctoritate poetarum *Acarontis* aiaz ceteras aias cognoscere, et eas alloqui *Minoem* etiā illas iudicare concedit. Oēs quoqz poetas scimus nō semel cantare *Veneres Jovem, Jovez ceteros deos* alloqui: quos reuera, ut *Plutarchus* inquit nō sunt hoies, sed heroum aie. *Peripathetici* negare non possunt aiaz post mortē seipsam cognoscere siue per eius essentiā se cognoscat ex vi separationis, siue per species ab ipsa defluxam lumine diuino ipsaz afficiēte: siue per spēm e superis substantijs pductā: semp arbitroz eos dicere separatam aiam posse seipsam cognoscere: et qm ceterē aie sunt fm eundez essendi modum, iure per essentiā suā ceteras cognoscere pōt, nō tñ quo illē sunt amicos, vel filioz: cum per essentiā suā amicos, vel filios nequeat cognoscere. *P.* potest dicere eas cognoscere per essentiā illarū, sicut superas substātiās apprehendit / apprehensione, que est ipsa res apprehensa: qua rōne pōt aia hęc cognitione, que est res apprehēsa, utpote per essentiā rei, ceteras aias apprehēdere: in super vi separationis posset illas intelligere per species a superis defluxas: nunq̄ tñ illas apprehēdit, quo sunt vel amicos vel filioz nāli. s. apprehensione: nisi per alium moduz, ut diuus *Thomas* exposuit compluribus locis: quē moduz *peripatheticus* nō cognouit. *Utruz* vō alloqui altera alteram possit, *Theologi* dicunt alterā alteraz alloqui posse nō exteriori vō: sed interiori: quatenus altera in se cōceptus format / eo ordine, quo loquendo extrinsec⁹ formaret: et ita illos sic cōpositos cognoscendo, dicere alteram alterā loqui. *Utruz* hoc dici nō pōt, nisi supponamus aiam post mortem intelligere posse singularia: circa que locutiōes sunt: Sed cū aia post mortē solum ea singularia cognoscat: quoz vi separationis spēs a superis substātijs accepit, ideo fm *peripatheticos* in his soluz aia aiaz alloqui posset: De singularib⁹ vō: quoz cognitio nem nālem habuit in vita: cum illa non amplius cognoscat, diceret in his alterā alterā alloqui non posse. *At theologus*, qui per alium moduz asserit ea posse cognoscere: de oibus loqui posse non dubitaret, maxime deo permittēte. *At* si de vlibus locutiōes esse possunt, fortasse prohiberet nihil in his alteram alteram alloqui posse. *Et* si dicas aias habere voluntatē tum imutabilez: sed in locutione voluntas est mutabilis, posset dicere aiam habere voluntatem imutabilez circa ea que egit, ut forma corporis, utpote circa virtutes, et vitia. s. carētia corporis: circa ea, que intellectus sunt, pōt habere voluntatē mutabilez, ex quo p3 alteram alterā posse docere, nō qdez ea, que intelligibilia non sunt nisi vi vnionis: sed ea, que intelligibilia sunt vi separationis. *Hęc cōiecturabilr* dicere possum⁹: et qdē his, que *Aristo.* dicit, nō dīdicendo. *Utrum* vō sint catholice dicta: sanctissimis doctorib⁹ relinquo: satis mihi est in puris nālib⁹ cū *Pomp.* disputare. hic. n. arbitrat̄ *Aristo.* velle aiaz nō remanere post mortē: qz nihil de ei⁹ statu post obitum locutus est: *Ego* vō arbitroz euz fuisse locutū quousqz rō

nālis euz ponit regulare. Sed qz hęc, que de aia assignātur post mortē: nō possunt rōne nāli regulari: iure p̄termissi: nos vō nō per rōnes nāles, sed p̄tm per fidem: que in his potissimū argumētum est, p̄tm cōiecturis rōnabilibus: nō tamē eis, que ipse dicit aduersando: hęc exercitij causa subieciimus. nam si nos hęc probare non possumus: *Pompo.* ista minime refellere poterit.

Duodecima. q. soluit, et declarat si aia pōt locum dimittere: vbi stare deputata est, et nobis apparere: et si imutabiliter vult, quicqd vult.

Cap. LXXXI.

Magna. q. semp fuit an aia, que cer to loco post mortē deputata est, possit ex illo exire, et nobis apparere: *Sentiles* nō dubitarūt in hoc. *Cesar. n.* apparuit *Castio* et *Bruto.* *Alter* arcadum apparuit alteri: *catholici* nō modo credunt hoc, sed pluribus miraculis confirmarunt. *Peripatheticus* diceret aiaz e suo loco recedere non posse, qm ad illuz q̄si natura. s. impetu vitioz ferebat: p̄pterea nec nobis apparere posse assereret: ea vō / que apparent phantasmata esse diceret, de qbus *Aristo.* loq̄t in libro de somno: et nos supra aliqua diximus: possent bonā rōnez reddere. *P̄rio* ex pte aiaz / q̄ aie. s. separate post mortē ab hoium cōuersatiōe separate sint, et solum substātijs separatis applicatē ad illasqz conuersē: vnde et primo *ethicoz* inquit *Aristo.* inter viuos et mortuos civilium operū cōicaciones esse nō posse. *Secūdo* ex pte nostri: nam nostra cognitio est per sensus, rebusqz ex ipsis sensibilib⁹: quibus p3 b⁹ aias hoibus nāliter apparere nō posse, nec loca deserere: qbus deputatē erant. *Theologi* vō per diuinam dispensationez has, et deserere loca posse saltem ad tempus, et nobis apparere complurib⁹ miraculis comprobant: *Quod* et *Sentiles* ipsi *hystoriz* coplurib⁹ affirmāt, ut *Valerius* et alij. *Utruz* vō habeat separata aia voluntatē imutabilez, ipsi *peripathetici* circa actiones nō negarent, utpote corporis defectu: cuius presentia ad agendum aie necessariū est: ut primo caplo diximus. *Catholici* vō immortalitē hęc esse ex ipsius impij aie obstinatiōe assereret: *Circa* que vō habent mutabilez, nos p̄rio capite explicauim⁹: q̄ q̄ *catholici* hęc nullo mō eā hęc posse asserāt nisi premittēte deo: aiaduerte tñ *theologos* has, et plures qōnes longe desiderabiliores determinasse: et qdez diligētius, verius, et certius: nos vō has volumus sufficere, nec asserēdo, s3 soluz disputando de eis dicta hęc sint: hactenus de *Pompo.* 9. rōne.

Decima Pomp. rō disputat: et de ordine aiaz fm latitudinez pfectionis determinat.

Cap. LXXXII.

Is disputatis, que ad rōnē *Pomp.* nonā attinet, restat nūc redire ad reliquas eius rōnes. qbus eius opinionē pbabat. *Argumentatur* ergo decimo aiam simplr mālem, fm quid vō imaterialem, q̄ in ordine animarū teneat supremum gradum totius latitudinis illarum in abstractione: q̄nqdem aia plantaruz nihil abstractionis habeat: *Utrum* supra hac non nihil imaterialitatis habet anima *gophyticoz* animalij, q̄ tactum et cōfusam imaginatiōnem habeat, supra hac ad huc magis aia pfectoz aialij, q̄ habeat hoz aia cognitionem aliquā rerum in absentia: supra hac cogitativa, q̄ magis ad huc spiritualiozem habeat: supra hac intellectiva: que ad huc spiritualiozes beat. *Sed* hic ordo friuolus est, cum cogitativa non variet gradum: est enim fm omnes qui de cogitativa loquūtur, vna pars ipsius sensitiue anime: ergo non ponit in numero graduum. *P.* *Aristo.* 2. de anima libro constituens gradus penes quorum variationem latitudo variatur. *In* primo gradu constituit vegetatiuum. *In* secundo vō sensitium: *Intellectiuū* vō nō vult esse ponendum in hac latitudine,

T.c. 37.
238.

De immortalitate

unde dicit *περί δὲ θεωρητικῶν νοῦν ἑτέρως λόγος*. hoc est de spectatio autē intellectu est altera rō: qm̄ vt exponit Simplicius non ponit in latitudine ceteroz gradū aīe: quū illi gradus sint ex mā, et semine: hic extrinsecus accedat. Constituēs vō gradus ipsius sensitiui: qd̄ sensitiuū ponebat, vt vltimus gradus aīe: eoz. s. qui ex semine traduntur: inquit, et sensitiuoz. *Ἦν δὲ ἔστιν ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν*: hęc vō non hnt. *Τελευταίον δὲ τὸ ἐλάχιστος λογισμὸν καὶ ἰδίαν νόσον: οἷς μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, οἷς δὲ ἔχειν ἕκαστον, οὐ πᾶσι λογισμὸς.* idest vt verbum verbo reddam. Ultimus autē et minimū ratiocinationē, et rōcinatiuā: qbus gdes. n. inest rōcinatio corruptibiliū, bis et reliq̄ oīa insunt: qb̄ vō illoz vnūqdqz, nō oīb̄ inest rōcinatio. Ex his apparet fm̄ Aristo. p̄mū gradus sensitiuoz eē eoz, q̄ sensum tm̄ hnt. Scd̄ vō eoz: qui vltra sensum hnt motiū. Tertium deniqz eoz, qui vltra hęc hnt logismū. i. rōcinationē, et dianoeam. i. rōcinatiuā, siue cogitariā, vt hoies: qz quatenus sensitiui sunt, vident eē in vltio gradu illoz, q̄ vltra illa duo habeāt dianoeam, qua, vt aialia profestissima rōcinant, et discurrūt: sunt: qui h̄ dixisse Aristo. dicunt ppter pygmeos, q̄ aialia sunt p̄ dianoeā. naz p̄ticulariter discurrunt, et rōcinant, hoies autē q̄ per itellm̄ sunt, alteri rōcinationis erūt ab hac latitudine, p̄ea dixit de itellm̄ eē aliā rōnem, qz nō spectat ad latitudinē sensitiuoz: et assignans cām hui⁹ ordis, inqt: qb̄. n. inest rōcinatio corruptibiliū. i. qb̄ inest dianoea de numero corruptibiliū, ys et reliqua oīa insunt: qb̄ autē illoz vnūqdqz, nō oīb̄ inest logism⁹. i. dianoea. Addit v̄bū corruptibiliū: p̄ nōnullos demones corporeos vt Calcidius et Apulleius, et ceteri Platonici dixerunt: qb̄ inest logism⁹, et dianoea: et non sensitiuū: nec dixit h̄ p̄ celus, vt exponit Auerroes, s; p̄ h̄ demones, quos inter aialia enumerarūt Platonici, vt exponit Plutarchus. Ecce q̄ Aristo. intellectiū, quo hō cōstituit: non enumerat inter ceteros gradus aīaz: qd̄ non aiaduertens Pomp. in opionē illaz falsaz tradit. Immo ex his Aristo. telis v̄bis clarissime p̄ intellectiū nō eē de gīe, nec de latitudine ceteraz aīaz. P̄z et nō h̄ dixisse eos, q̄ minimū et vltimū crediderūt eē itellm̄. naz Aristo. nō de intellectu illud dicit: s; de rōcinatiū: qd̄ dianoeicū appellat: hoc. n. est vltimū in vniuersa sensitiuoz latitudine. P̄. Si latitudo p̄p̄. esset pueniēs, adhuc vltra hos gradus eēt addendus alius. s. aīa q̄ eēt simplr̄ imālis: et h̄ qd̄ mālīs: q̄ cū nō possit esse celestis aīa: erit intellectiua ipsa aīa. Quare hęc Pomp. latitudo vel v̄rit̄ h̄ ipm̄: vel v̄rit̄ h̄ Aristotelez.

Ultima Pomp. rō disputat: et declarat auctoritas. i. z. libri metaphisicę de beatitudine: Et redditur cā cur Aristoteles nō locutus est de beatitudine aīe post mortem in libris sciētificis, s; in alyz libris: et cur de statu aīe separatē pauca dixit: s; solū semia sparsit. Cap. LXXXIII.

Reterea vltimo Pomp. positionē ei⁹ pbat q̄ Aristo. i. z. metaphy. beatitudinē hoīs paruo tpe durare dixerit, qm̄ nō vltra vitā: q̄ exigua est, vbi aīa eēt perpetua hoīs beatitudo esset perennis. Ostendit et eo loco nō fecisse dīaz

de hoie et aīa, qz que dicit de hoie, voluit esse intelligenda de aīa: nam non fecit de deo et de celo dīa, intelligens de celo, que dixit de deo. P̄. (vt dicit) si eo loco de aīa nō loquit: vbi fuisset locus: est. n. ille p̄rius locus. P̄. argumētatur, si aīa possit ea beatitudie effici beata, qua deus est, efficeret deus. Demum in tanta re, cum nihil dixerit, esset accusandus. Sed h̄ supius hęc fuerunt perpulchre declarant: tñ breuibz repetamus: et p̄mo q̄ Aristo. i. z. li. metaphisicę loquit de hoie, qui aīa cōstat, et corpore, hunc. n. ea beatitudine, qua dy beanē, asserit paruo tpe esse beatus

qm̄ non nisi in extremo vite, vbi longis virtutib⁹ longisqz studys tandem peruenit ad heroicā virtutē mediante qua ipse deo copulabit, et efficietur heros, siue (vt Platonice loquar) sanctus. Dixit autē hoc ppter nōnullos platonicos, qui putarunt beatitudinem nō assequi hoiez nisi post resurrectionē, quā postea hō perēnem habebit: At cum ipse resurrectionē fieri posse neget p̄mo de aīa libro, p̄o p̄terea dixit beatitudinē eam: qua dy ipsi beantur homini paruo tpe inesse: cum nō nisi in vita: et quidez post heroicę virtutis adeptionē. Cum vō dicit Aristo. nō fecisse dīam inter hoiem, et aīam: pace sua dixerim hoc falsum est, quia Aristo. vbiqz fecit dīam: nam Plato voluit homines esse aīam, Aristo. negat, h̄ in moralib⁹ aliqñ Platonice loquendo appellet hoiem aīaz. nec est verū eo loco nō fecisse differentia inter celum et deū, qm̄ nō dicit deum esse animal sempiternum, optimum, sed *ἄδιδτον*, hoc est viuens eternum. *ἄδιδτον* enim viuens, et *ἄδιδτον* etiam viuens dicitur: ob quod viuēs, vita, et perpetua duratio / atqz sempiterna h̄ hoc est celo diuino existit: quasi dicat deus esse viuens per essentia, participatione cuius celum diuinū viuūt: Vbi p̄z Aristoteles fecisse dīam inter deū, et celum: cuz dicat deū per essentia viuere, celum participatione. Cum vō dicit si de aīe beatitudine eo loco non est locutus, vbi fuisset locutus, cum. n. ille sit p̄rius locus, et ibi non loquitur: nullibi ergo loquit, ergo illam nō sentit. Dico locuz p̄riū esse de aīa librum, qui est medius et mathematicus de rebus medys agens. Signuz autē est q̄ qōnem hanc eo libro mouit. Cum igit ad euz libzū spectat qd̄: videt qōnis eiusdez determinationē ad eum libzū spectare. Cur vō in libris sciētificis qōnem hanc nō decisit, est q̄ libri illi p̄cedunt per cās, vel effectus, hoc est per demonstratiōes. Cuz igit res hęc non possit demonstratione definirī: a sciētificis libris hanc abiicit: p̄terea asserit Albertus eo libro, que de origine aīe conscripsit, Aristo. libro de natura deoz qōnem hanc definisse: cum eo libro nō sciētifice processit, quem asserit esse legitimum Aristotelis. Ego vō siue ille liber sit Aristotelis, siue nō: assero qōnem hanc Aristotelem in his sciētificis libris nō potuisse determinare, q̄ in eis procedat ex his: que nostris subiacent sensib⁹: ppter hanc eandē rōnem de statu aīe post mortē pauca declarauit. Sparsit autē semina, qm̄ declarauit ipsam nō mori cum corpore, vt ex multis rōnibus nos probauimus: et probabimus: ex his seminibus dedit nobis viam, vt dicamus aliqua sicut diximus saltem cōiecturabilr̄. Ex his apparet eū non esse accusandum si in tanta re tacuit: qm̄ vbi nō potest dicere fm̄ sui philosophandi modum, nec per rationē, qua ipse philosophatus est: satius fuit ipsi tacere. Patet etiā aīam, que eadem numero beatitudine, qua deus est, beatur, non effici deum, h̄ Themistius, et gentilitas cōcedant: qm̄ non eodem modo beāt sicut deus / h̄ eadem beatitudine numero: qm̄ deus illa beāt per essentia, aīa autē per copulationem, qua sibi deus copulatur: vt superius plix dicitur est. Et de rōnibus Pomp. hactenus.

De hęc, anima est immortalis: non sit problema neutrum: imo sit conclusio per se demonstrabilis: et demonstrat hic multis rōnib⁹: et q̄ Plato nō opinādo, sed asserēdo immortalitatem, sit locutus. Cap. LXXXIII.

Emum Pomp. pro vltima eius mēte, proqz etiaz veritate tria dicit: p̄mo de immortalitate aīe esse p̄blema neutrum, q̄ vtraqz ex pre sint dialecticę rōnes. Scdo dicit de immortalitate aīe esse articulum fidei: ideo nō esse probandum asserit, nisi per media credita: que fidei propria sunt: alioquin nō p̄cederet nisi per extranea: et nō p̄ p̄ria arti: qui illam probaret. Tertio dicit q̄ h̄ Plato tanta de

2.41

Contra ea que dicit ca. vlt.

pre. q.
ar. z.

immortalitate aie scripserit: firmitate tñ nō habuisse exi-
stimat, vt ex fine apologie colligit, vbi illam sub dubio
relinquere videt. In Tymeo vō cū pposuisset de ea di-
cere, quasi se excusans dixit satis sibi esse si in re tā diffi-
cili verissimā dicat: ppea dicit plura magis opinādo, q̄
asserēdo esse locutū. Hec ille: que nec vera sūt, nec sibi
cōstant. Quidē nō sibi cōstent, p̄. naz articulus fidei
nō pōt pbari, vt ipse dicit, nisi per p̄pa fidei. Ergo nō
per rōnes dialecticas, aliogn magis per extranea p̄ce-
deret sic pbans, q̄ ille, qui euz p̄baret demonstratiue.
Qd si nō pōt pbari per rōnes dialecticas, minime erit
pblema neutrū. P̄. De articulis fidei nō neutro modo
opinamur, imo ipsos firmiter credim⁹. Ergo si de imor-
talitate eēt pblema neutrū eaz nō firmiter crederem⁹,
quare nō est articulus fidei. P̄. Cū dicit articulos fidei
nō esse demonstrabiles, falsum asserit. naz pbari pnt ex
pncipys per se notis in theologia, sicut p̄clusiones phy-
sicę demonstrant ex pncipys per se notis in physica. lz
sit dñia, q̄ pncipia theologica in theologia sunt p se no-
ta lumine superioris scētię. s. del. z beatorū: at pncipia
nālla sunt per se nota, aut ex supiori scia: aut lumine na-
turali, vt Thomas inquit, hac rōne sancti doctores asse-
runt theologia esse p̄prie sciam. P̄. Errat cū inquit arti-
culos nō posse demonstratiue pbari: qz p̄batio esset per
extranea. nām lz sic pbans erraret quo ad modum p̄-
bandi: tñ nō erraret in p̄bādo: p̄bavit. n. Aristo. 2. lib.
de celo: terrā sphericā eē z per physicas, z geometricas
demonstrationes: nō tamē erravit in p̄bādo: lz per ex-
tranea p̄cessit. P̄. Dicerē eū errare qui articulis crede-
ret, nō, vt traditi sunt a sanctis: sed, vt demonstrantur: vt
lucidissimus doctor Egidius asserit: qui vō crederet ali-
quē fidei articulus: nō quidez, vt sibi demonstratus, sed,
vt traditum a sanctis viris, postea pro declaratiōe euz
p̄baret etiā demonstratiue, arbitroz euz meruisse. Qz
vō nō sit problema neutrū: sed cōclusio demonstrabi-
lis, ex per se notis demonstrauimus, z rursus demonst-
rauimus. naz per se notū est, oēm formā existentē in ali-
quo subiecto, a quo depēdet in eē z p̄seruari, nō agere,
nisi actiōe cōpositi: hoc. n. lz rōne pateat, qz. s. forma na-
turaliter nō agit, nisi fm hoc esse, qd habet: sensu etiam
constat, cum nullaz videamus formā tales: cuius actio
non sit cōpositi: nisi quis det instantiaz de intellectuina/
de qua est questio. At intellectuina anima nō agit opera-
tione cōpositi: non. n. operatione corporis, nec alicui⁹
partis corporis, ergo nō depēdet ab eius subiecto: quo
cōcesso sequit̄ illaz nō corrūpi corruptiōe sui subiecti.
P̄. Nulla forma existens in subiecto, e quo depēdet in
esse simplr, agit contra inclinationē illius: hec est per se
nota, z cōtra eaz nulla pōt ferri instantia, nisi de re, que
est in qōne: quales ferre possum⁹ cōtra pncipia demō-
stratiua: cuz demonstratiua inductione p̄bantur: sed in-
tellectiua anima vult aliquā cōtra inclinationē sui subie-
cti: vt vnusquisqz experit̄, imo p̄tra inclinationē stella-
rum, vt inquit Ptolomeus. Ergo nō dependet ab eius
subiecto: quare illo corrupto ipsa nō corrūpet. P̄. Acci-
piamus, vt per se notū, z cōcessum ab oibus peripathe-
ticis, vlt esse vbiqz, z semper, qd etiā Plato in Parme-
nide asserit: z queramus an tale esse vbiqz, z semper ha-
beat, vt est in re, vel vt est in intellectu: nō. n. tale esse hz,
vt in re est: qm fm peripatheticos in re habet eē in mīa:
que cōtrahit ad indiuiduationē: z sic nō pōt esse vbiqz:
z per eandē causaz non potest esse semp: quia materia
est causa transmutationis. Ergo vniuersale non hz tale
esse, nisi vt habet esse in intellectu, qui ipm separat a ma-
teria: loco, z tēpore, ita vt p̄pter hoc sit perpetuū: ab in-

tellectu ergo vniuersale erit perpetuū, quo p̄cesso, que-
rimus vtrū habeat esse perpetuū ab intellectu, quo intel-
lectus perpetu⁹ est, aut quo est trāsmutabilis, nō enim
pōt dici esse perpetuū ab intellectu, quo ille est trāsmu-
tabilis, quippe cū nulluz per se trāsmutabile possit esse
cā perpetuitatis, accedit q̄ vltia sūt p̄petua p̄cipatiōe
intellectus, ergo intell⁹ erit per essentiā perpetu⁹. Hec
ergo p̄clusio aia est simplr immortalis demfabilis est, ex
opatione aie, que est intelligere, z velle: ex obiecto, qd
est ipsuz vniuersale, z ex p̄ditione formaz māliuz, que
intellectiue aie nō cōpetit. Quā veritatē inuens Aristo.
vbiqz cōtra eos, qui dixerunt intellectum esse sensum,
argumētāt, si intell⁹ esset sensus, nō essent nisi sensibi-
lia: z ita deleret metaphysica: que est de intelligibilib⁹,
eodē mō argumētōz, si intell⁹ esset simplr mālis, nulla
essent entia, nisi simplr mālia: z ita vt pus, deleret me-
taphysica. Quā rōnez p̄ p̄p. reputo efficacissimā. P̄.
accipio itell⁹ eē simplr p̄petuū: h est p̄cessus Alexandri
saltē de agēte, Themistii, Theophrasti, Simplicij, cō-
terozūqz grēcoz, quos Auer. expositores appellat.
Hoc est p̄cessus arabū, vt Auerrois, Auenpacez, Abu-
baces, Auicēne, Algazelis, z Alfaraby saltē de agēte:
nemo. n. de intellu vnqz dubitauit. Scdō accipio de mē-
te Pomp. demfatiue patere nō eē vnicū numero itell⁹
in oib⁹ hoib⁹: z Argumentoz intell⁹ est p̄petu⁹ simplr
ex cōcessione oium, z nō est vnus numero oīuz ex p̄ces-
sione p̄pō. Ergo aia est simplr perpetua, z ita cū cor-
pore nō morit̄: z nō remanet vna oīuz: sed post mortēz
vniuersiusqz p̄pria z sepata. Cum vō dicebat ipse Pla-
tonem de immortalitate nō asserēdo / sed opinādo eē lo-
cutum, Miroz euz qui tantū in Platone p̄fitetur: non
animaduertisse demfationes Platonis in p̄hedonez
quas Alber. perpulchre collegit in libro de origine aie,
Si eniz ipse opinādo locut⁹ esset, in aliquo libro dedis-
set vias, qua rōnes p̄hedonis opinās cōtrariū soluerē
posset. P̄. Plotinus summus Platonis imitator imor-
talitatē non opinādo persuasit, lz de mēte Platonis eo
libro, que de ea cōscripsit: manifesto asserēdo: ipsaz de-
monstrauit. Qd aut illam dubitauerit aliqui, vt in apo-
logia, vel alibi: fecit inueneret rei difficultatē: redderetqz
legētes attētos, z cū dixit per verissimilia velle p̄cede-
re in tam grandi re: verbo modestatis vsus est, vt sepe
notat Simplicius de Aristotele: ne arrogātię notaz in-
curreret. Quā rez aiaduertēs Bessarion vir vtraqz lin-
gua disertissim⁹, z in Platonica doctrina maximus eo
libro que aduersus Georgiū trapezuntū de d̄fensione
Platonis cōscripsit, asserit Platonē firmissime credi-
disse, demfasseqz aie immortalitatē, potissimuz in p̄he-
done. Quare dicamus Platonē asserēdo de immortali-
te eē locutū. Utrum vō de anima, quecūqz dixit, cōstā-
ter dixit, superius declarauimus.

Epilogus oīuz eoz: que min⁹ aduersando vs q̄ Arist.
dixit, dicēda sūt de statu aie post mortē: z repetitio oīuz
eaz qd nū: q̄ supius disputatē sūt: z libelli submissio ad
Leonis. 10. p̄tificis maximi pedes. Cap. LXXXV.

Uia ab Arist. de statu aie post mortē, pau-
ca, que nulla habem⁹: a Platone vō plura,
creditū est Arist. putasse aias ipsas cū cor-
porib⁹ aboleri. Platonē vō post obituz re-
manere. Vez Aristo. ipsaz remanē opina-
tus eē dubitādus nō est, qm qdē ex ipso itelligē, z velle,
z ex itellectis ipsis, aptissime ipsaz post mortē remanē
deduxit, ex ipso vellet qdem: qz aia ipsa nō raro eligat
quedaz p̄ ipetū corporis, z ea: quoz d̄riū corpus affectat:
qd qdē fieri nō posset, si e corpe ipō simplr depēderet:

in studiū
succinlog

De immortalitate

Attributa aie
post mortē.

ex ipso intelligere vō, q̄ ipsa nō intelligat corpe, nec ali
qua corporis pte. Ex ipsis intellectis deniqz, quia vltia/
que ipsa intelligit, sunt vbiqz & semp: sed cū ipa nō sint
per essentiā sempiterna, sed p̄cipatiōe anime, aia erit
per essentiā separata, atqz eterna: q̄re nō est dubiū euz
voluisse ipsaz post mortē remanere. Veruz de statu aie
post mortē ab ipso pauca accepimus: p̄pea nos aliq̄ di
cere de illo opz: nō asserēdo, s̄z que magis vs: que ille di
cit, cōueniūt: nō obstantib⁹ eis: que supius disputauim⁹.
Post mortē ergo aie attribui solent complura, quedaz,
que ad ipsaz attinēt, vt intellectus est, sicut cognitio re
ruz. Est autē hęc duplex: sicut duplices sunt res intelligi
biles, māles q̄dez: que quidem simplr, & fm rem in mā
sunt: s̄z fm rōnez intelligibilia sint imāliter, & vltiter, vt
sunt vltia mālia. Sunt & res intelligibiles imāles, vt di
uine substātie: que per essentiā sūt liberatę a mā, vt de⁹
intelligētie ipse: & ipsemet aie post mortē. Māles res,
vltiaz illaz anima nō intelligit nisi in phantasmātib⁹:
sunt. n. vltia rez māliuz in phantasmātib⁹, hoc est in sin
gularib⁹ phantasiabilib⁹: & phantasmata ipsa in organis
corporeis, vt colores in pariete, propterea hęc vltia aia
nō itelligit sine corpe: & per spēs acq̄sitas a phantasma
tibus. Imāles vō bifariā itelligibiles sunt, vt supius
persepe diximus, aut intellectuē: que est illaz effect⁹,
vt pote p̄ aggregationē cōceptū ex effectib⁹ illaz accē
proz: aut intellectuē: que est ipsamet res: que itelligit,
vt pote qua ipse intuitiue in se itelligerent: & q̄dez per
illaz essentiā. Attribui ergo solet aie post mortē vtraqz
rez cognitio: nō tñ nisi, qua ipsa itellectus est. P̄. Attri
bui solent complura vt sensitua eē vidēt, vt virtutes,
& vitia: que aie nō insunt, nisi vt habitus sensitui appe
titus, vel vt illi⁹ temperatiores. Attribuiūt ea: que hęc
sequūtur, vt pena, gaudiuz, dolor, voluptas, letitia, tri
stitia, dānum & p̄miuz, & cetera, que illa consequūtur.
Rursus ei attribui solent, que corporis sūt, vt loc⁹, vbi
illa aut luget, aut gaudet, aut mediocriter se h̄z. Ut mo
tus, quo illa ad euz locū fert, vel ducit: & quo illa corpe
assumit, vt nobis appēat, locutio qua altera alterā allo
quat: & cetera id genus: de qb⁹ supius diximus. Hęc. n.
sunt, que aie post mortē attribui solēt, & complura alia,
veruz quecūqz ei attribuiūtur: vel sunt que itells sunt,
vt intelligere, & scire: vel que sensus sunt, vt vtutes & vi
tia: & que hęc comitant: vel que corporis sunt, vt motus
& locus, & id genus. Quāqz ergo de his copiose diximus
& disputādo, & ceteroz opiones narrādo, & vitatē catho
licaz explicādo, nūc nō asserendo, sed que magis cōue
niunt his, que Aristō. dicit addemus: nō obstantib⁹ his,
que diximus. Post mortē ergo aie ea, que corporis sūt,
Aristoteles nō attribueret, vt motū & locū: & id gen⁹: nā
omne qd̄ est in loco fm euz, est aut per operationē, aut
per circūscriptionē corporis extrinsecus p̄tinētis: cuz. n.
ipsa corpe nō sit, per circūscriptionē in loco eē non pōt.
P̄. Cuz post mortē ei⁹ opatio nullibi appareat iure per
opationē nullibi eē poterit: remanet ergo aia ens sem
piternuz, & imortale, nullibi tñ: nō. n. si omne, qd̄ in loco
est, sit ens, opz, vt omne ens sit in loco. Et qm̄ nullibi ē
post obitū, ad nulluz locū mouebit: q̄re nec in dextris:
nec sursum: nec in aliā q̄uis regionē, qz (vt dicebam⁹):
s̄z oē qd̄ mouet, sit ens: nō tñ oē ens, mouet. Sili rōne
diceret Aristō. aiaz nec mutabilr, nec imutabilr in loco
eē: cū ipsa in loco nō sit, nec ad nos venire posse, & appa
rere, q̄ post mortē nō moueat. Diceret et post mortē
eā nō esse in tpe: sicut nulla subaz separatāz est: quare
eo ipso, quo corpe deserit, oia ea que ipsi vi corporis attri
buebant: que cū a corpe separet: & a nostro cōsortio se

parari vī. Hęc Aristō. diceret de eoz attributione, que
corpis sunt. De attributis vō aie: que sensus sunt: vel eē
vidēt. Magis puenit eis, que Arist. tradit, dicē nulla
illoz attribui aie separatę: vt pote nec vtutes, nec vitia,
nec penas, nec gaudia, nec dolores, nec voluptates, nec
p̄miū, nec dānum. Consonat autē hoc eis, que dicit in li
bris ethicoz. 3. n. libro inqt, & nihil ad huc mortuis vi
dēt, neqz bonū nec maluz: vbi loq̄t de his que aie attri
buūtur, vt scilz appetitus sensitui, vt actiōes fm virtu
tes, & vitia, & habit⁹ ipsi, & affect⁹, & potētię: oia. n. hęc p̄
mortem eo loco credidit amitti: p̄pea dicit eis nec bonū
vel malū q̄cūqz inesse: qz aie sunt, vt in corpe est, & vi cor
poreoz sensuū. & p̄ ethicoz mouēs hanc q̄dēz. | At in
quit: imo fortasse querēduz vtrū y: qui decesserūt, bonū
alicuius, aut malū p̄cipēs sūt: & soluēs inquit: vidēt. n.
& si quicūqz ex his ad illos p̄tineat siue bonū / siue p̄mū,
leue quidez ac parū vī simplr vel ipsis eē: deniqz nec
tantū neqz tale, vt beatos efficere, qui nō sunt, aut illis,
qui sunt, auferre beatitudinē queat. | Ubi p̄z euz loqui
de aiabus: quas post mortē Plato mortuos appellat: &
ipse vbiqz. Illis ergo bonū vī maluz moris, beatitudo
vel miseria attribuēda nō est, nisi prout in nostris me
morys relinquūtur, vt expositor diuus Thomas expo
suit: hęc enim sunt bona vel mala hominis, vel aie pro
presenti vita, virtus enim est summū bonuz anime nō
simpliciter, sed eoz: que pertinent ad presentē vitam:
vitium quoqz eoz, pessimuz similiter, que ad presentē
vitam attinent. At cum anima post mortē separetur a
presenti vita, a nostro etiam consortio, ideo libris ethi
coz dixit eaz separari ab his bonis: que nobis insunt in
presenti vita: & ab his malis: quare eo ipso, q̄ corpe dese
rit, oia hęc deserere diceret Arist. Ex his seq̄t post mor
tem fm Aristō. in his bonis, vī malis aias nec eē equa
les, nec inęuales: cū ab his oibus equalr separatę relin
quant: nec eoz aliqd̄ illis remanet, nisi in nostris me
morys: sequit etiam eas nullas nec penas, nec gaudia
subire, cū penę & gaudia, dolores & voluptates p̄ter vir
tutes, & vitia nullas post mortē asserat Aristō. nullum
neqz p̄miū vel dānum: meritū vel demeritū: cū hęc non
sint alia p̄ter vtutes ipsas, & vitia: a qb⁹ post moyez pe
nitus separet aia. De his vō, que ei attribuiūtur, vt itel
lect⁹ est. Magis p̄sonū est dicitis Aristō. dicere aiam in
corpe intelligere res, & māles, & imāles. Māles q̄dē vi
vniōis per spēs a phantasmātib⁹ acq̄sitas. Imāles
vō in reb⁹ mālib⁹: cuz. n. aia sit res simplr imālis, & ouz
est in corpe, sit mālis, sic māles res itelligit, & imāles in
ipsis mālib⁹. Post mortē vō vi sepatōis imāles app̄hē
dit, & in ipsis imālib⁹ app̄hēsis app̄hēdit mālia. Cō
sonat autē h̄s que dicit p̄mo & 3. de aia. Aliq̄n. n. dicit
intellm̄ post mortē nō reminisci eoz vltuz: que in vita
nouit, qm̄ sensus corrupunt sine qb⁹ non intelligit aia.
Dicit etiā sine phantasmate eā hęc vltia mālia nō intelli
gere: & ita nō sine corpore. Quare vī magis p̄sonuz eis,
que asserit, esse dicēduz aiam separatā eoz nō remini
sci: s̄z vi separationis, eo ipso q̄ separata est: omnes res
simplr imāles itelligē, nō q̄dē in rebus mālib⁹ illas co
gnoscedo, s̄z poti⁹ māles app̄hēdendo in reb⁹ imāli
bus app̄hēsis: eo. n. ipso q̄ corpe deserit, & separet est,
vi sepatōis oēs aie sūt eq̄les, eq̄lr affectę atqz disposi
tę ad itelligēduz imālia p̄ illaz essentiā, & intellectuē, q̄
est ipse res itellectę: vī eo ipso q̄ separet est & ipsaz, & ce
teras aias ei siles, & subas sublimes per illaz essentiā
app̄hēdit: & oēs res māles: vt in reb⁹ illis imālib⁹ p̄ti
nent. In corpe ergo itelligebat imālia in reb⁹ mālib⁹.
Separata vō p̄ mālia in reb⁹ imālib⁹. Patet ergo fm

Aristotelem ipsas non cognoscere ea, que hic fiunt, nec singularia, ut amicos, et proximos, et actiones illorum: nisi, quatenus hec in rebus immutabilibus, quas post mortem apprehendit, continent: cognoscere rebus immutabilibus cognoscit ipsa omnia mala et vicia et singularia, veluti deus apprehensione sue essentiae apprehendit omnia alia propter ipsum: et singularia, et vicia, et omnia illorum accidentia et motus. Proinde insuper ipsas non apprehendere operabilia, nec artes, detinere, quorum opera exercuit, nisi ut in rebus immutabilibus continentur. Proinde omnes animas post mortem equaliter intelligere etiam eorum qui ante lucem decesserunt: nam omnes relinquuntur equaliter separate, modo ad intelligendum immutabilia sola separatio sufficit, qua corpus deserit, quod erat ei ad hoc impedimento. Insuper proinde eas non frustra fuisse corporibus unitas: quia cum corpora deserant, nihil reportent, non fuerunt corporibus unitae, ut illa reportarent, que in corporibus exercuerunt, quoniam non fuerunt corporibus unitae, nisi ut illis participarent certo temporis curriculo: quatenus enim ferunt animae nihil reportent post mortem eorum: que in corporibus habuerunt: cum non sint, non frustra corporibus uniri dicebantur: quoniam finem assecute sunt, ob quem illis uniebantur: quoniam uniebantur, ut certo temporis curriculo bonis communibus animae et corporis participarent, intellectuales ergo anime non frustra corporibus uniantur, et si post mortem nihil reportent, quoniam non ut reportarent corporibus uniebantur. Sed (ut certo tempore bonis animae et corporis communibus potirentur) quo tempore elapso: post mortem aliud maius bonum consequuntur, quod non vi unionis, sed vi separationis consequi illas iustum est. Quod si ita sit, animae eorum, qui ante lucem decesserunt, licet frustra corporibus fuerunt unitae: non tamen frustra fuerunt factae: nam licet bonum non consequatur unionis vi consequendum: bonum simpliciter consequuntur, quod est cognitio

omnium rerum, quam vi separationis hinc videntur. Hec sunt, que Aristoteles diceret. Si aperte sibiipsum ostendens quoniam superius motas vellet definire. At qui vult illa omnia que animae attribuantur per philosophiam salvare, superius diximus, quo potest illa salvare: hic tamen modus, quem epilogando explicavimus: licet falsus sit, tamen magis consonat us, quem Aristoteles dicit, Plato etiam non semel hunc modum visus est velle, Marcus et Tullius, et complures alii: qui post mortem animas remanere arbitrati sunt. Sed quoniam in rebus divinis, et in us, quem nostris sensibus non subiacent, fides, et maiorum auctoritas est potissimum argumentum, ut Plato dicit, dicamus pro veritate post mortem animas remanere cum us omnibus, quem in corpore acquisit, modo illa a corpore vel ab aliqua corporis particula non dependeat, ideo et scientiae, et virtutes, et vitia remanent, penes quoque et gaudia, premium et damnum, et cetera id genus. Proinde Remanet et animarum inequalitas, veluti in corporibus inequaliter se habuerunt. Remanet praeterea in loco ut ad eum motus fuerunt saltem definitivae: licet non circumscriptione: nec omnes in eodem: graues, nam animae in imis terrae regionibus, leues, et spirituales in caelo ceterae pro ratione affectuum vnaqueque in suo loco, ut iustitia divina ordinavit. Hec, nam tradiderunt maiores nostri: et hec tenenda esse nemo debet dubitare: quia, ut probavimus superius, virtutes non sunt propter se expetendae: anima etiam est subiecto eternus a quo virtus et vitium ut a subiecto dependent. Hec sunt que mihi videntur: quem an bene dicta sint, pedibus tuae sanctitatis submitto, et illa assero: quem sanctitas tua bene esse dicta iudicat, cetera quem illi non videbunt, ilico reuoco, et tamquam male dicta explodo: refuto atque diluo. Diximus enim illa disputativae: ut videantur quantum valeant quem Pompus dixit. Valeat Sanctitas tua, et diu felix.

Cenetis impensa beredum quodam Do-
mini Octaviani Scoti Ado-
tensis ac sociorum
13. Aprilis.
1521

Registrum

A a b c d Unaqueque harum litterarum continet tria
folia excepta **A** que continet solum unum folium.

